

MATEMATICI APLICATE ÎN INGINERIE

Camelia GHELDIU
Mihaela DUMITRACHE

Editura Universității din Pitești
2019

Cuprins

0.1	Cuvânt înainte	6
1	Transformata Laplace (LT). Aplicații ale LT în rezolvarea ecuațiilor diferențiale.	7
1.1	Considerații teoretice.	7
1.2	Exerciții rezolvate.	16
1.3	Exerciții propuse.	61
2	Funcții analitice. Condițiile Cauchy-Riemann.	65
2.1	Numere complexe. Funcții analitice (olomorfe).	65
2.1.1	Numere complexe.	65
2.1.2	Funcții analitice (olomorfe).	66
2.2	Funcții elementare complexe.	68
2.2.1	Funcția polinomială.	68
2.2.2	Funcția exponențială.	69
2.2.3	Funcția rațională.	70
2.2.4	Funcția multivocă.	70
2.2.5	Funcția putere complexă (aplicație multivocă).	71
2.2.6	Funcțiile trigonometrice complexe (circulare).	72
2.2.7	Funcțiile hiperbolice complexe.	73
2.3	Exerciții rezolvate.	77

2.4	Exerciții propuse.	90
3	Reziduuri. Integrale improprii rezolvate cu reziduuri.	97
3.1	Considerații teoretice.	97
3.1.1	Integrala complexă.	97
3.1.2	Seria Taylor.	101
3.1.3	Seria Laurent.	101
3.1.4	Singularități.	103
3.1.5	Reziduul într-un pol.	104
3.1.6	Teorema reziduurilor.	104
3.1.7	Aplicații ale teoremei reziduurilor în calculul unor integrale reale.	105
3.2	Exerciții rezolvate.	108
3.3	Exerciții propuse.	131
4	Transformata Fourier (TF). Transformata Fourier discretă (TFD).	135
4.1	Transformata Fourier	135
4.2	Transformarea Fourier prin sinus și cosinus . . .	150
4.3	Exerciții propuse	161
4.4	Transformarea Fourier discretă	161
5	Transformata Z (Laplace discretă). Transformata Laplace în timp discret (TLTD).	167
5.1	Transformata Z. Definiție. Proprietăți. Exemple.	168
5.2	Transformata Laplace discretă pentru funcția original discretă	199
5.3	Exerciții rezolvate	207
5.4	Probleme propuse	221

6	Serii Fourier.	
	Coarda vibrată finită.	223
6.1	Exerciții rezolvate	233
6.2	Probleme propuse	260
7	Ecuatiile fizicii matematice	263
7.1	Reducerea la forma canonică a ecuațiilor cu derivate parțiale de ordinul doi. Problema Cauchy. Ecuația coardei vibrante.	263
7.1.1	Exerciții rezolvate	266
7.1.2	Exerciții propuse.	306
7.2	Problema Cauchy pentru ecuația căldurii. Formula lui Poisson.	308
7.2.1	Exerciții rezolvate	311
7.2.2	Exerciții propuse	315
7.3	Problema mixtă pentru ecuația coardei vibrante și ecuația căldurii. Metoda separării variabilelor	316
7.3.1	Problema mixtă la ecuația coardei vibrante	316
7.3.2	Problema mixtă la ecuația căldurii . . .	318
7.3.3	Coarda vibrantă finită (oscilații libere) .	322
7.3.4	Exerciții rezolvate	327
7.3.5	Exerciții propuse	336
7.4	Problema Dirichlet interioară pentru cerc. Metoda separării variabilelor.	337
7.4.1	Exerciții rezolvate	340
7.4.2	Exerciții propuse	349
	Bibliografie	351

0.1 Cuvânt înainte

Lucrarea se adresează studenților din facultățile de inginerie: calculatoare, electronică, rețele, energetică, mecanică. Este alcătuită din trei părți importante: analiză complexă, transformări integrale și ecuațiile fizicii matematice; fiecare capitol are în componență trei părți: considerații teoretice, probleme rezolvate și probleme propuse.

Autorii au pus accentul pe prezentarea cât mai succintă a noțiunilor de teorie și pe rezolvarea cât mai schematică a exercițiilor. Problemele propuse și rezolvate sunt apropiate ca structură de cerințele materiilor (cursurilor) ingineresti. Autorii doresc studenților interesați de Matematici Speciale și nu numai, o parcurgere plăcută a lucrării.

Autorii

Octombrie 2019

Capitolul 1

Transformata Laplace (LT). Aplicații ale LT în rezolvarea ecuațiilor diferențiale.

1.1 Considerații teoretice.

Definiția 1.1 Funcția $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{C}$ se numește *original* dacă

- a) $f(t) = 0$ pentru $t < 0$;
- b) f continuă pe porțiuni;
- c) $\exists M_f > 0, s_f \in \mathbb{R}$ astfel încât $|f(t)| \leq M_f e^{s_f t}, \forall t$.

Notăm

$$\sigma(t) = \begin{cases} 1, & t \geq 0 \\ 0, & t < 0. \end{cases}$$

funcția lui Heaviside.

— Fie $s \in \mathbb{C}$, $\operatorname{Re} s > s_f$. Definim pentru originalul f , aplicația

$$\mathcal{L}[f(t)](s) = F(s) = \int_0^{\infty} f(t)e^{-st} dt$$

unde

$$\mathcal{L}[f(t)](s)$$

este transformata Laplace, iar

$$F(s)$$

este imaginea.

Observația 1.2 Aplicația care duce fiecare original în imaginea sa se numește *transformarea Laplace* și folosim notația:

$$f(t) \xleftrightarrow{\mathcal{L}} F(s) = \mathcal{L}[f(t)].$$

Avem

$$|f(t)e^{-st}| \leq |f(t)|e^{-t\operatorname{Re} s} \stackrel{(c)}{\leq} M_f e^{-(\operatorname{Re} s - s_f)t}.$$

$$\begin{aligned} M_f \int_0^{\infty} e^{-(\operatorname{Re} s - s_f)t} dt &= -\frac{M_f}{\operatorname{Re} s - s_f} e^{-(\operatorname{Re} s - s_f)t} \Big|_0^{\infty} = \\ &= \frac{M_f}{\operatorname{Re} s - s_f} < \infty \end{aligned}$$

rezultă cu criteriul de convergență pentru integrale improprii că

$$\int_0^{\infty} f(t)e^{-st} dt$$

este convergentă, de unde obținem că $F(s)$ este bine definită.

Definiția 1.3 Funcția

$$f(t) = \mathcal{L}^{-1}[F(s)](t)$$

se numește *inversa transformatei Laplace*.

Observația 1.4 Recuperarea funcției original:

a) Dacă

$$F(s) = \frac{P(s)}{Q(s)}$$

este o funcție rațională; în acest caz descompunem în fracții simple și folosim tabelul;

b) Dacă

$$F(s) = \frac{P(s)}{Q(s)} \cdot e^{-as},$$

în acest caz se determină funcția original pentru $\frac{P(s)}{Q(s)}$, apoi se folosește translația în t pentru recuperarea semnalului original;

c) Formula Mellin Fourier

$$\begin{aligned} f(t) &= \frac{1}{2\pi i} \int_{s_f - i\infty}^{s_f + i\infty} F(s) e^{st} ds = \\ &= \sum_k \{ \text{Res}_{s=s_k} F(s) e^{st} \} \end{aligned}$$

unde $\text{Re } s_k < s_f$, s_k singularități izolate ale lui $F(s)$.

Proprietăți 1.5

1) Liniaritatea

$$\begin{aligned}\mathcal{L}[\alpha f(t) + \beta g(t)](s) &= \\ &= \alpha \mathcal{L}[f(t)](s) + \beta \mathcal{L}[g(t)](s), \forall \alpha, \beta \in \mathbb{C}, \\ &\quad \operatorname{Re} s > \max\{s_f, s_g\}.\end{aligned}$$

2) Asemănarea

$$\mathcal{L}[f(at)](s) \stackrel{a>0}{=} \int_0^\infty f(at)e^{-st}dt,$$

dar ținând cont de faptul că $y = at$, $t = y/a$, $dt = \frac{1}{a}dy$, obținem

$$\int_0^\infty f(y)e^{-\frac{s}{a}y}\frac{dy}{a} = \frac{1}{a}\mathcal{L}[f(t)]\left(\frac{s}{a}\right).$$

3) Deplasarea

$$\mathcal{L}[f(t)e^{\lambda t}](s) = \int_0^\infty f(t)e^{-(s-\lambda)t}dt = \mathcal{L}[f(t)](s - \lambda).$$

4) Întârzierea ($b > 0$)

$$\begin{aligned}\mathcal{L}[f(t-b)\sigma(t-b)](s) &= \int_b^\infty f(t-b)e^{-st}dt \stackrel{t-b=y}{=} \\ &= \int_0^\infty f(y)e^{-sy}e^{-sb}dy = e^{-sb}\mathcal{L}[f(t)](s).\end{aligned}$$

5) Derivarea originalului. Considerăm $f \in C^1(0, \infty)$.

$$\mathcal{L}[f'(t)](s) = \int_0^\infty f'(t)e^{-st}dt =$$

$$\begin{aligned}
 &= f(t)e^{-st}|_0^\infty + \int_0^\infty f(t)se^{-st}dt = \\
 &= s\mathcal{L}[f(t)](s) - f(0).
 \end{aligned}$$

Generalizare:

$$\begin{aligned}
 &\mathcal{L}[f^n(t)](s) = \\
 &= s^n\mathcal{L}[f(t)](s) - s^{n-1}f(0) - s^{n-2}f'(0) - \dots - f(0).
 \end{aligned}$$

6) Derivarea imaginii. Cu criteriul comparației integrale

$$\int_0^\infty f(t)e^{-st}dt,$$

este absolut convergentă și

$$\int_0^\infty tf(t)e^{-st}dt,$$

este uniform convergentă în raport cu s , astfel putem deriva sub semnul integralei în raport cu s , deci

$$\begin{aligned}
 &(\mathcal{L}[f(t)](s))' = \\
 &= \left(\int_0^\infty f(t)e^{-st}dt \right)'_s = \int_0^\infty \frac{\partial}{\partial s} [f(t)e^{-st}] dt = \\
 &= - \int_0^\infty tf(t)e^{-st}dt = -\mathcal{L}[tf(t)](s). \\
 &\mathcal{L}[tf(t)](s) = -(\mathcal{L}[f(t)](s))'.
 \end{aligned}$$

Generalizare:

$$\mathcal{L}[t^n f(t)](s) = (-1)^n F^n(s).$$

7) Integrarea originalului

$$\begin{aligned}\mathcal{L}[f(t)](s) &= \mathcal{L} \left[\left(\int_0^t f(x) dx \right)' \right] (s) \stackrel{(5)}{=} \\ &= s \mathcal{L} \left[\int_0^t f(x) dx \right] (s) - \int_0^0 f(x) dx = \\ &= s \mathcal{L} \left[\int_0^t f(x) dx \right] (s) \Rightarrow \\ \mathcal{L} \left[\int_0^t f(x) dx \right] (s) &= \frac{1}{s} \mathcal{L}[f(t)](s).\end{aligned}$$

8) Integrarea imaginii

$$\begin{aligned}& \int_s^\infty F(q) dq = \\ &= \int_s^\infty \int_0^\infty f(t) e^{-qt} dt dq = \int_0^\infty f(t) \left(\int_s^\infty e^{-qt} dq \right) dt = \\ &= \int_0^\infty f(t) \frac{e^{-qt}}{-t} \Big|_s^\infty dt = \int_0^\infty \frac{f(t)}{t} e^{-st} dt = \mathcal{L} \left[\frac{f(t)}{t} \right] (s).\end{aligned}$$

Deci

$$\mathcal{L} \left[\frac{f(t)}{t} \right] (s) = \int_s^\infty \mathcal{L}[f(t)](q) dq.$$

9) Integrarea cu parametru

$$\begin{aligned}\mathcal{L} \left[\int_{x_1}^{x_2} f(x, t) dx \right] (s) &= \int_0^\infty \left(\int_{x_1}^{x_2} f(x, t) dx \right) e^{-st} dt = \\ &= \int_0^\infty \int_{x_1}^{x_2} f(x, t) e^{-st} dx dt = \int_{x_1}^{x_2} \left[\int_0^\infty f(x, t) e^{-st} dt \right] dx = \\ &= \int_{x_1}^{x_2} \mathcal{L}[f(x, t)](x, s) dx.\end{aligned}$$

10) Produsul de convoluție

$$f(t) * g(t) = (f * g)(t) = \int_0^t f(t-u)g(u)du = (g * t)(t);$$

$$\mathcal{L}[(f * g)](s) = F(s) \cdot G(s);$$

$$\mathcal{L}^{-1}[F(s) \cdot G(s)](t) = f(t) * g(t).$$

Aplicații ale transformatei Laplace în rezolvarea problemei Cauchy pentru ecuații diferențiale liniare cu coeficienți constanți (exemplificăm cu ecuația diferențială de ordinul al II-lea).

Exemplul 1.6

$$\begin{cases} a_0 y'' + a_1 y' + a_2 y = f(t) \\ y(0) = y_0, y'(0) = y_1. \end{cases}$$

$$\mathcal{L}[y(t)](s) = Y(s);$$

$$\mathcal{L}[y'](s) = sY(s) - y_0;$$

$$\mathcal{L}[y''](s) = s^2 Y(s) - sy_0 - y_1;$$

$$\mathcal{L}[f(t)](s) = F(s);$$

Se obține ecuația operațională:

$$a_0 (s^2 Y(s) - sy_0 - y_1) + a_1 (sY(s) - y_0) + a_2 Y(s) = F(s).$$

$$(a_0 s^2 + a_1 s + a_2) Y(s) = F(s) + a_0 y_0 s + a_0 y_1 + a_1 y_0.$$

Notăm $G(s) = F(s) + a_0 y_0 s + a_0 y_1 + a_1 y_0$ și obținem

$$Y(s) = \frac{G(s)}{a_0 s^2 + a_1 s + a_2}.$$

Se aplică transformata Laplace inversă și rezultă funcția original:

$$y(t) = \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{G(s)}{a_0 s^2 + a_1 s + a_2} \right].$$

Observația 1.7

i) Inversa întârzierii.

$$\mathcal{L}^{-1} [e^{-sb} F(s)] (t) = f(t - b) \sigma(t - b).$$

ii) Determinarea imaginii F

- a) Calcul direct cu definiția;
- b) Pentru funcția original: $(0, +\infty)$ fără discontinuități se pot folosi proprietățile transformatei Laplace și tabelul;
- c) Pentru funcția original ”pe ramuri” se folosește definiția sau scrierea cu ajutorul funcției Heaviside.

Tabela 1.1: Transformata Laplace.

Nr. crt.	Funcția original $f(t)$	Transf. Laplace $\mathcal{L}[f(t)](s)$ sau $F(s)$	Inversa $\mathcal{L}^{-1}[F(s)](t)$
1)	$1 \cdot \sigma(t)$	$\frac{1}{s}$	$1 \cdot \sigma(t)$
2)	$e^{\lambda t} \sigma(t)$	$\frac{1}{s-\lambda}$	$e^{\lambda t} \sigma(t)$
3)	$t^k \sigma(t), k > -1$	$\frac{\Gamma(k+1)}{s^{k+1}}$	$\frac{t^k}{\Gamma(k+1)} \sigma(t)$
4)	$t^k e^{\lambda t} \sigma(t)$	$\frac{\Gamma(k+1)}{(s-\lambda)^{k+1}}$	$\frac{t^k e^{\lambda t}}{\Gamma(k+1)} \sigma(t)$
5)	$t^n \sigma(t), n \in \mathbb{N}^*$	$\frac{n!}{s^{n+1}}$	$\frac{t^n}{n!} \sigma(t)$
6)	$t^n e^{\lambda t} \sigma(t)$	$\frac{n!}{(s-\lambda)^{n+1}}$	$\frac{t^n}{n!} e^{\lambda t} \sigma(t)$
7)	$\sin \omega t \sigma(t)$	$\frac{\omega}{s^2 + \omega^2}$	$\frac{\sin \omega t}{\omega} \sigma(t)$
8)	$\cos \omega t \sigma(t)$	$\frac{s}{s^2 + \omega^2}$	$\cos \omega t \sigma(t)$
9)	$\sinh at \sigma(t)$	$\frac{a}{s^2 - a^2}$	$\frac{\sinh at}{a} \sigma(t)$
10)	$\cosh at \sigma(t)$	$\frac{s}{s^2 - a^2}$	$\cosh at \sigma(t)$
11)	$e^{\lambda t} \sin \omega t \sigma(t)$	$\frac{\omega}{(s-\lambda)^2 + \omega^2}$	$e^{\lambda t} \frac{\sin \omega t}{\omega} \sigma(t)$
12)	$e^{\lambda t} \cos \omega t \sigma(t)$	$\frac{s-\lambda}{(s-\lambda)^2 + \omega^2}$	$e^{\lambda t} \cos \omega t \sigma(t)$
13)	$e^{\lambda t} \sinh at \sigma(t)$	$\frac{a}{(s-\lambda)^2 - a^2}$	$e^{\lambda t} \frac{\sinh at}{a} \sigma(t)$
14)	$e^{\lambda t} \cosh at \sigma(t)$	$\frac{s-\lambda}{(s-\lambda)^2 - a^2}$	$e^{\lambda t} \cosh at \sigma(t)$
15)	$t \sin \omega t \sigma(t)$	$\frac{2\omega s}{(s^2 + \omega^2)^2}$	$t \frac{\sin \omega t}{\omega} \sigma(t)$
16)	$t \cos \omega t \sigma(t)$	$\frac{s^2 - \omega^2}{(s^2 + \omega^2)^2}$	$t \cos \omega t \sigma(t)$
17)	$t^n \sin \omega t \sigma(t), n \geq 2$	$\frac{n!}{(s^2 + \omega^2)^{n+1}} \operatorname{Im}(s + i\omega)^{n+1}$	$\frac{t^n}{n!} \sin \omega t \sigma(t)$
18)	$t^n \cos \omega t \sigma(t)$	$\frac{n!}{(s^2 + \omega^2)^{n+1}} \operatorname{Re}(s + i\omega)^{n+1}$	$t^n \cos \omega t \sigma(t)$
19)	$e^{\lambda t} t \sin \omega t \sigma(t)$	$\frac{2\omega(s-\lambda)}{[(s-\lambda)^2 + \omega^2]^2}$	$e^{\lambda t} t \frac{\sin \omega t}{\omega} \sigma(t)$
20)	$e^{\lambda t} t \cos \omega t \sigma(t)$	$\frac{(s-\lambda)^2 - \omega^2}{[(s-\lambda)^2 + \omega^2]^2}$	$e^{\lambda t} t \cos \omega t \sigma(t)$

1.2 Exerciții rezolvate.

Exercițiul 1.8 Calculați transformata Laplace pentru următoarele funcții:

a)

$$f(t) = \cos(\omega t + \theta)\sigma(t);$$

b)

$$\mathcal{L} [\sinh 2t \cdot \sin 5t] (s);$$

c)

$$f(t) = \frac{\sin \omega t}{t} \sigma(t);$$

d)

$$f(t) = \frac{e^{bt} - e^{at}}{2t\sqrt{t}} \sigma(t);$$

e)

$$f(t) = \begin{cases} 1, & t \in (0, 1) \\ 2 - t, & t \in (1, 2) \\ 0, & t > 2. \end{cases}$$

f)

$$f(t) = \begin{cases} \sin t, & t \in (0, 2\pi) \\ 0, & \text{rest.} \end{cases}$$

g)

$$f(t) = \begin{cases} t \cdot e^{-t}, & 1 < t < 3 \\ 0, & \text{rest.} \end{cases}$$

h)

$$f(t) = \int_0^t \frac{\sin x}{x} \sigma(t) dx;$$

i)

$$f(t) = \int_0^t \frac{\cos s}{\sqrt{t-s}} \sigma(t) ds.$$

Soluție.

a) Folosim definiția:

$$\begin{aligned} \mathcal{L}[f(t)](s) &= \int_0^\infty \cos(\omega t + \theta) \left(\frac{e^{-st}}{-s} \right)' dt = \\ &= \cos(\omega t + \theta) \cdot \frac{e^{-st}}{-s} \Big|_0^\infty + \int_0^\infty \omega \sin(\omega t + \theta) \cdot \frac{e^{-st}}{-s} dt = \\ &= \frac{\cos \theta}{s} + \omega \sin(\omega t + \theta) \cdot \frac{e^{-st}}{(-s)^2} \Big|_0^\infty - \\ &\quad - \int_0^\infty \omega^2 \cos(\omega t + \theta) \cdot \frac{e^{-st}}{(-s)^2} dt = \\ &= \frac{1}{s} \cos \theta - \frac{\omega}{s^2} \sin \theta - \frac{\omega^2}{s^2} \mathcal{L}[f(t)](s) \Rightarrow \\ \left(1 + \frac{\omega^2}{s^2} \right) \mathcal{L}[f(t)](s) &= \frac{1}{s^2} (s \cos \theta - \omega \sin \theta), \end{aligned}$$

dar

$$\left(1 + \frac{\omega^2}{s^2} \right) = \frac{s^2 + \omega^2}{s^2},$$

deci

$$\mathcal{L}[f(t)](s) = \frac{s}{s^2 + \omega^2} \cos \theta - \frac{\omega}{s^2 + \omega^2} \sin \theta.$$

b)

$$\mathcal{L}[\sinh 2t \cdot \sin 5t\sigma(t)](s) = \frac{1}{2} \mathcal{L}[(e^{2t} - e^{-2t}) \sin 5t\sigma(t)](s) =$$

$$= \frac{1}{2} \left\{ \mathcal{L} [e^{2t} \sin 5t\sigma(t)] (s) - \mathcal{L} [e^{-2t} \sin 5t\sigma(t)] (s) \right\}.$$

Cu teorema deplasării avem:

$$\mathcal{L} [\sinh 2t \cdot \sin 5t\sigma(t)] (s) = \frac{1}{2} \left[\frac{5}{(s-2)^2 + 25} - \frac{5}{(s+2)^2 + 25} \right].$$

c) Folosim integrarea imaginii:

$$\begin{aligned} \mathcal{L} [f(t)] (s) &= \int_s^\infty \mathcal{L} [\sin \omega t\sigma(t)] (q) dq = \\ &= \int_s^\infty \frac{\omega}{q^2 + \omega^2} dq = \arctan \frac{q}{\omega} \Big|_s^\infty = \\ &= \frac{\pi}{2} - \arctan \frac{s}{\omega} = \arctan \frac{\omega}{s}. \end{aligned}$$

d)

$$\begin{aligned} \mathcal{L} [f(t)] (s) &= \mathcal{L} \left[\frac{\frac{e^{bt} - e^{at}}{2\sqrt{t}}}{t} \sigma(t) \right] (s) = \\ &= \int_s^\infty \mathcal{L} \left[\frac{e^{bt} - e^{at}}{2t^{\frac{1}{2}}} \sigma(t) \right] (q) dq = \\ &= \frac{1}{2} \int_s^\infty \left\{ \mathcal{L} [t^{-\frac{1}{2}} e^{bt} \sigma(t)] (q) - \mathcal{L} [t^{-\frac{1}{2}} e^{at} \sigma(t)] (q) \right\} dq. \end{aligned}$$

Cu teorema deplasării avem:

$$= \frac{1}{2} \int_s^\infty \left(\frac{\sqrt{\pi}}{\sqrt{q-b}} - \frac{\sqrt{\pi}}{\sqrt{q-a}} \right) dq.$$

Deoarece

$$\mathcal{L} [t^{-\frac{1}{2}}] (q) = \frac{\Gamma(\frac{1}{2})}{q^{\frac{1}{2}}} = \frac{\sqrt{\pi}}{\sqrt{q}},$$

obținem:

$$\begin{aligned}\mathcal{L}[f(t)](s) &= \sqrt{\pi} \left(\sqrt{q-b} - \sqrt{q-a} \right) \Big|_s^\infty = \\ &= \sqrt{\pi} \left[\lim_{q \rightarrow \infty} \left(\sqrt{q-b} - \sqrt{q-a} \right) - \left(\sqrt{s-b} - \sqrt{s-a} \right) \right] = \\ &= \sqrt{\pi} \left(\sqrt{s-a} - \sqrt{s-b} \right).\end{aligned}$$

e) Folosim definiția:

$$\begin{aligned}\mathcal{L}[f(t)] &= F(s) = \int_0^1 e^{-st} dt + \int_1^2 (2-t)e^{-st} dt = \\ &= -\frac{1}{s} e^{-st} \Big|_0^1 + (2-t) \frac{e^{-st}}{-s} \Big|_1^2 + \int_1^2 \frac{e^{-st}}{-s} dt = \\ &= -\frac{1}{s} e^{-s} + \frac{1}{s} + \frac{e^{-s}}{s} + \frac{e^{-st}}{s^2} \Big|_1^2 = \\ &= \frac{1}{s} + \frac{1}{s^2} (e^{-2s} - e^{-s}).\end{aligned}$$

f)

$$\begin{aligned}\mathcal{L}[f(t)](s) &= \\ &= \mathcal{L}[\sin t \cdot \sigma(t)](s) - \mathcal{L}[\sin((t+2\pi) - 2\pi)\sigma(t-2\pi)](s) = \\ &= \frac{1}{s^2+1} - e^{-2\pi s} \cdot \mathcal{L}[\sin(t+2\pi)\sigma(t)](s) = \\ &= \frac{1}{s^2+1} - \frac{e^{-2\pi s}}{s^2+1}.\end{aligned}$$

g) Avem:

$$f(t) = \begin{cases} t \cdot e^{-t}, & 1 < t < 3 \\ 0, & \text{rest} \end{cases} = t \cdot e^{-t} (\sigma(t-1) - \sigma(t-3)).$$

$$\begin{aligned}
 \mathcal{L}[f(t)](s) &= \\
 &= \mathcal{L}[t \cdot e^{-t}u(t-1)\sigma(t-1)](s) - \mathcal{L}[t \cdot e^{-t}u(t-3)\sigma(t-3)](s) = \\
 &= e^{-s}\mathcal{L}[(t+1)e^{-t-1}\sigma(t)](s) - e^{-3s}\mathcal{L}[(t+3)e^{-t-3}\sigma(t)](s) = \\
 &= e^{-s-1}\mathcal{L}[t\sigma(t)](s+1) - e^{-3s-3}\mathcal{L}[t \cdot e^{-t}\sigma(t)](s) + \\
 &\quad + e^{-s-1}\mathcal{L}[e^{-t}\sigma(t)](s) - 3e^{-3s-3}\mathcal{L}[e^{-t}\sigma(t)](s) = \\
 &= (e^{-s-1} - e^{-3s-3})\frac{1}{(s+1)^2} + (e^{-s-1} - 3e^{-3s-3})\frac{1}{s+1}.
 \end{aligned}$$

h) Folosim integrarea originalului:

$$\mathcal{L}[f(t)](s) = \frac{1}{s}\mathcal{L}\left[\frac{\sin x}{x}\sigma(t)\right](s) \stackrel{(c)}{=} \frac{1}{s}\arctan \frac{1}{s}.$$

i) Folosim transformata Laplace peste un produs de convoluție:

$$\begin{aligned}
 \mathcal{L}[f(t)](s) &= \mathcal{L}\left[\cos t * \frac{1}{\sqrt{t}}\sigma(t)\right](s) = \\
 &= \mathcal{L}[\cos t \cdot \sigma(t)](s) \cdot \mathcal{L}\left[\frac{1}{\sqrt{t}}\sigma(t)\right](s) = \\
 &= \frac{s}{s^2+1} \cdot \frac{\sqrt{\pi}}{\sqrt{s}} = \frac{\sqrt{\pi s}}{s^2+1}.
 \end{aligned}$$

Exercițiul 1.9 Folosind transformata Laplace calculați următoarele integrale improprii:

- a) $\int_0^\infty \frac{\sin t}{t} dt;$
- b) $\int_0^\infty \frac{\cos bt - \cos at}{t^2} dt;$
- c) $\int_0^\infty \frac{\sin tx}{x(x^2+a^2)} dx.$

Soluție.

a) Aplicăm proprietatea:

$$\begin{aligned}\int_0^\infty \frac{f(t)}{t} dt &= \int_0^\infty \mathcal{L}[f(t)](s) ds \\ \int_0^\infty \frac{\sin t}{t} dt &= \int_0^\infty \mathcal{L}[\sin t \cdot \sigma(t)](s) ds = \\ &= \int_0^\infty \frac{1}{s^2 + 1} ds = \arctan s \Big|_0^\infty = \frac{\pi}{2}.\end{aligned}$$

b) Aceeași proprietate ca la a):

$$\int_0^\infty \frac{\cos bt - \cos at}{t^2} dt = \int_0^\infty \mathcal{L}\left[\frac{\cos bt - \cos at}{t} \sigma(t)\right](s) ds$$

folosind integrarea imaginii avem:

$$\begin{aligned}&= \int_0^\infty \int_s^\infty \mathcal{L}[\cos bt \cdot \sigma(t) - \cos at \cdot \sigma(t)](q) dq ds = \\ &= \int_0^\infty \int_s^\infty \left(\frac{q}{q^2 + b^2} - \frac{q}{q^2 + a^2} \right) dq ds = \\ &= \frac{1}{2} \int_0^\infty [\ln(q^2 + b^2) - \ln(q^2 + a^2)] \Big|_s^\infty ds = \frac{1}{2} \int_0^\infty \ln \frac{s^2 + a^2}{s^2 + b^2} ds = \\ &= \frac{1}{2} \int_0^\infty (s)' \ln \frac{s^2 + a^2}{s^2 + b^2} ds = \\ &= \frac{1}{2} s \ln \frac{s^2 + a^2}{s^2 + b^2} \Big|_0^\infty - \frac{1}{2} \int_0^\infty \left(\frac{2s^2}{s^2 + a^2} - \frac{2s^2}{s^2 + b^2} \right) ds =\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 &= \int_0^\infty \left(\frac{a^2}{s^2 + a^2} - \frac{b^2}{s^2 + b^2} \right) ds = \\
 &= a \arctan \frac{s}{a} \Big|_0^\infty - b \arctan \frac{s}{b} \Big|_0^\infty = a \frac{\pi}{2} - b \frac{\pi}{2} = \frac{\pi}{2}(a - b).
 \end{aligned}$$

c) Folosim transformata Laplace și integrarea cu parametru:

$$\begin{aligned}
 \mathcal{L} \left[\int_0^\infty \frac{\sin tx}{x(x^2 + a^2)} dx \right] (s) &= \int_0^\infty \frac{\mathcal{L} [\sin tx \cdot \sigma(t)] (s)}{x(x^2 + a^2)} dx = \\
 &= \int_0^\infty \frac{x}{x(x^2 + a^2)(x^2 + s^2)} dx = \int_0^\infty \frac{dx}{(x^2 + a^2)(x^2 + s^2)} = \\
 &= \frac{1}{s^2 - a^2} \int_0^\infty \left(\frac{1}{x^2 + a^2} - \frac{1}{x^2 + s^2} \right) dx = \\
 &= \frac{1}{s^2 - a^2} \left[\frac{1}{a} \arctan \frac{x}{a} \Big|_0^\infty - \frac{1}{s} \arctan \frac{x}{s} \Big|_0^\infty \right] = \\
 &= \frac{1}{s^2 - a^2} \left(\frac{\pi}{2a} - \frac{\pi}{2s} \right) = \\
 &= \frac{\pi}{2} \cdot \frac{s - a}{as(s - a)(s + a)} = \frac{\pi}{2a} \cdot \frac{1}{s(s + a)} = \\
 &= \frac{\pi}{2a^2} \left(\frac{1}{s} - \frac{1}{s + a} \right) = \frac{\pi}{2a^2} \mathcal{L} [(1 - e^{-at})\sigma(t)] (s) \Rightarrow \\
 &\int_0^\infty \frac{\sin tx}{x(x^2 + a^2)} dx = \frac{\pi}{2a^2} (1 - e^{-at}) \sigma(t).
 \end{aligned}$$

Exercițiul 1.10 Aflați originalul pentru următoarele imagini:

a)

$$F(s) = \frac{27 - 12s}{(s + 4)(s^2 + 9)};$$

b)

$$F(s) = \frac{1}{(s^2 + a^2)^2};$$

c)

$$F(s) = \frac{e^{-s}}{s^2 + \pi^2} + \frac{e^{-3s}}{s^2 + \pi^2};$$

d)

$$F(s) = \frac{1}{s^2 - 1} - e^{-\pi} \frac{e^{-\pi s}}{s^2 - 1};$$

e)

$$F(s) = \frac{e^{-s}}{s + 2} + \frac{e^{-2s}}{s^2 + 1} + \frac{e^{-3s}}{s^2 + 4s + 5};$$

f)

$$F(s) = \frac{1}{s^4 + 2s^3 + 3s^2 + 2s + 1};$$

g)

$$F(s) = \frac{e^{-s}(1 - e^{-s})}{s(s^2 + 1)};$$

h)

$$F(s) = \frac{s}{(s + 1)^{\frac{5}{2}}};$$

i)

$$F(s) = \frac{2}{(s - 1)^2} + \frac{1}{s\sqrt{s}};$$

j)

$$F(s) = \frac{e^{-\frac{s}{2}}}{(s - 2)^2};$$

k)

$$F(s) = \frac{e^{-\frac{s+2}{3}}}{s^2 + 4s + 13};$$

l)

$$F(s) = \frac{(s-2)e^{-\frac{s-2}{3}}}{(s-2)^2 + 9};$$

m)

$$F(s) = \frac{s-1-e^{-s}}{s^2-2s+2}.$$

Soluție.

a) Descompunem în fracții simple:

$$F(s) = \frac{27-12s}{(s+4)(s^2+9)} = \frac{3}{s+4} - \frac{3s}{s^2+9}$$

și aplicând transformata Laplace inversă obținem:

$$\begin{aligned} f(t) &= 3\mathcal{L}^{-1}\left[\frac{1}{s+4}\right](t) - 3\mathcal{L}^{-1}\left[\frac{s}{s^2+9}\right](t) = \\ &= (3e^{-4t} - 3\cos 3t)\sigma(t). \end{aligned}$$

b)

$$\begin{aligned} F(s) &= \frac{1}{2a^2} \cdot \frac{-s^2 + a^2 + (s^2 + a^2)}{(s^2 + a^2)^2} = \\ &= \frac{1}{2a^2} \left[\frac{1}{s^2 + a^2} - \frac{s^2 - a^2}{(s^2 + a^2)^2} \right] \Rightarrow \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 f(t) &= \frac{1}{2a^2} \left\{ \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s^2 + a^2} \right] (t) - \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{s^2 - a^2}{(s^2 + a^2)^2} \right] (t) \right\} = \\
 &= \left(\frac{1}{2a^3} \sin at - \frac{1}{2a^2} t \cos at \right) \sigma(t).
 \end{aligned}$$

c)

$$\begin{aligned}
 F(s) &= \frac{e^{-s}}{s^2 + \pi^2} + \frac{e^{-3s}}{s^2 + \pi^2} \Rightarrow f(t) = ? \\
 F_1(s) &= \frac{1}{s^2 + \pi^2} \xleftrightarrow{L^{-1}} f_1(t) = \frac{1}{\pi} \sin \pi t \cdot \sigma(t); \\
 F_2(s) &= \frac{1}{s^2 + \pi^2} \xleftrightarrow{L^{-1}} f_2(t) = \frac{1}{\pi} \sin \pi t \cdot \sigma(t); \\
 F_1(s)e^{-s} &\xleftrightarrow{L^{-1}} f_1(t-1) = \\
 &= \frac{1}{\pi} \sin \pi(t-1) \sigma(t-1) = -\frac{1}{\pi} \sin \pi t \cdot \sigma(t-1); \\
 F_2(s)e^{-3s} &\xleftrightarrow{L^{-1}} f_2(t-3) = \\
 &= \frac{1}{\pi} \sin \pi(t-3) \sigma(t-3) = -\frac{1}{\pi} \sin \pi t \cdot \sigma(t-3); \\
 f(t) &= f_1(t-1) \sigma(t-1) + f_2(t-3) \sigma(t-3) = \\
 &= -\frac{1}{\pi} \sin \pi t (\sigma(t-1) + \sigma(t-3)).
 \end{aligned}$$

Deci

	0	1	3
$H(t-1)$	0	1	1
$H(t-3)$	0	0	1
$H(t-1)+H(t-3)$	0	1	2

Figura 1.

$$f(t) = \begin{cases} 0, & 0 < t < 1 \\ -\frac{1}{\pi} \sin \pi t, & 1 < t < 3 \\ -\frac{2}{\pi} \sin \pi t, & t > 3. \end{cases}$$

d)

$$\begin{aligned} f(t) &= \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{(s^2 - 1)} \right] (t) - e^{-\pi} \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{e^{-\pi s}}{s^2 - 1} \right] (t) = \\ &= \sinh t \sigma(t) - e^{-\pi} \sinh(t - \pi) \sigma(t - \pi) = \\ &= \begin{cases} \sinh t, & t < \pi \\ \sinh t - e^{-\pi} \sinh(t - \pi), & t \geq \pi. \end{cases} \end{aligned}$$

e) Cu relația din deplasare

$$\begin{aligned} \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{(s + 2)} \right] (t) &= e^{-2t} \sigma(t); \\ \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s^2 + 1} \right] (t) &= \sin t \cdot \sigma(t); \\ \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s^2 + 4s + 5} \right] (t) &= \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{(s + 2)^2 + 1} \right] (t), \end{aligned}$$

folosim teorema deplasării:

$$\mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s^2 + 4s + 5} \right] (t) = e^{-2t} \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s^2 + 1} \right] (t) = e^{-2t} \sin t \cdot \sigma(t).$$

Cu relația:

$$\mathcal{L}^{-1} [e^{-bs} F(s)] (t) = \mathcal{L}^{-1} [F(s)] (t - b) \sigma(t - b),$$

obținem:

$$f(t) = e^{-2(t-1)} \sigma(t-1) + \sin(t-2) \sigma(t-2) +$$

$$+e^{-2(t-3)} \sin(t-3) \sigma(t-3).$$

$f)$

$$\begin{aligned}
 F(s) &= \frac{1}{s^4 + 2s^3 + 3s^2 + 2s + 1} = \frac{1}{(s^2 + s + 1)^2} = \\
 &= \frac{1}{\left[\left(s + \frac{1}{2}\right)^2 + \left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right)^2 \right]^2} = \\
 &= \frac{2}{3} \cdot \frac{\left(s + \frac{1}{2}\right)^2 + \left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right)^2 - \left(s + \frac{1}{2}\right)^2 + \left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right)^2}{\left[\left(s + \frac{1}{2}\right)^2 + \left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right)^2 \right]^2} = \\
 &= \frac{2}{3} \cdot \frac{1}{\left(s + \frac{1}{2}\right)^2 + \left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right)^2} - \frac{2}{3} \cdot \frac{\left(s + \frac{1}{2}\right)^2 - \left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right)^2}{\left[\left(s + \frac{1}{2}\right)^2 + \left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right)^2 \right]^2}. \\
 \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{\left(s + \frac{1}{2}\right)^2 + \left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right)^2} \right] (t) &\stackrel{\text{deplasarea}}{=} \\
 &= e^{-\frac{t}{2}} \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s^2 + \left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right)^2} \right] (t) = \\
 &= \frac{2}{\sqrt{3}} e^{-\frac{t}{2}} \sin \left(\frac{\sqrt{3}}{2} t \right) \sigma(t).
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 & \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{\left(s + \frac{1}{2}\right)^2 - \left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right)^2}{\left[\left(s + \frac{1}{2}\right)^2 + \left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right)^2\right]^2} \right] (t) \stackrel{\text{deplasarea}}{=} \\
 &= e^{-\frac{t}{2}} \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{s^2 - \left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right)^2}{\left[s^2 + \left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right)^2\right]^2} \right] (t) = \\
 &= e^{-\frac{t}{2}} \mathcal{L}^{-1} \left[- \left(\frac{s}{s^2 + \left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right)^2} \right)' \right] (t)
 \end{aligned}$$

folosind derivarea imaginii avem:

$$\begin{aligned}
 &= e^{-\frac{t}{2}} \mathcal{L}^{-1} \left[\mathcal{L} \left[t \cos \left(\frac{\sqrt{3}}{2} t \right) \sigma(t) \right] (s) \right] (t) = \\
 &= e^{-\frac{t}{2}} t \cos \left(\frac{\sqrt{3}}{2} t \right) \sigma(t).
 \end{aligned}$$

Astfel,

$$f(t) = \frac{4}{3\sqrt{3}} e^{-\frac{t}{2}} \sin \frac{\sqrt{3}}{2} t \sigma(t) - \frac{2}{\sqrt{3}} e^{-\frac{t}{2}} t \cos \frac{\sqrt{3}}{2} t \sigma(t).$$

g)

$$\begin{aligned}
 F(s) &= \frac{e^{-s} (1 - e^{-s})}{s (s^2 + 1)} = \\
 &= \frac{e^{-s}}{s (s^2 + 1)} - \frac{e^{-2s}}{s (s^2 + 1)}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\mathcal{L}^{-1}\left[\frac{1}{s(s^2+1)}\right](t) &= \\ &= \mathcal{L}^{-1}\left[\frac{1}{s} - \frac{s}{s^2+1}\right](t) = (1 - \cos t)\sigma(t).\end{aligned}$$

folosind ”întârzierea” avem:

$$\begin{aligned}f(t) &= [1 - \cos(t-1)]\sigma(t-1) - [1 - \cos(t-2)]\sigma(t-2) = \\ &= -\sigma(t-2) + \sigma(t-1) + \cos(t-2)\sigma(t-2) - \cos(t-1)\sigma(t-1).\end{aligned}$$

Astfel,

$$f(t) = \begin{cases} 0, & t < 1 \\ 1 - \cos(t-1), & 1 \leq t < 2 \\ \cos(t-2) - \cos(t-1), & t \geq 2. \end{cases}$$

h)

$$\begin{aligned}F(s) &= \frac{s}{(s+1)^{\frac{5}{2}}} = \frac{1}{(s+1)^{\frac{3}{2}}} - \frac{1}{(s+1)^{\frac{5}{2}}}. \\ f(t) &= \mathcal{L}^{-1}\left[\frac{1}{(s+1)^{\frac{3}{2}}}\right](t) - \mathcal{L}^{-1}\left[\frac{1}{(s+1)^{\frac{5}{2}}}\right](t)\end{aligned}$$

folosind ”deplasarea” avem:

$$f(t) = e^{-t}\mathcal{L}^{-1}\left[\frac{1}{(s)^{\frac{3}{2}}}\right](t) - e^{-t}\mathcal{L}^{-1}\left[\frac{1}{(s)^{\frac{5}{2}}}\right](t).$$

Știm că:

$$\begin{aligned}\mathcal{L}[t^k\sigma(t)] &= \frac{\Gamma(k+1)}{s^{k+1}} \rightarrow \\ \rightarrow \mathcal{L}^{-1}\left[\frac{1}{s^{k+1}}\right](t) &= \frac{t^k}{\Gamma(k+1)}\sigma(t), k > -1.\end{aligned}$$

Astfel,

$$\begin{aligned} f(t) &= \left(e^{-t} \frac{\sqrt{t}}{\Gamma\left(\frac{3}{2}\right)} - e^{-t} \frac{t\sqrt{t}}{\Gamma\left(\frac{5}{2}\right)} \right) \sigma(t) = \\ &= \frac{2}{\sqrt{\pi}} e^{-t} \sqrt{t} \left(1 - \frac{2}{3}t \right) \sigma(t) = 2e^{-t} \sqrt{\frac{t}{\pi}} \left(1 - \frac{2}{3}t \right) \sigma(t). \end{aligned}$$

i) Știm că:

$$\mathcal{L} \left[t^n e^{\lambda t} \sigma(t) \right] (s) = \frac{n!}{(s - \lambda)^{n+1}}, n \in \mathbb{N}, \lambda \in \mathbb{C}.$$

Atunci:

I)

$$\frac{1}{(s - \lambda)^{n+1}} \xleftrightarrow{L^{-1}} \frac{t^n e^{\lambda t}}{n!} \sigma(t).$$

II)

$$t^k \sigma(t) \xleftrightarrow{L} \frac{\Gamma(k+1)}{s^{k+1}}, k > -1.$$

Rezultă

$$\frac{1}{s^{k+1}} \xleftrightarrow{L^{-1}} \frac{t^k}{\Gamma(k+1)} \sigma(t).$$

Din liniaritatea lui \mathcal{L}^{-1} :

$$\begin{aligned} f(t) &= \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{2}{(s-1)^2} + \frac{1}{s\sqrt{s}} \right] (t) = \\ &= 2\mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{(s-1)^2} \right] (t) + \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s^{1+\frac{1}{2}}} \right] (t). \end{aligned}$$

Pentru $n = 1$ și $\lambda = 1$ în relația I) avem:

$$\frac{1}{(s-1)^2} \xleftrightarrow{L^{-1}} f_1(t) = te^t \sigma(t)$$

și pentru $k = \frac{1}{2}$ în relația II) avem:

$$\begin{aligned} \frac{1}{s^{1+\frac{1}{2}}} &\xleftrightarrow{L^{-1}} \frac{t^{\frac{1}{2}}}{\Gamma(1+\frac{1}{2})} \sigma(t) = \frac{\sqrt{t}}{\frac{1}{2}\Gamma(\frac{1}{2})} \sigma(t) = \\ &= 2\sqrt{\frac{t}{\pi}} \sigma(t) = f_2(t). \end{aligned}$$

Obținem:

$$f(t) = 2f_1(t) + f_2(t) = \left(2te^t + 2\sqrt{\frac{t}{\pi}} \right) \sigma(t).$$

$j)$

$$F(s) = \frac{e^{-\frac{s}{2}}}{(s-2)^2};$$

$$f(t) = \mathcal{L}^{-1}[F(s)](t) = \mathcal{L}^{-1}\left[e^{-\frac{s}{2}} \frac{1}{(s-2)^2}\right](t)$$

folosind ”întârzierea” avem:

$$\begin{aligned} &= \mathcal{L}^{-1}\left[\frac{1}{(s-2)^2}\right]\left(t - \frac{1}{2}\right) \sigma\left(t - \frac{1}{2}\right) = \left(t - \frac{1}{2}\right) e^{2(t-\frac{1}{2})} \sigma\left(t - \frac{1}{2}\right) = \\ &= \frac{1}{2}(2t-1)e^{2t-1} \sigma(2t-1). \end{aligned}$$

$k)$

$$F(s) = \frac{e^{-\frac{s+2}{3}}}{s^2 + 4s + 13};$$

$$f(t) = \mathcal{L}^{-1}[F(s)](t) = \mathcal{L}^{-1}\left[\frac{1}{(s+2)^2 + 9} e^{-\frac{s+2}{3}}\right](t)$$

folosind ”deplasarea” avem:

$$= e^{-2t} \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s^2 + 9} e^{-\frac{s}{3}} \right]$$

folosind ”intârzierea” avem:

$$\begin{aligned} &= e^{-2t} \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s^2 + 9} \right] \left(t - \frac{1}{3} \right) \sigma \left(t - \frac{1}{3} \right) = \\ &= \frac{1}{3} e^{-2t} \sin 3 \left(t - \frac{1}{3} \right) \sigma \left(t - \frac{1}{3} \right) = \\ &= \frac{1}{3} e^{-2t} \sin(3t - 1) \sigma(3t - 1). \end{aligned}$$

l)

$$\begin{aligned} F(s) &= \frac{(s - 2)e^{-\frac{s-2}{3}}}{(s - 2)^2 + 9}; \\ f(t) &= \mathcal{L}^{-1} [F(s)](t) = \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{(s - 2)e^{-\frac{s-2}{3}}}{(s - 2)^2 + 9} \right] (t) \end{aligned}$$

folosind ”deplasarea” avem:

$$= e^{2t} \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{s}{s^2 + 9} e^{-\frac{s}{3}} \right]$$

folosind ”intârzierea” avem:

$$\begin{aligned} &= e^{2t} \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{s}{s^2 + 9} \right] \left(t - \frac{1}{3} \right) \sigma \left(t - \frac{1}{3} \right) = \\ &= e^{2t} \cos 3 \left(t - \frac{1}{3} \right) \sigma \left(t - \frac{1}{3} \right) = \\ &= e^{2t} \cos(3t - 1) \sigma(3t - 1). \end{aligned}$$

m)

$$F(s) = \frac{s - 1 - e^{-s}}{s^2 - 2s + 2}.$$

$$F(s) = \frac{s - 1}{(s - 1)^2 + 1} - \frac{e^{-s}}{(s - 1)^2 + 1}$$

$$\begin{aligned} f(t) &= \mathcal{L}^{-1}[F(s)](t) = \\ &= \mathcal{L}^{-1}\left[\frac{s - 1}{(s - 1)^2 + 1}\right] - \mathcal{L}^{-1}\left[\frac{e^{-s}}{(s - 1)^2 + 1}\right] \end{aligned}$$

folosind ”deplasarea” și ”intârzierea” avem:

$$f(t) = e^t \mathcal{L}^{-1}\left[\frac{s}{s^2 + 1}\right] - \mathcal{L}^{-1}\left[\frac{1}{(s - 1)^2 + 1}\right](t - 1)\sigma(t - 1) =$$

deplasarea în al doilea termen $\underline{=} e^t \cos t \sigma(t) - e^{t-1} \sin(t - 1)\sigma(t - 1).$

Exercițiul 1.11 Rezolvați ecuațiile diferențiale următoare cu transformata Laplace:

a) $y'' - 4y = \sigma(t - 1), y(0) = y'(0) = 0;$

b) $y'' + 4y' + 4y = \sin t \cdot \sigma(t), y(0) = 1, y'(0) = 2;$

c) $y(t) + y'(t) - 2 \int_0^t y(s) \sin(t - s) ds = (\cos t + \sinh t)\sigma(t),$
 $y(0) = 1.$

d) $y''(t) - y(t) = t\sigma(t), y(0) = 1, y'(0) = 1;$

e) $y''(t) + 9y(t) = 10e^{-t}\sigma(t), y(0) = 0, y'(0) = 0;$

f) $y''(t) - y(t) = g(t), y(0) = y'(0) = 0;$

$$g(t) = \begin{cases} t, & 0 < t < 1 \\ 0, & \text{rest} \end{cases}$$

$$g) \quad y'' - 2y' - 3y = 0, \quad y(1) = -3, \quad y'(1) = -17;$$

$$h) \quad y'' - y = \cosh 2t \cdot \sigma(t), \quad y(0) = y'(0) = 0;$$

Soluție.

a) Aplicăm transformata Laplace și ținem cont de liniaritate:

$$\mathcal{L}[y''] (s) - 4\mathcal{L}[y] (s) = \mathcal{L}[\sigma(t-1)] (s).$$

Cu derivarea originalului avem:

$$\mathcal{L}[y'] (s) = s\mathcal{L}[y] (s) - y(0) = sY(s).$$

$$\mathcal{L}[y''] (s) = s\mathcal{L}[(y')'] (s) = s\mathcal{L}[y'] (s) - y'(0) = s^2Y(s).$$

Cu întârzierea:

$$\mathcal{L}[\sigma(t-1)] (s) = e^{-s}\mathcal{L}[1] (s) = \frac{1}{s}e^{-s}.$$

Ecuția operațională este:

$$s^2Y(s) - 4Y(s) = \frac{e^{-s}}{s} \Leftrightarrow$$

$$Y(s) = e^{-s} \frac{1}{s(s^2 - 4)}.$$

Aplicăm transformata Laplace inversă:

$$y(t) = \mathcal{L}^{-1} \left[e^{-s} \frac{1}{s(s^2 - 4)} \right] (t) = \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s(s^2 - 4)} \right] (t-1)\sigma(t-1).$$

Am folosit formula:

$$\mathcal{L}^{-1} [e^{-sb}F(s)] (t) = \mathcal{L}^{-1} [F(s)] (t-b)\sigma(t-b).$$

Acum:

$$\begin{aligned}\mathcal{L}^{-1}\left[\frac{1}{s(s^2-4)}\right](t) &= \frac{1}{4}\mathcal{L}^{-1}\left[\frac{s}{s^2-4} - \frac{1}{s}\right](t) = \\ &= \frac{1}{4}(\cosh 2t - 1)\sigma(t).\end{aligned}$$

Deci

$$y(t) = \frac{1}{4}[\cosh 2(t-1) - 1]\sigma(t-1).$$

b) Aplicăm transformata Laplace ecuației și folosim liniaritatea:

$$\mathcal{L}[y''](s) + 4\mathcal{L}[y'](s) + 4\mathcal{L}[y](s) = \mathcal{L}[\sin t \cdot \sigma(t)](s).$$

Notăm

$$\mathcal{L}[y](s) = Y(s).$$

Cu derivarea originalului avem:

$$\mathcal{L}[y'](s) = sY(s) - y(0) = sY(s) - 1.$$

$$\mathcal{L}[y''](s) = \mathcal{L}[(y')'](s) = s\mathcal{L}[y'](s) - y'(0) = s^2Y(s) - s - 2.$$

$$\mathcal{L}[\sin t \cdot \sigma(t)](s) = \frac{1}{s^2 + 1}.$$

Ecuația operațională este:

$$s^2Y(s) - s - 2 + 4(sY(s) - 1) + 4Y(s) = \frac{1}{s^2 + 1} \Leftrightarrow$$

$$(s+2)^2Y(s) = s+6 + \frac{1}{s^2+1} = \frac{s^3+6s^2+s+7}{s^2+1} \Rightarrow$$

$$Y(s) = \frac{s^3+6s^2+s+7}{(s+2)^2(s^2+1)}.$$

Cu descompunerea în fracții simple avem:

$$Y(s) = \frac{a}{s+2} + \frac{b}{(s+2)^2} + \frac{cs+d}{s^2+1}$$

și folosind metoda coeficienților nedeterminați obținem

$$a = \frac{7}{25}, b = \frac{21}{5}, c = \frac{-4}{25}, d = \frac{3}{25}.$$

$$Y(s) = \frac{7}{25} \cdot \frac{1}{s+2} + \frac{21}{5} \cdot \frac{1}{(s+2)^2} - \frac{4}{25} \cdot \frac{s}{s^2+1} + \frac{3}{25} \cdot \frac{1}{s^2+1}.$$

Aplicăm transformata Laplace inversă și folosim liniaritatea:

$$\begin{aligned} y(t) = & \frac{7}{25} \cdot \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s+2} \right] (t) + \frac{21}{5} \cdot \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{(s+2)^2} \right] (t) - \\ & - \frac{4}{25} \cdot \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{s}{s^2+1} \right] (t) + \frac{3}{25} \cdot \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s^2+1} \right] (t). \end{aligned}$$

Știm că

$$\mathcal{L}^{-1} \left[\frac{s}{s^2+a^2} \right] (t) = \cos at \cdot \sigma(t)$$

și

$$\mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s^2+a^2} \right] (t) = \frac{\sin at}{a} \cdot \sigma(t)$$

avem:

$$y(t) = \left(\frac{7}{25} \cdot e^{-2t} + \frac{21}{5} \cdot te^{-2t} - \frac{4}{25} \cdot \cos t + \frac{3}{25} \cdot \sin t \right) \sigma(t).$$

c) Folosind liniaritatea transformatei Laplace, ecuația operațională obținută este:

$$Y(s) + sY(s) - 1 - 2Y(s) \frac{1}{s^2+1} = \frac{s}{s^2+1} + \frac{1}{s^2-1}$$

$$\Rightarrow Y(s) = \frac{s(s^3 + s^2 + s - 1)}{(s^2 - 1)(s^3 + s^2 + s - 1)} = \frac{s}{s^2 - 1} \Rightarrow$$

$$y(t) = \cosh t \cdot \sigma(t).$$

d)

$$\mathcal{L}[y''] - \mathcal{L}[y] = \mathcal{L}[t\sigma(t)],$$

dar

$$\mathcal{L}[y] = F(s) \text{ și } \mathcal{L}[t] = \frac{1}{s^2},$$

deci

$$s^2 F(s) - sy(0) - y'(0) - F(s) = \frac{1}{s^2}$$

$$(s^2 - 1)F(s) = s + 1 + \frac{1}{s^2} \Rightarrow F(s) = \frac{s}{s^2 - 1} + \frac{1}{s^2 - 1} + \frac{1}{s^2(s^2 - 1)} \Rightarrow$$

$$F(s) = \frac{s}{s^2 - 1} + \frac{2}{s^2 - 1} - \frac{1}{s^2} \Rightarrow$$

$$y(t) = (\cosh t + 2 \sinh t - t)\sigma(t).$$

f) Știm că

$$g(t) = \begin{cases} t, & 0 < t < 1 \\ 0, & \text{rest} \end{cases} = t(\sigma(t) - \sigma(t - 1))$$

deci

$$(s^2 - 1)F(s) = \mathcal{L}[t] - \mathcal{L}[(t + 1) - 1)\sigma(t - 1)] =$$

$$= \frac{1}{s^2} - e^{-s} \mathcal{L}[t + 1] = \frac{1}{s^2} - \frac{1}{s^2} e^{-s} - \frac{1}{s} e^{-s}.$$

Deoarece

$$\mathcal{L}[f(t)\sigma(t - b)] = e^{-bs} \mathcal{L}[f(t + b)].$$

Avem

$$F(s) = \frac{1}{\frac{s^2(s^2-1)}{F_1(s)}} - \frac{1}{\frac{s^2(s^2-1)}{F_2(s)}} e^{-s} - \frac{1}{\frac{s^2(s^2-1)}{F_3(s)}} e^{-s}$$

$$\begin{cases} F_1(s) = \frac{1}{s^2-1} - \frac{1}{s^2} \xleftrightarrow{L^{-1}} (\sinh t - t)\sigma(t) = f_1(t) \\ F_2(s) = \frac{-1}{s^2(s^2-1)} = \frac{1}{s^2} - \frac{1}{s^2-1} \xleftrightarrow{L^{-1}} (t - \sinh t)\sigma(t) = f_2(t) \\ F_3(s) = \frac{-1}{s(s^2-1)} = \frac{1}{s} - \frac{s}{s^2-1} \xleftrightarrow{L^{-1}} (1 - \cosh t)\sigma(t) = f_3(t) \end{cases}$$

$$\begin{cases} F_2(s)e^{-s} \xleftrightarrow{L^{-1}} f_2(t-1)\sigma(t-1) = [t-1 - \sinh(t-1)]\sigma(t-1) \\ F_3(s)e^{-s} \xleftrightarrow{L^{-1}} f_3(t-1)\sigma(t-1) = [1 - \cosh(t-1)]\sigma(t-1). \end{cases}$$

Astfel,

$$\begin{aligned} y(t) &= f_1(t)\sigma(t) + f_2(t-1)\sigma(t-1) + f_3(t-1)\sigma(t-1) = \\ &= \begin{cases} \sinh t - t, & 0 < t < 1 \\ \sinh t - \sinh(t-1) - \cosh(t-1), & t > 1. \end{cases} \end{aligned}$$

$g) \tilde{t} = t - 1, \tilde{y}(\tilde{t}) = y(t) = y(\tilde{t} + 1) = \tilde{y}(\tilde{t})$ deci $\tilde{y}''(\tilde{t}) - 2\tilde{y}'(\tilde{t}) - 3\tilde{y}(\tilde{t}) = 0, \tilde{y}(0) = -3, \tilde{y}'(0) = -17$; Astfel,

$$\mathcal{L}[\tilde{y}''] - 2\mathcal{L}[\tilde{y}'] - 3\mathcal{L}[\tilde{y}] = 0.$$

Notăm $F(s) = \mathcal{L}[y]$ și avem

$$\begin{aligned} s^2 F(s) - s\tilde{y}(0) - \tilde{y}'(0) - 2(sF(s) - \tilde{y}(0)) - 3F(s) &= 0 \Rightarrow \\ (s^2 - 2s - 3)F(s) &= 3s - 17 + 6 \Rightarrow \\ F(s) &= \frac{-3s - 11}{(s-3)(s+1)} = \frac{2}{s+1} - \frac{5}{s-3}. \end{aligned}$$

Obținem

$$\tilde{y}(\tilde{t}) = 2e^{-\tilde{t}} - 5e^{3\tilde{t}},$$

de unde găsim că

$$y(t) = (2e^{-t+1} - 5e^{3(t-1)})\sigma(t) = (2e^{-t+1} - 5e^{3t-3})\sigma(t).$$

h)

$$\mathcal{L}[y''] - 4\mathcal{L}[y] = \mathcal{L}[\cosh 2t \cdot \sigma(t)] \Rightarrow$$

$$(s^2 - 4)F(s) = \frac{s}{(s^2 - 4)} \Rightarrow$$

$$F(s) = \frac{s}{(s^2 - 4)^2} = \frac{s}{(s - 2)^2(s + 2)^2}.$$

$$F(s) = \frac{1}{8} \left(\frac{1}{(s - 2)^2} - \frac{1}{(s + 2)^2} \right) = \frac{1}{8} \frac{1}{(s - 2)^2} - \frac{1}{8} \frac{1}{(s + 2)^2}.$$

Folosind deplasarea (sau tabelul), obținem

$$y(t) = \left(\frac{1}{8}te^{2t} - \frac{1}{8}te^{-2t} \right) \sigma(t) = \left(\frac{t}{4} \sinh 2t \right) \sigma(t).$$

Exercițiul 1.12 Rezolvați ecuațiile diferențiale următoare cu transformata Laplace:

a) $y'' + y = 2t\sigma(t)$, $y\left(\frac{\pi}{4}\right) = \frac{\pi}{2}$, $y'\left(\frac{\pi}{4}\right) = 2 - \sqrt{2}$;

b) $y'' + ky' - 2k^2y = 0$, $y(0) = 2$, $y'(0) = 2k$;

c) $2x'' + 3x' - 2x = 5e^{-2t}\sigma(t)$, $x(0) = 2$, $x'(0) = 5$;

d) $y'' - 3y' + 2y = (4t + e^{3t})\sigma(t)$, $y(0) = 1$, $y'(0) = -1$;

Soluție.

a) $y'' + y = 2t$, $y\left(\frac{\pi}{4}\right) = \frac{\pi}{2}$, $y'\left(\frac{\pi}{4}\right) = 2 - \sqrt{2}$;

$$\tilde{t} = t - \frac{\pi}{4}, t = \tilde{t} + \frac{\pi}{4}, \text{ deci}$$

$$\tilde{y}(\tilde{t}) = y(t) \rightarrow$$

$$y'(t) = \tilde{y}'(\tilde{t}) \frac{d\tilde{t}}{dt} = \tilde{y}'(\tilde{t}) \Rightarrow$$

$$y''(t) = \tilde{y}''(\tilde{t}) \left(\frac{d\tilde{t}}{dt} \right)^2 + \tilde{y}'(\tilde{t}) \frac{d^2\tilde{t}}{dt^2} = \tilde{y}''(\tilde{t}).$$

Astfel,

$$\tilde{y}'' + \tilde{y} = 2\tilde{t} + \frac{\pi}{2}$$

și

$$\tilde{y}(0) = y\left(\frac{\pi}{4}\right) = \frac{\pi}{2}, \quad \tilde{y}'(0) = y'\left(\frac{\pi}{4}\right) = 2 - \sqrt{2};$$

Obținem

$$\mathcal{L}[\tilde{y}'](s) = sY(s) - \tilde{y}(0) = sY(s) - \frac{\pi}{2}$$

$$\begin{aligned} \mathcal{L}[\tilde{y}''](s) &= \mathcal{L}[(\tilde{y}')'](s) = s\mathcal{L}[\tilde{y}'](s) - \tilde{y}'(0) = \\ &= s^2Y(s) - \frac{\pi}{2}s - 2 + \sqrt{2}. \end{aligned}$$

Dar

$$\mathcal{L}[\tilde{t}](s) = \frac{1}{s^2}$$

$$\mathcal{L}\left[\frac{\pi}{2}\right](s) = \frac{1}{s} \frac{\pi}{2}$$

$$s^2Y(s) - \frac{\pi}{2}s - 2 + \sqrt{2} + Y(s) = \frac{2}{s^2} + \frac{\pi}{2} \frac{1}{s} \Leftrightarrow$$

$$(s^2 + 1)Y(s) = \frac{\pi}{2}s + (2 - \sqrt{2}) + \frac{2}{s^2} + \frac{\pi}{2} \frac{1}{s} \Rightarrow$$

$$Y(s) = \frac{\pi}{2} \frac{s}{s^2 + 1} + (2 - \sqrt{2}) \frac{1}{s^2 + 1} +$$

$$\begin{aligned}
& +2 \left(\frac{1}{s^2} - \frac{1}{s^2 + 1} \right) + \frac{\pi}{2} \left(\frac{1}{s} - \frac{s}{s^2 + 1} \right) \Rightarrow \\
& Y(s) = \frac{2}{s^2} - \frac{\sqrt{2}}{s^2 + 1} + \frac{\pi}{2} \frac{1}{s} \Rightarrow \\
& \tilde{y}(\tilde{t}) = 2\tilde{t} - \sqrt{2} \sin \tilde{t} + \frac{\pi}{2} \Rightarrow \\
& y(t) = \left[2t - \sqrt{2} \left(\frac{1}{\sqrt{2}} \sin t - \frac{1}{\sqrt{2}} \cos t \right) \right] \sigma(t)
\end{aligned}$$

de unde găsim că

$$y(t) = (2t - \sin t + \cos t) \sigma(t).$$

$$b) y'' + ky' - 2k^2y = 0, y(0) = 2, y'(0) = 2k;$$

$$\mathcal{L}[y'](s) = sY(s) - y(0) = sY(s) - 2$$

$$\begin{aligned}
\mathcal{L}[y''](s) &= \mathcal{L}[(y')'](s) = s\mathcal{L}[y'](s) - y'(0) = \\
&= s^2Y(s) - 2s - 2k.
\end{aligned}$$

Deci

$$s^2Y(s) - 2s - 2k + ksY(s) - 2k - 2k^2Y(s) = 0$$

$$(s^2 + ks - 2k^2)Y(s) = 2s + 4k \Rightarrow$$

$$Y(s) = \frac{2s + 4k}{(s - k)(s + 2k)} = \frac{2}{s - k}$$

de unde găsim că

$$y(t) = 2e^{kt}\sigma(t).$$

$$c) 2x'' + 3x' - 2x = 5e^{-2t}, x(0) = 2, x'(0) = 5;$$

$$(2s^2 + 3s - 2) X(s) = \frac{5}{s+2} + 4s + 16 = \frac{4s^2 + 24s + 37}{s+2} \Rightarrow$$

$$X(s) = \frac{4}{s - \frac{1}{2}} - \frac{1}{(s+2)^2} - \frac{2}{s+2}$$

Deci

$$x(t) = (4e^{t/2} - te^{-2t} - 2e^{-2t}) \sigma(t).$$

$$d) y'' - 3y' + 2y = (4t + e^{3t})\sigma(t), y(0) = 1, y'(0) = -1;$$

$$\mathcal{L}[y''](s) - 3\mathcal{L}[y'](s) + 2\mathcal{L}[y](s) = \frac{4}{s^2} + \frac{1}{s-3}.$$

Avem

$$\mathcal{L}[y''](s) = s^2 Y(s) - s + 1;$$

$$\mathcal{L}[y'](s) = sY(s) - 1;$$

$$\mathcal{L}[y](s) = Y(s);$$

Deci

$$s^2 Y(s) - s + 1 - 3(sY(s) - 1) + Y(s) = \frac{4}{s^2} + \frac{1}{s-3} \Leftrightarrow$$

$$(s^2 - 3s + 2) Y(s) = \frac{s^4 - 7s^3 + 13s^2 + 4s - 12}{s^2(s-3)} \Rightarrow$$

$$Y(s) = \frac{s^4 - 7s^3 + 13s^2 + 4s - 12}{s^2(s-3)(s-1)(s-2)} \Rightarrow$$

$$Y(s) = \frac{a}{s-1} + \frac{b}{s-2} + \frac{c}{s-3} + \frac{d}{s^2} + \frac{e}{s}$$

de unde obținem coeficienții:

$$a = -\frac{1}{2}; b = -4; c = \frac{5}{9}; d = 2; e = 1;$$

și găsim că

$$y(t) = \left(-\frac{1}{2}e^t - 4e^{2t} + \frac{5}{9}e^{3t} + 2t + 1 \right) \sigma(t).$$

Exercițiul 1.13 Rezolvați ecuația următoare cu transformata Laplace:

$$\begin{aligned} y(t) + \int_0^t \sin(t-u)y(u)du &= \\ &= t[\sigma(t) - \sigma(t-2)] + \int_0^t f(u)du - 2\sigma(t-2) = \\ &= t\sigma(t) - (t-2)\sigma(t-2) + \int_0^t f(u)du - 4\sigma(t-2), \end{aligned}$$

unde $f(u)$ este original.

Soluție.

a) Aplicăm transformata Laplace cu liniaritatea și notăm:

$$\mathcal{L}[y(t)](s) = Y(s)$$

deci

$$\begin{aligned} Y(s) + \mathcal{L}[\sin t * y(t)](s) &= \mathcal{L}[t\sigma(t)](s) - \\ &\quad - \mathcal{L}[(t-2)\sigma(t-2)](s) + \\ &\quad + \mathcal{L}\left[\int_0^t f(u)du\right](s) - 4\mathcal{L}[\sigma(t-2)](s). \end{aligned}$$

Folosim proprietățile: produsul de convoluție, întârzierea și derivarea originalului, dar și faptul că:

$$\mathcal{L}[t^n \sigma(t)](s) = \frac{n!}{s^{n+1}}, n \in \mathbb{N}^*,$$

$$\mathcal{L}[\sin t \cdot \sigma(t)](s) = \frac{1}{s^2 + 1},$$

cu care obținem

$$\begin{aligned} Y(s) + \frac{Y(s)}{s^2 + 1} &= \frac{1}{s^2} - \frac{e^{-2s}}{s^2} + \frac{1}{s}F(s) - \frac{4}{s}e^{-2s} \Leftrightarrow \\ \frac{s^2 + 2}{s^2 + 1}Y(s) &= \frac{1}{s^2} - \frac{e^{-2s}}{s^2} - \frac{4}{s}e^{-2s} + \frac{1}{s}F(s) \Leftrightarrow \\ Y(s) &= \frac{s^2 + 1}{s^2(s^2 + 2)} - \frac{s^2 + 1}{s^2(s^2 + 2)}e^{-2s} - 4\frac{s^2 + 1}{s(s^2 + 2)}e^{-2s} + \\ &\quad + F(s)\frac{s^2 + 1}{s(s^2 + 2)} \end{aligned}$$

Ținem cont că:

$$\frac{s^2 + 1}{s^2(s^2 + 2)} = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{s^2} + \frac{1}{s^2 + 2} \right)$$

și

$$\frac{s^2 + 1}{s(s^2 + 2)} = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{s} + \frac{s}{s^2 + 2} \right).$$

Astfel

$$\begin{aligned} y(t) &= \frac{1}{2} \cdot \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s^2} + \frac{1}{s^2 + 2} \right] (t) \sigma(t) - \\ &\quad - \frac{1}{2} \cdot \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s^2} + \frac{1}{s^2 + 2} \right] (t - 2) \sigma(t - 2) - \\ &\quad - 2\mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s} + \frac{s}{s^2 + 2} \right] (t - 2) \sigma(t - 2) + \\ &\quad + \frac{1}{2} \cdot \mathcal{L}^{-1} \left[\mathcal{L}[f(t)](s) \cdot \mathcal{L}[(1 + \cos \sqrt{2}t)\sigma(t)](s) \right] (t) = \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
&= \frac{1}{2} \left(t + \frac{1}{\sqrt{2}} \sin \sqrt{2}t \right) \sigma(t) - \\
&- \frac{1}{2} \left(t - 2 + \frac{1}{\sqrt{2}} \sin \sqrt{2}(t - 2) \right) \sigma(t - 2) - \\
&- 2 \left(\sigma(t - 2) + \cos \sqrt{2}(t - 2) \sigma(t - 2) \right) + \\
&+ \frac{1}{2} \cdot \mathcal{L}^{-1} \left[\mathcal{L} \left[f(t) * (1 + \cos \sqrt{2}t) \sigma(t) \right] (s) \right] (t) \Rightarrow \\
&y(t) = \frac{1}{2} \left(t + \frac{1}{\sqrt{2}} \sin \sqrt{2}t \right) \sigma(t) - \\
&- \frac{1}{2} \left(t - 2 + \frac{1}{\sqrt{2}} \sin \sqrt{2}(t - 2) \right) \sigma(t - 2) - \\
&- 2 \left(\sigma(t - 2) + \cos \sqrt{2}(t - 2) \sigma(t - 2) \right) + \\
&+ \frac{1}{2} \int_0^t f(t - u) (1 + \cos \sqrt{2}u) du.
\end{aligned}$$

Exercițiul 1.14 Fie un circuit format dintr-o rezistență R , o inductanță L și o capacitate C . La momentul t , considerat momentul inițial $t = 0$, circuitul este conectat la o sursă cu tensiunea electromotoare $e(t)$. Atunci intensitatea curentului $i(t)$ care trece prin circuit satisface ecuația:

$$Li'(t) + Ri(t) + \frac{1}{c} \int_0^t i(u) du = e(t), t > 0, i(0) = 0,$$

$i(t) = 0$ pentru $t < 0$ local integrabilă. Aflați $i(t)$.

Soluție.

Aplicăm transformata Laplace cu liniaritatea, derivarea originalului și integrarea originalului:

$$LsI(s) + RI(s) + \frac{1}{c}I(s) = E(s) \Rightarrow$$

$$I(s) = \frac{s}{Ls^2 + Rs + \frac{1}{c}}E(s).$$

Avem

$$Ls^2 + Rs + \frac{1}{c} = 0 \Rightarrow s_{\pm} = \frac{-R}{2L} \pm \frac{\sqrt{d}}{2L},$$

unde $d := R^2 - 4\frac{L}{c}$.

$$\frac{s}{Ls^2 + Rs + \frac{1}{c}} = \frac{s}{L(s - s_+)(s - s_-)} = \frac{1}{L} \left(\frac{a}{s - s_+} + \frac{b}{s - s_-} \right) \Rightarrow$$

$$a = \frac{s_+}{s_+ - s_-} = \frac{s_+}{\frac{\sqrt{d}}{L}} = \frac{L}{\sqrt{d}}s_+$$

și

$$b = -\frac{s_-}{s_+ - s_-} = -\frac{s_-}{\frac{\sqrt{d}}{L}} = -\frac{L}{\sqrt{d}}s_-$$

rezultă

$$I(s) = E(s) \frac{1}{\sqrt{d}} \left(\frac{s_+}{s - s_+} - \frac{s_-}{s - s_-} \right) =$$

$$= \frac{1}{\sqrt{d}} \mathcal{L} [s_+ e^{s_+ t} - s_- e^{s_- t}] (s) \cdot \mathcal{L} [e(t)] (s) =$$

$$= \mathcal{L} \left[\frac{1}{\sqrt{d}} (s_+ e^{s_+ t} - s_- e^{s_- t}) * e(t) \right] (s)$$

și aplicăm transformata Laplace inversă:

$$i(t) = \frac{1}{\sqrt{d}} (s_+ e^{s_+ t} - s_- e^{s_- t}) * e(t) \Rightarrow$$

$$i(t) = \frac{1}{\sqrt{d}} \int_0^t [s_+ e^{s_+(t-u)} - s_- e^{s_-(t-u)}] e(u) du,$$

unde $d := R^2 - 4\frac{L}{c}$.

Exercițiul 1.15 Să se rezolve ecuațiile:

a) $x''' + 2x'' + 2x' = \sigma(t)$, $x(0) = x'(0) = x''(0) = 0$;

b) $x''' - 2x'' - x' + 2x = 5 \sin 2t \cdot \sigma(t)$,
 $x(0) = 1$, $x'(0) = 1$, $x''(0) = -1$;

c) $x''' + 2x' = \sigma(t-2) - \sigma(t-5)$,
 $x(0) = 0$, $x'(0) = -1$, $x''(0) = 2$;

d) $x(t) + 3 \int_0^t x(\tau) d\tau = t\sigma(t) - (t-2)\sigma(t-2)$;

e) $x(t) = t \cos 3t \cdot \sigma(t) + \int_0^t \sin 3(t-\tau)x(\tau) d\tau$;

Soluție.

a) $x''' + 2x'' + 2x' = \sigma(t)$, $x(0) = x'(0) = x''(0) = 0$;

$$(s^3 + 2s^2 + 2s + 1) X(s) = \frac{1}{s} \Rightarrow$$

$$\begin{aligned} X(s) &= \frac{1}{s} - \frac{1}{s+1} - \frac{1}{s^2+s+1} = \\ &= \frac{1}{s} - \frac{1}{s+1} - \frac{\sqrt{3}}{2} \frac{\frac{2}{\sqrt{3}}}{\left(s+\frac{1}{2}\right)^2 + \left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right)^2}. \end{aligned}$$

$$x(t) = \left(1 - e^{-t} - \frac{2}{\sqrt{3}} e^{-\frac{t}{2}} \sin \frac{\sqrt{3}t}{2}\right) \sigma(t).$$

b) $x''' - 2x'' - x' + 2x = 5 \sin 2t \cdot \sigma(t)$, $x(0) = 1$, $x'(0) = 1$,
 $x''(0) = -1$;

$$\begin{aligned} X(s) &= \frac{s^2 - s - 2}{(s-1)(s+1)(s-2)} + \frac{10}{(s-1)(s+1)(s-2)(s^2+4)} = \\ &= \frac{1}{3} \frac{1}{s+1} + \frac{5}{12} \frac{1}{s-2} + \frac{1}{4} \left(\frac{s}{s^2+4} + \frac{2}{s^2+4} \right) \Rightarrow \\ x(t) &= \left(\frac{1}{3} e^{-t} + \frac{5}{12} e^{2t} + \frac{1}{4} \cos 2t + \frac{1}{4} \sin 2t \right) \sigma(t). \end{aligned}$$

c) $x''' + 2x' = \sigma(t-2) - \sigma(t-5)$, $x(0) = 0$, $x'(0) = -1$,
 $x''(0) = 2$;

$$\mathcal{L}[x'](s) = sX(s);$$

$$\mathcal{L}[x''](s) = s\mathcal{L}[x'(t)](s) - x'(0) = s^2X(s) + 1;$$

$$\mathcal{L}[x'''](s) = \mathcal{L}[(x'')'(t)](s) = s\mathcal{L}[x''](s) - x''(0) = s^3X(s) + s - 2;$$

$$s^3X(s) + s - 2 + 2sX(s) = \frac{1}{s}e^{-2s} - \frac{1}{s}e^{-5s} \Rightarrow$$

$$\mathcal{L}[\sigma(t-2)](s) = e^{-2s}\mathcal{L}[1](s) = \frac{1}{s}e^{-2s};$$

$$\mathcal{L}[\sigma(t-5)](s) = e^{-5s}\mathcal{L}[1](s) = \frac{1}{s}e^{-5s};$$

$$X(s)(s^3 + 2s) = -(s-2) + \frac{1}{s}e^{-2s} - \frac{1}{s}e^{-5s} \Rightarrow$$

$$X(s) = -\frac{s-2}{s(s^2+2)} + \frac{1}{s^2(s^2+2)}e^{-2s} - \frac{1}{s^2(s^2+2)}e^{-5s} =$$

$$\begin{aligned}
X(s) &= -\frac{1}{s^2 + 2} + \frac{2}{s(s^2 + 2)} + \\
&+ \frac{1}{2} \left(\frac{1}{s^2} - \frac{1}{s^2 + 2} \right) e^{-2s} - \frac{1}{2} \left(\frac{1}{s^2} - \frac{1}{s^2 + 2} \right) e^{-5s} \\
x(t) &= -\mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s^2 + 2} \right] (t) + \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s} \right] (t) - \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{s}{s^2 + 2} \right] (t) + \\
&+ \frac{1}{2} \mathcal{L}^{-1} \left[\left(\frac{1}{s^2} - \frac{1}{s^2 + 2} \right) e^{-2s} \right] (t) - \frac{1}{2} \mathcal{L}^{-1} \left[\left(\frac{1}{s^2} - \frac{1}{s^2 + 2} \right) e^{-5s} \right] (t)
\end{aligned}$$

Ținem cont de relațiile următoare:

$$\mathcal{L}[f(t-b)\sigma(t-b)](s) = e^{-sb}\mathcal{L}[f(t)](s), b > 0$$

din care obținem

$$\mathcal{L}^{-1} [e^{-sb}\mathcal{L}[f(t)](s)](t) = f(t-b)\sigma(t-b)$$

sau, altfel scris

$$\mathcal{L}^{-1} [F(s)e^{-sb}](t) = \mathcal{L}^{-1} [F(s)](t-b)\sigma(t-b), b > 0.$$

Știm că

$$\begin{aligned}
\mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s^2} \right] (t) &= t\sigma(t), \\
\mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s^2 + 2} \right] (t) &= \frac{1}{\sqrt{2}} \sin \sqrt{2}t \cdot \sigma(t), \\
\mathcal{L}^{-1} \left[\left(\frac{1}{s^2} - \frac{1}{s^2 + 2} \right) e^{-2s} \right] (t) &= \\
&= \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s^2} - \frac{1}{s^2 + 2} \right] (t-2)\sigma(t-2) =
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 &= \left[t - 2 - \frac{1}{\sqrt{2}} \sin \sqrt{2}(t - 2) \right] \sigma(t - 2), \\
 &\mathcal{L}^{-1} \left[\left(\frac{1}{s^2} - \frac{1}{s^2 + 2} \right) e^{-5s} \right] (t) = \\
 &= \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s^2} - \frac{1}{s^2 + 2} \right] (t - 5) \sigma(t - 5) = \\
 &= \left[t - 5 - \frac{1}{\sqrt{2}} \sin \sqrt{2}(t - 5) \right] \sigma(t - 5),
 \end{aligned}$$

deci

$$\begin{aligned}
 x(t) &= \left[1 - \frac{1}{\sqrt{2}} \sin \sqrt{2}t - \cos \sqrt{2}t \right] \sigma(t) + \\
 &+ \frac{1}{2} \left[t - 2 - \frac{1}{\sqrt{2}} \sin \sqrt{2}(t - 2) \right] \sigma(t - 2) - \\
 &- \frac{1}{2} \left[t - 5 - \frac{1}{\sqrt{2}} \sin \sqrt{2}(t - 5) \right] \sigma(t - 5).
 \end{aligned}$$

d) $x(t) + 3 \int_0^t x(\tau) d\tau = t\sigma(t) - (t - 2)\sigma(t - 2)$; Știm că

$$\mathcal{L}[x(t)](s) = X(s),$$

$$\mathcal{L}[t\sigma(t)](s) = \frac{1}{s^2},$$

$$\mathcal{L} \left[\int_0^t x(\tau) d\tau \right] (s) = \frac{1}{s} X(s),$$

$$\mathcal{L}[(t - 2)\sigma(t - 2)](s) = e^{-2s} \mathcal{L}[t](s) = \frac{1}{s^2} e^{-2s}$$

cu care găsim:

$$\left(1 + \frac{3}{s} \right) X(s) = \frac{1}{s^2} - \frac{1}{s^2} e^{-2s} \Rightarrow$$

$$X(s) = \frac{1}{s(s+3)} - \frac{1}{s(s+3)} e^{-2s}.$$

Dar

$$\frac{1}{s(s+3)} = \frac{1}{3} \left(\frac{1}{s} - \frac{1}{s+3} \right),$$

adică

$$x(t) = \frac{1}{3} \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s} - \frac{1}{s+3} \right] (t) \sigma(t) - \frac{1}{3} \mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s} - \frac{1}{s+3} \right] (t-2) \sigma(t-2).$$

Cu

$$\mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s} - \frac{1}{s+3} \right] (t) = (1 - e^{-3t}) \sigma(t)$$

vom avea

$$x(t) = \frac{1}{3} (1 - e^{-3t}) \sigma(t) - \frac{1}{3} (t-2 - e^{-3(t-2)}) \sigma(t-2).$$

$$e) \quad x(t) = t \cos 3t \cdot \sigma(t) + \int_0^t \sin 3(t-\tau) x(\tau) d\tau;$$

$$\begin{aligned} \mathcal{L} \left[\int_0^t \sin 3(t-\tau) x(\tau) d\tau \right] (s) &= \\ &= \mathcal{L} [x(t) * \sin 3t \cdot \sigma(t)] (s) = \frac{3X(s)}{s^2+9} \Rightarrow \\ X(s) &= - \left(\frac{s}{s^2+9} \right)' + \frac{3}{s^2+9} X(s) \Leftrightarrow \\ \frac{s^2+6}{s^2+9} X(s) &= \frac{s^2-9}{(s^2+9)^2} \Rightarrow \\ X(s) &= \frac{(s^2-9)(s^2+9)}{(s^2+6)(s^2+9)^2} = \frac{s^2-9}{(s^2+6)(s^2+9)} = \frac{6}{s^2+9} - \frac{5}{s^2+6} \Rightarrow \\ x(t) &= \left(2 \sin 3t - \frac{5}{\sqrt{6}} \sin \sqrt{6}t \right) \sigma(t). \end{aligned}$$

Exercițiul 1.16 Să se rezolve sistemele următoare:

a)

$$\begin{cases} x'' + 2x' + x + y'' + y' + y = \sigma(t), \\ 2x' + 2x + y'' + 2y' = 2t\sigma(t), \end{cases}$$

$$x(0) = 0, x'(0) = 2, y(0) = 1, y'(0) = -2;$$

b)

$$\begin{cases} x' = y - 7x, \\ y' = -x - 5y, \end{cases}$$

$$x(0) = 2, y(0) = 1;$$

Soluție.

a)

$$\begin{cases} x'' + 2x' + x + y'' + y' + y = \sigma(t), \\ 2x' + 2x + y'' + 2y' = 2t\sigma(t), \end{cases}$$

$$x(0) = 0, x'(0) = 2, y(0) = 1, y'(0) = -2;$$

Avem

$$\mathcal{L}[x'] = sX(s),$$

$$\mathcal{L}[x''] = \mathcal{L}[(x')'] = s^2X(s) - 2,$$

$$\mathcal{L}[y'] = sY(s) - 1,$$

$$\mathcal{L}[y''] = \mathcal{L}[(y')'] = s(sY(s) - 1) + 2 = s^2Y(s) - s + 2,$$

$$\mathcal{L}[t] = \frac{1}{s^2},$$

$$\mathcal{L}[1] = \frac{1}{s}.$$

$$\begin{cases} s^2X(s) - 2 + 2sX(s) + X(s) + \\ \quad + s^2Y(s) - s + 2 + pY(s) - 1 + Y(s) = \frac{1}{s}, \Rightarrow \\ 2pX(s) + 2X(s) + s^2Y(s) - s + 2 + 2sY(s) - 2 = \frac{2}{s^2}, \end{cases}$$

$$\begin{cases} (s+1)^2X(s) + (s^2+s+1)Y(s) = 1 + \frac{1}{s} + s = \frac{s^2+s+1}{s}, \\ 2(s+1)X(s) + s(s+2)Y(s) = \frac{2}{s^2} + s = \frac{s^3+2}{s^2}, \end{cases}$$

$$\begin{aligned} \Delta &= \begin{vmatrix} (s+1)^2 & s^2+s+1 \\ 2(s+1) & s(s+2) \end{vmatrix} = \\ &= (s+1) [s(s^2+3s+2) - 2s^2 - 2s - 2] = (s+1)(s-1)(s^2+2s+2). \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \Delta_x &= \begin{vmatrix} \frac{s^2+s+1}{s} & s^2+s+1 \\ \frac{s^3+2}{s^2} & s(s+2) \end{vmatrix} = \\ &= (s^2+s+1) \begin{vmatrix} \frac{1}{s^3+2} & 1 \\ \frac{s^3+2}{s^2} & s(s+2) \end{vmatrix} = \\ &= (s^2+s+1) \left(s+2 - s - \frac{2}{s^2} \right) = \frac{2}{s^2}(s+1)(s-1)(s^2+s+1). \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \Delta_y &= \begin{vmatrix} (s+1)^2 & \frac{s^2+s+1}{s} \\ 2(s+1) & \frac{s^3+2}{s^2} \end{vmatrix} = \\ &= \frac{1}{s^2}(s+1)(s-1)(s^3-2s-2). \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} X(s) &= \frac{\Delta_x}{\Delta} = \frac{2(s+1)(s-1)(s^2+s+1)}{s^2(s+1)(s-1)(s^2+2s+2)} = \\ &= \frac{2s^2+2s+2}{s^2(s^2+2s+2)} = \frac{s^2}{s^2(s^2+2s+2)} + \frac{s^2+2s+2}{s^2(s^2+2s+2)} \Rightarrow \\ X(s) &= \frac{1}{s^2} + \frac{1}{(s+1)^2+1}. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 Y(s) &= \frac{\Delta_y}{\Delta} = \frac{s^3 - 2s - 2}{s^2(s^2 + 2s + 2)} = \\
 &= \frac{s^3 + s^2}{s^2(s^2 + 2s + 2)} - \frac{s^2 + 2s + 2}{s^2(s^2 + 2s + 2)} = -\frac{1}{s^2} + \frac{s + 1}{(s + 1)^2 + 1} \Rightarrow \\
 Y(s) &= -\frac{1}{s^2} + \frac{s + 1}{(s + 1)^2 + 1}.
 \end{aligned}$$

Adică

$$x(t) = (t + e^{-t} \sin t)\sigma(t)$$

și

$$y(t) = (-t + e^{-t} \cos t)\sigma(t).$$

b) Aplicăm transformata Laplace sistemului diferențial

$$\begin{cases} \mathcal{L}[x'] = \mathcal{L}[y] - 7\mathcal{L}[x], \\ \mathcal{L}[y'] = -\mathcal{L}[x] - 5\mathcal{L}[y], \end{cases}$$

Cu derivarea originalului avem:

$$\mathcal{L}[x'] = sX(s) - x(0) = sX(s) - 2$$

$$\mathcal{L}[y'] = sY(s) - y(0) = sY(s) - 1.$$

Transformata Laplace a sistemului este

$$\begin{cases} (s + 7)X(s) - Y(s) = 2, \\ X(s) + (s + 5)Y(s) = 1. \end{cases}$$

Cu regula lui Cramer avem:

$$\Delta = (s + 6)^2, \Delta_x = 2s + 11, \Delta_y = s + 5.$$

$$X(s) = \frac{\Delta_x}{\Delta} = \frac{2s + 11}{(s + 6)^2} = \frac{2}{s + 6} - \frac{1}{(s + 6)^2}$$

$$Y(s) = \frac{\Delta_y}{\Delta} = \frac{p+5}{(s+6)^2} = \frac{1}{s+6} - \frac{1}{(s+6)^2}.$$

Dar

$$\begin{aligned} \frac{1}{p-\lambda} &\xleftrightarrow{L^{-1}} e^{\lambda t} \sigma(t) \\ \frac{1}{(p-\lambda)^2} &\xleftrightarrow{L^{-1}} t e^{\lambda t} \sigma(t). \end{aligned}$$

În acest caz $\lambda = -6$, deci

$$\begin{cases} x(t) = (2e^{-6t} - te^{-6t})\sigma(t), \\ y(t) = (e^{-6t} - te^{-6t})\sigma(t). \end{cases}$$

Exercițiul 1.17 a) Dacă f este originalul Laplace și este de perioadă T atunci:

$$\mathcal{L}[f(t)](s) = \frac{\int_0^T f(t)e^{-st} dt}{1 - e^{-sT}}.$$

Să se exemplifice pentru

$$f(t) = \begin{cases} \sin t, & t \in [0, \pi] \\ 0, & t \in (\pi, 2\pi], \end{cases}$$

periodică de perioadă 2π pe $[0, +\infty)$.

$$\begin{aligned} \mathcal{L}[f(t)](s) &= \frac{\int_0^{2\pi} f(t)e^{-st} dt}{1 - e^{-2\pi s}} = \\ &= \frac{\int_0^{\pi} \sin t e^{-st} dt}{1 - (e^{-\pi s})^2}. \end{aligned}$$

$$I = \int_0^{\pi} \sin t e^{-st} dt = \int_0^{\pi} \sin t \left(\frac{e^{-st}}{-s} \right)' dt =$$

$$\begin{aligned}
 &= \sin t \frac{e^{-st}}{-s} \Big|_0^\pi - \int_0^\pi \cos t \frac{e^{-st}}{-s} dt = \\
 &= - \int_0^\pi \cos t \left(\frac{e^{-st}}{s^2} \right)' dt = - \cos t \frac{e^{-st}}{s^2} \Big|_0^\pi - \frac{1}{s^2} I = \\
 &= \frac{1}{s^2} (e^{-\pi s} + 1) - \frac{1}{s^2} I \Rightarrow \\
 &\left(\frac{1}{s^2} + 1 \right) I = \frac{1}{s^2} (e^{-\pi s} + 1) \Rightarrow \\
 &I = \frac{1}{1 + s^2} (e^{-\pi s} + 1).
 \end{aligned}$$

Deci

$$\begin{aligned}
 \mathcal{L}[f(t)](s) &= \frac{1 + e^{-\pi s}}{(1 + s^2)(1 + e^{-\pi s})(1 - e^{-\pi s})} \Leftrightarrow \\
 \mathcal{L}[f(t)](s) &= \frac{1}{(1 + s^2)(1 - e^{-\pi s})}.
 \end{aligned}$$

b) Ecuație diferențială cu argument întârziat:

$$x''(t) - 2x'(t - 1) = t\sigma(t),$$

$$x(0_+) = x'(0) = 0.$$

Folosind derivarea originalului avem:

$$\mathcal{L}[x''(t)](s) = s^2 X(s) - sX(0) - X'(0) = s^2 X(s).$$

Folosind întârzierea:

$$\mathcal{L}[x'(t - 1)](s) = e^{-s} \mathcal{L}[x'(t)](s)$$

Folosind din nou derivarea originalului:

$$e^{-s} \mathcal{L}[x'(t)](s) = s e^{-s} X(s).$$

Ecuția operațională:

$$s^2 X(s) - 2se^{-s} X(s) = \frac{1}{s^2}$$

$$X(s)(s^2 - 2se^{-s}) = \frac{1}{s^2}$$

$$X(s) = \frac{1}{s^2 s^2 \left(1 - \frac{2e^{-s}}{s}\right)} = \frac{1}{s^4} \cdot \frac{1}{1 - \frac{2e^{-s}}{s}}.$$

Pentru $\left|\frac{2e^{-s}}{s}\right| < 1$ aplicăm seria geometrică:

$$\frac{1}{1 - \frac{2e^{-s}}{s}} = 1 + \frac{2e^{-s}}{s} + 2^2 \frac{e^{-2s}}{s^2} + \dots + 2^n \frac{e^{-ns}}{s^n} + \dots$$

$$X(s) = \frac{1}{s^4} + \frac{2}{s^4} e^{-s} + \frac{2^2}{s^6} e^{-2s} + \dots + \frac{2^n}{s^{n+4}} e^{-ns} + \dots$$

$$\mathcal{L}^{-1} \left[\frac{1}{s^{n+1}} \right] (s) = \frac{t^n}{n!} \sigma(t), n \in \mathbb{N}.$$

Aplicăm transformata Laplace inversă - recuperarea originalului, folosind întârzierea:

$$\begin{aligned} x(t) &= \frac{t^3}{3!} \sigma(t) + \frac{2}{4!} (t-1)^4 \sigma(t-1) + \frac{2^2}{5!} (t-2)^5 \sigma(t-2) + \dots + \\ &\quad + \frac{2^n}{(n+3)!} (t-n)^{n+3} \sigma(t-n) + \dots = \\ &= \frac{t^3}{3!} \sigma(t) + \sum_{n \geq 1} \frac{2^n}{(n+3)!} (t-n)^{n+3} \sigma(t-n) = \\ &= \frac{t^3}{3!} \sigma(t) + \sum_{n=1}^{[t]} \frac{2^n}{(n+3)!} (t-n)^{n+3} = \\ &= \sum_{n=0}^{[t]} \frac{2^n}{(n+3)!} (t-n)^{n+3}. \end{aligned}$$

c) Ecuație diferențială:

$$x'' + 2x' + x = \frac{1}{(t+1)e^t} \sigma(t),$$

$$x(0) = x'(0) = 0.$$

$$\mathcal{L}[x''(t)](s) = s^2 X(s);$$

$$\mathcal{L}[x'(t)](s) = sX(s);$$

$$\mathcal{L}[x(t)](s) = X(s).$$

$$\mathcal{L}[x''(t)](s) + 2\mathcal{L}[x'(t)](s) + \mathcal{L}[x(t)](s) =$$

$$= \mathcal{L}\left[\frac{1}{(t+1)e^t} \sigma(t)\right](s) \Rightarrow$$

$$+ 2sX(s) + X(s) = \mathcal{L}\left[\frac{1}{(t+1)e^t} \sigma(t)\right](s) \Rightarrow$$

$$(s+1)^2 X(s) = \mathcal{L}\left[\frac{1}{(t+1)e^t} \sigma(t)\right](s) \Rightarrow$$

$$X(s) = \frac{1}{(s+1)^2} \mathcal{L}\left[\frac{1}{(t+1)e^t} \sigma(t)\right](s) =$$

$$= \mathcal{L}[te^{-t} \sigma(t)](s) \mathcal{L}\left[\frac{1}{(t+1)e^t} \sigma(t)\right](s)$$

$$X(s) = \mathcal{L}\left[te^{-t} \sigma(t) * \frac{1}{(t+1)e^t} \sigma(t)\right](s) \Rightarrow$$

$$x(t) = te^{-t} \sigma(t) * \frac{1}{(t+1)e^t} \sigma(t) = \int_0^t \frac{\tau e^{-\tau}}{(t-\tau+1)e^{t-\tau}} d\tau =$$

$$= e^{-t} \int_0^t \frac{\tau}{t-\tau+1} d\tau = e^{-t} \int_0^t \left(-1 + \frac{t+1}{t-\tau+1}\right) d\tau =$$

$$\begin{aligned}
&= e^{-t} [-t - (t+1) \ln |t - \tau + 1|]_0^t = \\
&= e^{-t} [-t + (t+1) \ln(t+1)] \sigma(t).
\end{aligned}$$

Deci

$$x(t) = e^{-t} [(t+1) \ln(t+1) - t] \sigma(t).$$

d) Ecuație diferențială:

$$x''(t-1) + 2x'(t-1) + x(t-1) = \cos t \sigma(t-1),$$

$$x(0) = x'(0) = 0.$$

Aplicăm derivarea originalului și întârzierea:

$$\mathcal{L}[x''(t-1)](s) = e^{-s} \mathcal{L}[x''] (s) = s^2 e^{-s} X(s);$$

$$\mathcal{L}[x'(t-1)](s) = e^{-s} \mathcal{L}[x'] (s) = s e^{-s} X(s);$$

$$\mathcal{L}[x(t-1)](s) = e^{-s} X(s).$$

Astfel,

$$(s^2 + 2s + 1)e^{-s} X(s) = \mathcal{L}[\cos t \sigma(t-1)](s),$$

$$\mathcal{L}[\cos t \cdot \sigma(t-1)](s) = e^{-s} \mathcal{L}[\cos(t+1)\sigma(t)](s) =$$

$$= e^{-s} \mathcal{L}[\cos t \cos 1 \cdot \sigma(t) - \sin t \sin 1 \cdot \sigma(t)](s) =$$

$$= e^{-s} \left(\cos 1 \frac{s}{s^2 + 1} - \sin 1 \frac{1}{s^2 + 1} \right) \Rightarrow$$

$$X(s) = \frac{1}{(s+1)^2} \left(\cos 1 \frac{s}{s^2 + 1} - \sin 1 \frac{1}{s^2 + 1} \right) =$$

$$= \cos 1 \frac{s}{(s+1)^2(s^2 + 1)} - \sin 1 \frac{1}{(s+1)^2(s^2 + 1)}.$$

Dar

$$\frac{s}{(s+1)^2(s^2 + 1)} =$$

$$= \frac{1}{2} \left[\frac{1}{s^2 + 1} - \frac{1}{(s + 1)^2} \right] \xleftrightarrow{L^{-1}} \frac{1}{2} (\sin t - te^{-t}) \sigma(t)$$

și

$$\frac{-1}{(s + 1)^2(s^2 + 1)} = \frac{1}{2} \left[\frac{1}{s^2 + 1} - \frac{1}{(s + 1)^2} - \frac{1}{s + 1} \right]$$

$$\xleftrightarrow{L^{-1}} \frac{1}{2} (\cos t - te^{-t} - e^{-t}) \sigma(t).$$

Obținem:

$$x(t) =$$

$$= \left[\frac{1}{2} (\sin t - te^{-t}) \cos 1 + \frac{1}{2} (\cos t - te^{-t} - e^{-t}) \sin 1 \right] \sigma(t).$$

e) Ecuație diferențială cu argument întârziat:

$$x''(t) + 2x'(t - 2) + x(t - 4) = t\sigma(t),$$

$$x(0) = x'(0) = 0.$$

Aplicăm derivarea originalului și întârzierea:

$$\mathcal{L}[x''(t)](s) = s^2 X(s);$$

$$\mathcal{L}[x'(t - 2)](s) = e^{-2s} s X(s);$$

$$\mathcal{L}[x(t - 4)](s) = e^{-4s} X(s).$$

Astfel,

$$(s^2 + 2se^{-2s} + e^{-4s})X(s) = \frac{1}{s^2}$$

$$X(s) = \frac{1}{s^2(s + e^{-2s})^2} = \frac{1}{s^4} \frac{1}{\left(1 + \frac{e^{-2s}}{s}\right)^2}.$$

Pentru $\left| \frac{e^{-2s}}{s} \right| < 1$ aplicăm seria binomială:

$$\begin{aligned} \left(1 + \frac{e^{-2s}}{s} \right)^{-2} &= 1 + \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-2)(-3) \cdots (-1-n)}{n!} \cdot \frac{e^{-2ns}}{s^n} = \\ &= 1 + \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \frac{(n+1)!}{n!} \cdot \frac{e^{-2ns}}{s^n} = \\ &= 1 + \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n (n+1) \cdot \frac{e^{-2ns}}{s^n}. \end{aligned}$$

$$X(s) = \frac{1}{s^4} + \sum_{n \geq 1} (-1)^n (n+1) \cdot \frac{e^{-2ns}}{s^{n+4}}.$$

Aplicăm întârzierea:

$$x(t) = \frac{t^3}{3!} \sigma(t) + \sum_{n \geq 1} (-1)^n (n+1) \cdot \frac{(t-2n)^{n+3}}{(n+3)!} \sigma(t-2n) \Rightarrow$$

$$x(t) = \sum_{n=0}^{[t]} (-1)^n \frac{(n+1)}{(n+3)!} \cdot (t-2n)^{n+3}.$$

1.3 Exerciții propuse.

Exemplul 1.18 Calculați transformata Laplace pentru:

a)

$$f(t) = (t^2 - 2)^2 \sigma(t);$$

b)

$$f(t) = \cos^2 4t \sigma(t);$$

c)

$$f(t) = e^{-3t} \sin 2t \sigma(t);$$

d)

$$f(t) = t^2 \cos t \sigma(t);$$

e)

$$f(t) = \begin{cases} 1, & t \in (0, 1) \\ 2 - t, & t \in (1, 2) \\ 0, & t > 2. \end{cases}$$

$$\begin{aligned} &= \sigma(t) - \sigma(t-1) + (2-t)(\sigma(t-1) - \sigma(t-2)) = \\ &= \sigma(t) - (t-1)\sigma(t-1) + (t-2)\sigma(t-2). \end{aligned}$$

$$\mathcal{L}(f(t))(s) = F(s) = \frac{1}{s} - e^{-s} \frac{1}{s^2} + e^{-2s} \frac{1}{s^2}.$$

Exercițiul 1.19 Calculați transformatele Laplace pentru următoarele funcții:

(a) $f(t) = \frac{e^{bt} - e^{at}}{t} \sigma(t);$

(b) $f(t) = \frac{2}{t} (\cos bt - \cos at) \sigma(t);$

(c) $f(t) = \frac{e^{-2t} - 1}{t} \sin 3t \cdot \sigma(t);$

(d) $f(t) = \int_0^t (t-s) \sin s ds.$

Exercițiul 1.20 Folosind transformata Laplace calculați integralele improprii:

(a) $\int_0^\infty \frac{e^{-at} \sin bt}{t} dt;$

(b) $\int_0^\infty \frac{\cos bt - \cos at}{t} dt;$

$$(c) \int_0^\infty \frac{\sin at - \sin bt}{t} dt;$$

$$(d) \int_0^\infty \frac{\sin at - \sin bt}{t^2} dt;$$

$$(e) \int_0^\infty \frac{\sin^3 tx}{x^2} dx;$$

$$(f) \int_0^\infty \frac{\sin^3 x}{x^2} dx.$$

Exercițiul 1.21 Folosind transformata Laplace rezolvați următoarele probleme Cauchy:

$$(a) y'' + 4y = \sigma(t - 1), y(0) = y'(0) = 0;$$

$$(b) y'' - y = \cos(t - 1)\sigma(t - 1), y(0) = y'(0) = 0;$$

$$(c) y'' + 9y = \sinh(t - 1)\sigma(t - 1), y(0) = y'(0) = 0;$$

$$(d) y'' - 3y' + 2y = e^{-2(t-1)}\sigma(t - 1), y(0) = y'(0) = 0;$$

$$(e) y'' + 2y = \sigma(t - 2) - \sigma(t - 5), y(0) = y'(0) = 0;$$

$$(f) y'' - 5y' + 6y = e^t\sigma(t), y(0) = -1, y'(0) = 1;$$

$$(g) y'' - 2y' + 2y = t\sigma(t), y(0) = -2, y'(0) = 0;$$

$$(h) y(t) = t \cos 3t \cdot \sigma(t) + \int_0^t (t - s)y(s)ds;$$

$$(i) y(t) = t \sin 2t \cdot \sigma(t) + \int_0^t \cos 3(t - s)y(s)ds;$$

$$(j) y(t) - \int_0^t \cosh 2(t - s)y(s)ds = (4 - 4t - 8t^2)\sigma(t);$$

$$(k) y(t) + 3 \int_0^t y(s)ds = t\sigma(t) - (t - 2)\sigma(t - 2);$$

$$(l) y(t) - 2 \int_0^t y(s)ds = \frac{1}{9}(1 - \cos 3t)\sigma(t);$$

$$(m) y'' + 3y' + 2y = e^{-3t}\sigma(t), y(0) = -1, y'(0) = 2.$$

Capitolul 2

Funcții analitice. Condițiile Cauchy-Riemann.

2.1 Numere complexe. Funcții analitice (olomorfe).

2.1.1 Numere complexe.

$$z = a + ib = r(\cos \theta + i \sin \theta) = re^{i\theta},$$

$$(x_1, y_1)(x_2, y_2) = (x_1x_2 - y_1y_2, x_1y_2 + x_2y_1).$$

$$r = |z| = \sqrt{a^2 + b^2}; \quad \theta = \arg z = \arctan \frac{b}{a} + k\pi.$$

$$z^n = r^n e^{in\theta}; \quad \sqrt[n]{z} = \sqrt[n]{r} e^{i\frac{\theta+2k\pi}{n}}, k \in \{0, 1, \dots, n-1\}.$$

$$D_r(z_0) = \{z \in \mathbb{C} \mid |z - z_0| < r\}.$$

Definiția 2.1 Mulțimea V se numește *vecinătate a lui* z_0 dacă $\exists D_r(z_0) \subset V$.

Definiția 2.2 G se numește *mulțime deschisă* dacă $\forall z_0 \in G$, $\exists D_r(z_0) \subset G$ (vecinătate pentru orice punct al ei).

Definiția 2.3 A se numește *mulțime închisă* dacă complementara $\mathcal{C}A =$ este mulțime deschisă.

Definiția 2.4 G se numește *mulțime convexă* dacă $\forall z_1, z_2 \in G$, $[z_1, z_2] \subset G$, unde

$$[z_1, z_2] = \{z \in \mathbb{C} \mid z = tz_1 + (1 - t)z_2, t \in [0, 1]\}.$$

Definiția 2.5 $D \in \mathbb{C}$ se numește *domeniu* dacă D este mulțime deschisă și convexă.

Definiția 2.6 D domeniu se numește *simplu conex* dacă $FrD = \partial D$ este formată dintr-o singură curbă închisă, simplă, fără autointersecții.

2.1.2 Funcții analitice (olomorfe).

Fie funcția

$$f : D \subset \mathbb{C} \rightarrow \mathbb{C}, f(z) = f(x + iy) = u(x, y) + iv(x, y),$$

unde $u, v : D \subset \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}$, $Re f(z) = u(x, y)$, $Im f(z) = v(x, y)$.

Definiția 2.7 Funcția $f : D \rightarrow \mathbb{C}$, $z_0 \in D$ se numește funcție *derivabilă* (monogenă) în z_0 dacă există

$$\lim_{z \rightarrow z_0} \frac{f(z) - f(z_0)}{z - z_0} = f'(z_0)$$

și este finită.

Definiția 2.8 Funcția f se numește funcție *analitică* (olomorfă) în z_0 dacă există V_δ vecinătate a lui z_0 astfel încât există $f'(z)$, în orice $z \in V_\delta$.

Definiția 2.9 Funcția f se numește funcție *analitică* pe D dacă este analitică în orice punct din D (putem spune și derivabilă).

Teorema 2.10 (*Cauchy-Riemann*) Funcția $f : D \subseteq \mathbb{C} \rightarrow \mathbb{C}$, $z_0 \in D$, $z_0 = x_0 + iy_0$ este derivabilă în (x_0, y_0) dacă și numai dacă u, v sunt diferențiabile în (x_0, y_0) și sunt îndeplinite condițiile

$$\begin{cases} u_x(x_0, y_0) = v_y(x_0, y_0) \\ u_y(x_0, y_0) = -v_x(x_0, y_0). \end{cases} \quad (2.1)$$

Relațiile (2.1) se numesc condițiile Cauchy-Riemann.

Teorema 2.11 (*Generalizare Cauchy-Riemann*)

i) Funcția $f(z) = u + iv$ analitică rezultă:

1. u, v sunt diferențiabile pe $D \subseteq \mathbb{C}$ și

$$2. \begin{cases} u_x = v_y \\ u_y = -v_x. \end{cases}$$

ii) Există u_x, u_y, v_x, v_y continue și $\begin{cases} u_x = v_y \\ u_y = -v_x, \end{cases}$ atunci funcția $f(z) = u + iv$ este analitică.

Definiția 2.12 Funcția $g(x, y) \in C^1(D)$ admite conjugată armonică pe D dacă există $h(x, y) \in C^1(D)$ astfel încât

$$\begin{cases} g_x = h_y \\ g_y = -h_x. \end{cases}$$

Proprietatea 2.13 Dacă funcția $f(z) = u + iv$ este analitică, atunci $u, v \in C^2(D)$ sunt armonice adică $\Delta u = \Delta v = 0$.

Proprietatea 2.14 Fie $D \subseteq \mathbb{C}$ domeniu simplu conex ($\forall \Gamma \subset D$ curbă închisă, Δ domeniul delimitat de $\Gamma \Rightarrow \Delta \subset D$). Fie funcția $g \in C^2(D)$ armonică, atunci ea admite conjugată armonică unic determinată până la o constantă, determinată prin condițiile Cauchy-Riemann.

Definiția 2.15 Perechea (g, h) poartă numele de *pereche de funcții conjugate armonice*.

Teorema 2.16 O pereche (g, h) de funcții conjugate armonice determină o funcție analitică $f = h + ih$ unic determinată până la o constantă.

Observația 2.17 Regulile de derivare pentru funcțiile analitice: sumă, produs, raport, compunere sunt ca în \mathbb{R} .

2.2 Funcții elementare complexe.

2.2.1 Funcția polinomială.

$$(z^n)' = nz^{n-1}, \forall \in \mathbb{N}^*.$$

Se aplică produsului $(z \cdot z \cdots z)$ regula de derivare de la produs. Polinomul

$$P(z) = a_0 z^n + a_1 z^{n-1} + \cdots + a_{n-1} z + a_n$$

cu coeficienți complecși este sumă de funcții analitice, deci este funcție analitică și

$$P'(z) = na_0 z^{n-1} + (n-1)a_1 z^{n-2} + \cdots + a_{n-1}.$$

2.2.2 Funcția exponențială.

$$\begin{aligned} f(z) = e^z &= e^{x+iy} = e^x \cdot e^{iy} = e^x (\cos y + i \sin y) = \\ &= e^x \cos y + i e^x \sin y, \end{aligned}$$

unde

$$\operatorname{Re} e^z = e^x \cos y = u(x, y) \text{ și } \operatorname{Im} e^z = e^x \sin y = v(x, y).$$

1. $f'(z) = u_x + i v_x = e^x \cos y + i e^x \sin y =$
 $= e^x \cdot e^{iy} = e^{x+iy} = e^z;$
2. $(e^z)' = e^z, \forall z \in \mathbb{C};$
3. $|e^z| = |e^x \cdot e^{iy}| = e^x |\cos y + i \sin y| = e^x \sqrt{\cos^2 y + \sin^2 y} =$
 $= e^x;$
4. $\arg e^z = y;$
5. $e^{z+2\pi i} = e^z \cdot e^{2\pi i} = e^z \cdot (\cos 2\pi + i \sin 2\pi) = e^z, \forall z \in \mathbb{C} \Leftrightarrow$
 $f(z) = e^z$ este funcție periodică de perioadă $2\pi;$
6. $e^{z_1+z_2} = e^{x_1+x_2+i(y_1+y_2)} = e^{x_1+x_2} \cdot e^{i(y_1+y_2)} =$
 $= e^{x_1} \cdot e^{x_2} [\cos y_1 \cos y_2 - \sin y_1 \sin y_2 +$
 $+ i(\sin y_1 \cos y_2 + \sin y_2 \cos y_1)] =$
 $= e^{x_1} (\cos y_1 + i \sin y_1) \cdot e^{x_2} (\cos y_2 + i \sin y_2) = e^{z_1} \cdot e^{z_2},$
 $\forall z_1, z_2 \in \mathbb{C};$
7. funcțiile trigonometrice reale în funcție de e^{ix} și e^{-ix} sunt

$$\cos x = \frac{e^{ix} + e^{-ix}}{2}, \quad \sin x = \frac{e^{ix} - e^{-ix}}{2i}, \quad x \in \mathbb{R}.$$

2.2.3 Funcția rațională.

Funcția

$$f(z) = \frac{P(z)}{Q(z)}$$

este raport de polinoame (care sunt funcții analitice), deci este funcție analitică și

$$f'(z) = \frac{P'(z)Q(z) - P(z)Q'(z)}{Q^2(z)},$$

cu z diferit de rădăcinile lui $Q(z)$.

2.2.4 Funcția multivocă.

Definiția 2.18 *Funcția multivocă* este funcția care ia cel puțin două valori distincte pentru un singur z din domeniul de definiție.

Exemplu de funcție multivocă este funcția logaritm dintr-un număr complex. Fie $z \in \mathbb{C}^*$, definim

$$\text{Ln} z = \{\ln |z| + i(\arg z + 2k\pi) | k \in \mathbb{Z}\}.$$

Dacă îl fixăm pe $k \in \mathbb{Z}$ avem *ramura uniformă* sau determinată notată \ln_k și definită pe domeniul $D = \mathbb{C} \setminus \{z \in \mathbb{C} | \text{Re} z \leq 0, \text{Im} z = 0\}$ dată de

$$\ln_k z = \ln |z| + i(\arg z + 2k\pi).$$

Dacă avem $k = 0$, obținem *ramura principală*

$$\ln z = \ln |z| + i \arg z.$$

Pentru orice $k \in \mathbb{Z}$ avem $\ln_k z$ analitică: cu condițiile Cauchy-Riemann. Pentru $k = 0$ avem

$$\ln z = \ln |z| + i \arg z.$$

$$z = x + iy \Rightarrow |z| = \sqrt{x^2 + y^2}, \arg z = \arctan \frac{y}{x}.$$

$$\operatorname{Re}(\ln z) = u(x, y) = \frac{1}{2} \ln(x^2 + y^2); v(x, y) = \arctan \frac{y}{x}.$$

Obținem

$$u_x = \frac{x}{x^2 + y^2}; u_y = \frac{y}{x^2 + y^2};$$

$$v_x = \frac{-\frac{y}{x^2}}{1 + \frac{x^2}{y^2}} = \frac{-y}{x^2 + y^2}; v_y = \frac{\frac{1}{x}}{1 + \frac{x^2}{y^2}}.$$

$$f'(z) = (\ln z)' = u_x + iv_x = \frac{x - iy}{(x + iy)(x - iy)} = \frac{1}{z}.$$

$$\operatorname{Ln} z = \{\ln z + i2k\pi | k \in \mathbb{Z}\}.$$

2.2.5 Funcția putere complexă (aplicație multivocă).

$$f(z) = z^\alpha = e^{\alpha \operatorname{Ln} z} = \{e^{\alpha[\ln |z| + i(\arg z + 2k\pi)]} | k \in \mathbb{Z}\}$$

$$\alpha \in \mathbb{C}^* \setminus \mathbb{Z}.$$

$$f_k(z) = e^{\alpha[\ln |z| + i(\arg z + 2k\pi)]}, k \in \mathbb{Z}.$$

$$f'_k(z) = \frac{\alpha}{z} e^{\alpha[\ln |z| + i(\arg z + 2k\pi)]}, z \in \mathbb{C} \setminus \{z | \operatorname{Re} z \leq 0, \operatorname{Im} z = 0\}.$$

$$f_k(z) = e^{i\alpha 2k\pi} \cdot e^{[\ln |z| + i \arg z]} = e^{i\alpha 2k\pi} \cdot e^{\alpha \ln z} \Rightarrow$$

$$f'_k(z) = e^{i\alpha 2k\pi} \cdot (e^{\alpha \ln z})' = \frac{\alpha}{z} e^{i\alpha 2k\pi} \cdot e^{\alpha[\ln |z| + i \arg z]} =$$

$$= \frac{\alpha}{z} e^{\alpha[\ln |z| + i(\arg z + 2k\pi)]} = \frac{\alpha}{z} z^\alpha = \alpha z^{\alpha-1}.$$

Pentru $\alpha = \frac{1}{n}, n \in \mathbb{N}^*$ avem ramura uniformă

$$f_k(z) = z^{\frac{1}{n}} = \sqrt[n]{z} = \sqrt[n]{|z|} \cdot e^{i \frac{\arg z + 2k\pi}{n}}, k \in \{0, 1, \dots, n-1\}.$$

Funcția

$$f_k(z) = \sqrt[n]{z} = \{ \sqrt[n]{|z|} \cdot e^{i \frac{\arg z + 2k\pi}{n}} | k \in \{0, 1, \dots, n-1\} \}$$

are n ramuri (determinări).

2.2.6 Funcțiile trigonometrice complexe (circulare).

1. $\cos z = \frac{e^{iz} + e^{-iz}}{2}$, $\sin z = \frac{e^{iz} - e^{-iz}}{2i}$, $x \in \mathbb{R}$, $z \in \mathbb{C} \Rightarrow$
 $e^{iz} = \cos z + i \sin z$, $z \in \mathbb{C}$
2. $(\cos z)' = i \frac{e^{iz} - e^{-iz}}{2} = -\sin z$; $(\sin z)' = \cos z$;
3. Sunt periodice, de perioadă $T = 2k\pi$, $k \in \mathbb{Z}$, deoarece e^{iz} este periodică de perioadă $2k\pi$;
4. $e^{i(z_1 \pm z_2)} = \cos(z_1 \pm z_2) + i \sin(z_1 \pm z_2) = e^{iz_1} \cdot e^{\pm iz_2} =$
 $= (\cos z_1 + i \sin z_1)(\cos z_2 \pm i \sin z_2) \Rightarrow$

$$\left\{ \begin{array}{l} \cos(z_1 \pm z_2) = \cos z_1 \cos z_2 \mp \sin z_1 \sin z_2, \\ \sin(z_1 \pm z_2) = \sin z_1 \cos z_2 \pm \sin z_2 \cos z_1, \\ \sin ix = \frac{e^{-x} - e^x}{2i} = i \sinh x, \\ \cos ix = \frac{e^x + e^{-x}}{2} = \cosh x, \\ \cosh^2 y - \sinh^2 y = 1, \\ \cosh^2 y + \sinh^2 y = \cosh 2y. \end{array} \right.$$

5. $\cos z = \cos(x + iy) = \cos x \cos iy - \sin x \sin iy =$
 $= \cos x \cosh y - i \sin x \sinh y$;
6. $\sin z = \sin(x + iy) = \sin x \cosh y + i \cos x \sinh y$;

$$7. |\cos z| = \sqrt{\cos^2 x \cosh^2 y + \sin^2 x \sinh^2 y} \stackrel{\cosh^2 y = \sinh^2 y + 1}{=} \\ = \sqrt{\cos^2 x + \sinh^2 y}. \text{ Cu relațiile}$$

$$\begin{cases} \cos^2 x = \frac{1 + \cos 2x}{2}, \\ \sinh^2 y = \frac{\cosh 2y - 1}{2}, \end{cases}$$

obținem

$$8. |\cos z|^2 = \frac{1}{2}(\cos 2x + \cosh 2y) \stackrel{y \rightarrow \infty}{\rightarrow} +\infty. \\ \text{Deci } \cos z \text{ pentru } y \rightarrow \infty \text{ este nemărginită.}$$

$$9. |\sin z|^2 = \sin^2 x \cosh^2 y + \cos^2 x \sinh^2 y \stackrel{\cosh^2 y = \sinh^2 y + 1}{=} \\ = \sin^2 x + \sinh^2 y = \frac{1}{2}(1 - \cos 2x + \cosh 2y - 1) = \\ = \frac{1}{2}(\cosh 2y - \cos 2x) \stackrel{y \rightarrow \infty}{\rightarrow} +\infty.$$

Deci $\sin z$ pentru $y \rightarrow \infty$ este nemărginită. Pentru y suficient de mare avem $|\sin z|^2 \simeq \frac{e^{2y}}{4}$.

10. Zerourile pentru $\sin z$ și $\cos z$:

$$\begin{cases} \sin z = 0 \Leftrightarrow e^{2iz} = 1 \\ \Rightarrow 2iz_k \in \text{Ln} 1 = \{i2k\pi | k \in \mathbb{Z}\} \Rightarrow z_k = k\pi, \\ \cos z = 0 \Leftrightarrow e^{2iz} = -1 \\ \Rightarrow 2iz_k \in \text{Ln}(-1) = \{i(\pi + 2k\pi) | k \in \mathbb{Z}\} \Rightarrow z_k = \frac{\pi}{2} + k\pi. \end{cases}$$

2.2.7 Funcțiile hiperbolice complexe.

$$1. \sinh z = \frac{e^z - e^{-z}}{2}, \quad \cosh z = \frac{e^z + e^{-z}}{2}, \quad z \in \mathbb{C} \Rightarrow \\ e^{-z} = \cosh z - \sinh z, \quad e^z = \cosh z + \sinh z;$$

$$2. (\sinh z)' = \cosh z; \quad (\cosh z)' = \sinh z;$$

$$3. e^{z+2\pi i} = e^z \Rightarrow \sinh(z + 2\pi i) = \sinh z, \quad \cosh(z + 2\pi i) = \cosh z, \quad \forall z \in \mathbb{C} \\ T = 2\pi i \text{ perioada principală pentru } \sinh, \cosh;$$

$$4. e^{z_1+z_2} = \cosh(z_1 + z_2) + \sinh(z_1 + z_2) = e^{z_1} \cdot e^{z_2} = \\ = (\cosh z_1 + \sinh z_1)(\cosh z_2 + \sinh z_2)$$

$$\left\{ \begin{array}{l} \sin iz = \frac{e^{-z} - e^z}{2i} = i \sinh z, \\ \cos iz = \frac{e^z + e^{-z}}{2} = \cosh z, \\ \cosh(z_1 + z_2) = \cos i(z_1 + z_2) = \\ \quad = \cos iz_1 \cos iz_2 - \sin iz_1 \sin iz_2 = \\ \quad = \cosh z_1 \cosh z_2 + \sinh z_1 \sinh z_2, \\ \cosh(z_1 - z_2) = \cosh z_1 \cosh z_2 - \sinh z_1 \sinh z_2, \\ \sinh(z_1 \pm z_2) = \sinh z_1 \cosh z_2 \pm \sinh z_2 \cosh z_1, \\ \sinh 2z = 2 \sinh z \cosh z, \\ \cosh 2z = \cosh^2 z + \sinh^2 z. \end{array} \right.$$

$$5. \cosh z = \cosh(x + iy) = \cosh x \cosh iy + \sinh x \sinh iy = \\ = \cosh x \cos y + i \sinh x \sin y;$$

$$6. \sinh z = \sinh(x + iy) = \sinh x \cosh y + \cosh x \sinh iy = \\ = \sinh x \cos y + i \cosh x \sin y;$$

$$7. |\cosh z|^2 = \cosh^2 x \cos^2 y + \sinh^2 x \sin^2 y \stackrel{\cosh^2 y = 1 + \sinh^2 y}{=} \\ = \cos^2 y + \sinh^2 x = \frac{1 + \cos 2y}{2} + \frac{\cosh x - 1}{2} \stackrel{x \rightarrow \infty}{=} \frac{1}{2}(\cosh 2x + \\ \cos 2y) \xrightarrow{x \rightarrow \infty} +\infty.$$

$$8. |\sinh z|^2 = \sinh^2 x \cos^2 y + \cosh^2 x \sin^2 y \stackrel{\cosh^2 y = 1 + \sinh^2 y}{=} \\ = \sin^2 y + \sinh^2 x = \frac{1}{2}(\sinh 2x - \cos 2y) \stackrel{y \rightarrow \infty}{=} \rightarrow +\infty.$$

Deci $\sin z$ pentru $y \rightarrow \infty$ este nemărginită. Pentru y suficient de mare avem $|\sin z|^2 \simeq \frac{e^{2y}}{4}$.

9. Zerourile pentru $\sinh z$ și $\cosh z$:

$$\left\{ \begin{array}{l} \sinh z = 0 \Leftrightarrow e^{2z} = 1 \\ \Rightarrow 2z_k \in \text{Ln} 1 = \{2k\pi i | k \in \mathbb{Z}\} \Rightarrow z_k = k\pi i, \\ \cosh z = 0 \Leftrightarrow e^{2z} = -1 \\ \Rightarrow 2z_k \in \text{Ln}(-1) = \{(\pi + 2k\pi)i | k \in \mathbb{Z}\} \Rightarrow z_k = \left(\frac{\pi}{2} + k\pi\right) i. \end{array} \right.$$

1. $\sinh z = \frac{e^z - e^{-z}}{2}, \quad \cosh z = \frac{e^z + e^{-z}}{2}, z \in \mathbb{C} \Rightarrow$
 $e^{-z} = \cosh z - \sinh z, \quad e^z = \cosh z + \sinh z;$
2. $(\sinh z)' = \cosh z; (\cosh z)' = \sinh z;$
3. $e^{z+2\pi i} = e^z \Rightarrow \sinh(z + 2\pi i) = \sinh z, \quad \cosh(z + 2\pi i) = \cosh z, \forall z \in \mathbb{C}$
 $T = 2\pi i$ perioada principală pentru $\sinh, \cosh;$
4. $e^{z_1+z_2} = \cosh(z_1 + z_2) + \sinh(z_1 + z_2) = e^{z_1} \cdot e^{z_2} =$
 $= (\cosh z_1 + \sinh z_1)(\cosh z_1 + \sinh z_2)$

$$\left\{ \begin{array}{l} \sin iz = \frac{e^{-z} - e^z}{2i} = i \sinh z, \\ \cos iz = \frac{e^z + e^{-z}}{2} = \cosh z, \\ \cosh(z_1 + z_2) = \cos i(z_1 + z_2) = \\ \quad = \cos iz_1 \cos iz_2 - \sin iz_1 \sin iz_2 = \\ \quad = \cosh z_1 \cosh z_2 + \sinh z_1 \sinh z_2, \\ \cosh(z_1 - z_2) = \cosh z_1 \cosh z_2 - \sinh z_1 \sinh z_2, \\ \sinh(z_1 \pm z_2) = \sinh z_1 \cosh z_2 \pm \sinh z_2 \cosh z_1, \\ \sinh 2z = 2 \sinh z \cosh z, \\ \cosh 2z = \cosh^2 z + \sinh^2 z. \end{array} \right.$$
5. $\cosh z = \cosh(x + iy) = \cosh x \cosh iy + \sinh x \sinh iy =$
 $= \cosh x \cos y + i \sinh x \sin y;$
6. $\sinh z = \sinh(x + iy) = \sinh x \cosh y + \cosh x \sinh iy =$
 $\sinh x \cos y + i \cosh x \sin y;$
7. $|\cosh z|^2 = \cosh^2 x \cos^2 y + \sinh^2 x \sin^2 y \stackrel{\cosh^2 y = 1 + \sinh^2 y}{=} =$
 $= \cos^2 y + \sinh^2 x = \frac{1 + \cos 2y}{2} + \frac{\cosh x - 1}{2} \stackrel{x \rightarrow \infty}{=} = \frac{1}{2}(\cosh 2x +$
 $\cos 2y) \xrightarrow{x \rightarrow \infty} +\infty.$
8. $|\sinh z|^2 = \sinh^2 x \cos^2 y + \cosh^2 x \sin^2 y \stackrel{\cosh^2 y = 1 + \sinh^2 y}{=} =$
 $= \sin^2 y + \sinh^2 x = \frac{1}{2}(\sinh 2x - \cos 2y) \xrightarrow{y \rightarrow \infty} +\infty.$

Tabela 2.1: Formule.

$e^{iz} = \cos z + i \sin z, z \in \mathbb{C};$	$e^z = \cosh z + \sinh z;$
$(\cos z)' = -\sin z;$	$(\cosh z)' = \sinh z;$
$T = 2k\pi;$	$T = 2k\pi i;$
$e^{i(z_1+z_2)} =$	$e^{z_1+z_2} =$
$= e^{iz_1} \cdot e^{iz_2};$	$= e^{z_1} \cdot e^{z_2};$
$\cos(z_1 \pm z_2) =$	$\cosh(z_1 \pm z_2) =$
$= \cos z_1 \cos z_2 \mp \sin z_1 \sin z_2;$	$= \cosh z_1 \cosh z_2 \pm \sinh z_1 \sinh z_2;$
$\sin(z_1 \pm z_2) =$	$\sinh(z_1 \pm z_2) =$
$= \sin z_1 \cos z_2 \pm \sin z_2 \cos z_1;$	$= \sinh z_1 \cosh z_2 \pm \sinh z_2 \cosh z_1;$
$\cos z =$	$\cosh z =$
$= \cos x \cosh y - i \sin x \sinh y;$	$= \cosh x \cos y + i \sinh x \sin y;$
$\sin z =$	$\sinh z =$
$= \sin x \cosh y + i \cos x \sinh y;$	$= \sinh x \cos y + i \cosh x \sin y;$
$ \cos z =$	$ \cosh z =$
$= \sqrt{\cos^2 x + \sinh^2 y};$	$= \sqrt{\frac{1}{2}(\cosh 2x + \cos 2y)};$
$ \sin z =$	$ \sinh z =$
$= \sqrt{\frac{1}{2}(\cosh 2y - \cos 2x)};$	$= \frac{1}{2}(\sinh 2x - \cos 2y);$
Zerourile:	Zerourile:
$z_k = k\pi, z_k = \frac{\pi}{2} + k\pi;$	$z_k = k\pi i, z_k = (\frac{\pi}{2} + k\pi) i;$
$\sin 2z = 2 \sin z \cos z;$	$\sinh 2z = 2 \sinh z \cosh z;$
$\cos 2z = \cos^2 z - \sin^2 z;$	$\cosh 2z = \cosh^2 z + \sinh^2 z;$
Domeniul pentru $\tan z$:	Domeniul pentru $\tanh z$:
$\mathbb{C} \setminus \{\frac{\pi}{2} + k\pi k \in \mathbb{Z}\};$	$\mathbb{C} \setminus \{(\frac{\pi}{2} + k\pi) i k \in \mathbb{Z}\};$
$\cot z : \mathbb{C} \setminus \{k\pi k \in \mathbb{Z}\} \rightarrow \mathbb{C};$	$\coth z : \mathbb{C} \setminus \{k\pi i k \in \mathbb{Z}\} \rightarrow \mathbb{C};$
$\tan z = \frac{\sin z}{\cos z};$	$\tanh z = \frac{\sinh z}{\cosh z};$
$\cot z = \frac{\cos z}{\sin z};$	$\coth z = \frac{\cosh z}{\sinh z};$
$(\tan z)' = \frac{1}{\cos^2 z};$	$(\tanh z)' = \frac{1}{\cosh^2 z};$
$(\cot z)' = \frac{-1}{\sin^2 z}.$	$(\coth z)' = \frac{-1}{\sinh^2 z}.$

Deci $\sin z$ pentru $y \rightarrow \infty$ este nemărginită. Pentru y suficient de mare avem $|\sin z|^2 \simeq \frac{e^{2y}}{4}$.

9. Zerourile pentru $\sinh z$ și $\cosh z$:

$$\left\{ \begin{array}{l} \sinh z = 0 \Leftrightarrow e^{2z} = 1 \\ \Rightarrow 2z_k \in \text{Ln} 1 = \{2k\pi i | k \in \mathbb{Z}\} \Rightarrow z_k = k\pi i, \\ \cosh z = 0 \Leftrightarrow e^{2z} = -1 \\ \Rightarrow 2z_k \in \text{Ln}(-1) = \{(\pi + 2k\pi)i | k \in \mathbb{Z}\} \Rightarrow z_k = \left(\frac{\pi}{2} + k\pi\right) i. \end{array} \right.$$

2.3 Exerciții rezolvate.

Exercițiul 2.19 Aflați funcția analitică $f = u + iv$ dacă

$$u(x, y) = e^{x^2-y^2} \cos 2xy.$$

Soluție. Arătăm că $\Delta u = u_{xx} + u_{yy} = 0$.

$$u_x = 2xe^{x^2-y^2} \cos 2xy - 2ye^{x^2-y^2} \sin 2xy;$$

$$u_y = -2ye^{x^2-y^2} \cos 2xy - 2xe^{x^2-y^2} \sin 2xy;$$

$$\begin{aligned} u_{xx} &= (4x^2+2)e^{x^2-y^2} \cos 2xy - 8xye^{x^2-y^2} \sin 2xy - 4y^2e^{x^2-y^2} \cos 2xy = \\ &= (4x^2 - 4y^2 + 2)e^{x^2-y^2} \cos 2xy - 8xye^{x^2-y^2} \sin 2xy. \end{aligned}$$

$$u_{yy} = (-4x^2 + 4y^2 - 2)e^{x^2-y^2} \cos 2xy + 8xye^{x^2-y^2} \sin 2xy.$$

Cum $\Delta u = 0 \Rightarrow u$ este armonică, rezultă că există v conjugată armonică a lui u , adică:

$$\left\{ \begin{array}{l} u_x = v_y \\ u_y = -v_x. \end{array} \right.$$

Deci

$$v_x = -u_y = 2ye^{x^2-y^2} \cos 2xy + 2xe^{x^2-y^2} \sin 2xy$$

și integrăm în raport cu x :

$$\begin{aligned} v(x, y) &= \int v_x dx = \\ &= \int 2ye^{x^2-y^2} \cos 2xy dx + \int 2xe^{x^2-y^2} \sin 2xy dx = \\ &= \int e^{x^2-y^2} (\sin 2xy)_x dx + \int 2xe^{x^2-y^2} \sin 2xy dx \stackrel{\text{int. părți}}{=} \\ &= e^{x^2-y^2} \sin 2xy dx - \int 2xe^{x^2-y^2} \sin 2xy dx + \\ &\quad + \int 2xe^{x^2-y^2} \sin 2xy dx + K(y) = \\ &= e^{x^2-y^2} \sin 2xy dx + K(y). \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} v_y = u_x &\Leftrightarrow (e^{x^2-y^2} \sin 2xy)_y + K'(y) = \\ &= 2xe^{x^2-y^2} \cos 2xy - 2ye^{x^2-y^2} \sin 2xy \\ &\Leftrightarrow -2ye^{x^2-y^2} \sin 2xy + 2xe^{x^2-y^2} \cos 2xy + K'(y) = \\ &= 2xe^{x^2-y^2} \cos 2xy - 2ye^{x^2-y^2} \sin 2xy \Leftrightarrow \\ &K'(y) = 0 \Rightarrow K(y) = k. \end{aligned}$$

Deci

$$v(x, y) = e^{x^2-y^2} \sin 2xy + k,$$

de unde obținem funcția f :

$$f(x, y) = u(x, y) + iv(x, y) =$$

$$\begin{aligned}
&= e^{x^2-y^2} \cos 2xy + i e^{x^2-y^2} \sin 2xy + ik = \\
&= e^{x^2-y^2} (\cos 2xy + i \sin 2xy) + ik = e^{x^2-y^2} e^{i2xy} + ik = \\
&= e^{x^2-y^2+i2xy} + ik = e^{(x+iy)^2} + ik \stackrel{z=x+iy}{=} e^{z^2} + ik.
\end{aligned}$$

Exercițiul 2.20 Aflați funcția analitică $f = u + iv$ dacă

$$v(x, y) = 3 \cosh x \sin y + \cos x \sinh y.$$

Soluție. Avem:

$$v_x = 3 \sinh x \sin y - \sin x \sinh y;$$

$$v_y = 3 \cosh x \cos y + \cos x \cosh y;$$

$$v_{xx} = 3 \cosh x \sin y - \cos x \sinh y;$$

$$v_{yy} = -3 \cosh x \sin y + \cos x \sinh y;$$

Cum $\Delta v = v_{xx} + v_{yy} = 0 \Rightarrow v$ este armonică, rezultă că există u conjugată armonică a lui v , adică:

$$\begin{cases} u_x = v_y \\ u_y = -v_x. \end{cases}$$

Deci

$$u_x = 3 \cosh x \cos y + \cos x \cosh y$$

și integrăm în raport cu x :

$$\begin{aligned}
u(x, y) &= \int u_x dx = 3 \cos y \int \cosh x dx + \cosh y \int \cos x dx = \\
&= 3 \sinh x \cos y + \sin x \cosh y + K(y) \Rightarrow
\end{aligned}$$

$$u_y = -3 \sinh x \sin y + \sin x \sinh y + K'(y) =$$

$$= -v_x = -3 \sinh x \sin y + \sin x \sinh y \Rightarrow$$

$$K'(y) = 0 \Rightarrow K(y) = k.$$

Deci

$$u(x, y) = 3 \sinh x \cos y + \sin x \cosh y + k,$$

și

$$v(x, y) = 3 \cosh x \sin y + \cos x \sinh y,$$

de unde obținem funcția f :

$$f(x, y) = u(x, y) + iv(x, y) =$$

$$= 3(\sinh x \cos y + i \cosh x \sin y) + (\sin x \cosh y + i \cos x \sinh y) + k =$$

$$= 3 \sinh z + \sin z + k.$$

Exercițiul 2.21 Aflați funcția analitică $f = u + iv$ dacă

$$u(x, y) = 2 \sinh x \cos y + 3 \sin x \cosh y.$$

Soluție. Avem:

$$u_x = 2 \cosh x \cos y + 3 \cos x \cosh y;$$

$$u_y = -2 \sinh x \sin y + 3 \sin x \sinh y;$$

$$u_{xx} = 2 \sinh x \cos y - 3 \sin x \cosh y;$$

$$u_{yy} = -2 \sinh x \cos y + 3 \sin x \cosh y;$$

Cum $\Delta u = u_{xx} + u_{yy} = 0 \Rightarrow u$ este armonică, rezultă că există v conjugată armonică a lui u , adică:

$$\begin{cases} u_x = v_y \\ u_y = -v_x. \end{cases}$$

Deci

$$v_y = 2 \cosh x \cos y + 3 \cos x \cosh y$$

și integrăm în raport cu y :

$$\begin{aligned} v(x, y) &= \int v_y dy = 2 \cosh x \int \cos y dy + 3 \cos x \int \cosh y dy = \\ &= 2 \cosh x \sin y + 3 \cos x \sinh y + K(x). \end{aligned}$$

$$v_x = 2 \sinh x \sin y - 3 \sin x \sinh y + K'(x),$$

Dar

$$K'(y) = 0 \Rightarrow K(y) = k \Rightarrow$$

$$v_x = 2 \sinh x \sin y - 3 \sin x \sinh y + k$$

Deci

$$v(x, y) = 2 \cosh x \sin y + 3 \cos x \sinh y + k$$

și

$$u(x, y) = 2 \sinh x \cos y + 3 \sin x \cosh y,$$

de unde obținem funcția f :

$$\begin{aligned} f(x, y) &= u(x, y) + iv(x, y) = \\ &= 2(\sinh x \cos y + i \cosh x \sin y) + 3(\sin x \cosh y + i \cos x \sinh y) + ik = \\ &= 2 \sinh z + 3 \sin z + ik. \end{aligned}$$

Exercițiul 2.22 Să se găsească funcția $f = u + iv$ analitică dacă se cunoaște

a) $u(x, y) = \frac{1-x^2-y^2}{(1+x)^2+y^2};$

b) $v(x, y) = e^{-y} \sin x;$

c) $u(x, y) = \cosh x \cos y.$

Soluție.

a) Avem:

$$\begin{aligned}
 u_x &= \frac{-2x[(1+x)^2 + y^2] - 2(1+x)(1-x^2-y^2)}{[(1+x)^2 + y^2]^2} = \\
 &= \frac{-2x(1+x)^2 - 2xy^2 - 2(1+x)(1-x^2-y^2)}{[(1+x)^2 + y^2]^2} = \\
 &= \frac{-2x(1+2x+x^2) - 2xy^2 - 2 + 2x^2 + 2y^2 - 2x + 2x^3 + 2xy^2}{[(1+x)^2 + y^2]^2} = \\
 &= \frac{-2x^2 - 4x - 2 + 2y^2}{[(1+x)^2 + y^2]^2} = -2 \frac{(1+x)^2 - y^2}{[(1+x)^2 + y^2]^2}. \\
 u_y &= \frac{-2y(1+x)^2 - 2y^3 - 2y(1-x^2-y^2)}{[(1+x)^2 + y^2]^2} = \\
 &= \frac{-2y - 4xy - 2yx^2 - 2y^3 - 2y + x^2y + 3y^3}{[(1+x)^2 + y^2]^2} = \\
 &= -4 \frac{y(x+1)}{[(1+x)^2 + y^2]^2}.
 \end{aligned}$$

La fel se calculează u_{xx} , $u_{yy} \Rightarrow \Delta u = u_{xx} + u_{yy} = 0 \Rightarrow v$ este armonică, rezultă că există v conjugată armonică a lui u , adică:

$$\begin{cases} u_x = v_y \\ u_y = -v_x. \end{cases}$$

Folosim o altă metodă

$$f'(z) = u_x + iv_x = u_x - iu_y = -2 \frac{(1+x)^2 - y^2 - 2iy(x+1)}{[(1+x)^2 + y^2]^2} =$$

$$= -2 \frac{(x+1-iy)^2}{(x+1-iy)^2(x+1+iy)^2} = \frac{-2}{(x+iy+1)^2} \stackrel{z=x+iy}{=} \frac{-2}{(z+1)^2}.$$

Integrăm, ținând cont că în complex avem aceleași primitive ca în real, și obținem

$$f(z) = -2 \int \frac{dz}{(z+1)^2} = \frac{2}{(z+1)} + C.$$

b) Știm că: $v(x, y) = e^{-y} \sin x$. Atunci

$$v_x = e^{-y} \cos x \Rightarrow v_{xx} = -e^{-y} \sin x$$

și

$$v_y = -e^{-y} \sin x \Rightarrow v_{yy} = e^{-y} \sin x$$

deci $\Delta v = v_{xx} + v_{yy} = 0 \Rightarrow v$ este armonică, rezultă că există u conjugată armonică a lui v , adică:

$$\begin{cases} u_x = v_y = -e^{-y} \sin x \\ u_y = -v_x = -e^{-y} \cos x. \end{cases}$$

Integrăm în raport cu x :

$$u(x, y) = -e^{-y} \int \sin x dx = e^{-y} \cos x + K(y) \Rightarrow$$

$$u_y = -e^{-y} \cos x + K'(y) = -v_x = -e^{-y} \cos x \Rightarrow$$

$$K'(y) = 0 \Rightarrow K(y) = k \Rightarrow u(x, y) = e^{-y} \cos x + k \Rightarrow$$

$$f(z) = u + iv = e^{-y}(\cos x + i \sin x) + k = e^{-y} e^{ix} + k =$$

$$= e^{ix+i^2y} + k = e^{i(x+iy)} + k \Rightarrow$$

$$f(z) = e^{iz} + k.$$

c) Avem: $u(x, y) = \cosh x \cos y$. Atunci

$$u_x = \sinh x \cos y \Rightarrow u_{xx} = \cosh x \cos y$$

și

$$u_y = -\cosh x \sin y \Rightarrow u_{yy} = -\cosh x \cos y$$

deci $\Delta u = u_{xx} + u_{yy} = 0 \Rightarrow u$ este armonică, rezultă că există v conjugată armonică a lui u , adică:

$$\begin{cases} u_x = v_y = \sinh x \cos y \\ u_y = -v_x = -\cosh x \sin y. \end{cases}$$

Integrăm în raport cu y :

$$v(x, y) = \int v_y dy = \sinh x \int \cos y dy = \sinh x \sin y + K(x) \Rightarrow$$

$$v_x = \cosh x \sin y + K'(x) = -u_y = \cosh x \sin y \Rightarrow$$

$$K'(x) = 0 \Rightarrow K(x) = k \Rightarrow v(x, y) = \sinh x \sin y + k \Rightarrow$$

$$f(z) = u + iv = \cosh x \cos y + i \sinh x \sin y + ik =$$

$$= \cosh x \cosh iy + \sinh x \sinh iy + ik = \cosh(x + iy) + ik \Rightarrow$$

$$f(z) = \cosh z + ik.$$

Exercițiul 2.23 (funcții elementare complexe) Rezolvați ecuația

$$\sin z = 1 + i.$$

Soluție.

$$e^{iz} - e^{-iz} = 2i(1 + i) = -2 + 2i = -2(1 - i)$$

Înmulțim relația cu e^{iz} și găsim

$$(e^{iz})^2 - 1 = -2(1-i)e^{-iz} \Leftrightarrow (e^{iz})^2 - 1 + 2(1-i)e^{-iz} = 0 \Leftrightarrow$$

$$e^{iz} = \frac{-2(1-i) \pm \sqrt{4(1-i)^2 + 4}}{2} = -1 + i \mp \sqrt{1-2i} \Rightarrow$$

$$iz_k \in \text{Ln}(-1 + i \pm \sqrt{1-2i}).$$

Calculăm $\sqrt{1-2i}$. Avem

$$\sqrt{1-2i} = a + ib \Leftrightarrow 1 - 2i = a^2 - b^2 + i2ab \Rightarrow$$

$$\begin{cases} a^2 - b^2 = 1 \\ ab = 1 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} b = -\frac{1}{a} \\ a^2 - \frac{1}{a^2} = 1 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} a^4 - a^2 - 1 = 0 \\ a^2 = t \end{cases}$$

Rezultă ecuația în necunoscuta t :

$$t^2 - t - 1 = 0$$

cu soluțiile:

$$t_{1,2} = \frac{1 \pm \sqrt{5}}{2},$$

de unde obținem

$$a^2 = t_1 = \frac{1 + \sqrt{5}}{2} > 0,$$

soluția $t_2 < 0$ și nu corespunde. Astfel

$$a_{1,2} = \pm \sqrt{\frac{1 + \sqrt{5}}{2}} \text{ și } b_{1,2} = \mp \frac{1}{\sqrt{\frac{1 + \sqrt{5}}{2}}} = \mp \sqrt{\frac{\sqrt{5} - 1}{2}}.$$

Deci

$$\sqrt{1-2i} = \left\{ \begin{array}{l} \sqrt{\frac{1+\sqrt{5}}{2}} - i\sqrt{\frac{\sqrt{5}-1}{2}} \\ -\sqrt{\frac{1+\sqrt{5}}{2}} + i\sqrt{\frac{\sqrt{5}-1}{2}} \end{array} \right\} \Rightarrow$$

$$\begin{aligned} \text{Ln} z &= \{\ln |z| + i(\arg z + 2k\pi) | k \in \mathbb{Z}\} \\ &\Rightarrow \text{Ln} z = \{\ln z + i2k\pi | k \in \mathbb{Z}\}. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 z_k &= -i \operatorname{Ln} \left[(-1 + i \mp \sqrt{1 - 2i}) \right] = \\
 &= -i \operatorname{Ln} \left[\left(-1 \pm \sqrt{\frac{1 + \sqrt{5}}{2}} \right) + i \left(1 \mp \sqrt{\frac{\sqrt{5} - 1}{2}} \right) \right] = \\
 &= -i \left\{ \ln \left(\left(-1 \pm \sqrt{\frac{1 + \sqrt{5}}{2}} \right) + i \left(1 \mp \sqrt{\frac{\sqrt{5} - 1}{2}} \right) \right) + \right. \\
 &\quad \left. + 2k\pi i \mid k \in \mathbb{Z} \right\} \\
 \Rightarrow z_k &= -i \ln \left(\left(-1 \pm \sqrt{\frac{1 + \sqrt{5}}{2}} \right) + i \left(1 \mp \sqrt{\frac{\sqrt{5} - 1}{2}} \right) \right) + \\
 &\quad + 2k\pi \mid k \in \mathbb{Z}.
 \end{aligned}$$

Exercițiul 2.24 (funcții elementare complexe) Să se determine mulțimea de definiție pentru funcția

$$f(z) = \ln \frac{z + 1 + i}{z + 1 - 2i}.$$

Soluție. Funcția

$$\ln z : \mathbb{C} \setminus \{z \in \mathbb{C} \mid \operatorname{Re} z \leq 0, \operatorname{Im} z = 0\} \rightarrow \mathbb{R};$$

Deci

$$f(z) = \ln \frac{z + 1 + i}{z + 1 - 2i}$$

este definită pe mulțimea

$$\mathbb{C} \setminus \{z \in \mathbb{C} \mid \operatorname{Re} \frac{z + 1 + i}{z + 1 - 2i} \leq 0, \operatorname{Im} \frac{z + 1 + i}{z + 1 - 2i} = 0\}.$$

Determinăm partea reală:

$$\begin{aligned}\operatorname{Re} \frac{z+1+i}{z+1-2i} &= \operatorname{Re} \frac{(x+1)+i(y+1)}{(x+1)+i(y-2)} = \\ &= \operatorname{Re} \frac{[(x+1)+i(y+1)][(x+1)-i(y-2)]}{(x+1)^2+(y-2)^2} = \\ &= \frac{(x+1)^2+(y+1)(y-2)}{(x+1)^2+(y-2)^2} \leq 0 \Leftrightarrow\end{aligned}$$

$$x^2+2x+1+y^2-y-2 \leq 0 \Leftrightarrow (x+1)^2 + \left(y - \frac{1}{2}\right)^2 \leq \left(\frac{3}{2}\right)^2$$

ecuație ce reprezintă interiorul cercului centrat în $(-1, \frac{1}{2})$ și de rază $\frac{3}{2}$ care în complex se scrie

$$\left|z+1-\frac{i}{2}\right| \leq \frac{3}{2}.$$

Determinăm partea imaginară:

$$\begin{aligned}\operatorname{Im} \frac{z+1+i}{z+1-2i} = 0 &\Leftrightarrow (x+1)(y+1) - (x+1)(y-2) = 0 \Leftrightarrow \\ (x+1)(y+1-y+2) &= 0 \Leftrightarrow \\ 3(x+1) = 0 &\Rightarrow x = -1 \Leftrightarrow \operatorname{Re} z = -1.\end{aligned}$$

Deci, domeniul de definiție pentru funcția

$$f(z) = \ln \frac{z+1+i}{z+1-2i}$$

este domeniul

$$D = \mathbb{C} \setminus \left\{ \left|z+1-\frac{i}{2}\right| \leq \frac{3}{2}, \operatorname{Re} z = -1 \right\}.$$

Exercițiul 2.25 (funcții elementare complexe) Calculați $e^{\sqrt{i}}$.
Soluție.

$$\sqrt{i} = \sqrt{e^{i\frac{\pi}{2}}} = e^{i\frac{\frac{\pi}{2}+2k\pi}{2}}, k \in \{0, 1\} \Rightarrow$$

$$\sqrt{i} = \begin{cases} e^{i\frac{\pi}{4}} = \cos \frac{\pi}{4} + i \sin \frac{\pi}{4} = \frac{1}{\sqrt{2}} + i\frac{1}{\sqrt{2}} \\ e^{i\frac{5\pi}{4}} = -\frac{1}{\sqrt{2}} - i\frac{1}{\sqrt{2}}. \end{cases}$$

Deci

$$e^{\sqrt{i}} = \begin{cases} e^{\frac{1}{\sqrt{2}}+i\frac{1}{\sqrt{2}}} \\ e^{-\frac{1}{\sqrt{2}}-i\frac{1}{\sqrt{2}}} \end{cases} = \begin{cases} e^{\frac{1}{\sqrt{2}}} \left(\cos \frac{1}{\sqrt{2}} + i \sin \frac{1}{\sqrt{2}} \right), \\ e^{-\frac{1}{\sqrt{2}}} \left(\cos \frac{1}{\sqrt{2}} - i \sin \frac{1}{\sqrt{2}} \right). \end{cases}$$

Exercițiul 2.26 (funcții elementare complexe) Demonstrați egalitățile următoare

- a) $\cos(z_1 \pm z_2) = \cos z_1 \cos z_2 \mp \sin z_1 \sin z_2, \forall z_1, z_2 \in \mathbb{C};$
 b) $\sinh^2 z = \frac{\cosh 2z - 1}{2}, \forall z \in \mathbb{C};$

Soluție.

a) Avem:

$$e^{i(z_1 \pm z_2)} = e^{iz_1} e^{\pm iz_2} \stackrel{\text{Euler}}{=}$$

$$\cos(z_1 \pm z_2) + i \sin(z_1 \pm z_2) = (\cos z_1 + i \sin z_1)(\cos z_2 \mp i \sin z_2) \Leftrightarrow$$

$$\begin{cases} \cos(z_1 \pm z_2) = \cos z_1 \cos z_2 \mp \sin z_1 \sin z_2 \\ \sin(z_1 \pm z_2) = \sin z_1 \cos z_2 \pm \cos z_1 \sin z_2. \end{cases}$$

b) Calculăm:

$$\frac{\cosh 2z - 1}{2} = \frac{\frac{e^{2z} + e^{-2z}}{2} - 1}{2} =$$

$$\begin{aligned}
&= \frac{(e^z)^2 + (e^{-z})^2 - 2e^ze^{-z}}{4} = \\
&= \left(\frac{e^z - e^{-z}}{2} \right)^2 = \sinh^2 z, \forall z \in \mathbb{C}.
\end{aligned}$$

Exercițiul 2.27 (funcții elementare complexe) Găsiți mulțimea de definiție pentru funcția

$$f(z) = \ln \frac{z+i}{iz-1}.$$

Notăm Ln prin \ln .

Soluție.

$$D = \mathbb{C} \setminus \left\{ \text{Re} \frac{z+i}{iz-1} \leq 0, \text{Im} \frac{z+i}{iz-1} = 0 \right\}.$$

Deci

$$\frac{z+i}{iz-1} = \frac{x+1+iy}{i(x+iy)-1} = \frac{(x+1+iy)(-y-1-ix)}{(-y-1)^2+x^2}.$$

Determinăm partea reală:

$$\text{Re} \frac{z+i}{iz-1} = (x+1)(-y-1) + xy \leq 0 \Leftrightarrow -x-y-1 \leq 0 \Leftrightarrow$$

$$x+y+1 \geq 0.$$

Determinăm partea imaginară:

$$\text{Im} \frac{z+i}{iz-1} = 0 \Leftrightarrow -y(y+1) - x(x+1) = 0 \Leftrightarrow x^2+x+y^2+y = 0 \Rightarrow$$

$$\left(x + \frac{1}{2}\right)^2 + \left(y + \frac{1}{2}\right)^2 = \frac{1}{2}.$$

Adică domeniul de definiție este

$$D = \mathbb{C} \setminus \left\{ \operatorname{Re} z + \operatorname{Im} z + 1 \geq 0, \left| z - \left(-\frac{1}{2} - \frac{i}{2} \right) \right| = \frac{1}{\sqrt{2}} \right\}.$$

Exercițiul 2.28 (funcții elementare complexe) Găsiți soluțiile ecuației:

$$\cos z = i.$$

Soluție. Avem:

$$\begin{aligned} e^{iz} + e^{-iz} &= 2i \stackrel{e^{iz}=t}{=} t^2 - 2it + 1 = 0 \Rightarrow \\ t_{1,2} &= \frac{2i \mp \sqrt{-8}}{2} = i \mp \sqrt{2}i = i(1 \pm \sqrt{2}). \end{aligned}$$

$$e^{iz} = i(1 + \sqrt{2}) \Rightarrow iz_k \in \left\{ \ln(1 + \sqrt{2}) + i \left(\frac{\pi}{2} + 2k\pi \right) \mid k \in \mathbb{Z} \right\} \Rightarrow$$

$$z_k = \frac{\pi}{2} + 2k\pi - i \ln(1 + \sqrt{2}), k \in \mathbb{Z}$$

și

$$e^{iz} = i(1 - \sqrt{2}) \Rightarrow iz_k \in \left\{ \ln(\sqrt{2} - 1) + i \left(\frac{3\pi}{2} + 2k\pi \right) \mid k \in \mathbb{Z} \right\} \Rightarrow$$

$$z_k = \frac{3\pi}{2} + 2k\pi - i \ln(\sqrt{2} - 1), k \in \mathbb{Z}.$$

2.4 Exerciții propuse.

Exercițiul 2.29 Determinați în fiecare din următoarele cazuri $\operatorname{Re} z$, $\operatorname{Im} z$, $|z|$ și $\arg z$:

- a) $z = \frac{1}{i}$;
- b) $z = \frac{1-i}{1+i}$;
- c) $z = \frac{2}{1-3i}$;
- d) $z = (1 + i\sqrt{3})^3$;
- e) $z = (1 + i\sqrt{3})^n$.

Exercițiul 2.30 Determinați în fiecare din următoarele cazuri toți $z \in \mathbb{C}$ pentru care:

- a) $z^3 = 1$;
- b) $z^3 = i$;
- c) $z^4 = -1$;
- d) $z^8 = 1$;
- e) $z^2 = 1 - i$;
- f) $z^2 = 3 + 4i$;
- g) $z^3 = -2 + 2i$;
- h) $z^5 = -4 + 3i$.

Exercițiul 2.31 Explicați de ce pentru orice $z \in \mathbb{C}$ au loc relațiile:

- a) $|z_1 + z_2| \leq |z_1| + |z_2|$;
- b) $|z_1 - z_2| \geq ||z_1| - |z_2||$.

Exercițiul 2.32 Verificați prin calcul identitatea

$$|z_1 + z_2|^2 + |z_1 - z_2|^2 = 2(|z_1|^2 + |z_2|^2)$$

și descoperiți semnificația ei geometrică.

Exercițiul 2.33 Precizați, pentru fiecare din următoarele cazuri, ce mulțime de puncte $P(z)$ din planul complex verifică relația:

- a) $|z - z_0| < 1$, $|z - z_0| = 1$ și $|z - z_0| > 1$ pentru $z_0 \in \mathbb{C}$, fixat;
- b) $1 < |z| < 2$;
- c) $1 < \operatorname{Re} z < 2$;
- d) $1 < \operatorname{Im} z < 2$;
- e) $\frac{\pi}{3} < \arg z < \frac{\pi}{2}$;
- f) $|z + 3| = 5$;
- g) $|z + 2 + i| < 2$;
- h) $|z - 1 - i| > 3$;
- i) $2 \leq |z - 2 - 3i| < 4$;
- j) $|z - 2| + |z + 2| = 5$;
- k) $|z - 2| - |z + 2| > 3$;
- l) $|z - i| = |z + 1|$;
- m) $|z + 1| = |z - 3| = |z + 4i|$.

Exercițiul 2.34 Determinați funcțiile $u, v : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}$ pentru fiecare funcție complexă $f(z)$ dată:

- a) $f(z) = \bar{z}$;
- b) $f(z) = z^2$;
- c) $f(z) = \frac{z-1}{z+i}$;
- d) $f(z) = e^z$;
- e) $f(z) = \frac{e^z + e^{-z}}{2}$, notată $\cosh z$;
- f) $f(z) = \frac{e^z - e^{-z}}{2}$, notată $\sinh z$;
- g) $f(z) = \frac{e^{iz} + e^{-iz}}{2}$, notată $\cos z$;
- h) $f(z) = \frac{e^{iz} - e^{-iz}}{2i}$, notată $\sin z$;
- i) $f(z) = \frac{e^z - e^{-z}}{e^z + e^{-z}}$, notată $\tanh z$;
- j) $f(z) = \frac{e^{iz} - e^{-iz}}{i(e^{iz} + e^{-iz})}$, notată $\tan z$.

Exercițiul 2.35 Determinați expresia funcției $f(z)$ atunci când se cunosc funcțiile $u(x, y)$ și $v(x, y)$ (unde $z = x + iy$):

- a) $u = x, v = -y$;
- b) $u = x^2 - y^2, v = 2xy$;
- c) $u = -2xy, v = x^2 - y^2$;
- d) $u = e^x \cos y, v = e^x \sin y$;
- e) $u = e^y \cos x, v = -e^y \sin x$;
- f) $u = \cos x \sinh y, v = \sin x \cosh y$.

Exercițiul 2.36 Calculați sub forma $u + iv$ următoarele expresii:

- a) $e^{\pi i}$;
- b) $\cos(1 + i)$;
- c) $\sin 3i$;
- d) $\cosh 3\pi i$;
- e) $\ln(1 + i)$.

Exercițiul 2.37 Determinați valorile lui $z \in \mathbb{C}$ ($z = x + iy$) pentru care:

- a) $z^2 + (2 - 3i)z - 5 - i = 0$;
- b) $e^z = 4 - 3i$;
- c) $\sin z = 10$;
- d) $\cosh z = -1$.

Exercițiul 2.38 Determinați funcția analitică $f(z) = u + iv$ în următoarele cazuri:

- a) $u = \cos x \cosh y$;
- b) $v = \cos x \sinh y$;
- c) $u = \sinh x \cos y$;
- d) $v = \sinh x \sin y$;
- e) $v = e^x \sin y$;
- f) $v = \ln(x^2 + y^2)$;

g) $u = x^2 - y^2 + 3x;$

h) $u = 6x - 2y;$

i) $v = 6xy - 6y + 3;$

j) $u = x^2 - y^2 - y;$

k) $u = \frac{1}{2} \ln(x^2 + y^2);$

l) $u = \frac{x}{2} \ln(x^2 + y^2) - y \arctan \frac{y}{x};$

m) $u = e^x(x \cos y - y \sin y);$

n) $u = x^2 - y^2 + \frac{x}{x^2 + (y+1)^2};$

o) $v = e^{-y} \sin x + x^2 + xy - y^2;$

p) $v = \arctan \frac{y}{x} + 2xy.$

Exercițiul 2.39 (funcții complexe elementare) Să se aducă la forma $A + iB$ expresiile:

a) $e^i;$

b) $\sinh 2i;$

c) $\cosh(2 + 3i);$

d) $\cos(1 - i);$

e) $\tan(1 - 2i);$

f) $\ln(-2i);$

g) $\ln(-3 + 4i);$

h) $\ln \frac{1-i}{\sqrt{3}+i}.$

Exercițiul 2.40 (funcții complexe elementare) Calculați:

- a) i^{1-i} ;
- b) $(1 + i\sqrt{3})^i$;
- c) 1^{-i} ;
- d) $|\sin z|$.

Exercițiul 2.41 (funcții complexe elementare) Demonstrați egalitățile:

- a) $\cos(z_1 \pm z_2) = \cos z_1 \cos z_2 \mp \sin z_1 \sin z_2$;
- b) $\sinh(z_1 \pm z_2) = \sinh z_1 \cosh z_2 \pm \cosh z_1 \sinh z_2$;
- c) $\sin 2z = 2 \sin z \cos z$;
- d) $\cosh 2z = \cosh^2 z + \sinh^2 z$;
- e) $\sinh^2 z = \frac{\cosh 2z - 1}{2}$;
- f) $\cosh^2 z = \frac{\cosh 2z + 1}{2}$.

Exercițiul 2.42 (funcții complexe elementare) Să se rezolve ecuațiile următoare:

- a) $e^{i3z} = -1$;
- b) $e^{\frac{1}{z^2}} = 1$;
- c) $\sin z = 10$;
- d) $\tanh z = 2$.

Capitolul 3

Reziduuri. Integrale improprii rezolvate cu reziduuri.

3.1 Considerații teoretice.

3.1.1 Integrala complexă.

Integrala complexă se notează:

$$\int_C f(z)dz \quad (3.1)$$

unde

- $f(z)$ este funcție complexă;
- C este curbă (curbă de integrare, arc) în planul complex;

Reprezentarea parametrică a curbei

$$C : z(t) = x(t) + iy(t), \quad a \leq t \leq b. \quad (3.2)$$

- Sens pozitiv pentru C - sensul de creștere al argumentului t (C este curbă orientată);
- C este netedă și simplă - are derivata continuă și nenulă în orice punct:

$$\dot{z} = \frac{dz}{dt} = \dot{x}(t) + i\dot{y}(t).$$

- C este închisă - punctul terminal coincide cu cel inițial; atunci integrala complexă se notează:

$$\oint_C f(z)dz.$$

Ipoteze:

- (i) Toate curbele de integrare sunt netede pe porțiuni (sunt formate dintr-un număr finit de curbe netede "alipite");
- (ii) Funcția $f(z)$ este continuă.

Proprietăți 3.1

1. *Liniaritate:*

$$\int_C [\alpha f_1(z) + \beta f_2(z)]dz = \alpha \int_C f_1(z)dz + \beta \int_C f_2(z)dz.$$

2. *Schimbarea sensului* (pentru o aceeași curbă C , cu z_0 punct inițial cu z_1 punct terminal):

$$\int_{z_0}^{z_1} f(z)dz = - \int_{z_1}^{z_0} f(z)dz.$$

3. Partiționarea curbei:

$$\int_C f(z)dz = \int_{C_1} f(z)dz + \int_{C_2} f(z)dz$$

unde curbele C_1 și C_2 formează curba C .

Teorema 3.2 Fie D un domeniu simplu conex (∂D este o curbă închisă simplă) și funcția $f : D \rightarrow \mathbb{C}$ analitică pe D , punctele z_0, z_1 din D , atunci oricare ar fi curba C din D care leagă z_0 de z_1 , avem:

$$\int_C f(z)dz = \int_{z_0}^{z_1} f(z)dz = F(z_1) - F(z_0), \quad (3.3)$$

unde $F'(z) = f(z)$.

Observația 3.3 Integrarea lui $f(z)$ este independentă de curbă.

Definiția 3.4 Fie C o curbă netedă pe porțiuni, reprezentată prin $z = z(t)$, $a \leq t \leq b$ și $f(z)$ continuă pe C , atunci:

$$\int_C f(z)dz = \int_a^b f(z(t))\dot{z}(t)dt, \quad (3.4)$$

unde $\dot{z} = \frac{dz}{dt}$.

Observația 3.5 Dacă $f(z) = u(x, y) + iv(x, y)$, $C : z = z(t)$, $a \leq t \leq b$ atunci

$$\begin{aligned} \int_C f(z)dz &= \int_a^b f(z(t))\dot{z}(t)dt = \\ &= \int_C u(x, y)dx - v(x, y)dy + i \int_C u(x, y)dy - v(x, y)dx. \end{aligned}$$

Teorema 3.6 (*Teorema integrală a lui Cauchy: T.I.C.*) Fie funcția $f : D \rightarrow \mathbb{C}$, D un domeniu simplu conex și f analitică pe D , atunci oricare ar fi curba C din D curbă închisă, simplă, avem:

$$\oint_C f(z)dz = 0. \quad (3.5)$$

Observația 3.7

1. T.I.C. se poate aplica funcțiilor analitice pentru orice z ;
2. Funcțiilor cu singularități (puncte unde nu sunt definite sau nu sunt analitice) situate în afara curbei;
3. Există situații în care integrarea unor funcții care au singularități în interiorul curbei C va da zero (dar acest lucru se face prin calcul direct, nu prin aplicarea teoremei).

Teorema 3.8 (*Formula integrală a lui Cauchy: F.I.C.*) Fie funcția $f(z)$ analitică pe D , cu D un domeniu simplu conex, atunci pentru orice punct z_0 din D și orice curbă C din D închisă (contur) ce conține în interior pe z_0 , avem:

$$\oint_C \frac{f(z)}{z - z_0} dz = 2\pi i f(z_0). \quad (3.6)$$

Generalizare.

1. Dacă funcția $f(z)$ este analitică pe D atunci ea are derivate de orice ordin pe D , care sunt la rândul lor tot funcții analitice.
2. Pentru $f(z)$ analitică și C curbă simplă închisă în D , care conține punctul z_0 , avem:

$$\oint_C \frac{f(z)}{(z - z_0)^{n+1}} dz = \frac{2\pi i}{n!} f^{(n)}(z_0), n = 1, 2, 3, \dots$$

3.1.2 Seria Taylor.

Teorema 3.9 *Fie funcția $f : D \rightarrow \mathbb{C}$, analitică pe D , cu D un domeniu simplu conex, $z_0 \in D$. Atunci $\exists \rho > 0$ astfel încât*

$$f(z) = \sum_{n \geq 0} \frac{f^{(n)}(z_0)}{n!} (z - z_0), \quad (3.7)$$

$\forall z \in V_\delta(z_0)$, unde $V_\delta(z_0) = \{|z - z_0| < \rho\}$, adică f se dezvoltă **în serie Taylor** în jurul lui z_0 .

3.1.3 Seria Laurent.

Teorema 3.10 *Fie $W_{r,\rho}(z_0) = \{z \in \mathbb{C} | r < |z - z_0| < \rho\}$ coroana circulară de rază interioară r și rază exterioară ρ , funcția $f : W_{r,\rho} \rightarrow \mathbb{C}$ analitică . Atunci*

$$f(z) = \sum_{n \in \mathbb{Z}} a_n (z - z_0)^n, \forall z \in W_{r,\rho}(z_0), \quad (3.8)$$

unde

$$a_n = \frac{1}{2\pi i} \oint_{\Gamma} \frac{f(z)}{(z - z_0)^{(n+1)}} dz, \quad \forall n \in \mathbb{Z},$$

cu Γ curbă închisă (contur) simplă, netedă pe porțiuni ce înconjoară z_0 în coroană.

Scrierea (7.6) reprezintă dezvoltarea funcției f **în serie Laurent** în jurul lui z_0 și este echivalentă cu

$$f(z) = \sum_{n=-\infty}^{-1} a_n (z - z_0)^n + \sum_{n=0}^{\infty} a_n (z - z_0)^n. \quad (3.9)$$

Serii Taylor complexe uzuale:

1)

$$\frac{1}{1-z} = 1 + z + \cdots + z^n + \cdots, \quad |z| < 1;$$

2)

$$e^z = 1 + \frac{z}{1!} + \cdots + \frac{z^n}{n!} + \cdots, \quad z \in \mathbb{C};$$

3)

$$\cos z = 1 - \frac{z^2}{2!} + \frac{z^4}{4!} - \cdots + (-1)^n \frac{z^{2n}}{(2n)!} + \cdots, \quad z \in \mathbb{C};$$

4)

$$\cosh z = 1 + \frac{z^2}{2!} + \frac{z^4}{4!} + \cdots + \frac{z^{2n}}{(2n)!} + \cdots, \quad z \in \mathbb{C};$$

5)

$$\sin z = \frac{z}{1!} - \frac{z^3}{3!} + \frac{z^5}{5!} - \cdots + (-1)^n \frac{z^{2n+1}}{(2n+1)!} + \cdots, \quad z \in \mathbb{C};$$

6)

$$\sinh z = \frac{z}{1!} + \frac{z^3}{3!} + \frac{z^5}{5!} + \cdots + \frac{z^{2n+1}}{(2n+1)!} + \cdots, \quad z \in \mathbb{C};$$

Aplicație:

$$e^{\frac{1}{z}} = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{1}{n!z^n} = \cdots + \frac{1}{n!z^n} + \cdots + \frac{1}{2!z^2} + \frac{1}{1!z} + 1.$$

3.1.4 Singularități.

Definiția 3.11 Fie funcția $f : D \rightarrow \mathbb{C}$ analitică pe $D \setminus \{z_0\}$. Punctul z_0 se numește *singularitate* (izolată) pentru $f(z)$.

Definiția 3.12 Un punct în care funcția f nu este definită sau analitică se numește *singularitate* pentru $f(z)$.

Tipul singularităților:

1. z_0 este *punct singular eliminabil* dacă:

$$\exists \lim_{z \rightarrow z_0} f(z) = ct;$$

2. z_0 se numește *pol* dacă:

$$\lim_{z \rightarrow z_0} |f(z)| = +\infty;$$

3. z_0 este *punct singular esențial* dacă:

$$\lim_{z \rightarrow z_0} f(z) \text{ nu există.}$$

Observația 3.13

1. z_0 este *pol de ordinul* $k \geq 1$ pentru $f(z)$ dacă și numai dacă:

$$\exists \lim_{z \rightarrow z_0} (z - z_0)^k f(z) = ct, \text{ nenulă};$$

2. z_0 este *pol de ordinul* $k \geq 1$ pentru $f(z)$ dacă și numai dacă partea principală a dezvoltării în serie Laurent a lui $f(z)$ în jurul lui z_0 are k termeni nenuli (adică $a_{-k} \neq 0$, $a_{-n} = 0$, $\forall n > k$).

3. z_0 este *pol de ordinul* $k \geq 1$ pentru $f(z) = \frac{g(z)}{h(z)}$ dacă și numai dacă $g(z_0) \neq 0$ și z_0 este rădăcină de ordinul k pentru $h(z)$.

Observația 3.14 z_0 este *punct singular esențial* dacă și numai dacă partea principală a dezvoltării în serie Laurent a lui $f(z)$ în jurul lui z_0 are o infinitate termeni nenuli.

3.1.5 Reziduul într-un pol.

Definiția 3.15 Fie z_0 un pol de ordinul $k \geq 1$ pentru funcția $f(z)$. Atunci *reziduul* funcției $f(z)$ în polul z_0 are expresia următoare

$$\operatorname{Res}_{z=z_0} = \frac{1}{(k-1)!} \lim_{z \rightarrow z_0} [(z - z_0)^k f(z)]^{k-1}. \quad (3.10)$$

Observația 3.16 Dacă z_0 este pol simplu ($k = 1$) pentru funcția $f(z) = \frac{g(z)}{h(z)}$, atunci

$$\operatorname{Res}_{z=z_0} f(z) = \frac{g(z_0)}{h'(z_0)} = \lim_{z \rightarrow z_0} [(z - z_0) f(z)]. \quad (3.11)$$

3.1.6 Teorema reziduurilor.

Observația 3.17 Dacă z_0 este singularitate esențială, reziduul funcției $f(z)$ se calculează cu ajutorul dezvoltării în serie Laurent.

$$\operatorname{Res}_{z=z_0} f(z) = a_{-1}, \quad (3.12)$$

adică este egal cu coeficientul lui $\frac{1}{z-z_0}$ din dezvoltarea în serie Laurent a lui $f(z)$ în jurul lui z_0 .

Teorema 3.18 *Fie C curbă simplă închisă, parcursă în sens trigonometric și $f(z)$ o funcție analitică pe curba C și în interiorul lui C , cu excepția unui număr finit de puncte singulare z_1, z_2, \dots, z_n situate în interiorul curbei C . Atunci*

$$\oint_C f(z)dz = 2\pi i \sum_{k=1}^n \text{Res}_{z=z_k} f(z). \quad (3.13)$$

3.1.7 Aplicații ale teoremei reziduurilor în calculul unor integrale reale.

1. *Integrale raționale în $\sin \theta$ și $\cos \theta$ de forma*

$$J = \int_0^{2\pi} F(\cos \theta, \sin \theta) d\theta. \quad (3.14)$$

- a) Se rezolvă printr-o schimbare de variabilă "consacrată" $z = e^{i\theta}$.
- b) Deoarece $\theta \in [0, 2\pi]$, variabila $z = e^{i\theta}$ va avea ca domeniu cercul unitate (curba de ecuație $|z| = 1$).
- c) Formule de transformare a funcției inițiale $F(\cos \theta, \sin \theta)$ în $f(z)$:

$$\begin{aligned} \cos \theta &= \frac{e^{i\theta} + e^{-i\theta}}{2} = \frac{1}{2} \left(z + \frac{1}{z} \right), \\ \sin \theta &= \frac{e^{i\theta} - e^{-i\theta}}{2i} = \frac{1}{2i} \left(z - \frac{1}{z} \right), \\ \cos 2\theta &= \frac{e^{2i\theta} + e^{-2i\theta}}{2} = \frac{1}{2} \left(z^2 + \frac{1}{z^2} \right). \end{aligned}$$

d) Diferențierea notației $z = e^{i\theta}$ conduce la

$$\frac{dz}{d\theta} = ie^{i\theta},$$

adică

$$d\theta = \frac{1}{iz} dz.$$

Deci, integrala inițială devine

$$J = \int_0^{2\pi} F(\cos \theta, \sin \theta) d\theta = \oint_{|z|=1} f(z) \frac{1}{iz} dz, \quad (3.15)$$

integrală care se rezolvă cu teorema reziduurilor.

2. *Integrale improprii* de forma

$$\int_{-\infty}^{\infty} f(x) dx. \quad (3.16)$$

- a) Funcția $f(x)$ este o funcție reală, rațională, cu numitorul diferit de zero pentru orice $x \in \mathbb{R}$ (nu are poli pe axa reală) și gradul numitorului depășește cu cel puțin două unități gradul numărătorului.
- b) Deoarece $f(x)$ este rațională, atunci funcția complexă asociată $f(z)$ are un număr finit de poli situați în semiplanul superior. Alegem conturul C neted și simplu, de forma $C = [-R, R] \cup C_0^+$, unde C_0 este semicercul superior cu centrul în origine și rază R , R suficient de mare ales astfel încât C să conțină în interior toți polii din semiplanul superior ai lui f . C este parcurs în sens trigonometric, $C_0 : |z| = R$, $z = Re^{it}$, $t \in [0, \pi]$. Aplicăm teorema reziduurilor pentru $f(z)$ și conturul C :

$$\oint_C f(z) dz = \int_{-R}^R f(x) dx + \int_{C_0^+} f(z) dz =$$

$$= 2\pi i \sum \text{Res} f(z), \quad (3.17)$$

unde reziduurile se iau numai în polii din semiplanul superior.

$$\begin{aligned} \left| \int_{C_0^+} f(z) dz \right| &= \left| \int_0^\pi f(Re^{it}) Rie^{it} dt \right| \leq \\ &\leq R \int_0^\pi |f(Re^{it})| dt \leq R \sup_{t \in [0, \pi]} |f(Re^{it})| \xrightarrow{R \rightarrow \infty} 0 \end{aligned} \quad (3.18)$$

rezultă că pentru $R \rightarrow \infty$ avem

$$\int_{C_0^+} f(z) dz \rightarrow 0. \quad (3.19)$$

Trecem la limită după $R \rightarrow \infty$ în relația (3.17):

$$\begin{aligned} \oint_C f(z) dz &= \lim_{R \rightarrow \infty} \int_{-R}^R f(x) dx = \\ &= \int_{-\infty}^{\infty} f(x) dx = 2\pi i \sum \text{Res} f(z) \end{aligned}$$

rezultă

$$\int_{-\infty}^{\infty} f(x) dx = \oint_C f(z) dz = 2\pi i \sum \text{Res} f(z) \quad (3.20)$$

unde reziduurile sunt din semiplanul superior.

3. Integrale de tip Fourier.

$$\int_{-\infty}^{\infty} f(x) \cos ax dx \quad (3.21)$$

sau

$$\int_{-\infty}^{\infty} f(x) \sin ax dx \quad (3.22)$$

cu $a > 0$.

- a) Funcția $f(x)$ este o funcție reală, rațională, cu numitorul diferit de zero pentru orice $x \in \mathbb{R}$ (nu are poli pe axa reală) și are gradul numitorului mai mare decât gradul numărătorului cu cel puțin o unitate.
- b) Se pornește de la integrala asociată

$$\int_{-\infty}^{\infty} f(x)e^{iax} dx \quad (3.23)$$

și de la integrala complexă asociată $f(x)e^{iaz}$.

- c) Cu teorema reziduurilor avem

$$\int_{-\infty}^{\infty} f(x)e^{iax} dx = 2\pi i \sum \operatorname{Res} [f(z)e^{iaz}] , \quad (3.24)$$

unde reziduurile se calculează în polii situați în partea superioară a planului complex.

- c) După calcularea reziduurilor avem

$$\int_{-\infty}^{\infty} f(x) \cos ax dx = -2\pi \sum \operatorname{Im} \operatorname{Res} [f(z)e^{iaz}] , \quad (3.25)$$

$$\int_{-\infty}^{\infty} f(x) \sin ax dx = 2\pi \sum \operatorname{Re} \operatorname{Res} [f(z)e^{iaz}] . \quad (3.26)$$

3.2 Exerciții rezolvate.

Exercițiul 3.19 Determinați tipul singularităților pentru:

- a) $f(z) = \frac{z^3+2z-3}{z^2}$, $z_0 = 0$ punct singular;
- b) $f(z) = e^{\frac{1}{z-1}}$, $z_0 = 1$ punct singular;

c) $f(z) = \frac{\sin z}{z}$, $z = 0$ punct singular;

d) $f(z) = \frac{\sin z}{z^4}$, $z = 0$ punct singular.

Soluție.

a) $f(z) = \frac{z^3+2z-3}{z^2}$, $z_0 = 0$ punct singular;

$$\lim_{z \rightarrow 0} |f(z)| = \lim_{z \rightarrow 0} \frac{3}{|z|^2} = +\infty$$

rezultă că $z = 0$ este pol dublu.

b) $f(z) = e^{\frac{1}{z-1}}$, $z_0 = 1$ punct singular; Considerăm restricția lui $f(z)$ la mulțimea $A = \{z \in \mathbb{C} \mid \operatorname{Im} z = 0\}$.

$$\lim_{z \rightarrow 1} f_A(z) = \lim_{x \rightarrow 1} e^{\frac{1}{x-1}}$$

nu există, deoarece:

$$\lim_{x \rightarrow 1, x < 1} e^{\frac{1}{x-1}} = e^{-\infty} = 0$$

$$\lim_{x \rightarrow 1, x > 1} e^{\frac{1}{x-1}} = e^{+\infty} = +\infty$$

deci nu există $\lim_{z \rightarrow 1} f_A(z)$ rezultă că nu există $\lim_{z \rightarrow 1} f(z)$, adică $z = 1$ este punct singular esențial.

c) $f(z) = \frac{\sin z}{z}$, $z = 0$ punct singular;

$$\lim_{z \rightarrow 0} f(z) = \lim_{z \rightarrow 0} \frac{\sin z}{z} = 1$$

adică $z = 0$ este punct singular aparent.

d) $f(z) = \frac{\sin z}{z^4}$, $z = 0$ punct singular.

$$\lim_{z \rightarrow 0} |f(z)| = \lim_{z \rightarrow 0} \left| \frac{\sin z}{z} \cdot \frac{1}{z^3} \right| = 1 \cdot \lim_{z \rightarrow 0} \frac{1}{|z|^3} = +\infty$$

rezultă că $z = 0$ este pol de ordinul 3.

Exercițiul 3.20 Determinați tipul singularităților pentru:

a) $f(z) = \frac{\sin 4z}{(z-4)^3 z(z+i)}$, $z_1 = 4$, $z_2 = 0$, $z_3 = -i$ puncte singulare;

b) $f(z) = e^{\frac{1}{z}} \frac{1}{z-1}$, $z_1 = 0$, $z_2 = 1$ puncte singulare.

Soluție.

a) $f(z) = \frac{\sin 4z}{(z-4)^3 z(z+i)}$, $z_1 = 4$, $z_2 = 0$, $z_3 = -i$ puncte singulare;

$$\lim_{z \rightarrow 4} f(z)(z-4)^3 = \lim_{z \rightarrow 4} \frac{\sin 4z}{z(z+i)} = \frac{\sin 16}{4(4+i)},$$

limita este finită, nenulă, rezultă că $z_1 = 4$ este pol de ordinul 3.

$$\lim_{z \rightarrow 0} f(z) = \lim_{z \rightarrow 0} \frac{\sin 4z}{z} \frac{1}{(z-4)^3(z+i)} = \frac{4}{-64i} = \frac{i}{16},$$

limita este o constantă, rezultă că $z_2 = 0$ este punct singular eliminabil.

$$\begin{aligned} \lim_{z \rightarrow -i} f(z)(z+i) &= \lim_{z \rightarrow -i} \frac{\sin 4z}{(z-4)^3 z} = \frac{\sin(-4i)}{(-i)(-i-4)^3} = \\ &= \frac{-i \sinh 4}{(-i)(-i-4)^3} = \frac{\sinh 4}{(-i-4)^3} \end{aligned}$$

limita este o constantă nenulă, deci $z_3 = -i$ este pol de ordinul 1.

b) $f(z) = e^{\frac{1}{z}} \frac{1}{z-1}$, $z_1 = 0$, $z_2 = 1$ puncte singulare.

$$\lim_{z \rightarrow 0} f(z) = -\lim_{z \rightarrow 0} e^{\frac{1}{z}}.$$

$$A = \{z \in \mathbb{C} | \operatorname{Im} z = 0\} \Rightarrow \lim_{z \rightarrow 0} f|_A(z) = \lim_{x \rightarrow 0} e^{\frac{1}{x}}$$

limita nu există, deoarece:

$$\lim_{x \rightarrow 0, x < 0} e^{\frac{1}{x}} = e^{-\infty} = 0$$

$$\lim_{x \rightarrow 0, x > 0} e^{\frac{1}{x}} = e^{\infty} = \infty,$$

deci nu există limita

$$\lim_{z \rightarrow 0} e^{\frac{1}{z}}$$

adică, nu există limita

$$\lim_{z \rightarrow 0} f(z)$$

de unde obținem că $z = 0$ este punct singular esențial.

Acum calculăm limita următoare:

$$\lim_{z \rightarrow 1} f(z)(z - 1) = \lim_{z \rightarrow 1} e^{\frac{1}{z}} = e,$$

deci limita este o constantă nenulă, rezultă că $z = 1$ este pol de ordinul unu.

Exercițiul 3.21 Determinați tipul singularității lui $z = 0$ pentru:

$$f(z) = \frac{\sin z}{z^5}$$

și

$$\operatorname{Res}_{z=0} f(z).$$

Soluție.

Dezvoltăm în serie Laurent în jurul lui $z = 0$:

$$\begin{aligned} f(z) &= \frac{1}{z^5} \sum_{k=0}^{\infty} (-1)^k \frac{z^{2k+1}}{(2k+1)!} = \\ &= \frac{1}{z^5} \left(z - \frac{z^3}{3!} + \frac{z^5}{5!} - \cdots \right) = \end{aligned}$$

$$= \frac{1}{z^4} - \frac{1}{3!z^2} + \frac{1}{5!} - \frac{z^2}{7!} \cdots, \forall z \in \mathbb{C}$$

deci $z = 0$ este pol de ordinul patru.

$$\text{Res}_{z=0} f(z) = a_{-1} = 0.$$

Exercițiul 3.22 Calculați folosind F.I.C. următoarele integrale

$$(a) \quad \oint_C \frac{e^{2z}}{z(z-2i)^2} dz,$$

unde C este cuprinsă între $|z-i|=3$ (sens trigonometric) și $|z|=1$ (sens invers trigonometric).

Soluție.

$C = C_1^+ \vee AB^+ \vee C_2^- \vee AB^-$ unde $C_1^+ : |z-i|=3$ parcurs în sens trigonometric, $C_2^- : |z|=1$ parcurs în sens invers trigonometric, AB un segment ce leagă un punct $A \in C_1$ de $B \in C_2$ și cu F.I.C. avem:

$$\begin{aligned} \oint_C &= \frac{e^{2z}}{(z-2i)^2} dz = \frac{2\pi i}{1!} \left(\frac{e^{2z}}{z} \right)'_{/z=2i} = \\ &= 2\pi i \frac{2ze^{2z} - e^{2z}}{z^2}_{/z=2i} = \frac{2\pi i e^{4i}}{-4} (4i-1) = \\ &= \frac{\pi e^{4i}}{2} (4+i) = \frac{\pi}{2} (4+i) (\cos 4 + i \sin 4). \end{aligned}$$

$$(b) \quad \oint_C \frac{e^z}{(z-1)^2 \cdot (z^2+4)} dz$$

Soluție.

$$C : |z - 2 + i| = \sqrt{3}$$

$$\underbrace{z = 1}_{\substack{\text{pol} \\ \text{dublu}}}, \underbrace{z = 2i, z = -2i}_{\substack{\text{poli} \\ \text{simpli}}}$$

$$|1 - 2 + i| = |-1 + i| = \sqrt{2} < \sqrt{3} \Rightarrow z = 1 \in C$$

$$|2i - 1 + i| = |-2 + 3i| = \sqrt{4 + 9} = \sqrt{13} > \sqrt{3} \Rightarrow z = 2i \notin C$$

$$|-2i - 2 + i| = |-2 - i| = \sqrt{5} > \sqrt{3} \Rightarrow z = -2i \notin C$$

Cu teorema reziduurilor avem

$$\oint_C \frac{e^z}{(z-1)^2 \cdot (z^2+4)} dz = 2\pi i \operatorname{Res}_{z=1} f(z) = 2\pi i \cdot \lim_{z \rightarrow 1} \left(\frac{e^z}{z^2+4} \right)' =$$

$$= 2\pi i \frac{e^z(z^2+4) - e^z \cdot 2z}{(z^2+4)^2} \Big|_{z=1} = 2\pi i e \frac{5-2}{25} = \frac{6\pi i e}{25}$$

$$(c) \quad \oint_C \frac{\operatorname{tg}(\pi z)}{z^3} dz;$$

Soluție.

$$\lim_{z \rightarrow 0} z^2 \cdot f(z) = \lim_{z \rightarrow 0} \frac{\operatorname{tg}(\pi z)}{z^3} = \pi$$

π constantă nenulă.

$$C : \left| z + \frac{i}{2} \right| = 1$$

$$z = 0 \in C \left(\left| \frac{i}{2} \right| = \frac{1}{2} < 1 \right) \Rightarrow z = 0 \text{ pol de ordin } 2$$

$$\begin{aligned}
\oint_C \frac{tg(\pi z)}{z^3} dz &= 2\pi i \operatorname{Res}_{z=0} f(z) = \\
&= 2\pi i \cdot \lim_{z \rightarrow 0} \left(\frac{tg(\pi z)}{z} \right)' = 2\pi i \lim_{z \rightarrow 0} \frac{\frac{z\pi}{\cos^2 \pi z} - tg \pi z}{z^2} = \\
&= 2\pi i \lim_{z \rightarrow 0} \frac{\pi z - \frac{1}{2} \sin 2\pi z}{z^2} = \\
&\stackrel{L'Hospital}{=} 2\pi i \lim_{z \rightarrow 0} \frac{\pi - \pi \cos 2\pi z}{2z} = \\
&= 2\pi i \lim_{z \rightarrow 0} 2\pi^2 \frac{\sin 2\pi z}{2} = 0.
\end{aligned}$$

Exercițiul 3.23 Calculați integralele raționale:

a)

$$\int_0^{2\pi} \frac{d\theta}{\sqrt{2} - \cos \theta};$$

b)

$$\int_0^{2\pi} \frac{\sin^2 \theta}{5 - 4 \sin \theta} d\theta;$$

c)

$$\int_0^{2\pi} \frac{\cos \theta}{13 - 12 \cos 2\theta} d\theta;$$

d)

$$\int_0^{2\pi} \frac{d\theta}{7 + 6 \cos \theta};$$

e)

$$\int_0^{2\pi} \frac{d\theta}{8 - 2\sin \theta};$$

Soluție.

a)

$$\begin{aligned} \int_0^{2\pi} \frac{d\theta}{\sqrt{2} - \cos \theta} &= \frac{1}{i} \oint_C \frac{1}{z \left(\sqrt{2} - \frac{z^2+1}{2z} \right)} dz = \\ &= \frac{-2}{i} \oint_C \frac{dz}{z^2 - 2\sqrt{2}z + 1} = \frac{-2}{i} \cdot 2\pi i \operatorname{Res}_{z=z_1} f(z) = \\ &= -4\pi \frac{1}{2z - 2\sqrt{2}} \Big|_{z=\sqrt{2}-1} = \frac{-4\pi}{2\sqrt{2} - 2 - 2\sqrt{2}} = 2\pi \end{aligned}$$

Am folosit substituția

$$z = e^{i\theta} \Rightarrow ie^{i\theta} d\theta = dz \Rightarrow d\theta = \frac{dz}{iz}; \theta \in [0, 2\pi] \Rightarrow C : |z| = 1$$

Funcția complexă asociată este:

$$f(z) = \frac{1}{z^2 - 2\sqrt{2}z + 1};$$

Aflăm polii funcției $f(z)$:

$$z^2 - 2\sqrt{2}z + 1 = 0 \Rightarrow$$

$$z_{1,2} = \frac{2\sqrt{2} \pm 2}{2} = \sqrt{2} \pm 1 = \begin{cases} z_1 = \sqrt{2} - 1 \in C \\ z_2 = \sqrt{2} + 1 \notin C. \end{cases}$$

b)

$$\begin{aligned} \int_0^{2\pi} \frac{\sin^2 \theta}{5 - 4 \sin \theta} d\theta &= \frac{1}{i} \oint_C \frac{\left(\frac{z^2-1}{2iz}\right)^2}{5 - 4\frac{(z^2-1)}{2iz}} \frac{dz}{z} = \\ &= \frac{1}{4} \oint_C \frac{(z^2-1)^2}{z^2 \cdot (2z^2 - 5iz - 2)} dz \end{aligned}$$

Funcția

$$f(z) = \frac{(z^2-1)^2}{z^2 \cdot (2z^2 - 5iz - 2)}$$

are poli

$$\begin{aligned} z_0 &= 0 \in C \text{ pol dublu,} \\ z_2 &= 2i \notin C \text{ pol simplu,} \\ z_3 &= \frac{i}{2} \in C \text{ pol simplu.} \end{aligned}$$

Cu teorema reziduurilor avem

$$\begin{aligned} \int_0^{2\pi} \frac{\sin^2 \theta}{5 - 4 \sin \theta} d\theta &= \frac{1}{4} \cdot 2\pi i \left(\operatorname{Res}_{z=0} f(z) + \operatorname{Res}_{z=\frac{i}{2}} f(z) \right) = \\ &\cdot \operatorname{Res}_{z=0} f(z) = \left[\frac{(z^2-1)^2}{2z^2 - 5iz - 2} \right]'_{|z=0} = \frac{5i}{4}. \\ \cdot \operatorname{Res}_{z=\frac{i}{2}} f(z) &= \lim_{z \rightarrow \frac{i}{2}} \left(z - \frac{i}{2} \right) \frac{(z^2-1)^2}{2z^2 \left(z - \frac{i}{2} \right) (z - 2i)} = -\frac{25}{12}i. \\ \int_0^{2\pi} \frac{\sin^2 \theta}{5 - 4 \sin \theta} d\theta &= \frac{\pi i}{2} \left(\frac{5i}{4} - \frac{25i}{12} \right) = \frac{5\pi}{12}. \end{aligned}$$

c)

$$\int_0^{2\pi} \frac{\cos \theta}{13 - 12 \cos 2\theta} d\theta;$$

$$z = e^{i\theta}; \quad \cos 2\theta = \frac{z^2 + \frac{1}{z^2}}{2} = \frac{z^4 + 1}{2z^2}$$

$$\begin{aligned} \int_0^{2\pi} \frac{\cos \theta}{13 - 12 \cos 2\theta} d\theta &= \frac{1}{2i} \oint_C \frac{z^2 + 1}{13z^2 - 6z^4 - 6} dz = \\ &= -\frac{1}{2i} \oint_C \frac{z^2 + 1}{6z^4 - 13z^2 + 6} dz. \end{aligned}$$

Polii sunt: $z_{1,2} = \pm\sqrt{\frac{3}{2}} \notin C$ respectiv $z_{3,4} = \pm\sqrt{\frac{2}{3}} \in C$

$$\begin{aligned} \cdot \operatorname{Res}_{z=z_3=\sqrt{\frac{2}{3}}} f(z) &= \frac{z^2 + 1}{24z^3 - 13z \cdot 2} \Big|_{z=\sqrt{\frac{2}{3}}} = \frac{1 + \frac{2}{3}}{\sqrt{\frac{2}{3}} (24 \cdot \frac{2}{3} - 13 \cdot 2)} = \\ &= \frac{\sqrt{3}}{2} \cdot \frac{\frac{5}{3}}{-10} = -\frac{1}{6} \sqrt{\frac{3}{2}} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \cdot \operatorname{Res}_{z=-\sqrt{\frac{2}{3}}} f(z) &= \frac{z^2 + 1}{z(24z^2 - 26)} \Big|_{z=-\sqrt{\frac{2}{3}}} = \frac{1 + \frac{2}{3}}{-\sqrt{\frac{2}{3}} (24 \cdot \frac{2}{3} - 13 \cdot 2)} = \\ &= \sqrt{\frac{3}{2}} \cdot \frac{5}{3(16 - 6)} = \frac{1}{6} \sqrt{\frac{3}{2}} \end{aligned}$$

$$\int_0^{2\pi} \frac{\cos \theta}{13 - 12 \cos 2\theta} d\theta = \frac{-1}{2i} \cdot 2\pi i \left(-\frac{1}{6} \sqrt{\frac{3}{2}} + \frac{1}{6} \sqrt{\frac{3}{2}} \right) = 0.$$

d)

$$\begin{aligned} \int_0^{2\pi} \frac{d\theta}{7 + 6 \cos \theta} &= \frac{1}{i} \oint_C \frac{1}{7 + 3 \cdot \frac{z^2+1}{z}} \cdot \frac{dz}{z} = \frac{1}{i} \oint_C \frac{dz}{3z^2 + 7z + 3} = \\ &= \frac{1}{i} \cdot 2\pi i \operatorname{Res}_{z=-\frac{7}{6}+\frac{\sqrt{13}}{6}} f(z) = 2\pi \frac{1}{(3z^2 + 7z + 3)'} \Big|_{z=-\frac{7}{6}+\frac{\sqrt{13}}{6}} = \\ &= \frac{2\pi}{6z + 7} \Big|_{z=-\frac{7}{6}+\frac{\sqrt{13}}{6}} = \frac{2\pi}{-7 + \sqrt{13} + 7} = \frac{2\pi}{\sqrt{13}} \\ f(z) &= \frac{1}{3z^2 + 7z + 3}; C : |z| = 1 \\ 3z^2 + 7z + 3 = 0 &\Leftrightarrow z_{1,2} = \frac{-7 \pm \sqrt{13}}{6}; \\ \left| \frac{-7 + \sqrt{13}}{6} \right| &= \frac{7 - \sqrt{13}}{6} \\ z_1 &= \frac{-7 + \sqrt{13}}{6} \in C. \end{aligned}$$

e)

$$\begin{aligned} \int_0^{2\pi} \frac{d\theta}{8 - 2 \sin \theta} &= \frac{1}{i} \oint_C \frac{1}{8 - \frac{z^2-1}{iz}} \cdot \frac{dz}{z} = \\ &= \oint_C \frac{dz}{8iz - z^2 + 1} = - \oint_C \frac{dz}{z^2 - 8iz - 1} = -2\pi i \operatorname{Res}_{z=(4-\sqrt{15})i} f(z) = \end{aligned}$$

$$= \frac{-\pi}{-\sqrt{15} - i} = \frac{\pi}{\sqrt{15}}$$

unde

$$f(z) = \frac{1}{z^2 - 8iz - 1}, \quad C: |z| = 1$$

$$z^2 - 8iz - 10 = 0 \Leftrightarrow z_{1,2} = \frac{8i \pm 2\sqrt{15}i}{2} = (4 \pm \sqrt{15})i \text{ poli simpli};$$

Doar

$$z = (4 - \sqrt{15})i \in C.$$

Exercițiul 3.24 Calculați integralele reale improprii:

a)

$$\int_0^{\infty} \frac{dx}{1+x^4};$$

b)

$$\int_{-\infty}^{\infty} \frac{x^2+1}{x^4+1} dx;$$

c)

$$\int_{-\infty}^{\infty} \frac{x+3}{(x^2-2x+2)^2} dx;$$

d)

$$\oint_C \frac{50z}{z^3 + 2z^2 - 7z + 4} dz;$$

e)

$$\int_{-\infty}^{\infty} \frac{x^2}{(x^2 + 4)(x^2 + 2x + 5)} dx.$$

Soluție.

(a)

$$\int_0^{\infty} \frac{dx}{1+x^4} = \frac{1}{2} \int_{-\infty}^{\infty} \frac{dx}{1+x^4} \quad \begin{cases} gr.P + 2 = 2 < 4 = gr.Q \\ Q \neq 0, \text{ pe } \mathbb{R}. \end{cases}$$

$f(z) = \frac{1}{1+z^4}$ funcția complexă asociată care are polii:

$$z^4 = -1 = e^{i\pi} \Rightarrow z_k = e^{i\frac{\pi+2k\pi}{4}}, k \in \{0, 1, 2, 3\}$$

$$z_0 = e^{i\frac{\pi}{4}}, z_1 = e^{i\frac{3\pi}{4}}, z_2 \in Ss$$

$$z_2 = e^{i\frac{5\pi}{4}} = e^{-i\frac{3\pi}{4}} = e^{i(2\pi-\frac{3\pi}{4})} = e^{-i\frac{3\pi}{4}}$$

$$z_3 = e^{i\frac{7\pi}{4}} = e^{i(2\pi-\frac{\pi}{4})} = e^{-i\frac{\pi}{4}}$$

$$Res f(z) \Big|_{z=z_0} = \frac{1}{4z^3} \Big|_{z=e^{i\frac{\pi}{4}}} = e^{-i\frac{3\pi}{4}}$$

$$Res f(z) \Big|_{z=z_1} = \frac{1}{4e^{i\frac{3\pi}{4}}} = \frac{e^{-i\frac{\pi}{4}}}{4}$$

$$\int_0^{\infty} \frac{dx}{1+x^4} = \frac{1}{2} \cdot 2\pi i \left(Res f(z) \Big|_{z=z_0} + Res f(z) \Big|_{z=z_1} \right) =$$

$$= \frac{\pi i}{4} \left(e^{-i\frac{3\pi}{4}} + e^{-i\frac{\pi}{4}} \right) = \frac{\pi i}{4} \left(-\frac{\sqrt{2}}{2} - i\frac{\sqrt{2}}{2} + \frac{\sqrt{2}}{2} - i\frac{\sqrt{2}}{2} \right) =$$

$$= -\pi i^2 \cdot \frac{\sqrt{2}}{4} = \frac{\pi}{2\sqrt{2}}$$

(b)

$$\begin{aligned}
\int_{-\infty}^{\infty} \frac{x^2 + 1}{x^4 + 1} dx &= 2\pi i \left(\operatorname{Res}_{z=e^{i\frac{\pi}{4}}} f(z) + \operatorname{Res}_{z=e^{i\frac{3\pi}{4}}} f(z) \right) = \\
&= 2\pi i \left(\frac{z^2 + 1}{4z^3} \Big|_{z=e^{i\frac{\pi}{4}}} + \frac{z^2 + 1}{4z^3} \Big|_{z=e^{i\frac{3\pi}{4}}} \right) = \\
&= \frac{2\pi i}{4} \left[(1+i)e^{-i\frac{3\pi}{4}} + (1-i)e^{-i\frac{\pi}{4}} \right] = \\
&= \frac{\pi i}{\sqrt{2} \cdot 2} [(1+i)(-1-i) + (1-i)(1-i)] = \\
&= \frac{\pi i}{\sqrt{2} \cdot 2} [-(1+i)^2 + (1-i)^2] = \\
&= \frac{\pi i}{2\sqrt{2}} (-2i - 2i) = \pi\sqrt{2}(-i^2) = \pi\sqrt{2}
\end{aligned}$$

$f(z) = \frac{z^2+1}{z^4+1}$ funcția complexă asociată

(c)

$$\int_{-\infty}^{\infty} \frac{x+3}{(x^2-2x+2)^2} dx$$

$f(z) = \frac{z+3}{(z^2-2z+2)^2}$ funcția complexă asociată

Gradul numărătorului $+2 = 3 < 4 =$ gradul numitorului

Numitorul nu se anulează în \mathbb{R}

Polii lui $f(z)$ sunt : $z^2 - 2z + 2 = 0 \Leftrightarrow z_{1,2} = \frac{2 \pm \sqrt{4-8}}{2} = 1 \pm i$
poli dubli

Calculăm rezidul în $z = 1 + i \in Ss$ semiplanul superior

$$\begin{aligned}
 \operatorname{Res}_{z=1+i} f(z) &= \lim_{z \rightarrow 1+i} \left[(z-1-i)^2 \cdot \frac{z+3}{(z-1-i)^2 (z-1+i)^2} \right]' = \\
 &= \frac{(z-1+i)^2 - 2(z+3)(z-1+i)}{(z-1+i)^4} \Big|_{z=1+i} = \\
 &= \frac{(z-1+i) - 2(z+3)}{(z-1+i)^3} \Big|_{z=1+i} = \frac{2i - 2(4+i)}{(2i)^3} = \frac{-8}{-8i} = \frac{1}{i}.
 \end{aligned}$$

Cu teorema reziduurilor avem:

$$\int_{-\infty}^{\infty} \frac{x+3}{(x^2-2x+2)^2} dx = \oint_C f(z) dz = 2\pi i \operatorname{Res}_{z=1+i} f(z) = \frac{2\pi i}{i} = 2\pi,$$

C = contur neted ce conține toți polii lui $f(z)$ din Ss.

(d)

$$\oint_C \frac{50z}{z^3 + 2z^2 - 7z + 4} dz,$$

$$C : |z-2| = 2.$$

$$f(z) = \frac{50z}{z^3 - z^2 + 3z^2 - 3z - (4z-4)}$$

dar

$$\begin{aligned}
 z^3 - z^2 &= z^2(z-1) \\
 3z^2 - 3z &= 3z(z-1) \Rightarrow \\
 (4z-4) &= 4(z-1)
 \end{aligned}$$

$$f(z) = \frac{50z}{(z-1)(z-1)(z+4)} =$$

$$= \frac{50z}{(z-1)^2(z+4)} \Rightarrow$$

$$\begin{aligned} z=1 & \text{ pol dublu, } z=1 \in C \\ z=-4 & \text{ pol simplu, } z=-4 \notin C \Rightarrow \end{aligned}$$

Cu teorema reziduurilor

$$\begin{aligned} \oint_C \frac{50z}{(z-1)^2(z+4)} dz &= 2\pi i \operatorname{Res}_{z=1} f(z) = \\ &= 2\pi i \left(\frac{50z}{z+4} \right)' \Big|_{z=1} = 2\pi i \cdot 50 \left(1 - \frac{4}{z+4} \right)' \Big|_{z=1} = \\ &= 100\pi i \frac{4}{(z+4)} \Big|_{z=1} = \frac{400\pi i}{5} = 16\pi i. \end{aligned}$$

(e)

$$\begin{aligned} & \int_{-\infty}^{\infty} \frac{x^2}{(x^2+4)(x^2+2x+5)} dx = \\ &= 2\pi i \left(\operatorname{Res}_{z=2i} f(z) + \operatorname{Res}_{z=-1+2i} f(z) \right) = \\ &= 2\pi i \left(\frac{4}{17} + \frac{i}{17} - \frac{4}{17} - \frac{13i}{4 \cdot 17} \right) = \\ &= -\frac{\pi i^2 \cdot 9}{2 \cdot 17} = \frac{9\pi}{34}. \\ & \cdot \operatorname{Res}_{z=2i} f(z) = \frac{z^2}{2z(z^2+2z+5) + (z^2+4)(2z+2)} \Big|_{z=2i} = \\ &= \frac{-4}{4i(-4+4i+5)} = \frac{-1}{i(1+4i)} = \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
&= \frac{-1}{-4+i} = \frac{4+i}{17} = \frac{4}{17} + \frac{i}{17} \\
&\cdot \operatorname{Res}_{z=-1+2i} f(z) = \frac{(-1+2i)^2}{4i(1-4i-+)} = \\
&= \frac{1-4i-4}{4i(1-4i)} = \frac{-3-4i}{4(4+i)} = \frac{(-3-4i)(4-i)}{4 \cdot 17} = \\
&= \frac{-16-13i}{4 \cdot 17} = -\frac{4}{17} - \frac{13}{4 \cdot 17}i.
\end{aligned}$$

Exercițiul 3.25 Calculați următoarele integrale de tip Fourier:

a)

$$\int_{-\infty}^{\infty} \frac{\cos 3x}{k^2 + x^2} dx, \quad \int_{-\infty}^{\infty} \frac{\sin 3x}{k^2 + x^2} dx; k > 0;$$

b)

$$\int_{-\infty}^{\infty} \frac{\sin x}{x^4 + 1} dx;$$

c)

$$\int_0^{\infty} \frac{\cos ax}{x^4 + 4b^4} dx, \quad a, b > 0;$$

d)

$$\int_{-\infty}^{\infty} \frac{x \sin 2x}{x^2 - 2x + 5} dx.$$

Soluție.

(a)

$$\int_{-\infty}^{\infty} \frac{\cos 3x}{k^2 + x^2} dx, \int_{-\infty}^{\infty} \frac{\sin 3x}{k^2 + x^2} dx; k > 0$$

$f(z) = \frac{e^{i3z}}{k^2 + z^2}$ funcție complexă asociată cu polii simpli $z_{1,2} = \pm ki$. Reținem $z_1 = ki \in Ss$.

$$\cdot \operatorname{Res} f(z) = \frac{e^{i3z}}{2z} \Big|_{z=ik} = \frac{e^{-3k}}{2ik} = -\frac{e^{-3k}}{2k} i$$

$$\begin{aligned} \cdot \int_{-\infty}^{\infty} \frac{\cos 3x}{k^2 + x^2} dx &= -2\pi \operatorname{Im} \operatorname{Res} f(z)_{z=ik} = -2\pi \cdot \frac{-e^{-3k}}{2k} = \frac{\pi}{k} \cdot e^{-3k} \\ \cdot \int_{-\infty}^{\infty} \frac{\sin 3x}{k^2 + x^2} dx &= 2\pi \operatorname{Im} \operatorname{Res} f(z)_{z=ik} = 0. \end{aligned}$$

(b)

$$\int_{-\infty}^{\infty} \frac{\sin x}{x^4 + 1} dx;$$

$f(z) = \frac{e^{iz}}{z^4 + 1}$ funcția complexă asociată
Polii din Ss sunt:

$$\begin{aligned} z_1 &= e^{i\frac{\pi}{4}} \\ z_2 &= e^{i\frac{3\pi}{4}} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \operatorname{Res} f(z) &= \frac{e^{iz}}{4z^3} \Big|_{z=e^{i\frac{\pi}{4}}} = \frac{e^{i\frac{\sqrt{2}}{2}(1+i)}}{4e^{i\frac{3\pi}{4}}} = \\ &= \frac{e^{\frac{\sqrt{2}}{2}(-1+i)}}{4} \cdot e^{-i\frac{3\pi}{4}} \stackrel{\text{Euler}}{=} \frac{1}{4} \cdot e^{-\frac{\sqrt{2}}{2}} \cdot e^{\frac{\sqrt{2}}{2}} \cdot \left(-\frac{1}{\sqrt{2}} - \frac{i}{\sqrt{2}} \right) \stackrel{\text{Euler}}{=} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
&= -\frac{1}{4\sqrt{2}}e^{-\frac{\sqrt{2}}{2}}(1+i)\left(\cos\frac{\sqrt{2}}{2}+i\sin\frac{\sqrt{2}}{2}\right) \\
\Rightarrow \cdot \operatorname{Re} \operatorname{Res}_{z=e^{\frac{i\pi}{4}}} f(z) &= -\frac{1}{4\sqrt{2}}e^{-\frac{\sqrt{2}}{2}}\left(\cos\frac{\sqrt{2}}{2}-\sin\frac{\sqrt{2}}{2}\right) = \\
&= \frac{1}{4\sqrt{2}}e^{-\frac{\sqrt{2}}{2}}\left(\sin\frac{\sqrt{2}}{2}-\cos\frac{\sqrt{2}}{2}\right) \\
\cdot \cdot \operatorname{Res}_{z=e^{\frac{3i\pi}{4}}} f(z) &= \frac{e^{i\left(-\frac{1}{\sqrt{2}}+\frac{i}{\sqrt{2}}\right)}}{4e^{i\frac{\pi}{4}}} = \\
&= \frac{e^{-\frac{\sqrt{2}}{2}}}{4\sqrt{2}}\left(\cos\frac{1}{\sqrt{2}}-i\sin\frac{1}{\sqrt{2}}\right)(1-i) \Rightarrow \\
\cdot \cdot \operatorname{Re} \operatorname{Res}_{z=e^{\frac{3i\pi}{4}}} f(z) &= \frac{e^{-\frac{\sqrt{2}}{2}}}{4\sqrt{2}}\left(\cos\frac{\sqrt{2}}{2}-\sin\frac{\sqrt{2}}{2}\right) \Rightarrow \\
\int_{-\infty}^{\infty} \frac{\sin x}{x^4+1} dx &= 2\pi \sum_{z=e^{\frac{i\pi}{4}}} \operatorname{Re} \operatorname{Res}_{z=e^{\frac{i\pi}{4}}} f(z) = \\
&= 2\pi \left[\operatorname{Re} \operatorname{Res}_{z=e^{\frac{i\pi}{4}}} f(z) + \operatorname{Re} \operatorname{Res}_{z=e^{\frac{3i\pi}{4}}} f(z) \right] = 0 \\
\cdot \cdot \int_{-\infty}^{\infty} \frac{\cos x}{x^4+1} dx &= -2\pi \left(\operatorname{Im} \operatorname{Res}_{z=e^{\frac{i\pi}{4}}} f(z) + \operatorname{Im} \operatorname{Res}_{z=e^{\frac{3i\pi}{4}}} f(z) \right) = \\
&= -2\pi \left(-\frac{e^{-\frac{\sqrt{2}}{2}}}{4\sqrt{2}} \left(\cos\frac{\sqrt{2}}{2} + \sin\frac{\sqrt{2}}{2} \right) + \right.
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
& + \frac{e^{-\frac{\sqrt{2}}{2}}}{4\sqrt{2}} \left(-\cos \frac{\sqrt{2}}{2} - \sin \frac{\sqrt{2}}{2} \right) \Bigg) = \\
& = \pi e^{-\frac{\sqrt{2}}{2}} \left(\sin \frac{\pi}{4} \cos \frac{\sqrt{2}}{2} + \cos \frac{\pi}{4} \sin \frac{\sqrt{2}}{2} \right) = \\
& = \pi e^{-\frac{\sqrt{2}}{2}} \cdot \sin \left(\frac{\pi}{4} + \frac{\sqrt{2}}{2} \right)
\end{aligned}$$

(c)

$$\int_0^{\infty} \frac{\cos ax}{x^4 + 4b^4} dx = \frac{1}{2} \int_{-\infty}^{\infty} \frac{\cos ax}{x^4 + 4b^4} dx$$

$f(z) = \frac{e^{ia z}}{z^4 + 4b^4}$ are polii = rădăcinile ecuației binome

$$z^4 + 4b^4 = 0 \Leftrightarrow z^4 = -4b^4 = 4b^4 e^{i\pi} \Rightarrow$$

$$z_k = \sqrt[4]{4b^4} \cdot e^{i \frac{\pi + 2k\pi}{4}}, k \in \{0, 1, 2, 3\}$$

$$z_0 = \sqrt[4]{4b^4} \cdot e^{i \frac{\pi}{4}}, z_1 = \sqrt[4]{4b^4} \cdot e^{i \frac{3\pi}{4}}, z_2 = \sqrt[4]{4b^4} \cdot e^{i \frac{5\pi}{4}}, z_3 = \sqrt[4]{4b^4} \cdot e^{i \frac{7\pi}{4}},$$

$$z_0, z_1 \in Ss; z_2 z_3 \in Si$$

$$\begin{aligned}
& \int_0^{\infty} \frac{\cos ax}{x^4 + 4b^4} dx = \frac{1}{2} \int_{-\infty}^{\infty} \frac{\cos ax}{x^4 + 4b^4} dx = \\
& = \frac{1}{2} (-2\pi) \left\{ \operatorname{Im} \left(\operatorname{Res} f(z) \right)_{z=z_0} + \operatorname{Im} \left(\operatorname{Res} f(z) \right)_{z=z_1} \right\} = \\
& = -\pi \operatorname{Im} \left\{ \left(\operatorname{Res} f(z) \right)_{z=z_0} + \left(\operatorname{Res} f(z) \right)_{z=z_1} \right\} = \\
& = -\pi \left\{ \operatorname{Im} \left(\operatorname{Res} f(z) \right)_{z=z_0} + \operatorname{Im} \left(\operatorname{Res} f(z) \right)_{z=z_1} \right\}
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \cdot \operatorname{Res}_{z=z_0} f(z) &= \frac{e^{iaz}}{(z^4 + 4b^4)'} \Big|_{z=\sqrt{2}b \cdot e^{i\frac{\pi}{4}}} = \frac{e^{ia\sqrt{2}b\left(\frac{1}{\sqrt{2}} + \frac{i}{\sqrt{2}}\right)}}{4 \cdot 2\sqrt{2}b^3 e^{i\frac{3\pi}{4}}} = \\
 &= \frac{e^{-ab}}{8\sqrt{2}b^3} \cdot e^{iab} \cdot e^{-i\frac{3\pi}{4}} = -\frac{e^{-ab}}{8\sqrt{2}b^3} \cdot e^{i\left(ab + \frac{\pi}{4}\right)}
 \end{aligned}$$

deoarece

$$\begin{aligned}
 e^{-i\frac{3\pi}{4}} &= \cos \frac{3\pi}{4} - i \sin \frac{3\pi}{4} = -\cos \frac{\pi}{4} - i \sin \frac{\pi}{4} = \\
 &= -e^{i\frac{\pi}{4}} e^{-i\frac{3\pi}{4}} = -e^{i\frac{\pi}{4}}.
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \cdot \operatorname{Res}_{z=z_1} f(z) &= \frac{e^{iaz}}{4z^3} \Big|_{z=\sqrt{2}b \cdot e^{i\frac{3\pi}{4}}} = \frac{e^{ia\sqrt{2}b\left(-\frac{1}{\sqrt{2}} + \frac{i}{\sqrt{2}}\right)}}{4 \cdot 2\sqrt{2}b^3 e^{i\frac{9\pi}{4}}} = \\
 &= \frac{e^{-ab}}{8\sqrt{2}b^3} \cdot e^{-iab} \cdot e^{-i\frac{\pi}{4}} = \frac{e^{-ab}}{8\sqrt{2}b^3} \cdot e^{-i\left(ab + \frac{\pi}{4}\right)}
 \end{aligned}$$

deoarece

$$e^{i\frac{9\pi}{4}} = e^{i\frac{\pi}{4}}$$

(iz are perioada π .)

$$\operatorname{Res}_{z=z_0} f(z) + \operatorname{Res}_{z=z_1} f(z) = -\frac{e^{-ab}}{4\sqrt{2}b^3} \underbrace{\left(e^{i\left(ab + \frac{\pi}{4}\right)} - e^{-i\left(ab + \frac{\pi}{4}\right)}\right)}_{i \sin\left(ab + \frac{\pi}{4}\right)}$$

$$\Rightarrow \operatorname{Im} \left\{ \operatorname{Res}_{z=z_0} f(z) + \operatorname{Res}_{z=z_1} f(z) \right\} = -\frac{e^{-ab}}{4\sqrt{2}b^3} \cdot \sin \left(ab + \frac{\pi}{4} \right)$$

$$\Rightarrow \int_0^{\infty} \frac{\cos ax}{x^4 + 4b^4} dx = -\pi \operatorname{Im} \left\{ \operatorname{Res} f(z)_{z=z_0} + \operatorname{Res} f(z)_{z=z_1} \right\} =$$

$$= -\pi \cdot \frac{e^{-ab}}{4\sqrt{2}b^3} \cdot \sin \left(ab + \frac{\pi}{4} \right) = \frac{\pi e^{-ab}}{4\sqrt{2}b^3} \cdot \sin \left(ab + \frac{\pi}{4} \right)$$

· z_0 punct singular aparent $\Leftrightarrow (\exists) \lim_{z \rightarrow z_0} f(z) = \text{constantă finită}$

· z_0 pol pentru $f(z) \Leftrightarrow \lim_{z \rightarrow z_0} |f(z)| = +\infty$, $f(z) = \frac{\sin z}{z(z-i)^3(z+3)}$

$$\cdot \lim_{z \rightarrow i} |f(z)| = \lim_{z \rightarrow i} \left| \frac{\sin z}{z(z+3)} \right| \cdot \lim_{z \rightarrow i} \left| \frac{1}{(z-i)^3} \right| =$$

$$= \left| \frac{\sin i}{i(i+3)} \right| \cdot \lim_{z \rightarrow i} \frac{1}{(z-i)^3} = \frac{sh1}{\sqrt{10}} \cdot \lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ y \rightarrow 1}} \frac{1}{|x+i(y-1)|^3} =$$

$$= \frac{sh1}{\sqrt{10}} \cdot \lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ y \rightarrow 1}} \frac{1}{[x^2 + (y-1)^2]^{\frac{3}{2}}} = \frac{sh1}{\sqrt{10}} \cdot \frac{1}{0^+} = +\infty$$

$\Rightarrow z = i$ pol triplu

$$|x+i(y-1)|^3 = [x^2 + (y-1)^2]^{\frac{3}{2}}$$

$$\sin i = i \cdot sh1 \Rightarrow \frac{\sin i}{i(i+3)} = \frac{i \cdot sh1}{i(i+3)}$$

$$\left| \frac{sh1}{i+3} \right| = \frac{|sh1|}{\sqrt{10}} = \frac{sh1}{\sqrt{10}}$$

$$\cdot \cdot f(z) = \frac{1}{z-2i} e^{\frac{1}{z}};$$

$$\lim_{z \rightarrow 0} f(z) = -\frac{1}{2i} \lim_{z \rightarrow 0} e^{\frac{1}{z}}$$

Facem $z \rightarrow 0$ după

$$\left\{ \begin{array}{l} x \rightarrow 0 \\ y = 0 \end{array} \right\} \Rightarrow \left\{ \begin{array}{l} \lim_{x > 0} e^{\frac{1}{x}} = e^{-\infty} = 0 \\ x \rightarrow 0 \\ \lim_{x > 0} e^{\frac{1}{x}} = e^{\infty} = \infty \\ x \rightarrow 0 \end{array} \right\} \Rightarrow \lim_{z \rightarrow 0} e^{\frac{1}{z}}$$

SAU:

Considerăm mulțimea:

$$A = \{z \in \mathbb{C} \mid z = x \in \mathbb{R}\},$$

funcția $g(z) = e^{\frac{1}{z}}$ și restricția ei la A , $g|_A = e^{\frac{1}{x}}$

$$\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ x < 0}} e^{\frac{1}{x}} = e^{-\infty} = 0 \neq \infty = e^{\infty} = \lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ x > 0}} e^{\frac{1}{x}}$$

$$\Rightarrow \lim_{x \rightarrow 0} e^{\frac{1}{x}} \Rightarrow \lim_{z \rightarrow 0} g|_A(z) \Rightarrow \lim_{z \rightarrow 0} g(z) \Rightarrow$$

$\Rightarrow z = 0$, punct singular esențial.

(d)

$$\int_{-\infty}^{\infty} \frac{x \sin 2x}{x^2 - 2x + 5} dx$$

$f(z) = \frac{ze^{i2z}}{z^2 - 2z + 5}$ funcția complexă asociată

$$z^2 - 2z + 5 = 0 \Rightarrow z_{1,2} = \frac{2 \pm 4i}{2} = 1 \pm 2i \text{ poli ordin } 1.$$

$$z = 1 + 2i \in Ss$$

$$\begin{aligned} \int_{-\infty}^{\infty} \frac{x \sin 2x}{x^2 - 2x + 5} dx &= 2\pi \operatorname{Re} \operatorname{Res}_{z=1+2i} f(z) = \\ &= 2\pi \cdot \operatorname{Re} \frac{z \cdot e^{i2z}}{2z - 2} \Big|_{z=1+2i} = 2\pi \cdot \operatorname{Re} \frac{(1+2i) e^{2i(1+2i)}}{2+4i-2} \stackrel{\text{Euler}}{=} \\ &= 2\pi \cdot \operatorname{Re} \frac{e^{-4}}{4i} (1+2i) (\cos 2 + i \sin 2) = \\ &= \frac{\pi}{2e^4} \operatorname{Re} (2-i) (\cos 2 + i \sin 2) = \frac{\pi}{2e^4} (2 \cos 2 + \sin 2). \end{aligned}$$

3.3 Exerciții propuse.

Exercițiul 3.26 Determinați punctele singulare ale următoarelor funcții complexe (precizați și tipul lor) și calculați reziduurile corespunzătoare:

a)

$$f(z) = \frac{1}{4 + z^2};$$

b)

$$f(z) = \frac{z^2}{z^4 - 1};$$

c)

$$f(z) = \frac{\cos z}{z^6};$$

d)

$$f(z) = \tan z.$$

Exercițiul 3.27 Folosind teorema reziduurilor calculați integralele:

a)

$$\oint_{|z|=1} \frac{\sin z}{z^4} dz;$$

b)

$$\oint_{|z|=\frac{3}{2}} \frac{9z+i}{z^3+z} dz;$$

c)

$$\oint_{|z|=1} \frac{\cosh z}{z^2-3iz} dz;$$

d)

$$\oint_{|z|=1} \frac{1-4z+6z^2}{(z^2+\frac{1}{4})(2-z)} dz;$$

e)

$$\oint_{|z+\frac{i}{2}|=1} \frac{\tan(\pi z)}{(z^3)} dz;$$

f)

$$\oint_{|z|=1} \frac{30z^2-23z+5}{(2z-1)^2(3z-1)} dz;$$

g)

$$\oint_C f(z)dz;$$

$$\text{unde } f(z) = \frac{ze^{\pi z}}{(z^4-16)+ze^{\frac{\pi}{z}}}, \quad C : 9x^2 + y^2 = 9.$$

Exercițiul 3.28 Calculați integralele reale:

a)

$$\int_{-\infty}^{\infty} \frac{x}{x^4 + 1} dx;$$

b)

$$\int_{-\infty}^{\infty} \frac{1}{x^6 + 1} dx;$$

c)

$$\int_{-\infty}^{\infty} \frac{1}{x^4 + 16} dx;$$

d)

$$\int_{-\infty}^{\infty} \frac{1}{(x^2 - 2x + 5)^2} dx;$$

e)

$$\int_{-\infty}^{\infty} \frac{1}{(x^2 + 1)(x^2 + 9)} dx;$$

f)

$$\int_0^{2\pi} \frac{1}{37 - 12 \cos \theta} d\theta;$$

g)

$$\int_0^{2\pi} \frac{1}{5 - 4 \sin \theta} d\theta;$$

h)

$$\int_0^{2\pi} \frac{1 + 4 \cos \theta}{17 - 8 \cos \theta} d\theta;$$

i)

$$\int_{-\infty}^{\infty} \frac{\cos 4x}{x^4 + 5x^2 + 4} dx;$$

j)

$$\int_{-\infty}^{\infty} \frac{\sin 2x}{(x^2 + 2x + 2)^2} dx.$$

Capitolul 4

Transformata Fourier (TF). Transformata Fourier discretă (TFD).

4.1 Transformata Fourier

Definiția 4.1

$$L^1(\mathbb{R}) = \{f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{C} \mid (L) \int_{-\infty}^{\infty} |f(t)| dt < \infty\}.$$

Observația 4.2

1. Dacă f este integrabilă Riemann pe \mathbb{R} atunci f este integrabilă Lebesgue pe \mathbb{R} ;
2. Fie

$$f(t) = \begin{cases} 1, & t \in \mathbb{Q}, \\ 0, & t \notin \mathbb{Q}, \end{cases}$$

atunci f nu este integrabilă Riemann, dar este integrabilă Lebesgue;

$$(L) \int_{\mathbb{R}} f(t) dt = 0.$$

3.

$$\left. \begin{array}{l} f \in L^1(\mathbb{R}) \\ g(t) = f(t)e^{-i\omega t} \ (\omega \in \mathbb{R}) \\ |g(t)| = |f(t)| \end{array} \right\} \Rightarrow g \in L^1(\mathbb{R});$$

4. folosind criteriul comparației avem

$$\left. \begin{array}{l} f \in L^1(\mathbb{R}) \\ f(t) = u(t) + iv(t) \end{array} \right\} \Rightarrow u, v \in L^1(\mathbb{R});$$

deoarece

$$|u(t)|, |v(t)| \leq \sqrt{u^2(t) + v^2(t)} = |f(t)|.$$

Definiția 4.3 Fie $f \in L^1(\mathbb{R})$. Funcția

$$F : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{C}, F(\omega) = \int_{-\infty}^{\infty} f(t)e^{-i\omega t} dt$$

se numește *transformata Fourier a lui f* , iar aplicația care asociază fiecărui f din $L^1(\mathbb{R})$ transformata sa Fourier se numește *transformarea Fourier*

$$f \xrightarrow{\mathcal{F}} F \quad (F = \mathcal{F}[f]).$$

Notăție $F(\omega) = \widehat{f}(\omega)$ dacă $F = \mathcal{F}[f]$.

Observația 4.4

1. Funcția f se numește *semnal*; F se numește *spectrul* semnalului f sau *funcția spectrală*;
2. $f(t)$, $t \in \mathbb{R}$ semnal continuu;
3. $f : \mathbb{Z} \rightarrow \mathbb{C}$ semnal digital;
4. t timp sau spațiu;
5. $e^{-i\omega t} = \cos \omega t - i \sin \omega t$;
6. $\cos \omega(t+T) = \cos \omega t \Rightarrow \omega T = 2\pi \Rightarrow T = \frac{2\pi}{\omega} \Leftrightarrow \omega = \frac{2\pi}{T} = 2\pi\nu$;
7. $[\omega] = H_z \rightsquigarrow$ frecvență.

Exemplul 4.5

1)

$$\Pi(t) = \begin{cases} 1, & |t| \leq 1, \\ 0, & |t| > 1, \end{cases}$$

”top-hat”, $f \rightsquigarrow$ funcția dreptunghi.

$$\begin{aligned} \Pi \in L^1(\mathbb{R}) &\Rightarrow \exists \widehat{\Pi}(\omega) = \int_{-\infty}^{\infty} \Pi(t) e^{-i\omega t} dt = \\ &= \int_{-1}^1 \Pi(t) e^{-i\omega t} dt = -\frac{1}{i\omega} e^{-i\omega t} \Big|_{-1}^1 = \frac{e^{-i\omega} - e^{i\omega}}{-i\omega} = \\ &= 2 \frac{\sin \omega}{\omega}. \end{aligned}$$

$$\widehat{\Pi}(0) = \int_{-1}^1 dt = 2 \Rightarrow \widehat{\Pi}(\omega) = 2\text{sa}(\omega),$$

unde sa reprezintă funcția *sinus atenuat* și este definit astfel:

$$sa(\omega) = \begin{cases} \frac{\sin \omega}{\omega}, & \omega \neq 0, \\ 1, & \omega = 0. \end{cases}$$

2)

$$\Lambda(t) = \begin{cases} 1 - |t|, & |t| \leq 1, \\ 0, & |t| > 1, \end{cases}$$

$$\begin{aligned} \widehat{\Lambda}(\omega) &= \int_{-\infty}^{\infty} \Lambda(t) e^{-i\omega t} dt = \int_{-1}^1 (1 - |t|) e^{-i\omega t} dt = \\ &= \int_{-1}^1 (1 - |t|) \cos(\omega t) dt - i \int_{-1}^1 (1 - |t|) \sin(\omega t) dt = \\ &= 2 \int_0^1 (1 - t) \cos(\omega t) dt = \\ &= 2(1 - t) \frac{\sin \omega t}{\omega} \Big|_0^1 + 2 \int_0^1 \frac{\sin \omega t}{\omega} dt = \\ &= -\frac{2}{\omega^2} \cos \omega t \Big|_0^1 = \frac{2}{\omega^2} (1 - \cos \omega) = \frac{4}{\omega^2} \sin^2 \frac{\omega}{2} = \\ &= \left(\frac{\sin \frac{\omega}{2}}{\frac{\omega}{2}} \right)^2. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \widehat{\Lambda}(0) &= \int_{-\infty}^{\infty} \Lambda(t) dt = \int_{-1}^1 (1 - |t|) dt = \\ &= 2 \int_0^1 (1 - t) dt = 2 \left(1 - \frac{1}{2} \right) = 1. \end{aligned}$$

$$\widehat{\Lambda}(\omega) = \begin{cases} \left(\frac{\sin \frac{\omega}{2}}{\frac{\omega}{2}} \right)^2, & \omega \neq 0 \\ 1, & \omega = 0 \end{cases} = \left(sa \frac{\omega}{2} \right)^2.$$

3)

$$\begin{aligned}
f(t) &= e^{-a|t|}, \quad a > 0. \\
F(\omega) &= \int_{-\infty}^0 e^{at} e^{-i\omega t} dt + \int_0^{\infty} e^{-at} e^{-i\omega t} dt = \\
&= \int_{-\infty}^0 e^{(a-i\omega)t} dt + \int_0^{\infty} e^{-(a+i\omega)t} dt = \\
&= \frac{1}{a-i\omega} e^{(a-i\omega)t} \Big|_{-\infty}^0 - \frac{1}{a+i\omega} e^{-(a+i\omega)t} \Big|_0^{\infty} = \\
&= \frac{1}{a-i\omega} + \frac{1}{a+i\omega} = \frac{2a}{a^2 + \omega^2}.
\end{aligned}$$

4)

$$f(t) = \begin{cases} 0, & t < 0 \\ e^{-at}, & t \geq 0 \end{cases} \Rightarrow \widehat{F}(\omega) = \frac{1}{a+i\omega}.$$

Proprietatea 4.6 $f \in L^1(\mathbb{R})$, $F = \mathcal{F}[f]$. Atunci

- 1) F mărginită;
- 2) $\lim_{\omega \rightarrow \pm\infty} F(\omega) = 0$;
- 3) F uniform continuă pe \mathbb{R} ;

Proprietatea 4.7 $f, g \in L^1(\mathbb{R})$, $\widehat{f} = \widehat{g} \Rightarrow f = g$ a.p.t.
 $(f(t) = g(t), \forall t \in \mathbb{R} \setminus A, \text{măs}(A) = 0)$.

Proprietatea 4.8 (teorema de inversare 1) $f \in L^1(\mathbb{R})$, $F = \mathcal{F}[f]$, f cu variație mărginită pe orice interval din \mathbb{R} rezultă:

$$\frac{f(t+0) + f(t-0)}{2} = \frac{1}{2\pi} (vp) \int_{-\infty}^{\infty} F(\omega) e^{i\omega t} d\omega.$$

Explicații: Dacă f cu variație mărginită intervalul $[a, b]$ rezultă că $\exists M > 0$ astfel încât

$$\sum_{k=1}^n |f(t_k) - f(t_{k-1})| < M$$

pentru orice diviziune

$$a = t_0 < t_1 < \dots < t_n = b.$$

Observația 4.9 f cu variație mărginită pe intervalul $[a, b]$ rezultă

- a) f mărginită pe $[a, b]$;
- b) f integrabilă pe $[a, b]$;
- c) eventualele puncte de discontinuitate ale lui f sunt de prima speță, iar mulțimea acestora este cel mult numărabilă (finită sau numărabilă);

Proprietatea 4.10 (teorema de inversare 2) f continuă, $F \in L^1(\mathbb{R})$ rezultă

$$f(t) = \frac{1}{2\pi} \int_{-\infty}^{\infty} F(\omega) e^{i\omega t} d\omega,$$

în particular,

$$\int_{-\infty}^{\infty} F(\omega) d\omega = 2\pi f(0).$$

Definiția 4.11 Funcțiile monotone pe porțiuni și netede pe porțiuni se numesc *funcții cu variație mărginită*.

Exercițiul 4.12 Să se reprezinte funcția dreptunghiulară printr-o integrală Fourier.

$$\Pi(t) \rightsquigarrow \widehat{\Pi}(\omega) = 2\text{sa}(\omega),$$

sa $\notin L^1(\mathbb{R})$, Π monotonă pe porțiuni, rezultă din teorema de inversare 1:

$$\begin{aligned} \frac{\Pi(t+0) + \Pi(t-0)}{2} &= \frac{1}{2\pi} (vp) \int_{-\infty}^{\infty} \widehat{\Pi}(\omega) e^{i\omega t} d\omega = \\ &= \frac{1}{2\pi} \lim_{r \rightarrow \infty} \int_{-r}^r \widehat{\Pi}(\omega) e^{i\omega t} d\omega = \\ &= \frac{1}{2\pi} \lim_{r \rightarrow \infty} \int_{-r}^r \frac{2 \sin \omega}{\omega} e^{i\omega t} d\omega, \end{aligned}$$

dar $e^{i\omega t} = \cos \omega t + i \sin \omega t$, deci

$$\begin{aligned} &= \frac{1}{\pi} \lim_{r \rightarrow \infty} \int_{-r}^r \frac{\sin \omega}{\omega} \cos \omega t d\omega + \\ &+ \frac{i}{\pi} \lim_{r \rightarrow \infty} \int_{-r}^r \frac{\sin \omega}{\omega} \sin \omega t d\omega = \\ &= \frac{2}{\pi} \lim_{r \rightarrow \infty} \int_0^r \frac{\sin \omega}{\omega} \cos \omega t d\omega = \\ &= \frac{2}{\pi} \int_0^{\infty} \frac{\sin \omega}{\omega} \cos \omega t d\omega, \end{aligned}$$

adică reprezentarea lui Π printr-o integrală Fourier.

Exercițiul 4.13 Din exemplul (4.5) punctul 3) avem $f(t) = e^{-a|t|} \Rightarrow F(\omega) = \frac{2a}{\omega^2 + a^2}$, f continuă, $F \in L^1(\mathbb{R})$. Atunci cu teorema de inversare avem:

$$f(t) = \frac{1}{2\pi} \int_{-\infty}^{\infty} F(\omega) e^{i\omega t} d\omega =$$

$$\begin{aligned}
 &= \frac{1}{2\pi} \int_{-\infty}^{\infty} \frac{2a}{\omega^2 + a^2} (\cos \omega t + i \sin \omega t) d\omega = \\
 &= \frac{1}{\pi} \int_{-\infty}^{\infty} \frac{2a}{\omega^2 + a^2} \cos \omega t d\omega + \\
 &\quad + \frac{i}{\pi} \int_{-\infty}^{\infty} \frac{2a}{\omega^2 + a^2} \sin \omega t d\omega = \\
 &= \frac{1}{\pi} \lim_{r \rightarrow \infty} \int_{-r}^r \frac{2a}{\omega^2 + a^2} \cos \omega t d\omega + \\
 &\quad + \frac{i}{\pi} \lim_{r \rightarrow \infty} \int_{-r}^r \frac{2a}{\omega^2 + a^2} \sin \omega t d\omega = \\
 &= \frac{1}{\pi} \int_0^{\infty} \frac{2a}{\omega^2 + a^2} \cos \omega t d\omega \Rightarrow \\
 &f(t) = \frac{2a}{\pi} \int_0^{\infty} \frac{\cos \omega t}{\omega^2 + a^2} d\omega \Rightarrow \\
 &f(t) = \frac{2a}{\pi} \int_0^{\infty} \frac{\cos \omega t}{\omega^2 + a^2} d\omega \Rightarrow \\
 &\int_0^{\infty} \frac{\cos \omega t}{\omega^2 + a^2} d\omega = \frac{\pi}{2a} e^{-a|t|}.
 \end{aligned}$$

Observația 4.14 f cu variație mărginită intervalul $[a, b]$ rezultă

- a) $F(\omega)$ este funcția spectrală a semnalului f ;
- b) ω este domeniul de frecvențe;
- c) $F(\omega) = 0$ pentru orice $|\omega| > \Omega$ (f se numește semnal cu bandă de frecvență limitată).

Proprietatea 4.15 (teorema Plancherel sau teorema energiei)

Fie

$$f \in L^1(\mathbb{R}) \cap L^2(\mathbb{R}) \rightsquigarrow (L) \int_{\mathbb{R}} |f(t)|^2 dt < \infty.$$

Rezultă $F \in L^2(\mathbb{R})$ și

$$2\pi \int_{-\infty}^{\infty} |f(t)|^2 dt = \int_{-\infty}^{\infty} |F(\omega)|^2 d\omega.$$

Observația 4.16 $L^2(\mathbb{R})$ spațiu vectorial cu produsul scalar

$$\langle f, g \rangle \stackrel{\text{def.}}{=} \int_{\mathbb{R}} f(t) \overline{g(t)} dt;$$

și norma

$$\|f\|_{L^2(\mathbb{R})} \stackrel{\text{def.}}{=} \sqrt{\langle f, f \rangle} = \left(\int_{\mathbb{R}} |f(t)|^2 dt \right)^{1/2};$$

$|F(\omega)|^2$ este spectrul de energie al semnalului f .

Exemplul 4.17 $f(t) = e^{-a|t|}$, $a > 0$, $f \in L^1(\mathbb{R}) \cap L^2(\mathbb{R})$, $F(\omega) = \frac{2a}{\omega^2 + a^2}$. Cu teorema energiei avem:

$$\begin{aligned} 2\pi \int_{-\infty}^{\infty} e^{-2a|t|} dt &= \\ &= \int_{-\infty}^{\infty} \left(\frac{2a}{\omega^2 + a^2} \right)^2 d\omega \Rightarrow \\ \int_{-\infty}^{\infty} \left(\frac{2a}{\omega^2 + a^2} \right)^2 d\omega &= 4\pi \int_0^{\infty} e^{-2at} dt = \\ &= -\frac{4\pi}{2a} e^{-2at} \Big|_0^{\infty} = \frac{2\pi}{a} \Rightarrow \end{aligned}$$

$$2 \cdot 4a^2 \int_0^\infty \frac{d\omega}{(\omega^2 + a^2)^2} = \frac{2\pi}{a} \Rightarrow$$

$$\int_0^\infty \frac{d\omega}{(\omega^2 + a^2)^2} = \frac{\pi}{4a^3}.$$

Proprietatea 4.18 (formula Parseval) Fie $f, g \in L^1(\mathbb{R}) \Rightarrow f \cdot \widehat{g}, \widehat{f} \cdot g \in L^1(\mathbb{R})$ și are loc relația:

$$\int_{-\infty}^{+\infty} f(t) \cdot \widehat{g}(t) dt = \int_{-\infty}^{+\infty} \widehat{f}(t) \cdot g(t) dt.$$

Exercițiul 4.19 Fie $f(t) = H(t+a) - H(t-a) = \begin{cases} 1, & |t| < a \\ 0, & |t| \geq a \end{cases}$ și $g(t) = e^{-at}H(t)$. Avem $\widehat{f}(t) = \frac{\sin at}{t}$ și $\widehat{g}(t) = \frac{1}{a+it}$. Cu proprietatea (4.18) avem:

$$\begin{aligned} \int_0^{+\infty} \frac{\sin at}{t} \cdot e^{-at} dt &= \int_{-\infty}^{+\infty} f(t) \cdot \frac{1}{a+it} dt = \\ &= \int_{-a}^a \frac{a-it}{a^2+t^2} dt = 2a \int_0^a \frac{dt}{a^2+t^2} = \\ &= \frac{2a}{a} \arctan \frac{t}{a} \Big|_0^a = 2 \frac{\pi}{4} = \frac{\pi}{2}. \end{aligned}$$

Definiția 4.20 Dacă f și g sunt funcții local integrabile pe \mathbb{R} și există

$$\int_{-\infty}^{+\infty} f(t-\tau)g(\tau)d\tau \equiv (f * g)(t)$$

atunci $(f * g)(t)$ se numește *produsul de convoluție* al funcțiilor f și g ($f * g = g * f$).

Proprietatea 4.21 (reguli de calcul)

1) \mathcal{F} aplicație liniară:

$$\mathcal{F}[\alpha f + \beta g] = \alpha \mathcal{F}[f] + \beta \mathcal{F}[g], \alpha, \beta \in \mathbb{C};$$

2) Teorema asemănării (schimbarea de scară):

$$\alpha \in \mathbb{R}^* \Rightarrow \mathcal{F}[f(\alpha t)](\omega) = \frac{1}{|\alpha|} F\left(\frac{\omega}{\alpha}\right),$$

$$f(\alpha t) \rightsquigarrow \frac{1}{|\alpha|} F\left(\frac{\omega}{\alpha}\right), F = \mathcal{F}[f];$$

3) Teorema deplasării:

$$\omega \in \mathbb{R}, f(t) \cdot e^{i\omega_0 t} \rightsquigarrow F(\omega - \omega_0),$$

deplasarea spectrului unui semnal cu o frecvență constantă ω_0 : (*modulare*);

$$\mathcal{F}[f(t) \cdot e^{i\omega_0 t}](\omega) = F(\omega - \omega_0);$$

4) Teorema întârzierii (întârziere semnal, deplasare în timp sau translație în t):

$$\tau \in \mathbb{R}, f_\tau(t) = f(t - \tau) \rightsquigarrow e^{-\tau\omega} F(\omega),$$

deviație indusă în faza spectrului;

5) $f, g \in L^1(\mathbb{R}) \Rightarrow \exists f * g, g * f \in L^1(\mathbb{R})$ și

$$\mathcal{F}[f * g] = \mathcal{F}[f] \cdot \mathcal{F}[g];$$

6) Teorema de derivare a imaginii: dacă f funcție continuă și $tf(t) \in L^1(\mathbb{R})$ atunci:

$$F'(\omega) = -i\mathcal{F}[tf(t)](\omega);$$

- 7) Teorema de derivare a originalului: dacă f funcție local netedă pe porțiuni și $f' \in L^1(\mathbb{R})$ atunci:

$$\mathcal{F}[f'](\omega) = i\omega F(\omega);$$

În general,

$$\mathcal{F}[f^{(k)}](\omega) = (i\omega)^k F(\omega), \forall k \in \mathbb{N}^*;$$

- 8) Proprietatea de simetrie: dacă f funcție continuă și $F \in L^1(\mathbb{R})$ atunci:

$$F(t) \xleftrightarrow{F} 2\pi f(-\omega),$$

unde folosim și notația $f(t) \xleftrightarrow{F} F(\omega)$ pentru $F(\omega) = \mathcal{F}[f]$.

Exercițiul 4.22

$$\Pi_a(t) = \begin{cases} 1, & |t| \leq a \\ 0, & |t| > a. \end{cases}$$

Calculați $\Pi_a * \Pi_a(t)$ și $\mathcal{F}\{\Pi_a * \Pi_a\}$.

Soluție.

$$\Pi_a * \Pi_a(t) = \int_{-\infty}^{\infty} \Pi_a(\tau) \cdot \Pi_a(t - \tau) d\tau.$$

$$\Pi_a(t - \tau) = \begin{cases} 1, & t - a \leq \tau \leq t + a \\ 0, & \text{rest.} \end{cases}$$

Cazul 1. $t + a < -a \rightarrow t < -2a \rightarrow$

$$\Pi_a * \Pi_a(t) = \int_{-\infty}^{\infty} 0 d\tau = 0.$$

Cazul 2. $t - a < -a < t + a < a \rightarrow -2a < t < 0 \rightarrow$

$$\Pi_a * \Pi_a(t) = \int_{-a}^{t+a} d\tau = t + 2a.$$

Cazul 3. $-a < t - a < a < t + a \rightarrow 0 < t < 2a \rightarrow$

$$\Pi_a * \Pi_a(t) = \int_{t-a}^a d\tau = 2a - t.$$

Cazul 4. $a < t - a \rightarrow t > 2a \rightarrow \Pi_a * \Pi_a(t) = 0.$

Deci

$$\Pi_a * \Pi_a(t) = \begin{cases} 2a + t, & -2a < t < 0; \\ 2a - t, & 0 < t < 2a; \\ 0, & \text{rest.} \end{cases} = \begin{cases} 2a - |t|, & |t| < 2a; \\ 0, & \text{rest.} \end{cases}$$

$$\Pi_a(t) \xleftrightarrow{F} 2asa(a\omega),$$

cu produsul de convoluție

$$\Pi_a * \Pi_a(t) \xleftrightarrow{F} 4a^2sa^2(a\omega).$$

Exercițiul 4.23 Calculați $F[g * f]$ unde $f(t) = e^{-t^2}$ și $g(t) = e^{-t}\sigma(t)$.

Soluție.

$$\begin{aligned} F[g](\omega) &= \int_{-\infty}^{\infty} g(t) \cdot e^{-i\omega t} dt = \\ &= \int_0^{\infty} e^{-t} \cdot e^{-i\omega t} dt = \int_0^{\infty} e^{-(1+i\omega)t} dt = -\frac{1}{1+i\omega} \cdot e^{-(1+i\omega)t} \Big|_0^{\infty} = \frac{1}{1+i\omega} \end{aligned}$$

$$F[f] = ?$$

$$f'(t) = -2t \cdot e^{-t^2} = -2tf(t) \Rightarrow F[f'(t)](\omega) = -2F[t \cdot f(t)](\omega)$$

$$i\omega F(\omega) = -2iF'(\omega) \Rightarrow \omega F(\omega) = -2F'(\omega) \Rightarrow$$

$$\frac{dF}{F} = -\frac{\omega}{2} d\omega \Rightarrow |F(\omega)| = k \cdot e^{-\frac{\omega^2}{2}} \Rightarrow$$

$$F(\omega) = \pm k \cdot e^{-\frac{\omega^2}{4}} = C \cdot e^{-\frac{\omega^2}{4}}$$

$$F(\omega) = C \cdot e^{-\frac{\omega^2}{4}}, \quad C \text{ constantă reală nenulă.}$$

$$C = F(0) = \int_{-\infty}^{\infty} e^{-t^2} e^{-i\omega t} dt = \int_{-\infty}^{\infty} e^{-t^2} dt = 2 \int_0^{\infty} e^{-t^2} dt = \sqrt{\pi}.$$

Deci

$$F(\omega) = F[f](\omega) = \sqrt{\pi} \cdot e^{-\frac{\omega^2}{4}} \Rightarrow$$

$$F[g * f](\omega) = F[g](\omega) \cdot F[f](\omega) = \frac{1}{1 + i\omega} \cdot \sqrt{\pi} \cdot e^{-\frac{\omega^2}{4}}.$$

Observația 4.24

$$F[e^{-t^2}](\omega) = \sqrt{\pi} \cdot e^{-\frac{\omega^2}{4}}$$

$$F[e^{-a^2 t^2}](\omega) = F[f(at)](\omega) \stackrel{\text{asemănarea}}{=} \frac{1}{a} F\left(\frac{\omega}{a}\right) = \frac{\sqrt{\pi}}{a} \cdot e^{-\frac{\omega^2}{4a^2}}.$$

Exercițiul 4.25 (Aplicație a transformării Fourier pentru ecuația căldurii) Ecuația căldurii:

$$\begin{cases} \frac{\partial T}{\partial t} - \frac{\partial^2 T}{\partial x^2} = 0 \\ T(x, 0) = f(x) \\ x \in R, t > 0 \end{cases} \quad T(x, t) = ?$$

Notăm

$$F(\omega, t) = \int_{-\infty}^{\infty} T(x, t) \cdot e^{-i\omega x} dx = F(T)$$

transformata Fourier în raport cu variabila x a funcției $T(x, t)$.

$$\frac{\partial T}{\partial t} = \frac{\partial^2 T}{\partial x^2} \Rightarrow F \left[\frac{\partial T}{\partial t} \right] = F \left[\frac{\partial^2 T}{\partial x^2} \right]$$

cu proprietatea (7) derivarea originalului avem:

$$\frac{\partial}{\partial t} F(\omega, t) = (i\omega)^2 F[T]$$

deci $F(\omega, t)$ satisface ecuația

$$\begin{aligned} \frac{\partial F}{\partial t} &= -\omega^2 F \Rightarrow \\ \frac{\partial F}{F} &= -\omega^2 dt \Rightarrow \ln | F(\omega, t) | = \ln K(\omega) \cdot e^{-\omega^2 t} \Rightarrow \end{aligned}$$

$$\Rightarrow F(\omega, t) = \pm K(\omega) \cdot e^{-\omega^2 t} \Rightarrow F(\omega, t) = C(\omega) \cdot e^{-\omega^2 t}$$

$$F(\omega, 0) = C(\omega) = \int_{-\infty}^{\infty} f(x) \cdot e^{-i\omega x} dx = F[f(x)](\omega) = \hat{f}(\omega)$$

Deci

$$F(\omega, t) = \hat{f}(\omega) \cdot e^{-\omega^2 t}$$

Din

$$F[e^{-a^2 x^2}](\omega) = \frac{\sqrt{\pi}}{a} \cdot e^{-\frac{\omega^2}{4a^2}} = F[e^{-a^2 x^2}](\omega)$$

luând $a^2 = \frac{1}{4t}$ rezultă

$$e^{-\omega^2 t} = \frac{1}{2\sqrt{\pi t}} \cdot F[e^{-\frac{x^2}{4t}}](\omega).$$

Deci

$$F(\omega, t) = \hat{f}(\omega) \cdot \frac{1}{2\sqrt{\pi t}} F[e^{-\frac{x^2}{4t}}](\omega) = \frac{1}{2\sqrt{\pi t}} \mathcal{F} \left[f(x) * e^{-\frac{x^2}{4t}} \right](\omega) \Rightarrow$$

$$T(x, y) = \frac{1}{2\sqrt{\pi t}} \int_{-\infty}^{\infty} f(x - y) \cdot e^{-\frac{y^2}{4t}} dy.$$

adică formula Poisson.

4.2 Transformarea Fourier prin sinus și cosinus

Proprietatea 4.26 Fie $f \in L^1(\mathbb{R})$, atunci

$$f \text{ pară} \Leftrightarrow f(-x) = f(x) \quad (\forall) x \Rightarrow F(\omega) = 2 \int_0^{\infty} f(t) \cos \omega t \, dt$$

$$f \text{ impară} \Leftrightarrow f(-x) = -f(x) \quad (\forall) x \Rightarrow F(\omega) = -2i \int_0^{\infty} f(t) \sin \omega t \, dt$$

Se folosește: $e^{-i\omega t} = \cos \omega t - i \sin \omega t$.

Definiția 4.27 Fie $f \in L^1(0, \infty)$:

$$F_c(\omega) = \int_0^{\infty} f(t) \cos \omega t \, dt \rightarrow$$

se numește *transformata lui f prin cosinus*.

$$F_s(\omega) = \int_0^{\infty} f(t) \sin \omega t \, dt \rightarrow$$

se numește *transformata lui f prin sinus*.

Proprietatea 4.28 $f \in L^1(0, \infty)$

1. Fie \tilde{f} = prelungirea lui f la \mathbb{R} prin paritate

$$\tilde{f}(x) = \begin{cases} f(x), & x \geq 0 \\ f(-x), & x < 0 \end{cases}$$

Reprezentând pe \tilde{f} printr-o integrală Fourier avem:

$$\frac{\tilde{f}(t+0) + \tilde{f}(t-0)}{2} = \frac{2}{\pi} \int_0^{\infty} F_c(\omega) \cos \omega t \, d\omega, \quad (\forall) \, t > 0$$

de unde : $f(t) = \frac{2}{\pi} \int_0^{\infty} F_c(\omega) \cos \omega t \, d\omega, \, t \geq 0 \rightarrow$ Reprezentarea lui f printr-o integrală Fourier in cosinus.

2. Fie \tilde{f} = prelungirea lui f la \mathbb{R} prin imparitate

$$\tilde{f}(x) = \begin{cases} f(x), & x \geq 0 \\ -f(-x), & x < 0 \end{cases}$$

$$\frac{\tilde{f}(t+0) + \tilde{f}(t-0)}{2} = \frac{2}{\pi} \int_0^{\infty} F_s(\omega) \sin \omega t \, d\omega, t > 0$$

$\Rightarrow f(t) = \frac{2}{\pi} \int_0^{\infty} F_s(\omega) \sin \omega t \, d\omega, t \geq 0 \rightarrow$ Reprezentarea
lui f printr-o integrală Fourier în sinus.

Exercițiul 4.29 Să se reprezinte printr-o integrală Fourier în sinus, funcția:

$$f(t) = \begin{cases} \sin t, & t \in [0, \pi] \\ 0, & t > \pi \end{cases}$$

Soluție. Avem \tilde{f} prelungirea pe \mathbb{R} a lui f prin imparitate și găsim: \tilde{f} este monotonă pe porțiuni pe orice interval compact din \mathbb{R} (\Rightarrow este cu variație mărginită pe orice $[a, b]$).

Avem

$$f(t) = \frac{2}{\pi} \int_0^{\infty} F_s(\omega) \cdot \sin \omega t \, d\omega, t \geq 0$$

$F_s(\omega) = ?$

$$\begin{aligned} F_s(\omega) &= \int_0^{\infty} f(t) \sin \omega t \, dt = \int_0^{\pi} \sin t \cdot \sin \omega t \, dt = \\ &= \frac{1}{2} \int_0^{\infty} [\cos(t - \omega t) - \cos(t + \omega t)] \, dt = \\ &= \frac{1}{2} \int_0^{\pi} [\cos(1 - \omega)t - \cos(1 + \omega)t] \, dt = \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
& \frac{1}{2} \left[\frac{\sin(1-\omega)t}{1-\omega} \Big|_0^\pi - \frac{\sin(1+\omega)t}{1+\omega} \Big|_0^\pi \right] = \\
& = \frac{1}{2} \left(\frac{\sin \pi \omega}{1-\omega} + \frac{\sin \pi \omega}{1+\omega} \right) = \frac{\sin \pi \omega}{1-\omega^2}, \quad \omega \neq \pm 1 \\
& \Rightarrow f(t) = \frac{2}{\pi} \int_0^\infty \frac{\sin \pi \omega}{1-\omega^2} \cdot \sin \omega t \, d\omega.
\end{aligned}$$

Teorema 4.30 (*Teorema de eșantionare Shannon - Nyquist*)
 Fie funcția $f \in L^1(\mathbb{R}) \cap L^2(\mathbb{R})$, f continuă și $F(\omega) = 0$, pentru $|\omega| > \Omega$. Atunci

$$f(t) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} f(t_n) \cdot \Omega(t - t_n), \quad t_n = n \frac{\pi}{\omega}.$$

Exercițiul 4.31

$$f(t) = \begin{cases} 1 - |t|, & t \in [-1, 1] \\ 0, & \text{rest} \end{cases} \quad F(\omega) = ?$$

Soluție.

$$\begin{aligned}
F(\omega) &= \int_{-\infty}^{\infty} f(t) \cdot \cos \omega t \, dt - i \int_{-\infty}^{\infty} f(t) \cdot \sin \omega t \, dt = \\
&= 2 \int_0^1 (1-t) \cos \omega t \, dt = \frac{2}{\omega} \int_0^1 (1-t) \cdot (\sin \omega t)' dt = \\
&= \frac{2}{\omega} (1-t) \sin \omega t \Big|_0^1 + \frac{2}{\omega} \int_0^1 \sin \omega t \, dt = \frac{-2}{\omega^2} \cos \omega t \Big|_0^1 =
\end{aligned}$$

$$= \frac{2}{\omega^2} (1 - \cos \omega) = \left(\frac{\sin \frac{\omega}{2}}{\frac{\omega}{2}} \right)^2, \omega \neq 0.$$

$$F(0) = 2 \int_0^1 (1-t) dt = 2 - 1 = 1 \Rightarrow$$

$$F(\omega) = sa^2 \frac{\omega}{2}, \omega \neq 0.$$

Exercițiul 4.32

$$f(t) = \frac{t}{t^2 + a^2}, a > 0, F(\omega) = ?$$

Soluție.

Asociem funcția complexă $f(z) = \frac{z}{z^2 + a^2} \cdot e^{-i\omega z}$

$$z^2 + a^2 = 0 \Leftrightarrow z = \pm ia, \text{ poli simpli}$$

Cu teorema reziduurilor avem:

$$\int_{-\infty}^{\infty} f(x) e^{iax} dx =$$

$$= \begin{cases} 2\pi i \sum_k \operatorname{Res}_{z=z_k} f(z), & a > 0 \\ -2\pi i \sum_k \operatorname{Res}_{z=z_k} f(z), & a < 0. \end{cases}$$

Calculăm reziduurile în cei doi poli:

$$\operatorname{Res}_{z=ia} f(z) = \lim_{z \rightarrow ia} (z - ia) \cdot \frac{z}{(z - ia)(z + ia)} \cdot e^{-i\omega z} =$$

$$= \frac{ia}{2ia} \cdot e^{-i\omega \cdot ia} = \frac{1}{2} \cdot e^{\omega a}$$

$$\begin{aligned}\operatorname{Res}_{z=-ia} f(z) &= \lim_{z \rightarrow -ia} (z + ia) \cdot \frac{z}{(z - ia)(z + ia)} \cdot e^{-i\omega z} = \\ &= \frac{-ia}{-2ia} \cdot e^{i\omega \cdot ia} = \frac{1}{2} e^{-\omega a}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}F(\omega) &= \int_{-\infty}^{\infty} f(t) \cdot e^{-i\omega t} dt = \lim_{r \rightarrow \infty} \int_{-r}^r f(t) \cdot e^{-i\omega t} dt = \\ &= \oint_c f(z) dz = \begin{cases} 2\pi i \operatorname{Res}_{z=ia} f(z), & \omega < 0 \\ -2\pi i \operatorname{Res}_{z=-ia} f(z), & \omega > 0 \end{cases} = \\ &= \begin{cases} \pi i \cdot e^{\omega a}, & \omega < 0 \\ -\pi i \cdot e^{-\omega a}, & \omega > 0 \end{cases} = -\pi i \operatorname{sgn}(\omega) \cdot e^{-|\omega|a}.\end{aligned}$$

Exercițiul 4.33 Fie

$$f(t) = \frac{1}{(1 + t^2)^2}.$$

Calculați $F(\omega)$?

Soluție. Asociem funcția complexă $f(z) = \frac{1}{(1+z^2)^2} \cdot e^{-i\omega z}$, $z = \pm i$ poli de ordinul doi.

$$\begin{aligned}\operatorname{Res}_{z=i} f(z) &= \lim_{z \rightarrow i} \left[(z - i)^2 \frac{1}{(z - i)^2 \cdot (z + i)^2} \cdot e^{-i\omega z} \right]' = \\ &= \lim_{z \rightarrow i} \frac{-i\omega \cdot e^{-i\omega z} \cdot (z + i)^2 - 2e^{i\omega z} \cdot (z + i)}{(z + i)^4} =\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
&= \frac{-i\omega \cdot e^{-i\omega \cdot i} \cdot 2i - 2e^{-i\omega \cdot i}}{(2i)^3} = \frac{2}{-8i}(\omega - 1) \cdot e^\omega = \\
&= \frac{1}{4i}(1 - \omega) \cdot e^\omega.
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
\operatorname{Res} f(z) &= \lim_{z \rightarrow -i} \left((z+i)^2 \cdot \frac{1}{(z+i)^2(z-i)^2} \cdot e^{-i\omega z} \right)' = \\
&\lim_{z \rightarrow -i} \frac{e^{-i\omega z} \cdot (-i\omega)(z-i)^2 - 2(z-i) \cdot e^{-i\omega z}}{(z-i)^4} = \\
&= \frac{e^{-\omega}(-i\omega)(-2i) - 2e^{-\omega}}{(-2i)^3} = -\frac{2(1+\omega)e^{-\omega}}{8i} = -\frac{1}{4i}(1+\omega)e^{-\omega}
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
F(\omega) &= \int_{-\infty}^{\infty} \frac{1}{(1+t^2)^2} \cdot e^{-i\omega t} dt = \begin{cases} 2\pi i \operatorname{Res}_{z=i} f(z), & \omega < 0 \\ -2\pi i \operatorname{Res}_{z=-i} f(z), & \omega > 0 \end{cases} = \\
&= \begin{cases} \frac{\pi}{2}(1-\omega)e^\omega, & \omega < 0 \\ \frac{\pi}{2}(1+\omega)e^{-\omega}, & \omega > 0 \end{cases} = \frac{\pi}{2}(1+|\omega|)e^{-|\omega|}.
\end{aligned}$$

Exercițiul 4.34 Rezolvați ecuația integrală:

$$\int_0^\infty f(t) \cos \omega t \, dt = g(\omega) = \begin{cases} 1 - \omega, & \omega \in [0, 1] \\ 0, & \omega \in \mathbb{R} \setminus [0, 1]. \end{cases}$$

Soluție.

Prelungim prin paritate funcția $f(t)$ pe $(-\infty, 0)$.

$$2 \int_0^{\infty} f(t) \cos \omega t \, dt = 2g(\omega) \Rightarrow \int_{-\infty}^{\infty} f(t) \cdot \cos \omega t \, dt = 2g(\omega)$$

$$\int_{-\infty}^{\infty} f(t) \cdot e^{-i\omega t} dt = \int_{-\infty}^{\infty} f(t) \cos \omega t dt - i \int_{-\infty}^{\infty} f(t) \sin \omega t dt = 2g(\omega)$$

$$\Rightarrow F(\omega) = 2g(\omega) = \begin{cases} 2(1 - \omega), & \omega \in [0, 1] \\ 0, & \text{rest.} \end{cases}$$

Teorema inversării:

$$\begin{aligned} f(t) &= \frac{1}{2\pi} \int_{-\infty}^{\infty} F(\omega) \cdot e^{i\omega t} d\omega = \frac{1}{\pi} \int_0^1 (1 - \omega) \cdot e^{i\omega t} d\omega = \\ &= \frac{1}{\pi i t} \int_0^1 (1 - \omega) \cdot (e^{i\omega t})' d\omega = \\ &= \frac{1}{\pi i t} (1 - \omega) e^{i\omega t} \Big|_0^1 + \frac{1}{\pi i t} \int_0^1 e^{i\omega t} d\omega = \frac{-1}{\pi i t} + \frac{1}{\pi (i t)^2} e^{i\omega t} \Big|_0^1 = \\ &= -\frac{1}{\pi i t} - \frac{1}{\pi t^2} (e^{it} - 1) = \frac{1}{\pi} \left(-\frac{1}{it} - \frac{1}{t^2} e^{it} + \frac{1}{t^2} \right). \end{aligned}$$

Exercițiul 4.35 Să se rezolve ecuația integrală:

$$\int_0^{\infty} f(t) \sin \omega t dt = g(\omega) = \begin{cases} e^{\omega} & , \omega \in [0, 2] \\ 0 & , \text{în rest.} \end{cases}$$

Soluție.

Prelungim $f(t)$ prin imparitate pe $(-\infty, 0)$.

$$2 \int_0^{\infty} f(t) \cdot \sin \omega t \, dt = 2g(\omega) \Rightarrow$$

$$\int_{-\infty}^{\infty} f(t) \sin \omega t \, dt = 2g(\omega),$$

dar $e^{-i\omega t} = \cos \omega t - i \sin \omega t \Rightarrow$

$$\int_{-\infty}^{\infty} f(t) \cos \omega t \, dt - i \int_{-\infty}^{\infty} f(t) \cdot \sin \omega t \, dt = -2ig(\omega) \Rightarrow$$

$$F(\omega) = \int_{-\infty}^{\infty} f(t) \cdot e^{-i\omega t} \, dt = -2ig(\omega).$$

$$F(\omega) = \begin{cases} -2ie^{\omega} & , \omega \in [0, 2] \\ 0 & , \text{în rest.} \end{cases}$$

și cu teorema inversării:

$$f(t) = \frac{1}{2\pi} \int_{-\infty}^{\infty} F(\omega) \cdot e^{i\omega t} \, d\omega =$$

$$= -\frac{i}{\pi} \int_0^2 e^{\omega} \cdot e^{i\omega t} \, d\omega = \frac{-i}{\pi} \cdot \int_0^2 e^{(1+it)\omega} \, d\omega =$$

$$= \frac{-i}{\pi(1+it)} \cdot e^{(1+it)\omega} \Big|_0^2 =$$

$$= \frac{-i}{\pi(1+it)} \cdot (e^{2(1+it)} - 1) = \frac{i}{\pi(1+it)} \cdot (1 - e^{2(1+it)}).$$

Exercițiul 4.36

$$\int_0^{\infty} f(t) \cos \omega t \, dt = \begin{cases} 1 - \omega & , \omega \in [0, 1] \\ 0 & , \omega > 1 \end{cases} = g(\omega).$$

Soluție. Acum folosim reprezentarea lui $f(t)$ printr-o integrală Fourier în cosinus.

$$f(t) = \frac{2}{\pi} \int_0^{\infty} F_c(\omega) \cdot \cos \omega t \, d\omega$$

unde

$$\begin{aligned} F_c(\omega) &= \int_0^{\infty} f(t) \cdot \cos \omega t \, dt = \\ &= g(\omega) = \begin{cases} 1 - \omega & , \omega \in [0, 1] \\ 0 & , \omega > 1. \end{cases} \\ \Rightarrow f(t) &= \frac{2}{\pi} \int_0^1 (1 - \omega) \cos \omega t \, d\omega = \\ &= \frac{2}{\pi t} (1 - \omega) \sin \omega t \Big|_0^1 + \frac{2}{\pi t} \int_0^1 \sin \omega t \, d\omega = \\ &= \frac{-2}{\pi t^2} \cdot \cos \omega t \Big|_0^1 = \frac{-2}{\pi t^2} \cdot (\cos t - 1) = \frac{4 \sin^2 \frac{t}{2}}{\pi t^2}. \end{aligned}$$

Exercițiul 4.37

$$\int_0^{\infty} f(t) \sin \omega t \, dt = g(\omega) = \begin{cases} e^{\omega} & , \omega \in [0, 2] \\ 0 & , \omega > 2. \end{cases}$$

Soluție.

Reprezentăm f printr-o integrală Fourier în sinus:

$$f(t) = \frac{2}{\pi} \int_0^{\infty} F_s(\omega) \cdot \sin \omega t \, d\omega.$$

$$F_s(\omega) = \int_0^{\infty} f(t) \sin \omega t \, dt = g(\omega) = \begin{cases} e^{\omega}, & \omega \in [0, 2] \\ 0, & \omega > 2 \end{cases}$$

$$\Rightarrow f(t) = \frac{2}{\pi} \int_0^{\infty} g(\omega) \sin \omega t \, d\omega = \frac{2}{\pi} \int_0^2 e^{\omega} \cdot \sin \omega t \, d\omega =$$

$$= \frac{2}{\pi} \cdot \operatorname{Im} \int_0^2 e^{\omega} \cdot e^{i\omega t} \, d\omega = \frac{2}{\pi} \operatorname{Im} \int_0^2 e^{\omega(1+it)} \, d\omega =$$

$$= \frac{2}{\pi} \cdot \operatorname{Im} \frac{1}{1+it} \cdot e^{\omega(1+it)} \Big|_0^2 = \frac{2}{\pi} \operatorname{Im} \frac{e^{2+2it} - 1}{1+it} =$$

$$= \frac{2}{\pi(1+t^2)} \operatorname{Im} \frac{e^2(\cos 2t + i \sin 2t) - 1}{(1-it)^{-1}} =$$

$$= \frac{2}{\pi(1+t^2)} \cdot [e^2 \sin 2t - t(e^2 \cos 2t - 1)].$$

4.3 Exerciții propuse

Exercițiul 4.38 Calculați transformatele Fourier ale următoarelor funcții:

(a) $f(t) = K[\sigma(t-a) - \sigma(t-b)], b > a > 0, K > 0;$

(b) $f(t) = (1 - \frac{|t|}{a})(u(t+2a) - u(t-2a)), a > 0;$

(c) $f(t) = \begin{cases} t - t^2 & , t \in (0,1) \\ 0 & , \text{rest.} \end{cases}$

Exercițiul 4.39 Calculați transformatele Fourier prin \sin și \cos pentru:

(a) $f(t) = \begin{cases} 1 & , 0 \leq t < 1 \\ 0 & , t \geq 1; \end{cases}$

(b) $f(t) = e^{-at}, t \in (0, \infty), a > 0;$

Exercițiul 4.40 Rezolvați ecuațiile integrale:

(a) $\int_0^\infty g(u) \sin ut du = \begin{cases} 1, & 0 \leq t < 1 \\ 2, & 1 \leq t < 2 \\ 0, & t > 2; \end{cases}$

(b) $\int_0^\infty g(u) \cos ut du \begin{cases} 1 - \frac{t^2}{2}, & 0 \leq t < 1 \\ \frac{1}{4}, & 1 \leq t \\ 0, & t > 1. \end{cases}$

4.4 Transformarea Fourier discretă

Motivare:

$$F(\omega) = \int_{-\infty}^{\infty} f(t) \cdot e^{-i\omega t} dt \approx \int_a^b f(t) \cdot e^{-i\omega t} dt \approx$$

$$\approx \sum_{k=0}^{n-1} f(a+kt) \cdot e^{-i\omega(a+kt)} t = t \cdot e^{-i\omega a} \cdot \sum_{k=0}^{n-1} z_k \cdot e^{-i\omega kt}$$

Notăm $\omega_r = r \cdot \frac{2\pi}{nt}$

$$F(\omega_r) \approx t \cdot e^{-i\omega_r a} \sum_{k=0}^{n-1} z_k \cdot e^{-i \frac{2\pi k r}{n}}.$$

Observația 4.41 $z^n = 1 \Rightarrow \omega_k = \cos \frac{2k\pi}{n} + i \sin \frac{2k\pi}{n}, k = \overline{0, n-1}$

$$\omega_k = e^{i \frac{2k\pi}{n}} = \left(e^{i \frac{2\pi}{n}} \right)^k$$

$$\omega_1 = e^{i \frac{2\pi}{n}} = \omega \Rightarrow \omega_k = \omega^k$$

Fie $\xi = \overline{\omega} \Rightarrow \xi_k = \xi^k = \overline{\omega^k} = \overline{\omega^k} = \overline{\omega_k}$.

Deci : $\xi_k = \overline{\omega_k} = \xi^k$.

Observația 4.42 Fie $z \in \mathbb{C}^n$, $\left. \begin{array}{l} z = (z_0, \dots, z_{n-1}) \\ \omega = (\omega_0, \dots, \omega_{n-1}) \end{array} \right\} \Rightarrow$ defini-

nim: $z \cdot \omega = \langle z, \omega \rangle = \sum_{k=0}^{n-1} z_k \cdot \overline{\omega_k}$.

Proprietatea 4.43 Fie

$$E_k = \frac{1}{\sqrt{n}} (1, \omega_k, \omega_k^2, \dots, \omega_k^{n-1}),$$

$k = \overline{0, n-1}$, atunci

$$\{E_0, E_1, \dots, E_{n-1}\}$$

formează bază ortonormală în \mathbb{C}^n .

Definiția 4.44

$$F_k = (1, \omega_k, \omega_k^2, \dots, \omega_k^r, \dots, \omega_k^{n-1}), k = \overline{0, n-1}$$

și

$$\hat{z}_k = z \cdot F_k, k = \overline{0, n-1}.$$

Atunci

$$\hat{z} = (\hat{z}_0, \hat{z}_1, \dots, \hat{z}_{n-1})$$

reprezintă *transformata Fourier discretă a lui z* (DFT)(Discret Fourier Transform).

Observația 4.45

$$\begin{aligned} \hat{z}_k &= z \cdot F_k = (z_0, z_1, \dots, z_{n-1}) \cdot (1, \omega_k, \omega_k^2, \dots, \omega_k^{n-1}) = \\ &= \sum_{r=0}^{n-1} z_r \cdot \overline{\omega_k^r} = \sum_{r=0}^{n-1} z_r \cdot \xi^{kr}. \\ \hat{z}_k &= \sum_{r=0}^{n-1} \xi^{kr} \cdot z_r, k = \overline{0, n-1}. \end{aligned}$$

Introducem matricea $n \times n$ cu componentele $(\xi^{kr})_{k,r=\overline{0,n-1}}$ și o notăm:

$$\mathbb{F}_n = [\xi^{kr}] \quad \begin{matrix} k = \overline{0, n-1} \\ r = \overline{0, n-1} \end{matrix}$$

$$= \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 & 1 \\ 1 & \xi & \xi^2 & \xi^3 & \xi^{n-1} \\ 1 & \xi^2 & \xi^4 & \xi^6 & \xi^{2(n-1)} \\ \dots & \dots & \dots & \dots & \dots \\ 1 & \xi^{n-1} & \xi^{2(n-1)} & \xi^{3(n-1)} & \xi^{(n-1)^2} \end{bmatrix}.$$

Atunci transformata Fourier discretă pentru $z \in \mathbb{C}^n$ este dată de:

$$\begin{bmatrix} \hat{z}_0 \\ \cdot \\ \cdot \\ \cdot \\ \hat{z}_{n-1} \end{bmatrix} = [\xi^{kr}] \cdot \begin{bmatrix} z_0 \\ \cdot \\ \cdot \\ \cdot \\ z_{n-1} \end{bmatrix}$$

$$\hat{z} = \mathbb{F}_n \cdot z$$

Exercițiul 4.46 \mathbb{C}^2 , $\mathbb{F}_2 = ?$

Soluție.

$$z^2 = 1 \Rightarrow z = \pm 1 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \omega = e^{i\frac{2\pi}{2}} = e^{i\pi} = -1 \text{ și } \xi = \bar{\omega} = -1.$$

$$\mathbb{F}_2 = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 1 & \xi \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 1 & -1 \end{bmatrix}.$$

Exercițiul 4.47 \mathbb{C}^4 , $\mathbb{F}_4 = ?$ Calculați DFT pentru $z = (1, -i, 2, 3i+5)$.

Soluție.

$$z^4 = 1 \Rightarrow \pm 1, \pm i; \omega = e^{i\frac{2\pi}{4}} = e^{i\frac{\pi}{2}} = i$$

$$\Rightarrow \xi = -i.$$

$$\mathbb{F}_4 = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 1 & \xi & \xi^2 & \xi^3 \\ 1 & \xi^2 & \xi^4 & \xi^6 \\ 1 & \xi^3 & \xi^6 & \xi^9 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 1 & -i & -1 & i \\ 1 & -1 & 1 & -1 \\ 1 & i & -1 & -i \end{bmatrix}$$

$$\begin{aligned} \hat{z} &= \mathbb{F}_4 \cdot z = \\ &= \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ 1 & -i & -1 & i \\ 1 & -1 & 1 & -1 \\ 1 & i & -1 & -i \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 \\ -i \\ 2 \\ 3i + 5 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 8 + 2i \\ -5 + 5i \\ -2 - 2i \\ 3 - 5i \end{bmatrix} \end{aligned}$$

Exercițiul 4.48 $f(t) = \sin t$, $t \in [0, 2\pi]$. Calculați DTF pentru $f(t)$.

Soluție. $\Delta t = \frac{2\pi}{n}$, $\xi = \bar{\omega} = e^{-i\frac{2\pi}{n}}$.

$$f(k\Delta t) = \sin \frac{k2\pi}{n} = z_k, k = \overline{0, n-1}.$$

$$\hat{z}_k = \sum_{r=0}^{n-1} z_r \cdot \xi^{kr} = \sum_{r=0}^{n-1} \sin \frac{2\pi r}{n} \cdot e^{-i\frac{2\pi kr}{n}} =$$

$$= \sum_{r=0}^{n-1} e^{-i\frac{2kr\pi}{n}} \cdot \frac{e^{i\frac{2\pi r}{n}} - e^{-i\frac{2\pi r}{n}}}{2i} =$$

$$= \frac{1}{2i} \sum_{r=0}^{n-1} \left[e^{i(1-k)\frac{2\pi r}{n}} - e^{-i(1+k)\frac{2\pi r}{n}} \right] =$$

$$= \frac{1}{2i} \left[\sum_{r=0}^{n-1} \left(e^{i(1-k)\frac{2\pi}{n}} \right)^r - \sum_{r=0}^{n-1} \left(e^{-i(1+k)\frac{2\pi}{n}} \right)^r \right] \stackrel{k \neq 1, n-1}{=} =$$

$$= \frac{1}{2i} \left[\frac{1 - e^{i(1-k)2\pi}}{1 - e^{i(1-k)\frac{2\pi}{n}}} - \frac{1 - e^{-i(1+k)2\pi}}{1 - e^{-i(1+k)\frac{2\pi}{n}}} \right] = \frac{1}{2i} \cdot 0 = 0.$$

$$e^{i(1-k)2\pi} = e^{i0} = 1.$$

$$\hat{z}_k = 0 \text{ pentru } k \neq 1, n-1.$$

Pentru $k = 1$ rezultă

$$z_1 = \frac{1}{2i} \left[\sum_{r=0}^{n-1} 1 - \sum_{r=0}^{n-1} \left(e^{-i\frac{4\pi}{n}} \right)^r \right] = \frac{1}{2i} \left(n - \frac{1 - 1}{1 - e^{-i\frac{4\pi}{n}}} \right) = \frac{1}{2i} \cdot n.$$

Pentru $k = n-1$ rezultă

$$z_{n-1} = \frac{1}{2i} \left[\frac{1 - e^{-i(n-2) \cdot 2\pi}}{1 - e^{-i(n-2) \cdot \frac{2\pi}{n}}} - \sum_{r=0}^{n-1} 1 \right] = -\frac{1}{2i} \cdot n.$$

Definiția 4.49 \mathbb{F}_n inversabilă și $\mathbb{F}_n^{-1} = \frac{1}{n} \overline{\mathbb{F}_n}$. Atunci avem:

$$\hat{z} = \mathbb{F}_n \cdot z \Leftrightarrow$$

$$z = \mathbb{F}_n^{-1} \cdot \hat{z} = \frac{1}{n} \overline{\mathbb{F}_n} \cdot \hat{z}$$

inversa transformatei Fourier discrete (IDFT).

Capitolul 5

Transformata Z (Laplace discretă). Transformata Laplace în timp discret (TLTD).

Definiția 5.1 Fie $x : \mathbb{Z} \rightarrow \mathbb{C}$ un semnal discret (șir) și $x(n) = x_n, x \equiv (x_n)_{n \in \mathbb{Z}}$; valorile lui x, x_n se numesc *eșantioane*.

Notăm cu S_d mulțimea semnalelor discrete și cu S_d^+ mulțimea semnalelor cu suport pozitiv, adică $x_n = 0$ pentru $n < 0$.

Definiția 5.2 Convoluție: $x, y \in S_d$ pentru orice $n \in \mathbb{Z}$ avem

$$\{z_n\}_{n \in \mathbb{Z}} = x * y = \sum_{k \in \mathbb{Z}} x_{n-k} \cdot y_k$$

convergentă.

Proprietăți 5.3 1. $(\forall) \alpha, \beta \in \mathbb{C} \Rightarrow x * (\alpha y + \beta z) = \alpha(x * y) + \beta(x * z)$.

2. Pentru $x, y \in S_d^+ \Rightarrow x * y = y * x$.

3. Semnalul impuls unitate la momentul k : $\delta_k(n)$

$$\delta_k(n) = \begin{cases} 1, & k = n \\ 0, & k \neq n \end{cases} = \begin{cases} 1, & n = k \\ 0, & n \neq k. \end{cases}$$

$$\delta_0(n) = \begin{cases} 1, & n = 0 \\ 0, & n \neq 0 \end{cases} \stackrel{not.}{=} \delta.$$

4. Semnalul unitate (unitar): $H(n) = \begin{cases} 1, & n \geq 0 \\ 0, & n < 0. \end{cases}$

5.

$$(x * \delta_k)_n = x_{n-k}, \forall n, k \in \mathbb{Z}$$

$x * \delta_k$ se numește *întârziatul lui x cu k momente*.

5.1 Transformata Z. Definiție. Proprietăți. Exemple.

Definiția 5.4 $D_x \equiv$ mulțimea deschisă maximă de convergență a seriei $\sum_{n \in \mathbb{Z}} x_n \cdot z^{-n}$. Fie $x \in S_d, D_x \neq \emptyset$. Atunci

$$X(z) = L(x) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} x_n \cdot z^{-n}, z \in D_x$$

se numește *transformata Z a semnalului discret x sau transformata Laplace discretă a lui x* .

Observația 5.5 Aproximarea transformatei Laplace a lui f - funcție original cu ajutorul transformării Z.

$$\begin{aligned}
 f \in \mathcal{O} &\Rightarrow L[f](s) = \int_0^{\infty} f(t) \cdot e^{-st} dt = \\
 &= \lim_{n \rightarrow \infty} \int_0^{nT} f(t) \cdot e^{-st} dt \quad \begin{matrix} T \text{ suficient de mic} \\ \approx \end{matrix} \\
 &\lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=0}^{n-1} f(kT) \cdot e^{-skT} \cdot T \quad \begin{matrix} \text{not. } x_k = f(kT) \\ - - - \rightarrow \end{matrix} \\
 &= T \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=0}^{n-1} x_k \cdot (e^{sT})^{-k} = \\
 &T \cdot \sum_{k=0}^{\infty} x_k \cdot (e^{sT})^{-k} = T \cdot X(e^{sT}),
 \end{aligned}$$

unde X este transformata Z a lui x :

$$X = \mathcal{L}(x)$$

$$f \in \mathcal{O} \rightarrow x \in S_d^+.$$

$$\mathcal{L}[f](s) = T \cdot X(e^{sT})$$

$$X(x) = \mathcal{L}(x); x \equiv (x_k)_{k \in \mathbb{Z}} \in S_d^+, x_k = f(kT).$$

Proprietăți 5.6 (Proprietăți ale transformatei Z)

1. $x \in S_d \Rightarrow D_x = \emptyset$ sau $D_x =$ disc deschis centrat în 0 sau $D_x =$ coroană circulară deschisă centrată în 0.
2. $x \in S_d^+ \Rightarrow D_x = \emptyset$ sau $D_x =$ exteriorul unui disc centrat în 0.
3. Transformata Z este liniară:

$$x, y \in S_d, D_x \cap D_y \neq \emptyset \Rightarrow \mathcal{L}(\alpha x + \beta y) = \alpha \mathcal{L}(x) + \beta \mathcal{L}(y)$$

$$\forall \alpha, \beta \in \mathbb{C}, \text{ scalari.}$$

4.

$$\left. \begin{array}{l} x, y \in S_d \\ D_x \cap D_y \neq \emptyset \\ \exists x * y \end{array} \right\} \Rightarrow \begin{array}{l} \mathcal{L}(x * y) = \mathcal{L}(x) \cdot \mathcal{L}(y) \\ \text{Vom nota și astfel:} \\ \text{"}\mathcal{L}[x] = \mathcal{L}(x)\text{"}. \end{array}$$

5.

$$\mathcal{L}[nx_n] = -z \cdot X'(z),$$

$$\text{unde } X(z) = \mathcal{L}[x].$$

6. X funcție olomorfă pe $B(0; r, R)$, $X = \mathcal{L}[x] \Rightarrow$

$$x_n = \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho \in (r, R)} z^{n-1} \cdot X(z) dz, \forall n \in \mathbb{Z}.$$

7.

$$\left. \begin{array}{l} X(z) = \frac{A(z)}{B(z)}, \text{grad } A < \text{grad } B \\ z_1, \dots, z_n \text{ toate rădăcinile lui } B \\ R = \max \{|z_1|, \dots, |z_n|\} \end{array} \right\} \Rightarrow$$

$X(z)$, pentru $|z| > R$ este transformata Z a unui semnal
 $x \in S_d^+$.

Exemplul 5.7 Fie funcția unitate $H(n) \rightarrow \mathcal{L}[H(n)](z) =$

$$\begin{aligned} &= \sum_{n \in \mathbb{Z}} H(n) \cdot z^{-n} = \sum_{n=0}^{\infty} z^{-n} = 1 + \frac{1}{z} + \frac{1}{z^2} + \dots = \\ &= \frac{1}{1 - \frac{1}{z}} = \frac{z}{z - 1} \end{aligned}$$

convergentă $\Leftrightarrow \left| \frac{1}{z} \right| < 1 \Leftrightarrow |z| > 1 \Rightarrow D_x = \{z / |z| > 1\}$

$$X(z) = \frac{z}{z - 1}.$$

Exemplul 5.8

$$x_n = H(n) \cdot a^n, a \in \mathbb{C}^* \rightarrow \sum_{n \in \mathbb{Z}} x_n \cdot z^{-n} = \sum_{n \in \mathbb{N}} a^n \cdot z^{-n} = \sum_{n=0}^{\infty} \left(\frac{a}{z}\right)^n$$

convergentă pentru $\left|\frac{a}{z}\right| < 1 \Leftrightarrow |z| > |a| \Rightarrow$

$$X(z) = \frac{\frac{z}{a}}{\frac{z}{a} - 1} = \frac{z}{z - a}, |z| > |a|.$$

$$\mathcal{L}[H(n) \cdot a^n](z) = \frac{z}{z - a}.$$

Exemplul 5.9

$$x_n = nH(n), n \in \mathbb{Z} \rightarrow X(z) = \sum_{n \in \mathbb{N}} n \cdot z^{-n}$$

Considerăm seria

$$\sum_{n \in \mathbb{N}} ny^n = y \sum_{n \in \mathbb{N}} ny^{n-1} = y \sum_{n \geq 0} (y^n)' = y \left(\sum_{n \geq 0} y^n \right)'$$

convergentă pentru $|y| < 1 \Rightarrow$

$$\sum_{n \in \mathbb{N}} n \cdot z^{-n}$$

convergentă pentru $|z| > 1$.

Fie

$$\begin{aligned} S(y) &= \sum_{n=1}^{\infty} ny^n = y \left(\sum_{n=0}^{\infty} y^n \right)' = \\ &= y \left(\frac{1}{1-y} \right)' = \frac{y}{(1-y)^2} \Rightarrow \end{aligned}$$

$$\Rightarrow X(z) = S\left(\frac{1}{z}\right) = \frac{\frac{1}{z}}{\left(1 - \frac{1}{z}\right)^2} = \frac{z}{(z-1)^2}, |z| > 1.$$

$$\mathcal{L}[nH(n)](z) = \frac{z}{(z-1)^2}.$$

Exemplul 5.10

$$x = \delta_k \rightarrow \sum_{n \in \mathbb{Z}} (\delta_k)_n \cdot z^{-n} = z^{-k} \Rightarrow$$

$$D_{\delta_k} = \begin{cases} \mathbb{C}, & k \leq 0 \\ \mathbb{C}^*, & k > 0. \end{cases}$$

$$\mathcal{L}[\delta_k](z) = z^{-k}.$$

Exemplul 5.11

$$\left. \begin{aligned} \mathcal{L}[x * \delta_k](z) &= \mathcal{L}[x_{n-k}](z) \\ \mathcal{L}[x] &= X(z) \end{aligned} \right\} \Rightarrow$$

$$\mathcal{L}[x * \delta_{-k}] = z^{-k} \cdot X(z) \text{ convoluția.}$$

Altfel:

$$\mathcal{L}[x * \delta_k](z) = \sum_{n \in \mathbb{Z}} (x * \delta_k)_n \cdot z^{-n} =$$

$$\sum_{n \in \mathbb{Z}} x_{n-k} \cdot z^{-n} =$$

$$= z^{-k} \sum_{n \in \mathbb{Z}} x_{n-k} \cdot z^{-(n-k)} = z^{-k} \cdot \sum_{l \in \mathbb{Z}} x_l \cdot z^{-l} = z^{-k} \cdot X(z)$$

Exemplul 5.12

$$\begin{aligned}
 x_n &= H(n) \cdot \cos(\omega n), n \in \mathbb{Z}, \omega \in \mathbb{R}^* \\
 x_n &= H(n) \cdot \frac{e^{i\omega n} + e^{-i\omega n}}{2} = \frac{1}{2}H(n) \cdot (e^{i\omega})^n + \frac{1}{2}H(n) \cdot (e^{-i\omega})^n \\
 &\Rightarrow \mathcal{L}[x_n](z) \stackrel{\text{liniaritatea}}{=} \\
 &= \frac{1}{2}\mathcal{L}[H(n) \cdot (e^{i\omega})^n](z) + \frac{1}{2}\mathcal{L}[H(n) \cdot (e^{-i\omega})^n](z) = \\
 &= \frac{1}{2} \left(\frac{z}{z - e^{i\omega}} + \frac{z}{z - e^{-i\omega}} \right) = \\
 &= \frac{z(z - \cos \omega)}{z^2 - 2z \cos \omega + 1}, |z| > |e^{\pm i\omega}| = 1.
 \end{aligned}$$

Exemplul 5.13 Analof avem:

$$\begin{aligned}
 x_n &= H(n) \cdot \sin(\omega n), \omega \neq 0 \Rightarrow \\
 \mathcal{L}[x_n](z) &= \frac{2z \sin \omega}{z^2 - 2z \cos \omega + 1}, |z| > 1.
 \end{aligned}$$

Exercițiul 5.14 Aflați semnalul $(x_n)_{n \in \mathbb{Z}} = x$ dacă se cunoaște transformata sa Z :

(i)

$$X(z) = \frac{z}{(z - 2)(z^2 + 1)}, |z| > 2;$$

(ii)

$$X(z) = \frac{2z + 3}{z^2 - 5z + 6}, |z| > 3;$$

(iii)

$$X(z) = \frac{z}{(z - 1)^2(z^2 + z - 6)}, |z| > 3.$$

CAPITOLUL 5. TRANSFORMATĂ Z (LAPLACE DISCRETĂ).
174 TRANSFORMATĂ LAPLACE ÎN TIMP DISCRET (TLTD).

Soluție:

i)

$$X(z) = \frac{A(z)}{B(z)} \xrightarrow{P_7} x \in S_d^+ \Rightarrow x_n = 0, n \leq -1.$$

Pentru $n \geq 0$ rezultă

$$x_n = \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho>2} \frac{z^n}{(z-2)(z+i)(z-i)} dz =$$

$$\stackrel{\text{teorema reziduurilor}}{=} \operatorname{Res}_{z=2} f(z) + 2 \operatorname{Re} \operatorname{Res}_{z=i} f(z).$$

Dar

$$\operatorname{Res}_{z=2} f(z) = \frac{z^n}{(z^2+1)} \Big|_{z=2} = \frac{2^n}{5}$$

și

$$\begin{aligned} \operatorname{Res}_{z=i} f(z) &= \frac{z^n}{(z-2)(z+i)} \Big|_{z=i} = \frac{i^n}{(i-2) \cdot 2i} = \frac{1}{2} \cdot \frac{i^n}{-1-2i} = \\ &= -\frac{1}{2} \cdot \frac{i^n}{1+2i} = -\frac{1}{2} \cdot \frac{i^n}{5}(1-2i) = \frac{1}{10} \cdot i^n(-1+2i) = \end{aligned}$$

$$= \begin{cases} \frac{-1+2i}{10}, n=4k \\ \frac{-2-i}{10}, n=4k+1 \\ \frac{1-2i}{10}, n=4k+2 \\ \frac{2+i}{10}, n=4k+3 \end{cases} \Rightarrow 2 \operatorname{Re} \operatorname{Res}_{z=i} f(z) = \begin{cases} \frac{-1}{5}, n=4k \\ \frac{-2}{5}, n=4k+1 \\ \frac{1}{5}, n=4k+2 \\ \frac{2}{5}, n=4k+3. \end{cases}$$

$$x_n = \frac{2^n}{5} + \begin{cases} -\frac{1}{5}, n=4k \\ -\frac{2}{5}, n=4k+1 \\ \frac{1}{5}, n=4k+2 \\ \frac{2}{5}, n=4k+3 \end{cases}, n \geq 0.$$

ii) $P_7 \Rightarrow x_n = 0, n < 0.$

Pentru $n \geq 0$ rezultă

$$x_n = \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho>3} \frac{z^{n-1}(2z+3)}{(z-2)(z-3)} dz = \operatorname{Res}_{z=2} f(z) + \operatorname{Res}_{z=3} f(z).$$

Avem

$$\operatorname{Res}_{z=2} f(z) = \frac{z^{n-1} \cdot (2z+3)}{z-3} \Big|_{z=2} = -7 \cdot 2^{n-1}$$

și

$$\operatorname{Res}_{z=3} f(z) = \frac{z^{n-1}(2z+3)}{z-2} \Big|_{z=3} = 9 \cdot 3^{n-1} = 3^{n+1}.$$

Deci

$$x_n = 3^{n+1} - 7 \cdot 2^{n-1}, n \geq 0.$$

iii)

$$X(z) = \frac{A(z)}{B(z)} \xrightarrow{P_T} x_n = 0, n \leq -1.$$

Pentru $n \geq 0$ rezultă

$$\begin{aligned} x_n &= \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho>3} \frac{z^n}{(z-1)^2(z+3)(z-2)} dz = \\ &= \operatorname{Res}_{z=1} f(z) + \operatorname{Res}_{z=-3} f(z) + \operatorname{Res}_{z=2} f(z). \\ \operatorname{Res}_{z=1} f(z) &= \left[\frac{z^n}{(z+3)(z-2)} \right]' \Big|_{z=1} = \\ &= \frac{n \cdot z^{n-1}(z+3)(z-2) - z^n(2z+1)}{(z+3)^2 \cdot (z-2)^2} \Big|_{z=1} = \frac{-4n-3}{16}. \end{aligned}$$

$$\operatorname{Res}_{z=-3} f(z) = \frac{z^n}{(z-1)^2 \cdot (z-2)^2} \Big|_{z=-3} = -\frac{1}{80} \cdot (-3)^n.$$

$$\operatorname{Res}_{z=2} f(z) = \frac{z^n}{(z-1)^2(z+3)} \Big|_{z=2} = \frac{2^n}{5}.$$

Deci

$$x_n = -\frac{4n+3}{16} + \frac{2^n}{5} - \frac{1}{80} \cdot (-3)^n, n \geq 0.$$

Exercițiul 5.15 Rezolvați ecuațiile de forma $a * x = b$ cu $x \in S_d^+$, unde:

(i)

$$a = \delta_{-2} + \delta_{-1} - 6\delta, b_n = nH(n), n \in \mathbb{Z};$$

(ii)

$$a = \delta_{-2} - 3\delta_{-1} + 2\delta, b_n = 5 \cdot 3^n H(n), n \in \mathbb{Z};$$

(iii)

$$a = \delta_{-2} - \frac{5}{2}\delta_{-1} + \delta, b_n = \cos(n+1)H(n+1).$$

Soluție:

i) Folosim convoluția și

$$\mathcal{L}(a) \cdot x(z) = \mathcal{L}(b) \Rightarrow$$

$$(z^2 + z - 6)x(z) = \frac{z}{(z-1)^2} \Rightarrow$$

$$x(z) = \frac{z}{(z-1)^2(z-2)(z+3)}, |z| > 3 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow x_n = 0, \forall n \leq -1.$$

Pentru $n \geq 0$ rezultă

$$\begin{aligned} x_n &= \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho>3} \frac{z^n}{(z-1)^2(z-2)(z+3)} dz = \\ &= \operatorname{Res}_{z=1} f(z) + \operatorname{Res}_{z=2} f(z) + \operatorname{Res}_{z=-3} f(z). \end{aligned}$$

Avem

$$\begin{aligned} \operatorname{Res}_{z=1} f(z) &= \left[\frac{z^n}{(z-2)(z+3)} \right]'_{|z=1} = \\ &= \frac{n \cdot z^{n-1}(z-2)(z+3) - z^n(2z+1)}{(z-2)^2(z+3)^2} \Big|_{z=1} = \\ &= \frac{-4n-3}{4^2} = \frac{-n}{4} + \frac{-3}{4^2} = -\frac{4n+3}{16}. \\ \operatorname{Res}_{z=2} f(z) &= \frac{z^n}{(z-1)^2(z+3)} \Big|_{z=2} = \frac{2^n}{5}. \end{aligned}$$

$$\operatorname{Res}_{z=-3} f(z) = \frac{z^n}{(z-1)^2(z-2)} \Big|_{z=-3} = \frac{(-3)^n}{-80} = -\frac{1}{80} \cdot (-3)^n.$$

Deci

$$x_n = -\frac{4n+3}{16} + \frac{2^n}{5} - \frac{1}{80} \cdot (-3)^n, n \geq 0.$$

ii)

$$\mathcal{L}(a)x(z) = \mathcal{L}(b) \Rightarrow (z^2 - 3z + 2)x(z) = \frac{5z}{z-3} \Rightarrow$$

$$X(z) = \frac{5z}{(z-1)(z-2)(z-3)}, |z| > 3 \xrightarrow{P_7} x_n = 0$$

pentru $n \leq -1$.

Pentru $n \geq 0$ rezultă

$$x_n = \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho>3} \frac{5z^n}{(z-1)(z-2)(z-3)} dz =$$

$$= \operatorname{Res}_{z=1} f(z) + \operatorname{Res}_{z=2} f(z) + \operatorname{Res}_{z=3} f(z) = \frac{5}{2} - 5 \cdot 2^n + \frac{5}{2} \cdot 3^n \Rightarrow$$

$$\Rightarrow x_n = \frac{5}{2}(1 - 2^{n+1} + 3^n), n \geq 0, x_n = 0, \forall n \leq -1$$

Ecuatia $x * a = b$ se mai scrie:

$$(x * \delta_{-2})_n - 3(x * \delta_{-1})_n + 2(x * \delta)_n = 5 \cdot 3^n H(n), \forall n \in \mathbb{Z} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow x_{n+2} - 3x_{n+1} + 2x_n = 5 \cdot 3^n H(n), \forall n \in \mathbb{Z}$$

Calcularea primilor termeni ai șirului:

$$n = -2 \Rightarrow x_0 - 3x_{-1} + 2x_{-2} = 5 \cdot 3^{-2} H(-2), x_0 = 0$$

$$n = -1 \Rightarrow x_1 - 3x_0 + 2x_{-1} = 5 \cdot 3^{-1} H(-1), x_1 = 0$$

iii)

$$\mathcal{L}(a)x(z) = \mathcal{L}(b) \Rightarrow (z^2 - \frac{5}{2}z + 1)x(z) = \mathcal{L}(b).$$

$$b = (b_n)_{n \in \mathbb{Z}}, b_n = \cos(n+1)H(n+1) = \cos(n)H(n) * \delta_{-1} \Rightarrow$$

$$\begin{aligned} \mathcal{L}(b) &= \mathcal{L}(b_n) = \mathcal{L}(\cos(n)H(n)) \cdot \mathcal{L}(\delta_{-1}) = \\ &= \frac{z(z - \cos 1)}{z^2 - 2z \cos 1 + 1} \cdot z = \frac{z^2(z - \cos 1)}{(z - e^i)(z - e^{-i})} \end{aligned}$$

$$\Rightarrow X(z) = \frac{z^2(z - \cos 1)}{(z - \frac{1}{2})(z - 2)(z - e^i)(z - e^{-i})}, |z| > 2$$

$$\stackrel{P_7(x \in S_d^+)}{\Rightarrow} x_n = 0, \forall n < 0.$$

Pentru $n \geq 0$ rezultă

$$\begin{aligned} x_n &= \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho>2} \frac{z^{n+1}(z - \cos 1)}{(z - \frac{1}{2})(z - 2)(z - e^i)(z - e^{-i})} dz = \\ &= \operatorname{Res}_{z=\frac{1}{2}} f(z) + \operatorname{Res}_{z=2} f(z) + 2 \operatorname{Re} \operatorname{Res}_{z=e^i} f(z). \end{aligned}$$

Avem

$$\begin{aligned} \operatorname{Res}_{z=\frac{1}{2}} f(z) &= \frac{z^{n+1}(z - \cos 1)}{(z - 2)(z^2 - 2z \cos 1 + 1)} \Big|_{z=\frac{1}{2}} = \\ &= \frac{\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2^n} \left(\frac{1}{2} - \cos 1\right)}{\frac{-3}{2} \left(\frac{1}{4} - \cos 1 + 1\right)} = -\frac{1}{2^{n-1}} \cdot \frac{1 - 2 \cos 1}{5 - 4 \cos 1}. \\ \operatorname{Res}_{z=2} f(z) &= \frac{z^{n+1}(z - \cos 1)}{(z - \frac{1}{2})(z^2 - 2z \cos 1 + 1)} \Big|_{z=2} = \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 &= \frac{2^{n+1} (2 - \cos 1)}{\frac{3}{2} (4 - 4 \cos 1 + 1)} = \frac{2^{n+2} (2 - \cos 1)}{3 (5 - 4 \cos 1)}. \\
 \operatorname{Res}_{z=e^i} f(z) &= \frac{z^{n+1} (z - \cos 1)}{(z - \frac{1}{2}) (z - 2) (z - e^{-i})} \Big|_{z=e^i} = \\
 &= \frac{e^{i(n+1)} (e^i - \cos 1)}{(e^i - \frac{1}{2}) (e^i - 2) 2i \sin 1} = \frac{e^{i(n+1)}}{(2e^i - 1)(e^i - 2)} = \\
 &= \frac{e^{i(n+1)}}{(2 \cos 1 - i \sin 1)(\cos 1 - 2 + i \sin 1)} = \\
 &= \frac{e^{i(n+1)} (2 \cos 1 + i 2 \sin 1)(\cos 1 - 2 - i \sin 1)}{[(2 \cos 1 - 1)^2 + 4 \sin^2 1] [(\cos 1 - 2)^2 + \sin^2 1]} = \\
 &= \frac{[\cos(n+1) + i \sin(n+1)]}{(5 - 4 \cos 1)(5 - 4 \cos 1)} \cdot \\
 &\quad \cdot [(2 \cos 1 - 1)(\cos 1 - 2) + 2 \sin^2 1 + \\
 &\quad + i(2 \sin 1(\cos 1 - 2) - \sin 1(2 \cos 1 - 1))] \Rightarrow \\
 &\Rightarrow \operatorname{Re} \operatorname{Res}_{z=e^i} f(z) = \\
 &= [\cos(n+1) \cdot (4 - 5 \cos 1) - \sin(n+1) \cdot (-3 \sin 1)] \cdot \\
 &\quad \cdot \frac{1}{(5 - 4 \cos 1)^2} = \\
 &= \frac{(4 - 5 \cos 1) \cos(n+1) + 3 \sin(n+1) \sin 1}{(5 - 4 \cos 1)^2}. \\
 x_n &= -\frac{1}{2^{n-1}} \cdot \frac{1 - 2 \cos 1}{5 - 4 \cos 1} + \frac{2^{n+2}}{3} \cdot \frac{2 - \cos 1}{5 - 4 \cos 1} + \\
 &+ \frac{(4 - 5 \cos 1) \cos(n+1) + 3 \sin(n+1) \sin 1}{(5 - 4 \cos 1)^2}, n \geq 0.
 \end{aligned}$$

Exercițiul 5.16 Să se găsească termenul general al șirului:

$$x_{n+2} - 4x_{n+1} + 3x_n = 2H(n),$$

$$n \in \mathbb{Z}, x_n \in S_d^+.$$

Soluție: Aplicăm peste relația de recurență transformata Laplace discretă (transformata Z):

$$(x * \delta_{-2})_n - 4(x * \delta_{-1})_n + 3(x * \delta)_n = 2H(n), \forall n \in \mathbb{Z} \Rightarrow$$

$$x * (\delta_{-2} - 4\delta_{-1} + 3\delta) = 2H(n) \Rightarrow$$

$$\mathcal{L}(x) \cdot (z^2 - 4z + 3) = \frac{2z}{z-1}$$

$$\Rightarrow X(z) = \frac{2z}{(z-1)^2(z-3)} \xrightarrow{P_T} x \in S_d^+ \Rightarrow x_n = 0, \forall n \leq -1.$$

Pentru $n \geq 0$ rezultă

$$x_n = \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho>3} \frac{2z^n}{(z-1)^2(z-3)} dz = \text{Res}_{z=1} f(z) + \text{Res}_{z=3} f(z).$$

$$\begin{aligned} \text{Res}_{z=1} f(z) &= \left(\frac{2z^n}{z-3} \right)' \Big|_{z=1} = \frac{2n \cdot z^{n-1}(z-3) - 2z^n}{(z-3)^2} \Big|_{z=1} = \\ &= \frac{-n \cdot 4 - 2}{4} = -n - \frac{1}{2}. \end{aligned}$$

$$\text{Res}_{z=3} f(z) = \frac{2z^n}{(z-1)^2} \Big|_{z=3} = \frac{2 \cdot 3^n}{4} = \frac{1}{2} \cdot 3^n.$$

Deci

$$x_n = -n - \frac{1}{2} + \frac{1}{2} \cdot 3^n, n \geq 0, x_n = 0$$

pentru $n \leq -1$.

Calcularea primilor termeni ai șirului:

$$x_{n+2} - 4x_{n+1} + 3x_n = 2H(n)$$

$$n = -2 \Rightarrow x_0 - 4x_{-1} + 3x_{-2} = 2H(-2) \Rightarrow x_0 = 0$$

$$n = -1 \Rightarrow x_1 - 4x_0 + 3x_{-1} = 2H(-1) \Rightarrow x_1 = 1.$$

Exercițiul 5.17 Rezolvați următoarele ecuații E.D.F. (ecuații cu diferențe finite) (găsiți șirurile următoare):

(a)

$$x_{n+2} - 7x_{n+1} + 12x_n = 2 \cdot 5^n, x_0 = 2, x_1 = 1, n \geq 0.$$

Soluție.

Extindem șirul x_n prin $x_n = 0$ pentru $n \leq -1$. Atunci:

$$x_{n+2} - 7x_{n+1} + 12x_n = \begin{cases} 2 \cdot 5^n, n \geq 0 \\ -13, n = -1 \\ 2, n = -2 \\ 0, n \leq -3 \end{cases} =$$

$$= 2 \cdot 5^n H(n) - 13(\delta_{-1})_n + 2(\delta_{-2})_n = b_n, \forall n \in \mathbb{Z}.$$

Ecuția se mai scrie:

$$(x * \delta_{-2})_n - 7(x * \delta_{-1})_n + 12(x * \delta)_n = b_n, \forall n \in \mathbb{Z} \Rightarrow$$

$$x * (\delta_{-2} - 7\delta_{-1} + 12\delta) = b,$$

unde $b \equiv (b_n)_{n \in \mathbb{Z}}$ și aplicăm ultimei ecuații transformata Z .

$$\begin{aligned} X(z)(z^2 - 7z + 12) &= \mathcal{L}(b) = \mathcal{L}(b_n) = \\ &= 2\mathcal{L}(5^n H(n)) - 13\mathcal{L}(\delta_{-1}) + 2\mathcal{L}(\delta_{-2}) \Rightarrow \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} X(z)(z-3)(z-4) &= 2\frac{z}{z-5} - 13z + 2z^2 = \\ &= \frac{2z - 13z(z-5) + 2z^2(z-5)}{z-5} = \\ &= \frac{2z - 13z^2 + 65z + 2z^3 - 10z^2}{z-5} = \frac{2z^3 - 23z^2 + 67z}{z-5} \Rightarrow \end{aligned}$$

$$X(z) = \frac{2z^3 - 23z^2 + 67z}{(z-3)(z-4)(z-5)}, |z| > 5 \xrightarrow{P_7}$$

$x_n = 0$ pentru $n < 0$.

Pentru $n \geq 0$ rezultă

$$\begin{aligned} x_n &= \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho>5} z^{n-1} x(z) dz = \\ &= \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho>5} \frac{z^n (2z^2 - 23z + 67)}{(z-3)(z-4)(z-5)} dz = \\ &= \operatorname{Res}_{z=3} f(z) + \operatorname{Res}_{z=4} f(z) + \operatorname{Res}_{z=5} f(z) = \\ &= \frac{z^n (2z^2 - 23z + 67)}{(z-4)(z-5)} \Big|_{z=3} + \frac{z^n (2z^2 - 23z + 67)}{(z-3)(z-5)} \Big|_{z=4} + \\ &\quad + \frac{z^n (2z^2 - 23z + 67)}{(z-3)(z-4)} \Big|_{z=5} = \\ &= \frac{3^n (18 - 69 + 67)}{(-1)(-1)} + \frac{4^n (32 - 92 + 67)}{1(-1)} + \end{aligned}$$

$$+\frac{5^n(50-115+67)}{2(-1)}=8\cdot 3^n-7\cdot 4^n-5^n$$

$$\Rightarrow x_n=8\cdot 3^n-7\cdot 4^n-5^n, n\geq 0.$$

(b)

$$x_{n+2}-4x_{n+1}+3x_n=(n+1)\cdot 4^n, n\geq 0, x_0=0, x_1=1.$$

Extindem x_n cu $x_n=0$ pentru $n\leq -1$

$$x_{n+2}-4x_{n+1}+3x_n=\begin{cases} (n+1)\cdot 4^n & , n\geq 0 \\ 1 & , n=-1 \\ 0 & , n\leq -2 \end{cases}$$

$$=(n+1)\cdot 4^n\cdot H(n)+(\delta_{-1})_n=b_n, \forall n\in\mathbb{Z}.$$

$$(x*\delta_{-2})_n-4(x*\delta_{-1})_n+3(x*\delta)_n=(b)_n, \forall n\in\mathbb{Z}, b\equiv (b_n)_{n\in\mathbb{Z}}$$

$$\begin{aligned} x*(\delta_{-2}-4\delta_{-1}+3\delta) &= b \Rightarrow \\ X(z)(\mathcal{L}(\delta_{-2})-4\mathcal{L}(\delta_{-1})+3\mathcal{L}(\delta)) &= \\ = \mathcal{L}(b) &= \mathcal{L}((n+1)\cdot 4^n\cdot H(n))+\mathcal{L}(\delta_{-1}) \Rightarrow \\ \Rightarrow (z^2-4z+3)X(z) &= \frac{4z}{(z-4)^2}+\frac{z}{z-4}+z = \\ = z\cdot \frac{4+z-4+z^2-8z+16}{(z-4)^2} &= \\ = \frac{z(z^2-7z+16)}{(z-4)^2}. \end{aligned}$$

$$X(z) = \frac{z(z^2 - 7z + 16)}{(z-1)(z-3)(z-4)^2} \xrightarrow{P_7} x_n = 0, n \leq -1.$$

Pentru $n \geq 0$ rezultă

$$\begin{aligned} x_n &= \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho>4} z^{n-1} X(z) dz = \\ &= \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho>4} \frac{z^n(z^2 - 7z + 16)}{(z-1)(z-3)(z-4)^2} dz = \\ &= \operatorname{Res}_{z=1} f(z) + \operatorname{Res}_{z=3} f(z) + \operatorname{Res}_{z=4} f(z). \end{aligned}$$

Calculăm reziduurile:

$$\operatorname{Res}_{z=1} f(z) = \frac{z^n(z^2 - 7z + 16)}{(z-3)(z-4)^2} \Big|_{z=1} = \frac{10}{-2 \cdot 9} = -\frac{5}{9};$$

$$\operatorname{Res}_{z=3} f(z) = \frac{z^n(z^2 - 7z + 16)}{(z-1)(z-4)^2} \Big|_{z=3} = \frac{3^n}{2 \cdot 1} (9 - 21 + 16) = 2 \cdot 3^n;$$

$$\begin{aligned} \operatorname{Res}_{z=4} f(z) &= \left[\frac{z^n(z^2 - 7z + 16)}{(z-1)(z-3)} \right]' \Big|_{z=4} = \\ &= \frac{[n \cdot z^n(z^2 - 7z + 16) + z^n(2z - 7)](z-1)(z-3)}{(z-1)^2 \cdot (z-3)^2} \Big|_{z=4} - \\ &\quad - \frac{z^n(z^2 - 7z + 16)(z-3+z-1)}{(z-1)^2 \cdot (z-3)^2} \Big|_{z=4} = \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 &= \frac{(n \cdot 4^{n-1}(16 - 28 + 16) + 4^n)(4 - 1)(4 - 3)}{3^2 \cdot 1^2} - \\
 &\quad - \frac{4^n(16 - 28 + 16)(8 - 4)}{3^2 \cdot 1^2} = \\
 &= \frac{(n \cdot 4^n + 4^n) \cdot 3 - 4^{n+2}}{9} = \\
 &= \frac{n}{3} \cdot 4^n - \frac{13}{9} \cdot 4^n.
 \end{aligned}$$

Deci

$$x_n = -\frac{5}{9} + 2 \cdot 3^n - \frac{n}{3} \cdot 4^n - \frac{13}{9} \cdot 4^n, n \geq 0.$$

Exercițiul 5.18 Șirul lui Fibonacci:

$$\begin{cases} x_{n+2} = x_{n+1} + x_n, n \geq 0 \\ x_0 = 0, x_1 = 1. \end{cases}$$

Soluție.

Extindem șirul x_n la $x_n = 0, \forall n \leq -1$.

$$\begin{aligned}
 x_{n+2} - x_{n+1} - x_n &= \begin{cases} 0, n \geq 0 \\ x_1 - x_0 - x_{-1} = 1, n = -1 \\ x_0 - x_{-1} - x_{-2} = 0, n = -2 \\ 0, n \leq -3 \end{cases} = \\
 &= \begin{cases} 0, n \neq -1 \\ 1, n = -1 \end{cases} = (\delta_{-1})_n, \forall n \in \mathbb{Z}.
 \end{aligned}$$

$$x * (\delta_{-2} - \delta_{-1} - \delta) = \delta_{-1} \Rightarrow X(z)(z^2 - z - 1) = z \Rightarrow$$

$$X(z) = \frac{z}{\left(z - \frac{1+\sqrt{5}}{2}\right)\left(z - \frac{1-\sqrt{5}}{2}\right)}, |z| > \frac{1+\sqrt{5}}{2} \xrightarrow{P_7} x_n = 0, n \leq -1$$

$$\begin{aligned} n \geq 0 \Rightarrow x_n &= \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho > \frac{1+\sqrt{5}}{2}} z^{n-1} X(z) dz = \\ &= \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho > \frac{1+\sqrt{5}}{2}} \frac{z^n}{\left(z - \frac{1+\sqrt{5}}{2}\right)\left(z - \frac{1-\sqrt{5}}{2}\right)} dz = \\ &= \operatorname{Res}_{z=\frac{1+\sqrt{5}}{2}} f(z) + \operatorname{Res}_{z=\frac{1-\sqrt{5}}{2}} f(z) = \\ &= \frac{z^n}{z - \frac{1-\sqrt{5}}{2}} \Big|_{z=\frac{1+\sqrt{5}}{2}} + \frac{z^n}{z - \frac{1+\sqrt{5}}{2}} \Big|_{z=\frac{1-\sqrt{5}}{2}} \Rightarrow \\ x_n &= \frac{1}{\sqrt{5}} \left[\left(\frac{1+\sqrt{5}}{2} \right)^n - \left(\frac{1-\sqrt{5}}{2} \right)^n \right], \forall n \geq 0. \end{aligned}$$

Exercițiul 5.19

$$x_{n+2} + x_{n+1} - 6x_n = n, n \geq 0, x_0 = 0, x_1 = -1$$

Extindem x_n pe \mathbb{Z}^* cu $x_n = 0, \forall n \leq -1$

$$\begin{aligned} x_{n+2} + x_{n+1} - 6x_n &= \begin{cases} n, & n \geq 0 \\ x_1 + x_0 - 6x_{-1}, & n = -1 \\ 0, & n \leq -2 \end{cases} = \\ &= \begin{cases} n, & n \geq 0 \\ -1, & n = -1 \\ 0, & n \leq -2 \end{cases} \end{aligned}$$

CAPITOLUL 5. TRANSFORMATĂ Z (LAPLACE DISCRETĂ).
188 TRANSFORMATĂ LAPLACE ÎN TIMP DISCRET (TLTD).

$$= n \cdot H(n) - \delta_{-1} = b_n, \forall n \in \mathbb{Z}$$

$$\begin{aligned} x * (\delta_{-2} + \delta_{-1} - 6\delta) &= b, b \equiv (b_n)_{n \in \mathbb{Z}} \Rightarrow \\ \Rightarrow X(z)(z^2 + z - 6) &= L(b) = L(n \cdot H(n)) - L(\delta_{-1}) \end{aligned}$$

$$= \frac{z}{(z-1)^2} - z = z \cdot \frac{1 - z^2 + 2z - 1}{(z-1)^2} = \frac{z^2(2-z)}{(z-1)^2}, |z| > 1 \Rightarrow$$

$$X(z) = \frac{z^2(2-z)}{(z-1)^2(z+3)(z-2)} = -\frac{z^2}{(z-1)^2(z+3)}, |z| > 3$$

$$\xrightarrow{P_7} x_n = 0, \forall n \leq -1.$$

Pentru $n \geq 0$ avem

$$x_n = \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho>3} z^n \frac{-z^2}{(z-1)^2(z+3)} dz =$$

$$= -\frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho>3} \frac{z^{n+1}}{(z-1)^2(z+3)} dz =$$

$$= -\operatorname{Res}_{z=1} f(z) - \operatorname{Res}_{z=-3} f(z)$$

$$\begin{aligned} \operatorname{Res}_{z=1} f(z) &= \left(\frac{z^{n+1}}{z+3} \right)'_{|z=1} = \frac{(n+1) \cdot z^n(z+3) - z^{n+1}}{(z+3)^2} \Big|_{z=1} = \\ &= \frac{4n+3}{16} \end{aligned}$$

$$\operatorname{Res}_{z=-3} f(z) = \frac{z^{n+1}}{(z-1)^2} \Big|_{z=-3} = \frac{(-3)^{n+1}}{16} = -\frac{3}{16} \cdot (-3)^n$$

$$x_n = \frac{3}{16} \cdot (-3)^n - \frac{4n+3}{16}, n \geq 0.$$

Exercițiul 5.20

$$x_{n+4} + 2x_{n+3} + 3x_{n+2} + 2x_{n+1} + x_n = 0, \forall n \geq 0$$

$$x_0 = x_1 = 0, x_2 = -1, x_3 = 0.$$

Extindem șirul x_n la $x_n = 0, \forall n \leq -1$

$$\begin{aligned} & x_{n+4} + 2x_{n+3} + 3x_{n+2} + 2x_{n+1} + x_n = \\ & = \begin{cases} 0, n \geq 0 \\ x_3 + 2x_2 + 3x_1 + 2x_0 + x_{-1}, n = -1 \\ x_2 + 2x_1 + 3x_0, n = -2 \\ x_1 + 2x_0, n = -3 \\ x_0, n = -4 \\ 0, n \leq -5 \end{cases} = \\ & = \begin{cases} -2, n = -1 \\ -1, n = -2 \\ 0, rest \end{cases} = -2\delta_{-1} - \delta_{-2} = b_n, \forall n \in \mathbb{Z} \end{aligned}$$

$$x * (\delta_{-4} + 2\delta_{-3} + 3\delta_{-2} + 2\delta_{-1} + \delta) = b, b \equiv (b_n)_{n \in \mathbb{Z}}$$

$$X(z) = \frac{-z(z+2)}{(z^2+z+1)^2}, |z| > 1 \stackrel{P_7}{\Rightarrow} x_n = 0, \forall n \leq -1$$

CAPITOLUL 5. TRANSFORMATĂ Z (LAPLACE DISCRETĂ).
190 TRANSFORMATĂ LAPLACE ÎN TIMP DISCRET (TLTD).

Pentru $n \geq 0$ avem

$$x_n = \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho>1} \frac{-z(z+2)}{(z^2+z+1)^2} dz = -2Re \operatorname{Res}_{z=\varepsilon} \frac{z^n(z+2)}{(z-\varepsilon)^2(z-\bar{\varepsilon})^2},$$

unde ε este rădăcina de ordinul trei a unității din $Ssup$. $\varepsilon = \frac{-1}{2} + \frac{i\sqrt{3}}{2}$ pol de ordin 2.

$$\begin{aligned} \operatorname{Res}_{z=\varepsilon} \frac{z^n(z+2)}{(z-\varepsilon)^2(z-\bar{\varepsilon})^2} &= \left[\frac{z^n(z+2)}{(z-\bar{\varepsilon})^2} \right]'_{z=\varepsilon} = \\ &= \frac{[n \cdot z^{n-1}(z+2) + z^n](z-\bar{\varepsilon})^2 - 2z^n(z+2)(z-\bar{\varepsilon})}{(z-\bar{\varepsilon})^4} \Big|_{z=\varepsilon} = \\ &= \frac{1}{(\varepsilon-\bar{\varepsilon})^3} [n \cdot \varepsilon^{n-1}(\varepsilon+2)(\varepsilon-\bar{\varepsilon}) + \varepsilon^n(\varepsilon-\bar{\varepsilon}) - 2\varepsilon^n(\varepsilon+2)] = \\ &= \frac{\varepsilon^{n-1}}{(\varepsilon-\bar{\varepsilon})^3} [n(\varepsilon+2)(\varepsilon-\bar{\varepsilon}) + \varepsilon(\varepsilon-\bar{\varepsilon}) - 2\varepsilon(\varepsilon+2)] \\ &\quad \begin{cases} \varepsilon \cdot i\sqrt{3} + n \cdot i\sqrt{3} \cdot (\varepsilon+2) - 2\varepsilon^2 - 4\varepsilon = \\ = i\sqrt{3}((n+1)\varepsilon + 2n) + 2\varepsilon + 2 - 4\varepsilon = \\ = i\sqrt{3}[(n+1)\varepsilon + 2n] + 2(1-\varepsilon) \\ -\varepsilon^2 = \varepsilon + 1 \text{ și } \varepsilon - \bar{\varepsilon} = i\sqrt{3}. \end{cases} \\ \Rightarrow x_n &= -2Re \left\{ \frac{\varepsilon^{n-1}}{-3} \cdot [(n+1)\varepsilon + 2n] + \frac{2(1-\varepsilon)}{-i3\sqrt{3}} \cdot \varepsilon^{n-1} \right\}, n \geq 0. \end{aligned}$$

Exercițiul 5.21 Exemplu exercițiu examen:

a) Cu ajutorul transformatei Z aflați șirul: $(x_n)_{n \geq 0}$ definit prin:

$$x_n = x_{n-3} - 3x_{n-2} + 3x_{n-1}, n \geq 3, x_0 = x_1 = 0, x_2 = 1$$

Soluție: Prelungim șirul x_n cu zero pentru $n < 0$. Avem:

$$\begin{aligned} x_n - 3x_{n-1} + 3x_{n-2} - x_{n-3} &= \begin{cases} 0, n \geq 3 \\ 1, n = 2 \\ 0, n \leq 1 \end{cases} = \\ &= \begin{cases} 1, n = 2 \\ 0, n \neq 2 \end{cases} = (\delta_2)_n, \forall n \in \mathbb{Z} \end{aligned}$$

Ecuatia se mai scrie cu ajutorul produsului de convoluție:

$$\begin{aligned} (x * \delta_0)_n - 3(x * \delta_1)_n + 3(x * \delta_2)_n - (x * \delta_3)_n &= (\delta_2)_n, \forall n \in \mathbb{Z} \Rightarrow \\ x * (\delta_0 - 3\delta_1 + 3\delta_2 - \delta_3) &= \delta_2. \end{aligned}$$

Aplicăm transformata Z pentru produsul de convoluție și $\mathcal{L}(\delta_k) = z^{-k}$. Avem:

$$\begin{aligned} X(z) \left(1 - \frac{3}{z} + \frac{3}{z^2} - \frac{1}{z^3} \right) &= \frac{1}{z^2} \Rightarrow \\ \Rightarrow X(z) &= \frac{z}{(z-1)^3} \xrightarrow{P_I} x_n = 0, \forall n < 0. \end{aligned}$$

Pentru $n \geq 0$ avem

$$\begin{aligned} x_n &= \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho>1} z^{n-1} X(z) dz = \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho>1} \frac{z^n}{(z-1)^3} dz = \\ &= \stackrel{th.res}{=} \frac{1}{2\pi i} \cdot 2\pi i \operatorname{Res}_{z=1} f(z) = \\ &= z = 1 \text{ pol triplu} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 &= \frac{1}{2!} \lim_{z \rightarrow 1} \left[(z-1)^3 \cdot \frac{z^n}{(z-1)^3} \right]'' = \\
 &= \frac{1}{2} n(n-1) \cdot z^{n-2} \Big|_{z=1} = \frac{1}{2} (n^2 - n) \Rightarrow \\
 &\Rightarrow x_n = \frac{n^2 - n}{2}, n \geq 0.
 \end{aligned}$$

b) Aflați transformata Z a semnalului:

$$x_n = 2 \cdot 3^n H(n), H(n) = \begin{cases} 1, n \geq 0 \\ 0, n < 0 \end{cases}$$

$$\begin{aligned}
 \mathcal{L}(x_n) = Z\{x_n\} &= \sum_{n \in \mathbb{Z}} \frac{2 \cdot 3^n H(n)}{z^n} = 2 \sum_{n=0}^{\infty} \frac{3^n}{z^n} = 2 \sum_{n \geq 0} \left(\frac{3}{z}\right)^n = \\
 &= 2 \cdot \frac{1}{1 - \frac{3}{z}} = \frac{2z}{z-3}, |z| > 3.
 \end{aligned}$$

Exercițiul 5.22 Rezolvați următoarele E.D.F. sau aflați șirurile $(x_n)_{n \geq 0}$ definite pe următoarele relații de recurență:

a.

$$10x_n - 3x_{n-1} - x_{n-2} = 4, n \geq 2, x_0 = 2, x_1 = -1;$$

b.

$$6x_n - 5x_{n-1} + x_{n-2} = (0, 25)^n, n \geq 2, x_0 = 0, x_1 = 1;$$

c.

$$x_n - 3x_{n-1} + 2x_{n-2} = 4, n \geq 2, x_0 = 5, x_1 = -3;$$

d.

$$x_n - 2x_{n-1} + x_{n-2} = 0, n \geq 2, x_0 = -1, x_1 = 2.$$

Soluție:

a. Prelungim pe x_n cu 0 pentru $n < 0$.

$$10x_n - 3x_{n-1} - x_{n-2} = \begin{cases} 4, n \geq 2 \\ 10x_1 - 3x_0, n = 1 \\ 10x_0, n = 0 \\ 0, n \leq -1 \end{cases} =$$

$$= \begin{cases} 4, n \geq 2 \\ -16, n = 1 \\ 20, n = 0 \\ 0, n \leq -1 \end{cases} =$$

$$= 4H(n-2) - 16(\delta_1)_n + 20(\delta_0)_n, \forall n \in \mathbb{Z} \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow 10(x * \delta_0)_n - 3(x * \delta_1)_n - (x * \delta_2)_n = b_n \equiv (b_n)_n, \forall n \in \mathbb{Z} \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow x * (10\delta_0 - 3\delta_1 - \delta_2) = b$$

aplicăm transformata Z:

$$\begin{aligned} X(z) \cdot \left(10 - \frac{3}{z} - \frac{1}{z^2}\right) &= \\ = 4L(H(n-2))(z) - \frac{16}{z} + 20 &= \frac{4}{z^2} \cdot \frac{z}{z-1} - \frac{16}{z} + 20 \Leftrightarrow \\ \Leftrightarrow X(z) \cdot \frac{10z^2 - 3z - 1}{z^2} &= \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 &= \frac{4z - 16z^2 + 16z + 20z^2 - 20z}{z^2(z-1)} \Rightarrow \\
 &\Rightarrow X(z) = \frac{-16z^2 + 20z^2}{(z-1)(5z+1)(2z-1)} = \\
 &= \frac{4z^2}{(z-1)(5z+1)(2z-1)}, |z| > 1 \xrightarrow{P_7} \\
 &\Rightarrow x_n = 0, n < 0.
 \end{aligned}$$

Pentru $n \geq 0$ avem

$$\begin{aligned}
 x_n &= \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho>1} \frac{4z^{n+1}}{(z-1)(5z+1)(2z-1)} dz = \\
 &= \frac{4}{20\pi i} \oint_{|z|=\rho>1} \frac{z^{n+1}}{(z-1)\left(z+\frac{1}{5}\right)\left(z-\frac{1}{2}\right)} dz = \\
 &= \frac{2\pi i}{5\pi i} \left(\operatorname{Res}_{z=1} f(z) + \operatorname{Res}_{z=\frac{-1}{5}} f(z) + \operatorname{Res}_{z=\frac{1}{2}} f(z) \right) = \\
 &= \frac{2}{5} \left(\frac{1}{\frac{6}{5} \cdot \frac{1}{2}} + \frac{\left(\frac{-1}{5}\right)^{n+1}}{\left(\frac{-6}{5}\right) \left(\frac{-7}{10}\right)} + \frac{\left(\frac{1}{2}\right)^{n+1}}{\left(\frac{-1}{2}\right) \cdot \frac{7}{10}} \right) = \\
 &= \frac{2}{3} + \frac{10}{21} \cdot \left(\frac{-1}{5}\right)^{n+1} - \frac{4}{7} \cdot \frac{1}{2^n}
 \end{aligned}$$

b. $x_n = 0$ pentru $n < 0$.

$$6x_n - 5x_{n-1} + x_{n-2} = \begin{cases} \left(\frac{1}{4}\right)^n, n \geq 2 \\ 6, n = 1 \\ 0, n = 0 \\ 0, n \leq -1 \end{cases} =$$

$$= \begin{cases} \left(\frac{1}{4}\right)^n, n \geq 2 \\ 6, n = 1 \\ 0, n \leq -1 \end{cases} =$$

$$= \left(\frac{1}{4}\right)^n H(n-2) + 6(\delta_1)_n = b_n, \forall n \in \mathbb{Z}.$$

$$6(x * \delta_0)_n - 5(x * \delta_1)_n + (x * \delta_2)_n = (b)_n \equiv b_n, \forall n \in \mathbb{Z} \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow x * (6\delta_0 - 5\delta_1 + \delta_2) = b_n$$

aplicăm transformata Z:

$$(*) \mathcal{L}(x) \cdot \left(6 - \frac{5}{z} + \frac{1}{z^2}\right) = \mathcal{L}(b)$$

$$\mathcal{L}(b) = \mathcal{L}\left(\left(\frac{1}{4}\right)^n H(n-2)\right) + 6\mathcal{L}(\delta_1) =$$

$$\stackrel{\text{întârzierea}}{=} \left(\frac{1}{4}\right)^2 \cdot z^{-2} \cdot \mathcal{L}\left(\left(\frac{1}{4}\right)^n H(n)\right) - \frac{6}{z} =$$

$$= \frac{1}{16z^2} \cdot \frac{z}{z - \frac{1}{4}} + \frac{6}{z} =$$

$$= \frac{1}{4z(4z-1)} + \frac{6}{z} = \frac{24(4z-1) + 1}{4z(4z-1)}$$

$$(*) \Rightarrow X(z) \cdot \frac{6z^2 - 5z + 1}{z^2} = \frac{96z - 23}{4z(4z-1)} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow X(z) = \frac{z(96z - 23)}{4(4z-1)(2z-1)(3z-1)} =$$

$$= \frac{1}{96} \cdot \frac{96z \left(z - \frac{23}{96}\right)}{\left(z - \frac{1}{4}\right) \left(z - \frac{1}{2}\right) \left(z - \frac{1}{3}\right)}$$

$$\Rightarrow X(z) = \frac{z \left(z - \frac{23}{96} \right)}{\left(z - \frac{1}{4} \right) \left(z - \frac{1}{3} \right) \left(z - \frac{1}{2} \right)} \xrightarrow{P_7} x_n = 0, n < 0.$$

Pentru $n \geq 0$ avem

$$\begin{aligned} x_n &= \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho>1} \frac{z^n \left(z - \frac{23}{96} \right)}{\left(z - \frac{1}{4} \right) \left(z - \frac{1}{3} \right) \left(z - \frac{1}{2} \right)} dz = \\ &= \operatorname{Res}_{z=\frac{1}{4}} f(z) + \operatorname{Res}_{z=\frac{1}{3}} f(z) + \operatorname{Res}_{z=\frac{1}{2}} f(z) = \\ &= \frac{1}{4^n} \left(\frac{1}{4} - \frac{23}{96} \right) \cdot \frac{1}{\left(\frac{1}{4} - \frac{1}{3} \right) \left(\frac{1}{4} - \frac{1}{2} \right)} + \frac{1}{3^n} \cdot \frac{\frac{1}{3} - \frac{23}{96}}{\left(\frac{1}{3} - \frac{1}{4} \right) \left(\frac{1}{3} - \frac{1}{2} \right)} + \\ &+ \frac{1}{2^n} \left(\frac{1}{2} - \frac{23}{96} \right) \cdot \frac{1}{\left(\frac{1}{2} - \frac{1}{4} \right) \left(\frac{1}{2} - \frac{1}{3} \right)} = \frac{1}{4^{n+1}} - \frac{27}{4} \cdot \frac{1}{3^n} + \frac{25}{2^{n+3}}. \end{aligned}$$

c. $x_n = 0, n < 0$

$$\begin{aligned} x_n - 3x_{n-1} + 2x_{n-2} &= \begin{cases} 4, n \geq 2 \\ x_1 - 3x_0, n = 1 \\ x_0, n = 0 \\ 0, n \leq -1 \end{cases} = \\ &= \begin{cases} 4, n \geq 2 \\ -18, n = 1 \\ 5, n = 0 \\ 0, n \leq -1 \end{cases} = \end{aligned}$$

$$= 4H(n-2) - 18(\delta_1)_n + 5(\delta_0)_n = b_n, \forall n \in \mathbb{Z}.$$

$$(x * \delta_0)_n - 3(x * \delta_1)_n + 2(x * \delta_2)_n = (b)_n, (b)_n \equiv (b)_n \forall n \in \mathbb{Z} \Leftrightarrow \\ \Leftrightarrow x * (\delta_0 - 3\delta_1 + 2\delta_2) = b$$

$$X(z) \cdot \left(1 - \frac{3}{z} + \frac{2}{z^2}\right) = 4z^{-2}\mathcal{L}(H(n)) - 18z^{-1} + 5 \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow X(z) \cdot \frac{z^2 - 3z + 2}{z^2} = \frac{4}{z^2} \cdot \frac{z}{z-1} - \frac{18}{z} + 5$$

$$X(z) \cdot \frac{z^2 - 3z + 2}{z^2} = \frac{4 - 18z + 18 + z^2 - 5z}{z(z-1)}, |z| > 2.$$

Pentru $n \geq 0$ avem

$$x_n = \frac{1}{2\pi i} \int_{|z|=\rho>2} \frac{z^n(5z^2 - 23z + 22)}{(z-1)^2(z-2)} dz = \\ = \text{Res}_{z=1} f(z) + \text{Res}_{z=2} f(z) = \\ = \lim_{z \rightarrow 1} \left[\frac{z^n(5z^2 - 23z + 22)}{z-2} \right]' + \frac{z^n(5z^2 - 23z + 22)}{(z-1)^2} \Big|_{z=2} = \\ = \frac{[n \cdot z^{n-1}(5z^2 - 23z + 22) + z^n(10z - 23)](z-2)}{(z-2)^2} \Big|_{z=1} - \\ - \frac{z^n(5z^2 - 23z + 22)}{(z-2)^2} \Big|_{z=1} +$$

$$\begin{aligned}
 & +2^n(20 - 46 + 22) = \\
 & = \frac{(4n - 13)(-1) - 4}{(-1)^2} - 2^{n+2} = 9 - 4n - 2^{n+2}.
 \end{aligned}$$

Deci:

$$x_n = 9 - 4n - 2^{n+2}, n \geq 0.$$

d. $x_n = 0, n < 0$.

$$\begin{aligned}
 x_n - 2x_{n-1} + x_{n-2} &= \begin{cases} 0, n \geq 2 \\ x_1 - 2x_0, n = 1 \\ x_0, n = 0 \\ 0, \leq -1 \end{cases} = \\
 &= \begin{cases} 4, n = 1 \\ -1, n = 0 \\ 0, \text{rest} \end{cases} = 4(\delta_1)_n - (\delta_0)_n, \forall n \in \mathbb{Z}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 & x * (\delta_0 - 2\delta_{-1} + \delta_{-2}) = 4\delta_1 - \delta_0 \\
 \mathcal{L}(x) \cdot \left(1 - \frac{2}{z} + \frac{1}{z^2}\right) &= \frac{4}{z} - 1 \Leftrightarrow X(z) \cdot \frac{(z-1)^2}{z^2} = \frac{4-z}{z} \Rightarrow \\
 \Rightarrow X(z) &= \frac{z(4-z)}{(z-1)^2}, |z| > 1 \xrightarrow{P_7} x_n = 0, n < 0.
 \end{aligned}$$

Pentru $n \geq 0$ avem

$$\begin{aligned}
 x_n &= \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=\rho>1} \frac{z^n(4-z)}{(z-1)^2} dz = \text{Res}_{z=1} f(z) = \\
 &= \lim_{z \rightarrow 1} [z^n(4-z)]' = [n \cdot z^{n-1}(4-z) - z^n] \big|_{z=1} = 3n - 1.
 \end{aligned}$$

$$x_n = 3n - 1, n \geq 0.$$

Observația 5.23 Cele patru ecuații se pot scrie translatat, adică:

$$10x_{n+2} - 3x_{n+1} - x_n = 4, \quad n \geq 0, \quad x_0 = 2, \quad x_1 = 1$$

și procedăm ca la exercițiile (5.17)-(5.21).

5.2 Transformata Laplace discretă pentru funcția original discretă

Definiția 5.24 Funcția

$$f : \mathbb{Z} \rightarrow \mathbb{C}$$

se numește *funcția original discretă* dacă:

- i) $f(n) = 0$ pentru $n < 0$;
- ii) Există $M > 0$ și $\alpha > 0$ astfel încât

$$|f(n)| \leq M \cdot e^{\alpha n}, \quad \forall n \geq 0.$$

Definiția 5.25 Se numește *transformata Laplace discretă* a funcției original discretă f , funcția de variabilă complexă, notată

$$F^*(q) = \sum_{n=0}^{\infty} f(n) \cdot e^{-nq}.$$

Observația 5.26 $F^*(q)$ există \Leftrightarrow conform criteriului comparației:

$$|e^{-nq}| \cdot e^{\alpha n} < 1 \Leftrightarrow e^{(\alpha - \operatorname{Re} q)n} < 1 \Leftrightarrow$$

$$\Rightarrow \operatorname{Re} q > \alpha.$$

Observația 5.27 Altă notație:

$$F^*(q) = D[f(n)](q).$$

$F^*(q)$ se mai numește *imaginea* original discretă.

Formula de inversiune:

$$f(n) = \sum \text{Res}(F^*(q) \cdot e^{nq})$$

în singularitățile q_k ale lui $F^*(q)$.

Exemplul 5.28

$$\begin{aligned} f(n) &= \begin{cases} a^n, n \geq 0 \\ 0, n < 0 \end{cases} \Rightarrow \\ \Rightarrow F^*(q) &= \sum_{n=0}^{\infty} a^n \cdot e^{-nq} = \sum_{n \geq 0} \left(\frac{a}{e^q}\right)^n = \\ &= \frac{1}{1 - \frac{a}{e^q}} = \frac{e^q}{e^q - a}, \left|\frac{a}{e^q}\right| < 1 \Leftrightarrow |a| < e^{Re q}. \end{aligned}$$

Deci:

$$D[a^n](q) = \frac{e^q}{e^q - a}$$

pentru $e^{Re q} > |a|$.

Exemplul 5.29

$$\eta(n) = \begin{cases} 1, n \geq 0 \\ 0, n < 0 \end{cases}$$

funcția lui Heaviside discretă.

Aici: $a = 1$ rezultă

$$D[\eta(n)](q) = \frac{e^q}{e^q - 1}, e^{\operatorname{Re} q} > 1.$$

Deci:

$$D[\eta(n)](q) = \frac{e^q}{e^q - 1}, e^{\operatorname{Re} q} > 1.$$

Proprietăți 5.30 Proprietăți ale transformatei Laplace discretă cu original discret. Reguli de calcul.

1) *Liniaritatea*

$$F^*(q) = D[f_1(n) + \dots + f_k(n)](q) = F_1^*(q) + \dots + F_k^*(q).$$

2) *Deplasarea*

$$D[f(n) \cdot e^{an}](q) = \sum_{n \geq 0} f(n) \cdot e^{-(q-a)n} = D[f(n)](q - a)$$

Exemplul 5.31

$$\begin{aligned} D[\sin \alpha n](q) &= \frac{1}{2i} (D[e^{i\alpha n}](q) - D[e^{-i\alpha n}](q)) = \\ &= \frac{1}{2i} (D[1](q - i\alpha) - D[1](q + i\alpha)) = \\ &= \frac{1}{2i} \left(\frac{e^{q-i\alpha}}{e^{q-i\alpha} - 1} - \frac{e^{q+i\alpha}}{e^{q+i\alpha} - 1} \right) = \\ &= \frac{1}{2i} \cdot \frac{e^{2q} - e^{q-i\alpha} - e^{2q} + e^{q+i\alpha}}{e^{2q} - e^{q+i\alpha} - e^{q-i\alpha} + 1} = \end{aligned}$$

$$= \frac{e^q}{2i} \cdot \frac{e^{i\alpha} - e^{-i\alpha}}{e^{2q} - e^q(e^{i\alpha} + e^{-i\alpha}) + 1} = \frac{e^q \sin \alpha}{e^{2q} - 2e^q \cos \alpha + 1}.$$

Analog:

$$\begin{aligned} D[\cos \alpha n](q) &= \\ &= \frac{e^q(e^q - \cos \alpha)}{e^{2q} - 2e^q \cos \alpha + 1}, e^{Re q} > 1. \end{aligned}$$

3) *Teorema întârzierii*

$$k \in \mathbb{N}^*, D[f(n - k)](q) = \sum_{n=0}^{\infty} f(n - k) \cdot e^{-nq} =$$

$$= e^{-kq} \sum_{n=0}^{\infty} f(n - k) \cdot e^{-q(n-k)} =$$

$$= e^{-kq} \sum_{n=0}^{\infty} f(n) \cdot e^{-qn} = e^{-nq} D[f(n)](q) \Rightarrow$$

$$\Rightarrow D[f(n - k)](q) = e^{-kq} D[f(n)](q).$$

$$D[f(n + k)](q) = \sum_{n=0}^{\infty} f(n + k) \cdot e^{-nq} =$$

$$= e^{kq} \sum_{n=0}^{\infty} f(n + k) \cdot e^{-q(n+k)} =$$

$$= e^{kq} \left[F^*(q) - \sum_{m=0}^{k-1} f(m) \cdot e^{-qm} \right] \Rightarrow$$

$$\Rightarrow D[f(n+k)](q) = e^{kq} \left(F^*(q) - \sum_{m=0}^{k-1} f(m) \cdot e^{-qm} \right).$$

4) *Derivarea în raport cu un parametru*

$$F^*(q, x) = \sum_{n=0}^{\infty} f(n, x) \cdot e^{-qn}$$

și există $\frac{\partial f}{\partial x}(n, x)$ astfel încât $\sum_{n \geq 0} \frac{\partial f}{\partial x}(n, x) \cdot e^{-qn}$ converge

$$\Rightarrow \frac{\partial F^*}{\partial x}(q, x) = \sum_{n \geq 0} \frac{\partial f}{\partial x}(n, x) \cdot e^{-qn}.$$

5) *Derivarea imaginii*

$$F^*(q) = \sum_{n=0}^{\infty} f(n) e^{-nq}, k \in \mathbb{N}^* \Rightarrow$$

$$\frac{d^k F^*}{dq^k}(q) = \sum_{n=0}^{\infty} (-1)^k n^k f(n) e^{-nq}.$$

$$\Rightarrow D[n^k f(n)](q) = (-1)^k \frac{d^k F^*}{dq^k}(q).$$

Exemplul 5.32 Calculați transformata Laplace discretă pentru funcția original discretă:

$$f(n) = n^2.$$

$$F^*(q) = D[n^2 \cdot 1](q) =$$

$$\begin{aligned}
 &= (-1)^2 (D[1](q))_q'' = \left(\frac{e^q}{e^q - 1} \right)'' = \\
 &= \left(1 + \frac{1}{e^q - 1} \right)'' = \left(\frac{-e^q}{(e^q - 1)^2} \right)' = \\
 &= -\frac{e^q(e^q + 1)}{(e^q - 1)^3}, e^{Re q} > 1.
 \end{aligned}$$

- 6) *Teorema de integrare* a transformatei Laplace discrete pentru original discret

$$F^*(s) - f(0) = \sum_{n=1}^{\infty} f(n)e^{-ns}$$

integrăm în raport cu s pe $[q, \infty)$

$$\Rightarrow \int_q^{\infty} [F^*(s) - f(0)] ds = \sum_{n=1}^{\infty} f(n) \int_q^{\infty} e^{-ns} ds \Rightarrow$$

$$\Rightarrow D \left[\frac{f(n)}{n} \right] (q) = \int_q^{\infty} (F^*(s) - f(0)) ds, n \geq 1.$$

- 7) Transformata Laplace discretă a diferențelor divizate de ordinul k ale originalului

Definiția 5.33 Funcția

$$f : \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{C},$$

definește *diferențele divizate* ale lui f . recursiv:

$$\begin{aligned}\Delta^0 f(n) &= f(n) \\ \Delta^1 f(n) &= \Delta f(n) = f(n+1) - f(n) \\ &\vdots \\ \Delta^k f(n) &= \Delta^{k-1} f(n+1) - \Delta^{k-1} f(n)\end{aligned}$$

Observația 5.34

$$\Delta^k f(n) = \sum_{m=1}^k (-1)^m C_k^m f(n+k-m).$$

$$\begin{aligned}F^*(\Delta^k f(n))(q) &= \\ &= (e^q - 1)^k \cdot F^*(q) - e^q \sum_{m=0}^{k-1} (e^q - 1)^{k-m-1} \Delta^m f(n).\end{aligned}$$

- 8) Transformata Laplace discretă *pentru un număr finit de funcții originale*

$$g(n) = \sum_{k=0}^{n-1} f(k) \Rightarrow$$

$$D[g(n)](q) = \frac{F^*(q)}{e^q - 1},$$

unde

$$F^*(q) = D[f(n)](q).$$

- 9) Transformata Laplace discretă *a produsului de convoluție*

$$(f * g)(n) = f(n) * g(n) =$$

$$= \sum_{m=0}^n f(n-m)g(m) = g(n) * f(n) = (g * f)(n)$$

produsul de convoluție discret pentru $f, g : \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{C}$,
 funcții original discrete.

$$D[(f * g)(n)](q) = F^*(q) \cdot G^*(q).$$

Transformate Laplace discrete uzuale

$$D[a^n](q) = \frac{e^q}{e^q - a};$$

$$D[e^{\alpha n}](q) = \frac{e^q}{e^q - e^\alpha};$$

$$D[n](q) = \frac{e^q}{(e^q - 1)^2};$$

$$D[n^2](q) = \frac{e^q(e^q + 1)}{(e^q - 1)^3};$$

$$D[\sin \beta n](q) = \frac{e^q \sin \beta}{e^{2q} - 2e^q \cos \beta + 1};$$

$$D[\cos \beta n](q) = \frac{e^q(e^q - \cos \beta)}{e^{2q} - 2e^q \cos \beta + 1};$$

$$D[sh \beta n](q) = \frac{e^q sh \beta}{e^{2q} - 2e^q ch \beta + 1};$$

$$D[ch \beta n](q) = \frac{e^q(e^q - ch \beta)}{e^{2q} - 2e^q ch \beta + 1};$$

$$D [C_k^n e^{\alpha n}] (q) = \frac{e^{q-\alpha}}{(e^{q-\alpha} - 1)^{k+1}} = \frac{e^{q-\alpha} e^{\alpha(k+1)}}{(e^q - e^\alpha)^{k+1}} = \frac{e^{q+\alpha k}}{(e^q - e^\alpha)^{k+1}};$$

$$D [C_k^n] (q) = \frac{e^q}{(e^q - 1)^{k+1}};$$

$$D [C_k^n a^n] (q) = \frac{a^k e^q}{(e^q - q)^{k+1}}.$$

Observația 5.35 Transformata *Laplace discretă* pentru un *original discret* se obține din transformata *Z*, înlocuind z prin e^{-q} .

5.3 Exerciții rezolvate

Exercițiul 5.36 Calculați transformata *Z* a semnalului

$$f_n = \frac{n^2 \cdot 2^n}{n^2 + 4n + 3}, n \geq 0, f_n \in S_d^+.$$

Soluție:

$$\frac{n^2}{n^2 + 4n + 3} = 1 - \frac{4n + 3}{n^2 + 4n + 3} = 1 - \frac{4n + 3}{(n + 1)(n + 3)}$$

$$\frac{4n + 3}{(n + 1)(n + 3)} = \frac{a}{n + 1} + \frac{b}{n + 3} \Rightarrow$$

$$a = \left. \frac{4n + 3}{n + 3} \right|_{n=-1} = -\frac{1}{2}$$

$$b = \left. \frac{4n + 3}{n + 1} \right|_{n=-3} = \frac{9}{2}$$

$$f_n = \left(1 + \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{n+1} - \frac{9}{2} \cdot \frac{1}{n+3}\right) \cdot 2^n + \frac{1}{2} \cdot \frac{2^n}{n+1} - \frac{9}{2} \cdot \frac{2^n}{n+3}.$$

Aplicăm liniaritatea transformatei Z și avem:

$$Z\{f_n\} = Z\{2^n\} + \frac{1}{2}Z\left\{\frac{2^n}{n+1}\right\} - \frac{9}{2}Z\left\{\frac{2^n}{n+3}\right\}$$

$$Z\{a^n\} = \frac{z}{z-a}, \quad |z| > |a|;$$

pentru $a = 2$ avem:

$$Z\{2^n\} = \frac{z}{z-2},$$

pentru $|z| > 2$

$$\begin{aligned} Z\left\{\frac{2^n}{n+1}\right\} &= \sum_{n=0}^{\infty} \frac{\frac{2^n}{n+1}}{z^n} = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{\left(\frac{2}{z}\right)^n}{n+1} = \\ &= \frac{z}{2} \sum_{n=0}^{\infty} \frac{\left(\frac{2}{z}\right)^{n+1}}{n+1} = \frac{z}{2} \sum_{n=0}^{\infty} \left(\int_0^{\frac{2}{z}} t^n dt\right) = \frac{z}{2} \int_0^{\frac{2}{z}} \left(\sum_{n=0}^{\infty} t^n\right) dt = \\ &= \frac{z}{2} \int_0^{\frac{2}{z}} \frac{1}{1-t} dt = -\frac{z}{2} \ln \frac{z}{z-2} \text{ pentru } |z| > 2. \end{aligned}$$

Observație: Seria $\sum_{n=0}^{\infty} \frac{2^n}{z^{n+1}}$ este convergentă în baza criteriului raportului.

$$\begin{aligned}
&\Leftrightarrow \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\frac{2^{n+1}}{n+2}}{|z|^{n+1}} \cdot \frac{|z|^n}{\frac{2^n}{n+1}} \Leftrightarrow \frac{2}{|z|} < 1 \Leftrightarrow |z| > 2. \\
Z \left\{ \frac{2^n}{n+3} \right\} &= \frac{1}{8} Z \left\{ \frac{2^{n+3}}{n+3} \right\} = \frac{1}{8} \sum_{n=0}^{\infty} \frac{2^{n+3}}{z^{n+3}} = \\
&= \frac{z^3}{8} \sum_{n=0}^{\infty} \frac{\left(\frac{2}{z}\right)^{n+3}}{n+3} = \frac{z^3}{8} \sum_{n=0}^{\infty} \left(\int_0^{\frac{2}{z}} t^{n+2} dt \right) = \\
&= \frac{z^3}{8} \int_0^{\frac{2}{z}} \left(\sum_{n=0}^{\infty} t^{n+2} \right) dt = \\
&= \frac{z^3}{8} \int_0^{\frac{2}{z}} \frac{t^2}{1-t} dt = \frac{z^3}{8} \int_0^{\frac{2}{z}} \left(-t - 1 + \frac{1}{1-t} \right) dt = \\
&= \frac{z^3}{8} \left[-\frac{t^2}{2} \Big|_0^{\frac{2}{z}} - t \Big|_0^{\frac{2}{z}} - \ln(1-t) \Big|_0^{\frac{2}{z}} \right] = \\
&= -\frac{z^2}{4} - \frac{z}{4} + \frac{z^3}{8} \ln \frac{z}{z-2}.
\end{aligned}$$

Deci:

$$\begin{aligned}
Z \{f_n\} &= Z \left\{ \frac{n^2 \cdot 2^n}{n^2 + 4n + 3} \right\} = \\
&= \frac{z}{z-2} + \frac{z}{4} \ln \frac{z}{z-2} + \frac{9}{8} z^2 + \frac{9}{8} z - \frac{9}{16} z^3 \ln \frac{z}{z-2}.
\end{aligned}$$

Metoda a II-a de calcul pentru $Z \left\{ \frac{2^n}{n+3} \right\}$ aplicând translația la stânga. Mai întâi stabilim formula:

$$\begin{aligned}
 Z \{f_{n+p}\} &= \sum_{n=0}^{\infty} \frac{f_{n+p}}{z^n} = z^p \sum_{n=0}^{\infty} \frac{f_{n+p}}{z^{n+p}} = z^p \sum_{n=p}^{\infty} \frac{f_n}{z^n} = \\
 &= z^p \left(\sum_{n=0}^{\infty} \frac{f_n}{z^n} - \sum_{n=0}^{p-1} \frac{f_n}{z^n} \right) = z^p Z \{f_n\} - \sum_{n=0}^{p-1} f_n z^{p-n} \Rightarrow \\
 Z \{f_{n+p}\} &= z^p Z \{f_n\} - f_0 z^p - f_1 z^{p-1} - \dots - f_{p-2} z^2 - f_{p-1} z \rightarrow \\
 &\text{translația la stanga.}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 Z \left\{ \frac{2^n}{n+3} \right\} &= \frac{1}{4} Z \left\{ \frac{2^{n+2}}{(n+2)+1} \right\} = \\
 &= \frac{1}{4} z^2 Z \left\{ \frac{2^n}{n+1} \right\} - \frac{f_0 z^2}{4} - \frac{f_1 z}{4} = \frac{1}{4} z^2 \left(\ln \frac{z}{z-2} \right) \frac{z}{2} - \frac{1}{4} z^2 - \frac{1}{4} z = \\
 &= \frac{z^3}{8} \ln \frac{z}{z-2} - \frac{z^2}{4} - \frac{z}{4} \text{ pentru } |z| > 2.
 \end{aligned}$$

Observație. Translația la dreapta:

$$\begin{aligned}
 Z \{f_{n-p}\} &= \sum_{n=0}^{\infty} \frac{f_{n-p}}{z^n} = z^{-p} \sum_{n=0}^{\infty} \frac{f_{n-p}}{z^{n-p}} = \\
 &= z^{-p} \left(\sum_{n=0}^{p-1} \frac{f_{n-p}}{z^{n-p}} + \sum_{n=p}^{\infty} \frac{f_{n-p}}{z^{n-p}} \right) = z^{-p} Z \{f_n\} + \sum_{n=0}^{p-1} \frac{f_{n-p}}{z^n} = \\
 &= z^{-p} Z \{f_n\} + \sum_{n=0}^{p-1} f_{n-p} \cdot z^{-n} = \\
 &= z^{-p} Z \{f_n\} + f_{-p} + f_{1-p} z^{-1} + f_{2-p} z^{-2} + \dots + f_{-1} z^{1-p}, \\
 &f_{-p}, f_{1-p}, \dots, f_{-1} \rightarrow \text{condițiile inițiale ale semnalului.}
 \end{aligned}$$

Exercițiul 5.37 Fie

$$F(z) = \frac{1}{(z-1)^2(z+2)}, \quad |z| > 2.$$

Aflați semnalul discret $x_n \in S_d^+$, $n \in \mathbb{Z}$, $x_n = 0$ pentru $n < 0$ care are pe $F(z)$ ca transformata Z.

Metoda I:

Fie $u_n = 1$, $\forall n \in \mathbb{N}$ și $u_n = 0$, $\forall n \in \mathbb{Z} \setminus \mathbb{N}$.

$$u_{n-p} = \begin{cases} 1 & , \quad n \geq p \\ 0 & , \quad n < p \end{cases}$$

cu $p \in \mathbb{N}$, fixat.

Fie $x_n \in S_d^+$ un semnal discret și $p \in \mathbb{N}$ fixat. Atunci:

$$\begin{aligned} Z \{x_{n-p} u_{n-p}\} &= \sum_{n=0}^{\infty} \frac{x_{n-p} u_{n-p}}{z^n} = \sum_{n=p}^{\infty} \frac{x_{n-p}}{z^n} = \\ &= \frac{1}{z^p} \sum_{n=p}^{\infty} \frac{x_{n-p}}{z^{n-p}} = \frac{1}{z^p} \sum_{n=0}^{\infty} \frac{x_n}{z^n} = \frac{1}{z^p} Z \{x_n\} \Rightarrow \end{aligned}$$

aplicăm inversa transformatei Z

$$\Rightarrow Z^{-1} \left(\frac{1}{z^p} Z \{x_n\} \right) = x_{n-p}, \quad p \in \mathbb{N} \text{ fixat.}$$

$$\frac{1}{(z-1)^2(z+2)} = \frac{a}{(z-1)^2} + \frac{b}{z+2} + \frac{c}{z-1} \Rightarrow a = \frac{1}{z+2} \Big|_{z=1} = \frac{1}{3};$$

$$b = \frac{1}{(z-1)^2} \Big|_{z=-2} = \frac{1}{9} \Rightarrow$$

$$\begin{aligned}
 \frac{1}{(z-1)^2(z+2)} &= \frac{\frac{1}{3}}{(z-1)^2} + \frac{\frac{1}{9}}{(z+2)} + \frac{c}{(z-1)} = \\
 &= \frac{\frac{(z-1)^2}{9} + \frac{z+2}{3}}{(z-1)^2(z+2)} = \frac{c}{(z-1)} \Leftrightarrow \\
 \Leftrightarrow \frac{9-z^2-z-7}{9(z+2)(z-1)^2} &= \frac{c}{z-1} \Rightarrow \frac{c}{z-1} = -\frac{1}{9} \cdot \frac{1}{z-1} \Rightarrow \\
 c &= -\frac{1}{9}
 \end{aligned}$$

deci

$$\begin{aligned}
 F(z) &= \frac{1}{3} \cdot \frac{1}{(z-1)^2} + \frac{1}{9} \cdot \frac{1}{z+2} - \frac{1}{9} \cdot \frac{1}{z-1} \\
 \Rightarrow x_n &= \frac{1}{3} Z^{-1} \left(\frac{1}{(z-1)^2} \right) + \frac{1}{9} Z^{-1} \left(\frac{1}{z+2} \right) - \frac{1}{9} Z^{-1} \left(\frac{1}{z-1} \right). \\
 Z^{-1} \left(\frac{1}{(z-1)^2} \right) &= Z^{-1} \left(\frac{1}{z} \cdot \frac{z}{(z-1)^2} \right) = \\
 &= Z^{-1} \left(\frac{1}{z} \cdot Z \{n \cdot u(n)\} \right) = \\
 &= (n-1)u_{n-1} = \begin{cases} n-1 & , \quad n \geq 1 \\ 0 & , \quad n = 0 \end{cases} \\
 Z^{-1} \left(\frac{1}{z+2} \right) &= Z^{-1} \left(\frac{1}{z} \cdot \frac{z}{z+2} \right) = Z^{-1} \left(\frac{1}{z} \cdot Z \{(-2)^n\} \right) =
 \end{aligned}$$

$$= (-2)^{n-1} u_{n-1} = \begin{cases} (-2)^{n-1}, & n \geq 1 \\ 0, & n = 0 \end{cases}$$

$$\begin{aligned} Z^{-1} \left(\frac{1}{z-1} \right) &= Z^{-1} \left(\frac{1}{z} \cdot \frac{z}{z-1} \right) = Z^{-1} \left(\frac{1}{z} \cdot Z \{u_n\} \right) = \\ &= u_{n-1} = \begin{cases} 1, & n \geq 1 \\ 0, & n = 0. \end{cases} \end{aligned}$$

Deci:

$$\begin{cases} x_n = \frac{n-1}{3} + \frac{(-2)^{n-1}}{9} - \frac{1}{9} = \frac{3n-4+(-2)^{n-1}}{9}, & n \geq 1 \\ x_n = 0, & n = 0. \end{cases}$$

Metoda a-II-a:

Aplicăm formula inversei transformatei Z cu reziduuri:

$$x_n = \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=3} x^{n-1} \cdot F(z) dz = \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=3} \frac{z^{n-1}}{(z-1)^2(z+2)} dz, \quad n \geq 0.$$

Pentru $n \geq 1$ integrantul are 2 poli în $|z| < 3$: $z_1 = -2$ pol de ordin unu, $z_2 = 1$ pol de ordin doi; Notăm integrantul

$$f(z) = \frac{z^{n-1}}{(z-1)^2(z+2)} \Rightarrow$$

cu teorema reziduurilor:

$$x_n = \operatorname{Res}_{z=1} f(z) + \operatorname{Res}_{z=-2} f(z).$$

$$\begin{aligned}\operatorname{Res}_{z=1} f(z) &= \left(\frac{z^{n-1}}{z+2} \right)' \Big|_{z=1} = \\ &= \frac{(n-1)z^{n-2} \cdot (z+2) - z^{n-1}}{(z+2)^2} \Big|_{z=1} = \frac{3(n-1) - 1}{9} = \frac{3n-4}{9} \\ \operatorname{Res}_{z=-2} f(z) &= \frac{z^{n-1}}{(z-1)^2} \Big|_{z=-2} = \frac{(-2)^{n-1}}{9}.\end{aligned}$$

Deci:

$$x_n = \frac{3n-4 + (-2)^{n-1}}{9}, \text{ pentru } n \geq 1.$$

Pentru $n = 0$

$$\begin{aligned}\Rightarrow x_0 &= \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=3} \frac{1}{z(z-1)^2(z+2)} dz = \\ &= \operatorname{Res}_{z=0} f(z) + \operatorname{Res}_{z=1} f(z) + \operatorname{Res}_{z=-2} f(z) = \operatorname{Res}_{\xi=0} g(\xi).\end{aligned}$$

Unde:

$$f(z) = \frac{1}{z(z-1)^2(z+2)}$$

și

$$g(\xi) = -\frac{1}{\xi^2} \cdot f\left(\frac{1}{\xi}\right) = -\frac{1}{\xi^2} \cdot \frac{\xi}{\frac{(1-\xi)^2}{\xi^2} \cdot \frac{1+2\xi}{\xi}} = -\frac{\xi^2}{(1-\xi)^2(1+2\xi)}$$

Cum $g(\xi)$ este derivabilă în $\xi = 0 \Rightarrow \xi = 0$ este punct ordinar pentru $g(\xi) \Rightarrow \operatorname{Res}_{\xi=0} g(\xi) = 0 \Rightarrow x_0 = 0$.

S-a obținut același rezultat ca la metoda I-a.

Exercițiul 5.38 Calculați

$$Z^{-1}(F(z))$$

unde

$$F(z) = \frac{z^2 \sin \omega}{(z-1)^2(z^2 - 2z \cos \omega + 1)} \text{ pentru } |z| > 1.$$

Soluție:

Metoda I: descompunerea în fracții simple și folosirea transformatelor Z uzuale.

$$\begin{aligned} F(z) &= z^2 \sin \omega \frac{1}{(z^2 - 2z \cos \omega + 1)(z^2 - 2z + 1)} = \\ &= \frac{z \sin \omega}{2 - 2 \cos \omega} \left(\frac{1}{z^2 - 2z + 1} - \frac{1}{z^2 - 2z \cos \omega + 1} \right) = \\ &= \frac{2 \sin \frac{\omega}{2} \cos \frac{\omega}{2}}{4 \sin^2 \frac{\omega}{2}} \cdot \frac{z}{(z-1)^2} - \frac{1}{4 \sin^2 \frac{\omega}{2}} \cdot \frac{z \sin \omega}{z^2 - 2z \cos \omega + 1} = \\ &= \frac{1}{2} \operatorname{ctg} \frac{\omega}{2} \cdot \frac{z}{(z-1)^2} - \frac{1}{4 \sin^2 \frac{\omega}{2}} \cdot \frac{z \sin \omega}{z^2 - 2z \cos \omega + 1} \Rightarrow \\ &\Rightarrow x_n = Z^{-1}(F(z)) = \\ &= \frac{1}{2} \operatorname{ctg} \frac{\omega}{2} \cdot Z^{-1} \left(\frac{z}{(z-1)^2} \right) = \frac{1}{4 \sin^2 \frac{\omega}{2}} \cdot Z^{-1} \left(\frac{z \sin \omega}{z^2 - 2z \cos \omega + 1} \right) \Rightarrow \\ &\Rightarrow x_n = \left(\frac{1}{2} \operatorname{ctg} \frac{\omega}{2} \right) \cdot n - \frac{\sin n\omega}{4 \sin^2 \frac{\omega}{2}} = \frac{n}{2} \operatorname{ctg} \frac{\omega}{2} - \frac{\sin n\omega}{4 \sin^2 \frac{\omega}{2}}, \quad n \geq 0. \end{aligned}$$

Metoda a II-a cu reziduuri:

$$\begin{aligned}
 x_n &= \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=2} \frac{z^{n+1} \sin \omega}{(z-1)^2 (z-e^{i\omega})(z-e^{-i\omega})} dz = \\
 &= \operatorname{Res}_{z=1} f(z) + \operatorname{Res}_{z=e^{i\omega}} f(z) + \operatorname{Res}_{z=e^{-i\omega}} f(z) = \\
 &= \left(\frac{z^{n+1}}{z^2 - 2z \cos \omega + 1} \right)'_{z=1} \cdot \sin \omega + \frac{z^{n+1} + \sin \omega}{(z-1)^2 (z-e^{-i\omega})} \Big|_{z=e^{i\omega}} + \\
 &\quad + \frac{z^{n+1} + \sin \omega}{(z-1)^2 (z-e^{i\omega})} \Big|_{z=e^{-i\omega}} = \\
 &= \frac{\sin(n+1) z^n (z^2 - 2z \cos \omega + 1) - z^{n+1} (2z - \cos \omega)}{(z^2 - 2z \cos \omega + 1)^2} \Big|_{z=1} + \\
 &\quad + \frac{e^{i(n+1)\omega} \cdot \sin \theta}{(e^{i\omega} - 1)^2 \cdot 2i \sin \theta} + \frac{e^{-i(n+1)\omega} \cdot \sin \theta}{(e^{-i\omega} - 1)^2 \cdot (e - 2i \sin \theta)} = \\
 &= \sin \omega \frac{[(n+1)(2 - 2 \cos \omega) - (2 - 2 \cos \omega)]}{4(1 - \cos \omega)^2} + \\
 &\quad + \frac{1}{2i} \cdot \frac{e^{i(n+1)\omega}}{-4 \sin^2 \frac{\omega}{2} e^{i\omega}} + \frac{1}{2i} \cdot \frac{e^{-i(n+1)\omega}}{-4 \sin^2 \frac{\omega}{2} e^{-i\omega}} = \\
 &= \frac{n}{2} \cdot \frac{\sin \omega}{(1 - \cos \omega)} - \frac{1}{2i} \cdot \frac{e^{in\omega} - e^{-in\omega}}{4 \sin^2 \frac{\omega}{2}} = \\
 &= \frac{n}{2} \cdot \frac{2 \sin \frac{\omega}{2} \cos \frac{\omega}{2}}{2 \sin^2 \frac{\omega}{2}} - \frac{\sin n\omega}{4 \sin^2 \frac{\omega}{2}} = \frac{n}{2} \operatorname{ctg} \frac{\omega}{2} - \frac{\sin \omega}{4 \sin^2 \frac{\omega}{2}}, \quad n \geq 0.
 \end{aligned}$$

Exercițiul 5.39 Aflați semnalul x_n , $n \geq 1$, pentru care transformata Z este:

$$F(z) = \frac{(z-1)^3(z-\cos\omega)}{(z+1)(z^2-2z\cos\omega+1)}, \quad |z| > 1.$$

Soluție: Merge formula cu reziduuri, cea cu descompunere fiind dificilă!

$$\begin{aligned} x_n &= \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=2} z^{n-1} \cdot F(z) dz = \\ &= \frac{1}{2\pi i} \oint_{|z|=2} \frac{z^{n-1}(z-1)^3(z\cos\omega)}{(z+1)(z-e^{i\omega})(z-e^{-i\omega})} dz = \\ &= \operatorname{Res}_{z=-1} f(z) + \operatorname{Res}_{z=e^{i\omega}} f(z) + \operatorname{Res}_{z=e^{-i\omega}} f(z) = \end{aligned}$$

$$\operatorname{Res}_{z=-1} f(z) = \lim_{z \rightarrow -1} (z+1) \cdot f(z) = \frac{z^{-1}(z-1)^3(z-\cos\omega)}{z^2-2z\cos\omega+1} \Big|_{z=-1} =$$

$$= \frac{(-1)^{n-1} \cdot (-2)^3(1-\cos\omega)}{2(1-\cos\omega)} = 4 \cdot (-1)^n$$

$$\operatorname{Res}_{z=e^{i\omega}} f(z) = \frac{e^{i(n-1)\omega}(e^{i\omega}-1)^3(e^{i\omega}-\cos\omega)}{(e^{i\omega}+1)(e^{i\omega}-e^{-i\omega})} =$$

$$= \frac{e^{i(n-1)\omega} \cdot (-8i) \sin^3 \frac{\omega}{2} \cdot e^{3i\frac{\omega}{2}}}{2 \cos \frac{\omega}{2} \cdot e^{i\frac{\omega}{2}}} = -4i \cdot e^{in\omega} \cdot \frac{\sin^3 \frac{\omega}{2}}{\cos \frac{\omega}{2}}.$$

$$e^{i\omega} - 1 = 2i \sin \frac{\omega}{2} \left(\cos \frac{\omega}{2} + i \sin \frac{\omega}{2} \right) = 2i \sin \frac{\omega}{2} \cdot e^{i\frac{\omega}{2}}$$

$$e^{i\omega} + 1 = 2 \cos \frac{\omega}{2} \left(\cos \frac{\omega}{2} + i \sin \frac{\omega}{2} \right) = 2 \cos \frac{\omega}{2} \cdot e^{i\frac{\omega}{2}}$$

$$\operatorname{Res}_{z=-e^{i\omega}} f(z) = \operatorname{Res}_{z=e^{i\omega}} f(z) \stackrel{f \text{ rațională}}{=} \overline{\operatorname{Res}_{z=e^{i\omega}} f(z)} =$$

$$= \overline{(-4i) \cdot e^{in\omega} \cdot \frac{\sin^3 \omega/2}{\cos \omega/2}} = \overline{(-4i)} \cdot \overline{e^{in\omega}} \cdot \frac{\overline{\sin^3 \omega/2}}{\overline{\cos \omega/2}} =$$

$$= 4i \cdot e^{-in\omega} \cdot \frac{\sin^3 \omega/2}{\cos \omega/2}$$

$$x_n = 4 \cdot (-1)^n - 2 \cdot \sin^2 \frac{\omega}{2} \cdot tg \frac{\omega}{2} (2i (e^{in\omega} - e^{-in\omega})) \Rightarrow$$

$$x_n = 4(-1)^n - 2 \sin^2 \frac{\omega}{2} \cdot tg \frac{\omega}{2} \cdot \sin \omega.$$

Exercițiul 5.40 Calculați

$$Z \left\{ \frac{a^n}{n+1} \right\} = ? , \quad a \in \mathbb{C}$$

Soluție: Aplicăm definiția transformatei Z pentru semnalul

$$x_n = \frac{a^n}{n+1}.$$

$$Z \left\{ \frac{a^n}{n+1} \right\} = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{\frac{a^n}{n+1}}{z^n} = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{\left(\frac{a}{z}\right)^n}{n+1} = \frac{z}{a} \cdot \sum_{n=0}^{\infty} \frac{\left(\frac{a}{z}\right)^{n+1}}{n+1} =$$

$$= \frac{z}{a} \cdot \sum_{n=0}^{\infty} \left(\int_0^{\frac{a}{z}} t^n dt \right) = \frac{z}{a} \int_0^{\frac{a}{z}} \left(\sum_{n=0}^{\infty} t^n \right) dt = \frac{z}{a} \int_0^{\frac{a}{z}} \frac{1}{1-t} dt =$$

$$= -\frac{z}{a} \ln(1-t) \Big|_0^{\frac{a}{z}} = -\frac{z}{a} \ln \left(1 - \frac{z}{a} \right) = -\frac{z}{a} \ln \frac{z-a}{z} \Rightarrow$$

$$Z \left\{ \frac{a^n}{n+1} \right\} = \frac{z}{a} \ln \frac{z}{z-a} \text{ pentru } |z| > |a|$$

$$\Rightarrow Z^{-1} \left(z \ln \frac{z}{z-a} \right) = \frac{a^{n+1}}{n+1}.$$

pentru $|z| > |a| \rightarrow$ aici este convergență absolut seria:

$$\sum_{n \geq 0} \frac{\frac{a^n}{n+1}}{z^n}.$$

Notăm $y = \frac{1}{z} \Rightarrow$ seria de puteri $\sum_{n \geq 0} \frac{a^n}{n+1} \cdot y^n$; raza ei de convergență este $R = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{n \sqrt[n]{|a|^n}} = \frac{1}{|a|} \Rightarrow$ seria în y converge pe $|y| < \frac{1}{|a|} \Rightarrow$ seria în z converge pe $\frac{1}{|z|} < \frac{1}{|a|} \Leftrightarrow |z| > |a|$.

Exercițiul 5.41 Rezolvați EDF următoare care satisfac condițiile corespunzătoare:

$$y_k - 3y_{k-1} + 2y_{k-2} = 2^k, \quad k \in \mathbb{N}, \quad y_{-1} = -3, \quad y_{-2} = 5.$$

Soluție:

$$Z \{y_{k-1}\} = z^{-1}Y(z) - 3;$$

$$Z \{y_{k-2}\} = z^{-2}Y(z) + z^{-1}y_{-1} + y_{-2} = z^{-2}Y(z) - 3z^{-1} + 5.$$

$$Y(z) - 3 \left(\frac{1}{z}Y(z) - 3 \right) + 2 \left(\frac{1}{z^2}Y(z) - \frac{3}{z} + 5 \right) = \frac{z}{z-2} \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow \left(1 - \frac{3}{z} + \frac{2}{z^2} \right) Y(z) = -19 + \frac{z}{z-2} = \frac{-18z + 38}{z-2} \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow Y(z) = \frac{z^2(-18z + 38)}{(z-1)(z-2)^2} = 2z \frac{z(-9z + 19)}{(z-1)(z-2)^2} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \frac{-9z^2 + 19z}{(z-1)(z-2)^2} = \frac{a}{z-1} + \frac{b}{(z-2)^2} + \frac{c}{z-2} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow a = \frac{-9z^2 + 19z}{(z-2)^2} \Big|_{z=1} = \frac{10}{(-1)^2} \Rightarrow a = 10$$

$$b = \frac{-9z^2 + 19z}{z-1} \Big|_{z=2} = \frac{38 - 36}{2 - 1} \Rightarrow b = 2$$

$$\frac{c}{z-2} = \frac{-9z^2 + 19z}{(z-1)(z-2)^2} - \frac{10}{z-1} - \frac{2}{(z-2)^2} =$$

$$= \frac{-9z^2 + 19z - 10z^2 + 40z - 40 - 2z + 2}{(z-1)(z-2)^2} =$$

$$= \frac{-19z^2(z^2 - 3z + 2)}{(z - 1)(z - 2)^2} = \frac{-19}{z - 2} \Rightarrow c = -19$$

$$\Rightarrow Y(z) = 20 \cdot \frac{z}{z - 1} + 2 \cdot \frac{2z}{(z - 2)^2} - 38 \cdot \frac{z}{z - 2} \Rightarrow$$

$$y_k = 20u_k + 2k \cdot 2^k = 20u_k + 2^{k+1} \cdot k - 19 \cdot 2^{k+1}.$$

5.4 Probleme propuse

- 1) Determinați semnalul $x \in S_d^+$ a cărei transformată Z este:

a)

$$\frac{z}{(z - 1)(z^2 + 1)};$$

b)

$$\frac{z}{(z - 1)^2(z^2 + z - 6)};$$

c)

$$\frac{z^2 + 1}{z^2 - z + 1}.$$

- 2) Determinați șirurile $\{x_n\}_{n \in \mathbb{N}}$ definite prin recurență:

a) $x_0 = 4, x_1 = 6, x_{n+2} - 3x_{n+1} + 2x_n = n, n \in \mathbb{N}$

b) $x_0 = 0, x_1 = -1, x_{n+2} + x_{n+1} - 6x_n = n, n \in \mathbb{N}$

c) $x_0 = 0, x_1 = 1, x_{n+2} - 5x_{n+1} + 6x_n = 4 \cdot 5^n$

d) $x_0 = 0, x_1 = 2, x_{n+2} - 3x_{n+1} + 2x_n = 2^n, n \geq 0$

- 3) Aflați transformata Z a semnalului $x_n = e^{-an} \cos \omega n H(n), \omega \in \mathbb{R}, a \in \mathbb{C}$.

CAPITOLUL 5. TRANSFORMATĂ Z (LAPLACE DISCRETĂ).
222 TRANSFORMATĂ LAPLACE ÎN TIMP DISCRET (TLTD).

Capitolul 6

Serii Fourier.

Coarda vibrată finită.

Definiția 6.1 Seria

$$\frac{a_0}{2} + \sum_{n \geq 1} (a_n \cdot \cos nx + b_n \sin nx)$$

se numește *serie trigonometrică*.

Formă complexă a seriei este:

$$\begin{aligned} \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} \left(a_n \cdot \frac{e^{inx} + e^{-inx}}{2} + b_n \cdot \frac{e^{inx} - e^{-inx}}{2i} \right) = \\ = \frac{a_0}{2} + \sum_{n \geq 1} \left[\left(\frac{a_n - ib_n}{2} \right) \cdot e^{inx} + \left(\frac{a_n + ib_n}{2} \right) \cdot e^{-inx} \right] = \\ = \sum_{n \in \mathbb{Z}} c_n \cdot e^{inx}, \end{aligned}$$

$$\text{unde } c_n = \begin{cases} c_0 = \frac{a_0}{2} \\ c_n = \frac{a_n - ib_n}{2}, n \geq 1 \\ c_{-n} = \frac{a_n + ib_n}{2} = \overline{c_n}, n \geq 1. \end{cases}$$

Definiția 6.2 $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, periodică $T = 2 \cdot l$, integrabilă pe $[-l, l]$.

Se definesc *coeficienții Fourier* ai lui f prin relațiile:

$$a_n = \frac{1}{l} \cdot \int_{-l}^l f(x) \cdot \cos \frac{n\pi x}{l} dx, n = 0, 1, 2, \dots$$

$$b_n = \frac{1}{l} \cdot \int_{-l}^l f(x) \cdot \sin \frac{n\pi x}{l} dx, n = 1, 2, 3, \dots$$

iar seria trigonometrică

$$\frac{a_0}{2} + \sum_{n \geq 1} \left(a_n \cdot \cos \frac{n\pi x}{l} + b_n \cdot \sin \frac{n\pi x}{l} \right), x \in \mathbb{R}$$

se numește *seria Fourier asociată lui f*.

Forma complexă a seriei Fourier

$$\sum_{n \in \mathbb{Z}} c_n \cdot e^{i \cdot \frac{n\pi x}{l}},$$

unde

$$c_n = \frac{1}{2l} \cdot \int_{-l}^l f(x) \cdot e^{-i \cdot \frac{n\pi x}{l}} dx, n \in \mathbb{Z}.$$

Proprietatea 6.3 (P1).

(1) Dacă funcția f este pară

$$\Rightarrow a_n = \frac{2}{l} \cdot \int_0^l f(x) \cdot \cos \frac{n\pi x}{l} dx, \quad n = 0, 1, 2, \dots$$

$$b_n = 0$$

$$\Rightarrow f \sim \frac{a_0}{2} + \sum_{n \geq 1} a_n \cdot \cos \frac{n\pi x}{l}.$$

(2) Dacă funcția f este impară

$$\Rightarrow a_n = 0$$

$$b_n = \frac{2}{l} \cdot \int_0^l f(x) \cdot \sin \frac{n\pi x}{l} dx$$

$$\Rightarrow f \sim \sum_{n \geq 1} b_n \cdot \sin \frac{n\pi x}{l}.$$

Proprietatea 6.4 Proprietăți ale coeficienților lui Fourier (P2.):

(1)

$$\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = \lim_{n \rightarrow \infty} b_n = 0;$$

(2)

$$f \in L^2([-l, l]) \Rightarrow \frac{a_0^2}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} (a_n^2 + b_n^2) = \frac{1}{2l} \cdot \int_{-l}^l f^2(x) dx$$

(Relația Parseval-Leapunov).

Proprietatea 6.5 Teorema de reprezentare în serie Fourier a unei funcții periodice (P3). Considerăm următoarele ipoteze:

(1) Funcția

$$f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$$

periodică de perioadă $T = 2 \cdot l$

(2) f cu variație mărginită pe $[-l, l]$

$$\begin{aligned} &\Rightarrow \frac{f(x+0) + f(x-0)}{2} = \\ &= \frac{a_0}{2} + \sum_{n \geq 1} \left(a_n \cdot \cos \frac{n\pi x}{l} + b_n \cdot \sin \frac{n\pi x}{l} \right), \forall x \in \mathbb{R}. \end{aligned}$$

Atunci seria Fourier asociată lui f este convergentă și are loc relația de mai sus.

(3) Dacă, în plus (față de 1), f este continuă pe \mathbb{R} , atunci seria Fourier este uniform convergentă pe \mathbb{R} și

$$f(x) = \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} \left(a_n \cdot \cos \frac{n\pi x}{l} + b_n \cdot \sin \frac{n\pi x}{l} \right), \forall x \in \mathbb{R}.$$

Observația 6.6 1.

$$f_n \xrightarrow[p_e]{UC} f \Rightarrow G_{f_n} \sim G_f$$

pentru n suficient de mare.

2.

$$a_n \cdot \cos \frac{\pi n x}{l} + b_n \cdot \sin \frac{\pi n x}{l}$$

se numește *armonică de ordin n* , rezultă că f este sumă de armonice.

3.

$$x \equiv timp \equiv t \Rightarrow \nu_0 = \frac{1}{T} = \frac{1}{2l} \rightarrow \text{frecvență};$$

$$\text{armonica } a_n \cdot \cos(2\pi\nu_0 nt) + b_n \cdot \sin(2\pi\nu_0 nt);$$

$$n = 1 \rightarrow \text{ton fundamental};$$

$$n \geq 2 \rightarrow \text{overtone}.$$

Observația 6.7 Avem

$$a \cos \alpha t + b \sin \alpha t = \left(\frac{a}{\sqrt{a^2 + b^2}} \cdot \cos \alpha t + \frac{b}{\sqrt{a^2 + b^2}} \cdot \sin \alpha t \right).$$

$$\sqrt{a^2 + b^2} = \sqrt{a^2 + b^2} \cdot \sin(\alpha t + \rho)$$

Deci

$$a_n \cos(2\pi\nu_0 nt) + b_n \sin(2\pi\nu_0 nt) = A_n \sin(2\pi\nu_0 nt + \rho_n), \quad n \geq 1$$

unde

$$\rho_n = \arctan \frac{a_n}{b_n}, \quad n \geq 1.$$

$$A_n = \sqrt{a_n^2 + b_n^2} \rightarrow \text{amplitudinea};$$

$$\cdot \{A_n\}_{n \in \mathbb{N}} \rightarrow \text{se numește spectrul de energie al semnalului } f;$$

$$\cdot \{\nu_0 n\}_{n \in \mathbb{N}} \rightarrow \text{spectrul semnalului } f;$$

$$A = \cos(2\pi\nu_0 t) \rightarrow \text{nota } A.$$

Exercițiul 6.8 Să se dezvolte în serie Fourier funcția:

$$f(x) = \begin{cases} 1, & x \in (0, \frac{1}{2}] \\ -1, & x \in (\frac{1}{2}, 1] \end{cases}, \quad T = 1.$$

Cu P3 avem:

$$\frac{f(x+0) + f(x-0)}{2} =$$

$$= \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} \left(a_n \cdot \cos \frac{n\pi x}{l} + b_n \cdot \sin \frac{n\pi x}{l} \right), \forall x \in \mathbb{R}.$$

Cum f impară

$$\Rightarrow a_n = 0$$

$$\begin{aligned} b_n &= \frac{2}{l} \cdot \int_0^l f(x) \cdot \sin \frac{n\pi x}{l} dx \stackrel{l=\frac{1}{2}}{=} \\ &= 4 \cdot \int_0^{\frac{1}{2}} \sin 2n\pi x dx = -\frac{4 \cos 2n\pi x}{2n\pi} \Big|_0^{\frac{1}{2}} = \\ &= -\frac{2}{n\pi} ((-1)^n - 1) \\ \Rightarrow b_n &= \frac{2}{n\pi} \cdot (1 - (-1)^n) = \begin{cases} 0, & n = \text{par} \\ \frac{4}{n\pi}, & n = \text{impar}, \end{cases} \end{aligned}$$

deci

$$\begin{aligned} &\frac{f(x+0) + f(x-0)}{2} = \\ &= \frac{4}{\pi} \cdot \sum_{k=0}^{\infty} \frac{1}{2k+1} \cdot \sin 2\pi(2k+1)x, \quad \forall x \in \mathbb{R} \end{aligned}$$

dezvoltarea în serie Fourier.

Exemplul 6.9 Coarda vibrantă finită fixă la capete

$$\frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - c^2 \cdot \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = 0, \text{ ecuația coardei vibrante}$$

$x \in (0, l)$ spațiu, $t > 0$ timp, $c > 0$ constantă.

$$u(x, 0) = \rho(x) \quad \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = \Psi(x), \text{ condiții inițiale}$$

$$u(0, t) = u(l, t) = 0, \text{ condiții la limită.}$$

Cu metoda reflexiilor

$$\rho \in C^2([0, l]), \psi \in C^1([0, l])$$

unde:

$$\left. \begin{aligned} \rho(0) &= \rho(l) = 0 \\ \psi(0) &= \psi(l) = 0 \\ \rho''(0) &= \rho''(l) = 0 \end{aligned} \right\}$$

condiția de compatibilitate a datelor.

$$\Rightarrow \exists! u \in C^2([0, l] \times [0, \infty))$$

soluție a problemei formulate.

Metoda Fourier

Căutăm funcția

$$u(x, t) = X(x) \cdot T(t) \neq 0 \Rightarrow \begin{cases} X(x) \neq 0 \\ T(t) \neq 0. \end{cases}$$

$$\begin{aligned} 0 &= u(0, t) = X(0) \cdot T(t) \\ 0 &= u(l, t) = X(l) \cdot T(t) \end{aligned} \quad \Bigg| \Rightarrow X(0) = X(l) = 0$$

$$\begin{aligned} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} &= X(x) \cdot \ddot{T}(t) \\ \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} &= X''(x) \cdot T(t) \end{aligned} \quad \Bigg| \xrightarrow{\text{ec.}} X\ddot{T} - C^2 X'' \cdot T = 0 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \frac{X''}{X} = \frac{\ddot{T}}{C^2 T} = -\lambda(\text{constantă}).$$

$$\Rightarrow \begin{cases} X'' + \lambda X = 0 \\ X(0) = X(l) = 0 \end{cases} \quad (\text{problema Sturm-Liouville})$$

Se caută λ astfel încât $\exists X$ soluție nenulă. Ecuația caracteristică este

$$r^2 + \lambda = 0 \Rightarrow r^2 = -\lambda.$$

1. Dacă $\lambda < 0$

$$\Rightarrow r_{1,2} = \pm\sqrt{-\lambda}$$

reale distincte

$$\Rightarrow X(x) = C_1 \cdot e^{\sqrt{-\lambda}x} + C_2 \cdot e^{-\sqrt{-\lambda}x}$$

$$\xrightarrow[\text{initiale}]{\text{cond.}} C_1 = C_2 = 0 \Rightarrow X = 0$$

nu convine.

2. Dacă $\lambda = 0$

$$\Rightarrow X'' = 0 \Rightarrow$$

$$X(x) = aX + b \xrightarrow[\text{initiale}]{\text{cond.}} a = b = 0 \Rightarrow X = 0.$$

3. Dacă $\lambda > 0$

$$\Rightarrow r_{1,2} = \pm i\sqrt{\lambda} \Rightarrow$$

$$X(x) = C_1 \cdot \cos \sqrt{\lambda}x + C_2 \cdot \sin \sqrt{\lambda}x$$

$$X(x) = C_1 \cdot \cos \sqrt{\lambda}x + C_2 \cdot \sin \sqrt{\lambda}x$$

$$X(0) = C_1 \Rightarrow C_1 = 0.$$

$$X(l) = C_2 \cdot \sin \sqrt{\lambda}l = 0 \xrightarrow{C_2 \neq 0} \sin \sqrt{\lambda}l = 0 \Rightarrow \sqrt{\lambda}l = n\pi$$

$$\Rightarrow \lambda_n = \frac{n^2 \pi^2}{l^2}, \quad n \in \mathbb{N}^*$$

$$\Rightarrow X_n(x) = C_2 \cdot \sin \frac{n\pi x}{l}.$$

Ecuția în T devine:

$$\frac{\ddot{T}}{c^2 \cdot T} = -\lambda_n \Rightarrow \ddot{T} + c^2 \lambda_n T = 0$$

$$r^2 + c^2 \cdot \lambda_n = 0 \Rightarrow$$

$$r_{1,2} = \pm ic \sqrt{\lambda_n} = \pm ic \frac{n\pi}{l}$$

$$\Rightarrow T_n(t) = A'_n \cdot \cos c \frac{n\pi}{l} t + B'_n \cdot \sin c \frac{n\pi}{l} t.$$

Rezumat:

$$\begin{aligned} n \in \mathbb{N}^* \rightarrow u_n(x, t) &= X_n(x) \cdot T_n(t) = \\ &= \left(A_n \cdot \cos c \frac{n\pi}{l} t + B_n \cdot \sin c \frac{n\pi}{l} t \right) \cdot \sin \frac{n\pi x}{l}; \end{aligned}$$

$$u_n \text{ satisface } \begin{cases} \text{ecuația undelor} \\ \text{condiții la limită} \end{cases}$$

$$\Rightarrow \sum_{k=1}^n u_k \text{ satisface } \begin{cases} \text{ecuația undelor} \\ \text{condiții la limită.} \end{cases}$$

Oare $\sum_{n=1}^{\infty} u_n$ este soluție a problemei?

Presupunem $\sum_{k=1}^{\infty} u_n(x, t)$ convergentă cu suma $\sum_{n \geq 1} u_n(x, t) = u(x, t).$

Mai presupunem că seria $\sum_{n \geq 1} u_n(x, t)$ poate fi derivată de două ori în raport cu $x, t \Rightarrow$ funcția u satisface și condițiile la limită.

Cerem ca u să satisfacă condițiile inițiale

$$A_n = b_n = \frac{2}{l} \cdot \int_0^l \rho(x) \cdot \sin \frac{n\pi x}{l} dx,$$

pentru că

$$\rho(x) = u(x, 0) = \sum_{n \geq 1} A_n \cdot \sin \frac{n\pi x}{l}$$

$$\rho \in C^2([0, l]) \sim \rho(x) \xrightarrow{\text{Fourier}} \sum_{n \geq 1} b_n \cdot \sin \frac{n\pi x}{l},$$

$$\frac{\partial u}{\partial t} = \sum_{n \geq 1} \frac{\partial u_n}{\partial t} =$$

$$= \sum_{n \geq 1} \left(-A_n \cdot c \frac{n\pi}{l} \cdot \sin c \frac{n\pi}{l} t + B_n \cdot c \frac{n\pi}{l} \cdot \cos c \frac{n\pi}{l} t \right) \sin \frac{n\pi x}{l}$$

$$\frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = \psi(x) \Leftrightarrow$$

$$\sum_{n=1}^{\infty} B_n \cdot c \frac{n\pi}{l} \cdot \sin \frac{n\pi x}{l} = \psi(x) \xrightarrow{\text{Fourier}} \sum_{n=1}^{\infty} \tilde{b}_n \cdot \sin \frac{n\pi x}{l},$$

$$\tilde{b}_n = \frac{2}{l} \cdot \int_0^l \psi(x) \cdot \sin \frac{n\pi x}{l} dx \Rightarrow \tilde{b}_n = B_n \cdot c \frac{n\pi}{l} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow u(x, t) = \sum_{n=1}^{\infty} \left(b_n \cdot \cos c \frac{n\pi}{l} t + \frac{l}{n\pi c} \cdot \tilde{b}_n \sin c \frac{n\pi}{l} t \right) \sin \frac{n\pi x}{l}$$

Unde b_n reprezintă coeficientul Fourier în sin ai lui $\rho(x)$, iar \tilde{b}_n reprezintă coeficientul Fourier în sin ai lui $\psi(x)$. Este vorba de dezvoltarea în serie Fourier de sinusuri pentru $\rho(x)$, respectiv $\psi(x)$.

Observația 6.10 Cu condiții suplimentare față de cele de la metoda reflexiilor ($\exists \rho'', \psi''$ — continue pe porțiuni) u dat de relația de mai sus este soluție unică a problemei formulate.

6.1 Exerciții rezolvate

Exercițiul 6.11 Reprezentați grafic folosind lungimea intervalului de definiție drept perioadă și calculați seria Fourier corespunzătoare.

1)

$$f(x) = \begin{cases} 0, & x \in \left(-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}\right) \\ 1, & x \in \left(\frac{\pi}{2}, \frac{3\pi}{2}\right) \end{cases}$$

$$T = 2\pi \Rightarrow \omega = \frac{2\pi}{T} = 1 \text{ pulsația.}$$

Soluție.

f prelungită este pară $\Rightarrow b_k = 0$.

$$\forall x \neq \frac{\pi}{2} \Rightarrow f \text{ continua în } x \Rightarrow$$

$$\forall x \in \left(-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}\right) \cup \left(\frac{\pi}{2}, \frac{3\pi}{2}\right)$$

$$f(x) = \frac{a_0}{2} + \sum_{k=1}^{\infty} a_k \cdot \cos(kx).$$

$$\frac{1}{2} \left(f\left(\frac{\pi}{2} + 0\right) + f\left(\frac{\pi}{2} - 0\right) \right) =$$

$$= \frac{a_0}{2} + \sum_{k=1}^{\infty} a_k \cdot \cos\left(k \frac{\pi}{2}\right).$$

$$a_0 = \frac{2}{T} \cdot \int_{-\frac{\pi}{2}}^{\frac{3\pi}{2}} f(x) dx = \frac{1}{\pi} \cdot \int_{\frac{\pi}{2}}^{\frac{3\pi}{2}} dx = 1$$

$$a_k = \frac{2}{T} \cdot \int_{-\frac{\pi}{2}}^{\frac{3\pi}{2}} f(x) \cos(k\omega x) dx = \frac{1}{\pi} \cdot \int_{\frac{\pi}{2}}^{\frac{3\pi}{2}} \cos(kx) dx =$$

$$= \frac{1}{\pi k} \cdot \sin kx \Big|_{\frac{\pi}{2}}^{\frac{3\pi}{2}} = \frac{1}{\pi k} \left(\sin \frac{3k\pi}{2} - \sin \frac{k\pi}{2} \right) =$$

$$= \frac{2}{\pi k} \sin \frac{k\pi}{2} \cos k\pi = \frac{2}{\pi k} (-1)^k \sin \frac{k\pi}{2}.$$

Dar:

$$(-1)^k \sin \frac{k\pi}{2} = \begin{cases} 0, & k = \text{par} = 2n + 2 \\ (-1)^{n+1}, & k = \text{impar} = 2n + 1 \end{cases} \quad n \geq 0.$$

Atunci:

$$\forall \begin{cases} x \in \mathbb{R} \\ x \neq \frac{\pi}{2} \Rightarrow f(x) = \frac{1}{2} + \sum_{n=0}^{\infty} \frac{2}{\pi} \cdot \frac{(-1)^{n+1}}{2n+1} \cdot \cos(2n+1)x, \end{cases}$$

$$x = \frac{\pi}{2} \Rightarrow \frac{f\left(\frac{\pi}{2} - 0\right) + f\left(\frac{\pi}{2} + 0\right)}{2} = \frac{1}{2}.$$

Altfel scris:

$$a_k = \begin{cases} 0, & k = 2n + 2 \\ (-1)^{\frac{k+1}{2}}, & k = 2n + 1 \end{cases} \quad n \geq 0, k \geq 1 \Rightarrow$$

$$\Rightarrow f(x) = \begin{cases} \frac{1}{2}, & k = 2n \text{ sau } x = \frac{\pi}{2} + n\pi \\ \frac{1}{2} + \frac{2}{\pi} \cdot \sum_{k=1}^{\infty} \frac{(-1)^{\frac{k+1}{2}}}{k} \cos(kx), & k = 2n + 1. \end{cases}$$

Sau: f pară rezultă $b_n = 0, \forall n \geq 1$. $T = 2l = 2\pi \Rightarrow l = \pi$.
Pentru $n \geq 1$ avem:

$$\begin{aligned} a_n &= \frac{2}{l} \cdot \int_0^l f(x) \cos(nx) dx = \frac{2}{\pi} \cdot \int_{\frac{\pi}{2}}^{\pi} \cos(nx) dx = \\ &= \frac{2}{n\pi} \cdot \sin nx \Big|_{\frac{\pi}{2}}^{\pi} = \begin{cases} \frac{2}{n\pi} (-1)^{n+1}, & n \geq 1, n \text{ impar} \\ 0, & n \geq 1, n \text{ par}. \end{cases} \end{aligned}$$

Metodă mai rapidă cu proprietatea (6.3).

2)

$$f(x) = |x|,$$

$$-2 < x < 2.$$

Soluție.

$$f(x) = \begin{cases} -x, & -2 < x \leq 0 \\ x, & 0 < x < 2 \end{cases}$$

$$f \text{ pară} \Rightarrow b_k = 0.$$

$$T = 4, \omega = \frac{2\pi}{T} = \frac{\pi}{2}.$$

$$f(x) = \frac{a_0}{2} + \sum_{k=1}^{\infty} a_k \cos(k\omega x).$$

$$a_0 = \frac{2}{T} \int_{-2}^2 |x| dx = \int_0^2 x dx = \frac{x^2}{2} \Big|_0^2 = 2.$$

$$\begin{aligned}
 a_k &= \frac{2}{T} \int_{-2}^2 |x| \cos(k\omega x) dx = \int_0^2 x \cos\left(\frac{k\pi}{2}x\right) dx = \\
 &= \frac{2}{k\pi} \int_0^2 x \left[\sin\left(\frac{k\pi}{2}x\right) \right]' dx = \\
 &= \frac{2}{k\pi} x \sin\left(\frac{k\pi}{2}x\right) \Big|_0^2 - \frac{2}{k\pi} \int_0^2 \sin\left(\frac{k\pi}{2}x\right) dx = \\
 &= \frac{2}{k\pi} \frac{2}{k\pi} \cos\frac{k\pi}{2}x \Big|_0^2 = \frac{4}{k^2\pi^2} \left[(-1)^k - 1 \right] \Rightarrow
 \end{aligned}$$

$$f(x) = 1 + \frac{4}{\pi^2} \sum_{k=1}^{\infty} \frac{1}{k^2} \left[(-1)^k - 1 \right] \cos\left(\frac{k\pi}{2}x\right), \forall x \in \mathbb{R}.$$

3)

$$f(x) = \begin{cases} -1-x, & -1 < x < 0 \\ 1-x, & 0 < x < 1. \end{cases}$$

Soluție.

$$f(-x) = \begin{cases} 1+x, & -1 < x < 0 \\ x-1, & 0 < x < 1 \end{cases} = -f(x)$$

$$\Rightarrow f \text{ impară} \Rightarrow a_k = 0, \quad k = 0, 1, 2, \dots$$

$$T = 2, \quad \omega = \frac{2\pi}{T} = \pi.$$

$$\begin{aligned}
b_k &= \frac{2}{T} \int_{-1}^1 f(x) \cdot \sin(k\omega x) dx = \\
&= 2 \int_0^1 (1-x) \cdot \sin(k\pi x) dx = \\
&= -\frac{2}{k\pi} \int_0^1 (1-x) (\cos k\pi x)' dx = \\
&= \frac{2}{k\pi} \cdot (1-x) \cdot \cos k\pi x \Big|_{-1}^0 - \frac{2}{k\pi} \int_0^1 \cos k\pi x dx = \\
&= \frac{2}{k\pi} - \frac{2}{k\pi} \cdot \frac{1}{k\pi} \cdot \sin k\pi x \Big|_0^1 = \frac{2}{k\pi}, \quad k = 1, 2, \dots
\end{aligned}$$

$$f(x) = \frac{2}{\pi} \cdot \sum_{k=1}^{\infty} \frac{1}{k} \cdot \sin(k\pi x), \quad (\forall) x \in \mathbb{R}.$$

$$f(x) = \sum_{k=1}^{\infty} \frac{2}{k\pi} \cdot \sin(k\pi x), \quad (\forall) x \in \mathbb{R}.$$

Observația 6.12 Dacă funcția

$$f : [a, a + T] \rightarrow \mathbb{R}$$

este monotonă pe porțiuni, cu un număr finit de discontinuități de speța I a și periodică de perioadă T , atunci, $(\forall) x \in \mathbb{R}$ avem:

$$\frac{f(x+0) + f(x-0)}{2} = \frac{a_0}{2} + \sum_{k=1}^{\infty} (a_k \cdot \cos(k\omega x) + b_k \cdot \sin(k\omega x))$$

unde seria din expresia de mai sus este serie Fourier a lui f convergentă pe \mathbb{R} .

$$a_k = \frac{2}{T} \int_a^{a+T} f(x) \cdot \cos(k\omega x) dx, \quad k \geq 0$$

$$b_k = \frac{2}{T} \int_a^{a+T} f(x) \cdot \sin(k\omega x) dx, \quad k \geq 1,$$

$$x \in (-\pi, \pi].$$

În plus, dacă f este continuă atunci seria Fourier este uniform convergentă pe \mathbb{R} .

Dacă f prelungită este pară $\Rightarrow b_k = 0, k = 1, 2, 3, \dots$ și dacă f prelungită este impară $\Rightarrow a_k = 0, k = 0, 1, 2, \dots$

Exercițiul 6.13 Fie

$$T = 2 \cdot \pi, \quad f(x) = x^2.$$

a) Determinați seria Fourier asociată lui f și arătați că

$$x^2 = \frac{\pi^2}{3} + 4 \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \cdot \frac{\cos(nx)}{n^2}, \quad x \in [-\pi, \pi].$$

b)

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^2} = \frac{\pi^2}{6}, \quad \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n+1}}{n^2} = \frac{\pi^2}{12}; \quad \sum_{n \geq 1} \frac{1}{n^4} = \frac{\pi^2}{90}.$$

Soluție.

a)

$$f \text{ pară} \Rightarrow b_n = 0, \quad n = 1, 2, \dots$$

$$a_0 = \frac{2}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} x^2 dx = \frac{2}{\pi} \int_0^{\pi} x^2 dx = \frac{2}{\pi} \cdot \frac{x^3}{3} \Big|_0^{\pi} = \frac{2\pi^2}{3}.$$

$$a_n = \frac{2}{\pi} \int_0^{\pi} x^2 \cdot \cos \frac{n\pi x}{\pi} dx = \frac{2}{\pi n} \int_0^{\pi} x^2 \cdot (\sin(nx))' dx =$$

$$= \frac{2}{\pi n} \cdot x^2 \cdot \sin(nx) \Big|_0^{\pi} - \frac{4}{\pi n} \int_0^{\pi} x \cdot \sin(nx) dx =$$

$$= \frac{4}{\pi n^2} \cdot x \cdot \cos(nx) \Big|_0^{\pi} -$$

$$- \frac{4}{\pi n^2} \int_0^{\pi} \cos(nx) dx = \frac{4}{n^2} \cdot (-1)^n - \frac{4}{\pi n^3} \cdot \sin(nx) \Big|_0^{\pi} \Rightarrow$$

$$a_n = b_n = \frac{4}{n^2} \cdot (-1)^n, \quad n = 1, 2, \dots$$

$$f(x) \text{ continuă} \Rightarrow f(x) = \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} a_n \cdot \cos(nx), \quad (\forall) x \in \mathbb{R}$$

și seria Fourier e uniform convergentă pe \mathbb{R} .

$$\Rightarrow x^2 = \frac{\pi^2}{3} + 4 \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n^2} \cdot \cos(nx), \quad (\forall) x \in \mathbb{R} \rightarrow (\forall) x \in [-\pi, \pi].$$

Observație: ”mai riguros” avem:

$$a_n = \frac{4}{n^2} \cdot (-1)^n, n \geq 1; \quad a_0 = \frac{2 \cdot \pi^2}{3}; \quad b_n = 0, \quad n \geq 1.$$

seria Fourier asociată:

$$\frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} a_n \cdot \cos(nx) = \frac{\pi^2}{3} + 4 \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n^2} \cdot \cos(nx)$$

$$f(x) \text{ continuă pe } (-\pi, \pi] \Rightarrow f(x) = \frac{\pi^2}{3} + 4 \sum_{n \geq 1} \frac{(-1)^n}{n^2} \cdot \cos(nx),$$

$(\forall) x \in (-\pi, \pi]$ și din periodicitate avem

$$f(x) = x^2 = \frac{\pi^2}{3} + \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n^2} \cdot \cos(nx), \quad (\forall) x \in \mathbb{R}.$$

b)

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^2} = \frac{\pi^2}{6}, \quad \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n+1}}{n^2} = \frac{\pi^2}{12}; \quad \sum_{n \geq 1} \frac{1}{n^4} = \frac{\pi^2}{90}.$$

Soluție.

$$x^2 = \frac{\pi^2}{3} + 4 \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n^2} \cdot \cos(nx), \quad (\forall) x \in \mathbb{R}.$$

$$x = \pi \Rightarrow \frac{2 \cdot \pi^2}{3} = 4 \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^2} \Rightarrow \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^2} = \frac{\pi^2}{6}.$$

$$x = 0 \Rightarrow -\frac{\pi^2}{3} = 4 \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n^2} \Rightarrow \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n+1}}{n^2} = \frac{\pi^2}{12}.$$

Relația Parseval-Leapunov:

$$\frac{a_0^2}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} (a_n^2 + b_n^2) = \frac{1}{l} \int_{-l}^l f^2(x) dx; \quad l = \pi$$

$$\frac{1}{2} \cdot \left(\frac{2 \cdot \pi^2}{3} \right)^2 + \sum_{n=1}^{\infty} \frac{16}{n^4} = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} x^4 dx = \frac{2}{\pi} \cdot \frac{x^5}{5} \Big|_0^{\pi} = \frac{2 \cdot \pi^4}{5}.$$

$$\frac{2 \cdot \pi^4}{9} + 16 \sum_{n \geq 1} \frac{1}{n^4} = \frac{2 \cdot \pi^4}{5}.$$

$$\sum_{n \geq 1} \frac{1}{n^4} = \frac{1}{16} \cdot 2 \cdot \left(\frac{\pi^4}{5} - \frac{\pi^4}{9} \right) = \frac{2 \cdot 4}{16 \cdot 5 \cdot 9} \cdot \pi^4 = \frac{\pi^4}{90}.$$

Exercițiul 6.14 Să se dezvolte în serie Fourier următoarea funcție:

$$f(t) = \begin{cases} t, & t \in \left[0, \frac{1}{2}\right] \\ 1-t, & t \in \left[\frac{1}{2}, 1\right] \end{cases}$$

de perioadă $T = 1$.

Soluție.

Funcția f este continuă, monotonă pe porțiuni, deci este dezvoltabilă în serie Fourier și $\forall t \in [0, 1]$

$$f(t) = \frac{a_0^2}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} (a_n \cos 2\pi n t + b_n \sin 2\pi n t)$$

uniform convergentă pe $[0, 1]$, iar coeficienții Fourier sunt:

$$\begin{aligned} a_0 &= 2 \int_0^1 f(t) dt = 2 \left(\int_0^{\frac{1}{2}} t dt + \int_{\frac{1}{2}}^1 (1-t) dt \right) = \\ &= t^2 \Big|_0^{\frac{1}{2}} + 2t \Big|_{\frac{1}{2}}^1 - t^2 \Big|_{\frac{1}{2}}^1 = \\ &= \frac{1}{4} + 2 \left(1 - \frac{1}{2} \right) - \left(1 - \frac{1}{4} \right) = \frac{5}{4} - \frac{3}{4} = \frac{1}{2}. \end{aligned}$$

$$\left. \begin{aligned} a_n &= 2 \int_0^1 f(t) \cos 2\pi n t dt \\ b_n &= 2 \int_0^1 f(t) \sin 2\pi n t dt \end{aligned} \right\} \Rightarrow a_n + ib_n = 2 \int_0^1 f(t) e^{i2\pi n t} dt =$$

$$= 2 \int_0^{\frac{1}{2}} t e^{i2\pi n t} dt + 2 \int_{\frac{1}{2}}^1 (1-t) e^{i2\pi n t} dt.$$

Deci

$$a_n + ib_n = \frac{1}{i\pi n} \left[\frac{1}{2} e^{i\pi n} - \frac{1}{i2\pi n} e^{i2\pi n t} \Big|_{\frac{1}{2}}^1 \right] +$$

$$\begin{aligned}
& + \frac{1}{i\pi n} \left[-\frac{1}{2} e^{i\pi n} + \frac{1}{i2\pi n} e^{i2\pi n t} \right] \Big|_{\frac{1}{2}} = \\
& = \frac{1}{2\pi^2 n^2} (e^{i\pi n} - 1) - \frac{1}{2\pi^2 n^2} (e^{i2\pi n} - e^{i\pi}) = \\
& = \frac{1}{\pi^2 n^2} e^{i\pi n} - \frac{1}{\pi^2 n^2} = \frac{1}{\pi^2 n^2} [(-1)^n - 1] \\
& = \begin{cases} \frac{-2}{\pi^2 (2n-1)^2}, & n = 2n-1, n \geq 1 \\ 0, & n = 2n. \end{cases} \\
a_n = \begin{cases} \frac{-2}{\pi^2 (2n-1)^2}, & n = 2n-1, n \geq 1 \\ 0, & n = 2n. \end{cases}
\end{aligned}$$

$$b_n = 0, (\forall) n \geq 1.$$

Deci

$$f(t) = \frac{1}{4} - \frac{2}{\pi^2} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\cos 2(2n-1)\pi t}{(2n-1)^2}, (\forall) t \in [0, 1].$$

Metoda a-II-a

f este pară $\Rightarrow b_n, \forall n \geq 1$. $T = 2l = 1 \Rightarrow l = \frac{1}{2}$ și $\omega = 2\pi$ rezultă

$$\begin{aligned}
a_n & = \frac{2}{l} \int_0^l f(t) \cos n\omega t dt = 4 \int_0^{1/2} t \cos 2n\pi t dt = \\
& = 4 \int_0^{1/2} t \left(\frac{\sin 2n\pi t}{2n\pi} \right)' dt \stackrel{\text{părți}}{=} -4 \int_0^{1/2} \frac{\sin 2n\pi t}{2n\pi} dt = \\
& = \frac{4}{(2n\pi)^2} \cos 2n\pi t \Big|_0^{1/2} = \frac{1}{\pi^2 n^2} [(-1)^n - 1], n \geq 1.
\end{aligned}$$

Teorema 6.15 *Dacă*

$$f(t) = \frac{a_0}{2} + \sum_{n \geq 1} \left(a_n \cos \frac{2\pi}{T} nt + b_n \sin \frac{2\pi}{T} nt \right), (\forall) t \in \mathbb{R},$$

f este de perioadă T și seria din dreapta este uniform convergentă pe \mathbb{R} , atunci ea este serie Fourier asociată lui $f(t)$.

Exercițiul 6.16 Să se dezvolte în serie Fourier:

$$f(t) = \frac{a \sin t}{1 - 2a \cos t + a^2},$$

$a \in \mathbb{C}$, $|a| < 1$, $t \in \mathbb{R}$.

Soluție.

$$1 - 2a \cos t + a^2 = 1 - a(e^{it} + e^{-it}) + a^2 e^{it} e^{-it} = (1 - ae^{it})(1 - ae^{-it}).$$

$$\begin{aligned} f(t) &= \frac{a(e^{it} - e^{-it})}{2i(1 - ae^{it})(1 - ae^{-it})} = \\ &= \frac{1}{2i(1 - ae^{it})} - \frac{1}{2i(1 - ae^{-it})}. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} |ae^{\pm it}| = |a| < 1 \Rightarrow \quad & \frac{1}{1 - ae^{it}} = \sum_{n=0}^{\infty} a^n e^{int} \\ & \frac{1}{1 - ae^{-it}} = \sum_{n=0}^{\infty} a^n e^{-int}. \end{aligned}$$

Deci

$$f(t) = \sum_{n \geq 0} a^n \sin nt, (\forall) t \in \mathbb{R}, n \geq 1.$$

$$\left. \begin{aligned} f(t) &= \sum_{n=1}^{\infty} a^n \sin nt, (\forall) t \in \mathbb{R}; |a^n \sin nt| \leq |a|^n \\ &\quad \sum_{n \geq 1} |a|^n \text{ convergentă} \end{aligned} \right\} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \sum_{n=1}^{\infty} a^n \sin nt$$

este uniform convergentă pe \mathbb{R} , deci f este dezvoltată în serie Fourier.

Exercițiul 6.17 Să se dezvolte în serie Fourier

$$f(t) = \ln(1 - 2a \cos t + a^2), a \in \mathbb{R},$$

$$|a| < 1.$$

Soluție. Funcția f are perioada $T = 2\pi$,

$$f'(t) = \frac{2a \sin t}{1 - 2a \cos t + a^2} = 2 \sum_{n=1}^{\infty} a^n \sin nt, (\forall) t \in \mathbb{R}.$$

Integrăm termen cu termen, deoarece seria din dreapta este uniform convergentă.

$$f(t) = 2 \sum_{n \geq 1} a^n \int \sin nt \, dt = -2 \sum_{n \geq 1} \frac{a^n}{n} \cos nt, (\forall) t \in \mathbb{R}.$$

Seria obținută este o serie uniform convergentă deoarece:

$$\left| \frac{a^n}{n} \cos nt \right| \leq \frac{|a|^n}{n}, (\forall) t \in \mathbb{R}, n \geq 1$$

și seria

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{|a|^n}{n}$$

este convergentă cu criteriul raportului. Deoarece seria din dreapta este uniform convergentă pe \mathbb{R} , ea reprezintă seria Fourier a lui $f(t)$ pe \mathbb{R} .

Exercițiul 6.18 Să se dezvolte în serie Fourier:

$$f(t) = e^{\cos x} \cos(\sin x), g(x) = e^{\cos x} \sin(\sin x).$$

Soluție. Funcțiile f, g au perioada $T = 2\pi$.

$$f(x) + ig(x) = e^{\cos x} \cdot e^{i \sin x} = e^{\cos x + i \sin x} =$$

$$= \sum_{n=0}^{\infty} \frac{(\cos x + i \sin x)^n}{n!} = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{\cos nx}{n!} + i \sum_{n=0}^{\infty} \frac{\sin nx}{n!}, (\forall) x \in \mathbb{R}.$$

Seriile $\sum_{n=0}^{\infty} \frac{\cos nx}{n!}$, $\sum_{n=0}^{\infty} \frac{\sin nx}{n!}$ sunt uniform convergente pe \mathbb{R} , deoarece $\left| \frac{\cos nx}{n!} \right| \leq \frac{1}{n!}$, $\left| \frac{\sin nx}{n!} \right| \leq \frac{1}{n!}$, $\sum_{n=0}^{\infty} \frac{1}{n!} = e$ este convergentă $\forall x \in \mathbb{R}$, deci reprezintă seriile Fourier pentru $f(x)$ și $g(x)$.

$$f(x) = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{\cos nx}{n!}, \forall x \in \mathbb{R}$$

$$g(x) = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{\sin nx}{n!}, \forall x \in \mathbb{R}.$$

Dacă $f(t)$ continuă pe $[0, T]$, monotonă pe porțiuni, periodică de perioadă T , atunci:

$$f(t) = \frac{a_0}{2} + \sum_{n \geq 1} (a_n \cos nt + b_n \sin nt), (\forall) t \in \mathbb{R}.$$

Exercițiul 6.19 Să se dezvolte în serie Fourier:

$$f(t) = \frac{1}{\cos t} = \sec t = \sec t, t \in \left[-\frac{\pi}{4}, \frac{\pi}{4} \right],$$

f este monotonă pe porțiuni, continuă pe $[-\frac{\pi}{4}, \frac{\pi}{4}]$, este dezvoltabilă în serie Fourier și de perioadă $T = \frac{\pi}{4} - (-\frac{\pi}{4}) = \frac{\pi}{2}$, f este pară, deci

$$b_n = 0, n \geq 1.$$

$$\begin{aligned} a_0 &= \frac{2}{T} \int_{-\frac{\pi}{4}}^{\frac{\pi}{4}} f(t) dt = \frac{2}{\frac{\pi}{2}} \int_{-\frac{\pi}{4}}^{\frac{\pi}{4}} \frac{dt}{\cos t} = \frac{8}{\pi} \int_0^{\frac{\pi}{4}} \frac{dt}{\cos t} = \\ &= \frac{8}{\pi} \int_0^{\frac{\pi}{4}} \frac{dt}{\frac{1}{\sqrt{1+tg^2t}}} = \\ &= \frac{8}{\pi} \int_0^{\frac{\pi}{4}} \sqrt{1+tg^2t} dt \stackrel{tgt=y}{=} \frac{8}{\pi} \int_0^1 \frac{dy}{\sqrt{1+y^2}} = \\ &= \frac{8}{\pi} \ln \left(y + \sqrt{1+y^2} \right) \Big|_0^1 = \frac{8}{\pi} \ln \left(1 + \sqrt{2} \right); \\ a_n &= \frac{8}{\pi} \int_0^{\frac{\pi}{4}} \frac{\cos 4nt}{\cos t} dt; \end{aligned}$$

Dar

$$\frac{\cos 4nt}{\cos t} - \frac{\cos 4(n-1)t}{\cos t} = 2 \cos(4n-1)t - 2 \cos(4n-3)t.$$

$$a_n - a_{n-1} = \frac{16}{\pi} \left[\int_0^{\frac{\pi}{4}} \cos(4n-1)t dt - \int_0^{\frac{\pi}{4}} \cos(4n-3)t dt \right] =$$

$$= \frac{16}{\pi} \left[\frac{1}{4n-1} \sin \frac{\pi}{4} (4n-1) - \frac{1}{4n-3} \sin (4n-3) \frac{\pi}{4} \right]$$

$$a_n - a_0 =$$

$$= \frac{16}{\pi} \sum_{k=1}^n \left[\frac{1}{4k-1} \sin \frac{\pi}{4} (4k-1) - \frac{1}{4k-3} \sin (4k-3) \frac{\pi}{4} \right] =$$

$$= \frac{16}{\pi} \sum_{k=1}^n (-1)^{k+1} \left(\frac{1}{4k-1} - \frac{1}{4k-3} \right) \sin \left(k\pi - \frac{\pi}{4} \right)$$

dar

$$\sin \left(k\pi - \frac{3\pi}{4} \right) = \frac{(-1)^{k+1}}{\sqrt{2}},$$

deci

$$\begin{aligned} a_n - a_0 &= \frac{16}{\pi\sqrt{2}} \sum_{k=1}^n (-1)^{k+1} \left(\frac{1}{4k-1} - \frac{1}{3k-2} - \frac{1}{4k-3} \right) = \\ &= \frac{16}{\pi\sqrt{2}} \left(\frac{(-1)^{n+1}}{4n-1} - \frac{1}{2} + \frac{(-1)^{n+1}}{4n-3} + \frac{1}{2} \right) = \\ &= \frac{16}{\pi\sqrt{2}} (-1)^{n+1} \left(\frac{1}{4n-1} - \frac{1}{4n-3} \right) \\ \Rightarrow a_n &= a_0 + \frac{16}{\pi\sqrt{2}} (-1)^{n+1} \left(\frac{1}{4n-1} - \frac{1}{4n-3} \right), n \geq 1. \end{aligned}$$

Exercițiul 6.20 Să se dezvolte în serie Fourier

$$f(t) = \frac{1}{2 + \cos t}.$$

Soluție. Funcția f are perioada $T = 2\pi$, continuă pe \mathbb{R} și monotonă pe porțiuni, deci f este dezvoltabilă în serie Fourier uniform convergentă pe \mathbb{R} și cum f este pară avem:

$$b_n = 0, (\forall) n \geq 1 \Rightarrow f(t) = a_0 + \sum_{n=1}^{\infty} a_n \cos nt,$$

unde:

$$\begin{aligned} a_0 &= \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(t) dt = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} \frac{dt}{2 + \cos t} = \frac{1}{\pi} \oint_C \frac{1}{2 + \frac{z^2+1}{2z}} \frac{dz}{iz} = \\ &= \frac{2}{\pi i} \oint_C \frac{dz}{z^2 + 4z + 1} = \frac{2}{\pi i} \cdot 2\pi i \operatorname{Res}_{z=z_1} f(z), \end{aligned}$$

unde

$$f(z) = \frac{1}{z^2 + 4z + 1}$$

$$z^2 + 4z + 1 = 0 \Rightarrow z_{1,2} = \frac{-4 \pm 2\sqrt{3}}{2} = -2 \pm \sqrt{3},$$

poli simpli

$$z_1 = -2 + \sqrt{3} \in C, z_2 \notin C.$$

$$\operatorname{Res}_{z=z_1} f(z) = \frac{1}{2z + 4} \Big|_{z = -2 + \sqrt{3}} = \frac{1}{2\sqrt{3}}.$$

$$\begin{aligned}
 a_n &= \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} \frac{\cos nt}{2 + \cos t} dt = \frac{1}{\pi} \operatorname{Re} \int_{-\pi}^{\pi} \frac{(e^{it})^n}{2 + \cos t} dt = \\
 &= \frac{1}{\pi} \operatorname{Re} \oint_C \frac{z^n}{2 + \frac{z^2+1}{2z}} \frac{dz}{iz} = \frac{2}{\pi} \operatorname{Re} \frac{1}{i} \cdot \oint_C \frac{z^n}{z^2 + 4z + 1} = \\
 &= \frac{2}{\pi} \operatorname{Re} \frac{1}{i} \cdot 2\pi i \operatorname{Res}_{z=z_1} \frac{z^n}{z^2 + 4z + 1} = 4 \cdot \left. \frac{z^n}{2z + 4} \right|_{z = -2 + \sqrt{3}}.
 \end{aligned}$$

Deci

$$f(t) = \frac{1}{\sqrt{3}} + \frac{2}{\sqrt{3}} \sum_{n=1}^{\infty} \left(-2 + \sqrt{3}\right)^n \cos nt, (\forall) t \in \mathbb{R}.$$

Exercițiul 6.21 Să se dezvolte în serie Fourier:

$$f(t) = \ln(2 + \cos t)$$

$$f(t) = \frac{\sin t}{5 + 3 \cos t}.$$

Soluție.

$$f'(t) = \frac{-\sin t}{2 + \cos t}, |f'(t)| \leq 1, (\forall) t \in \mathbb{R}$$

f este periodică cu $T = 2\pi \Rightarrow f'$ este dezvoltată în serie Fourier uniform convergentă pe \mathbb{R} și cum f' este impară rezultă:

$$f'(t) = \sum_{n=1}^{\infty} b_n \sin nt, (\forall) t \in \mathbb{R},$$

unde

$$b_n = \frac{-1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} \frac{\sin t \cdot \sin nt}{2 + \cos t} dt$$

cu teorema reziduurilor avem

$$\begin{aligned} &= \frac{-1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} \frac{\sin t}{2 + \cos t} \operatorname{Im} \cdot e^{int} dt = \frac{-1}{\pi} \operatorname{Im} \int_{-\pi}^{\pi} \frac{(e^{it})^n \sin t}{2 + \cos t} dt = \\ &= \frac{-1}{\pi} \operatorname{Im} \left(\oint_c \frac{\frac{z^2-1}{2iz} \cdot z^n dz}{2 + \frac{z^2+1}{2z}} \frac{1}{iz} \right) = \frac{+1}{\pi} \operatorname{Im} \left(\oint_c \frac{(z^2-1) z^{n-1}}{z^2 + 4z + 1} dz \right) = \\ &= \frac{1}{\pi} \operatorname{Im} (2\pi i \operatorname{Res} f(z)) = \\ &= 2 \operatorname{Im} \left(i \cdot \frac{(z^2-1) z^{n-1}}{2z+4} \Big|_{z=-2+\sqrt{3}} \right) = \\ &= \frac{1}{\sqrt{3}} (-1)^{n-1} (2-\sqrt{3})^{n-1} = \frac{(\sqrt{3}-2)^{n-1}}{\sqrt{3}(6-4\sqrt{3})} = \\ &= \frac{(\sqrt{3}-2)^{n-1}}{2(3-2\sqrt{3})\sqrt{3}} = \frac{(\sqrt{3}-2)^{n-1}}{6(\sqrt{3}-2)} = \frac{(\sqrt{3}-2)^{n-1}}{6}, n \geq 1. \end{aligned}$$

Deci

$$f'(t) = \frac{1}{6} \sum_{n \geq 1} (\sqrt{3}-2)^{n-1} \sin nt, (\forall) t \in \mathbb{R}.$$

Seria Fourier e uniform, convergentă \Rightarrow se poate integra termen cu termen obținând:

$$f(t) = -\frac{1}{6} \sum_{n \geq 1} \frac{(\sqrt{3}-2)^{n-2}}{n} \cos nt, (\forall) t \in \mathbb{R}.$$

Seria Fourier a lui $f(t)$ în baza teoremei (6.17) este uniform convergentă pentru că

$$\left| \frac{(\sqrt{3}-2)^{n-2}}{n} \cos nt \right| \leq \left| \frac{\sqrt{3}-2}{n} \right|^{n-2},$$

iar seria $\sum_{n \geq 1} \frac{(2-\sqrt{3})^{(n-2)}}{n}$ este convergentă cu criteriul raportului.

Dacă $f(t)$ este egală cu o serie trigonometrică uniform convergentă pe \mathbb{R} , atunci această este serie Fourier a lui $f(t)$.

Exercițiul 6.22 Să se dezvolte în serie Fourier:

$$f(t) = \operatorname{sgnt},$$

definită pe $(-\pi, \pi)$ de perioadă $T = 2\pi$. Apoi să se calculeze

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n+1}}{2n+1}.$$

Soluție. Funcția

$$f(t) = \operatorname{sgt} = \operatorname{sgnt}$$

definită pe $(-\pi, \pi)$ de perioadă $T = 2\pi$:

$$f(t) = \begin{cases} -1, & t \in (-\pi, 0) \\ 0, & t = 0 \\ 1, & t \in (0, \pi). \end{cases}$$

Monotonă pe porțiuni și continuă pe $(-\pi, \pi) \setminus \{0\}$ discontinuitate de speța I-a, rezultă că f se dezvoltă în serie Fourier pe $(-\pi, \pi)$ și

$$f(t) = \frac{a_0}{2} + \sum_{n \geq 1} (a_n \cos nt + b_n \sin nt), (\forall) t \in (-\pi, \pi) \setminus \{0\}$$

În $t = 0$ suma seriei Fourier este egală cu

$$\frac{f(0-0) + f(0+0)}{2} = \frac{-1+1}{2} = 0.$$

În extremități suma seriei Fourier este:

$$S(-\pi) = S(\pi) = \frac{f(\pi+0) + f(\pi-0)}{2} = \frac{-1+1}{2} = 0$$

$$a_0 = \frac{1}{\pi} \left(\int_{-\pi}^0 dt + \int_0^{\pi} dt \right) = \frac{1}{\pi} \left(-t \Big|_{-\pi}^0 + \pi \right) = 0$$

Funcția f este impară.

$$\Rightarrow a_n = 0, (\forall) n \geq 0.$$

Deci $(\forall) t \neq 0$

$$f(t) = \sum_{n=1}^{\infty} b_n \sin nt;$$

$$b_n = \frac{2}{\pi} \int_0^{\pi} \sin ntdt = \frac{-2}{\pi n} \cos nt \Big|_0^{\pi} =$$

$$= \frac{2}{\pi n} (1 - (-1)^n) = \begin{cases} 0, & n = 2n \\ \frac{4}{\pi(2n-1)}, & n = 2n - 1, n \geq 1. \end{cases}$$

$$\begin{cases} f(t) = \frac{4}{\pi} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sin(2n-1)t}{2n-1}, (\forall) t \in (-\pi, \pi) \setminus \{0\} \\ S(0) = 0; S(-\pi) = S(\pi) = 0 \end{cases}$$

$$t = \frac{\pi}{2} \Rightarrow 1 = \frac{4}{\pi} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sin\left(n\pi - \frac{\pi}{2}\right)}{2n-1} = \frac{4}{\pi} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{2n-1} \Rightarrow$$

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{2n-1} = \frac{\pi}{4}.$$

Exercițiul 6.23 Să se dezvolte în serie Fourier:

$$f(t) = t^2,$$

definită pe $(-\pi, \pi)$ de perioadă $T = 2\pi$. Apoi să se calculeze

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^2}, \quad \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n+1}}{n^2},$$

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{(2n-1)^4}, \quad \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{(2n-1)^2}.$$

Soluție. Funcția f este continuă și monotonă pe porțiuni
 $\Rightarrow (\forall) t \in [-\pi, \pi]$ avem

$$f(t) = t^2 = \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} \left(a_n \cos \frac{2\pi}{T} nt + b_n \sin \frac{2\pi}{T} nt \right),$$

iar seria Fourier este uniform convergentă pe $[-\pi, \pi]$.

Cum

$$f(t) = t^2,$$

ea este pară, deci $\Rightarrow b_n = 0$, astfel

$$f(t) = t^2 = \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} a_n \cos \frac{2\pi}{T} nt = \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} a_n \cos nt$$

$$a_n = \frac{2}{T} \int_{-\pi}^{\pi} f(t) \cos nt \, dt = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(t) \cos nt \, dt =$$

$$= \frac{2}{T} \int_0^{\pi} t^2 \cos nt \, dt =$$

$$= \frac{2}{\pi n} \int_0^{\pi} t^2 (\sin nt)' \, dt = \frac{2}{\pi n} \left[t^2 \sin nt \Big|_0^{\pi} - 2 \int_0^{\pi} t \sin nt \, dt \right] =$$

$$= \frac{-4}{\pi n} \int_0^{\pi} t \sin nt \, dt = \frac{4}{\pi n^2} \int_0^{\pi} t (\cos nt)' \, dt =$$

$$= \frac{4}{\pi n^2} \left[t \cos nt \Big|_0^{\pi} - \int_0^{\pi} \cos nt \, dt \right] =$$

$$= \frac{4}{\pi n} \cos n\pi = \frac{4(-1)^n}{n^2}, n \geq 1.$$

$$a_0 = \frac{2}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} t^2 \, dt = \frac{2}{\pi} \int_0^{\pi} t^2 \, dt = \frac{2}{3\pi} t^3 \Big|_0^{\pi} = \frac{2\pi^2}{3};$$

$$f(t) = t^2 = \frac{\pi^2}{3} + 4 \sum_{n=1}^{\infty} \cos nt, (\forall) t \in [-\pi, \pi].$$

Dezvoltare în serie Fourier pe $[-\pi, \pi]$.

- Facem $t = \pi \Rightarrow$

$$\pi^2 = \frac{\pi^2}{3} + 4 \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^2} \Rightarrow \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^2} = \frac{\pi^2}{6};$$

- Facem $t = 0 \Rightarrow$

$$0 = \frac{\pi^2}{3} + 4 \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n^2} \Rightarrow \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n+1}}{n^2} = \frac{\pi^2}{12};$$

- Adăugăm cele 2 serii:

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1 - (-1)^n}{n^2} = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{2}{(2n-1)^2} = \frac{\pi^2}{6} \cdot \frac{3}{2} = \frac{\pi^2}{4} \Rightarrow$$

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{(2n-1)^2} = \frac{\pi^2}{8}.$$

$$t^2 = \frac{\pi^2}{3} + 4 \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n^2} \cos nt \mid \cdot t \Rightarrow$$

uniform convergența se pastrează

$$t^3 = \frac{\pi^2}{3}t + 4 \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n^2} t \cos nt$$

și integrăm pe $[0, \pi] \Rightarrow$ uniform convergența se integrează termen cu termen

$$\begin{aligned}
\int_0^{\pi} t^3 dt &= \frac{\pi^2}{3} \int_0^{\pi} t dt + 4 \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n^2} \int_0^{\pi} t \cos nt \, dt = \\
&= \frac{\pi^2}{3} \cdot \frac{\pi^2}{2} + 4 \sum_{n \geq 1} \frac{(-1)^n}{n^3} \cdot \int_0^{\pi} t (\sin nt)' dt \stackrel{*}{=} \\
\left[t \sin nt \right]_0^{\pi} - \int_0^{\pi} \sin nt dt &= \frac{1}{n} \cdot \cos nt \Big|_0^{\pi} = \frac{(-1)^n - 1}{n} \\
&\stackrel{*}{=} \frac{\pi^4}{6} + 4 \sum_{n=1}^{\infty} \frac{2}{(2n-1)^4} = \frac{\pi^4}{4} \Leftrightarrow 2 \cdot 4 \sum_{n \geq 1} \frac{1}{(2n-1)^4} = \\
&= \frac{\pi^4}{2} \left(\frac{1}{2} - \frac{1}{3} \right) = \frac{\pi^4}{12} \Rightarrow \\
&\sum_{n=1}^{\infty} \frac{2}{(2n-1)^4} = \frac{\pi^4}{96}.
\end{aligned}$$

Exercițiul 6.24 Să se dezvolte în serie Fourier:

$$f(t) = |\cos t|, t \in [-\pi, \pi]$$

Soluție. Avem

$$T = 2\pi, \quad \omega = \frac{2\pi}{T}, \quad b_n = 0, (\forall) n \geq 1.$$

$$a_0 = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} |\cos t| dt = \frac{2}{\pi} \int_0^{\pi} |\cos t| dt =$$

$$= \frac{2}{\pi} \left(\int_0^{\frac{\pi}{2}} \cos t dt - \int_{\frac{\pi}{2}}^{\pi} \cos t dt \right) =$$

$$= \frac{2}{\pi} \left(\sin t \Big|_0^{\frac{\pi}{2}} - \sin t \Big|_{\frac{\pi}{2}}^{\pi} \right) = \frac{2}{\pi} (1 + 1) = \frac{4}{\pi}.$$

$$a_n = \frac{2}{\pi} \int_0^{\pi} |\cos t| \cos nt dt =$$

$$= \frac{2}{\pi} \left(\int_0^{\frac{\pi}{2}} \cos t \cos nt dt - \int_{\frac{\pi}{2}}^{\pi} \cos t \cos nt dt \right) =$$

$$= \frac{1}{\pi} \left[\int_0^{\frac{\pi}{2}} [\cos(n+1)t + \cos(n-1)t] dt \right] -$$

$$- \frac{1}{\pi} \int_{\frac{\pi}{2}}^{\pi} [\cos(n+1)t + \cos(n-1)t] dt =$$

$$\frac{1}{\pi} \left[\frac{\sin(n+1)t}{n+1} \Big|_0^{\frac{\pi}{2}} + \frac{\sin(n-1)t}{n-1} \Big|_{\frac{\pi}{2}} - \right.$$

$$\left. - \frac{\sin(n+1)t}{n+1} \Big|_0^{\frac{\pi}{2}} - \frac{\sin(n-1)t}{n-1} \Big|_{\frac{\pi}{2}} \right] =$$

$$- \frac{2}{\pi} \left[\frac{\sin(n+1)\frac{\pi}{2}}{n+1} + \frac{\sin(n-1)\frac{\pi}{2}}{n-1} \right]$$

$$\sin(n+1)\frac{\pi}{2} = \sin\left(n\frac{\pi}{2} + \frac{\pi}{2}\right) = \cos\frac{n\pi}{2} = \begin{cases} (-1)^n, & n = 2n \\ 0, & n = 2n + 1 \end{cases}$$

$$\begin{aligned}
\sin(n-1)\frac{\pi}{2} &= \sin\left(n\frac{\pi}{2} - \frac{\pi}{2}\right) = \\
&= -\cos\frac{n\pi}{2} \begin{cases} -(-1)^n, & n = 2n \\ 0, & n = 2n+1 \end{cases} \\
a_{2n} &= \frac{2}{\pi} \left[\frac{(-1)^n}{2n+1} - \frac{(-1)^n}{2n-1} \right] = \frac{2}{\pi} (-1)^n \frac{-2}{4n^2-1} \Rightarrow \\
a_{2n} &= -\frac{4}{\pi} \frac{(-1)^n}{4n^2-1}, n \geq 1, \quad a_{2n+1} = 0
\end{aligned}$$

f continuă pe $[-\pi, \pi] \Rightarrow (\forall) t \in (-\pi, \pi)$, avem:

$$f(t) = \frac{2}{\pi} - \frac{4}{\pi} \sum_{n \geq 1} \frac{(-1)^n}{4n^2-1} \cos 2nt.$$

Exercițiul 6.25 Să se dezvolte în serie Fourier:

$$f(t) = \frac{\sin t}{5 + 3 \cos t}, t \in [-\pi, \pi], T = 2, \omega = 1.$$

Soluție. Funcția f este impară $\Rightarrow a_n = 0, (\forall) n \geq 0$.

$$\begin{aligned}
b_n &= \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} \frac{\sin t}{5 + 3 \cos t} \sin nt dt = \\
&= \frac{1}{\pi} \operatorname{Im} \int_{-\pi}^{\pi} \frac{\sin t}{5 + 3 \cos t} e^{int} dt = \frac{1}{\pi} \operatorname{Im} \oint_C \frac{\frac{z^2-1}{2iz} z^{n-1}}{5 + \frac{3(z^2+1)}{2z}} \frac{1}{iz} dz = \\
&= -\frac{1}{\pi} \operatorname{Im} \oint_C \frac{(z^2-1)z^{n-1}}{3z^2+10z+3} dz = -\frac{1}{\pi} \operatorname{Im} 2\pi i \operatorname{Res}_{z=-\frac{1}{3}} \frac{(z^2-1)z^{n-1}}{3z^2+10z+3} = \\
&= -2 \operatorname{Im} i \frac{(z^2-1)z^{n-1}}{6z+10} \Big|_{z=-\frac{1}{3}} = -2 \operatorname{Im} i \frac{-\frac{8}{9} \left(-\frac{1}{3}\right)^{n-1}}{8} =
\end{aligned}$$

$$= \frac{2}{3} \cdot \frac{(-1)^{n-1}}{3^n}, n \geq 1$$

f este continuă pe $[-\pi, \pi] \Rightarrow$

$$\begin{aligned} &= -2 \operatorname{Res} f(z) = -2 \frac{z^{n-1}(z^2 - 1)}{6z + 10} \Big|_{z=-\frac{1}{3}} = \\ &= -2 \frac{(-1)^{n-1} \frac{1}{3^{n-1}} \cdot \frac{-8}{9}}{10 - 2} = \frac{2}{3} \frac{(-1)^{n-1}}{3n} = b_n, \end{aligned}$$

$(\forall) n \geq 1$, f este continuă și cu teorema de reprezentare în serie Fourier avem:

$$f(t) = \frac{2}{3} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{3^n} \sin nt, (\forall) t \in (\pi, -\pi).$$

6.2 Probleme propuse

Exercițiul 6.26 Să se găsească seria Fourier a funcției periodice:

$$f(t) = \frac{\pi}{2sh\pi} e^t$$

definită pe intervalul $(\pi, -\pi)$ de perioadă $T = 2\pi$.

Exercițiul 6.27 Dezvoltați în serie Fourier funcția

$$f(t) = t^2 :$$

- a) pe intervalul $(-\pi, \pi]$, de perioadă $T = 2l$;
- b) pe perioada $(l, 3l]$, de perioadă $T = 2l$.

Exercițiul 6.28 Scrieți seria Fourier pentru funcția periodică

$$f(t) = \frac{1}{5 - 4 \cos t},$$

definită pe intervalul $(0, 2\pi]$, de perioadă $T = 2\pi$.

Exercițiul 6.29 Scrieți seria Fourier pentru funcția :

a)

$$f(t) = \frac{1}{5 + 3 \cos t},$$

pe $(0, 2\pi]$, $T = 2\pi$;

b)

$$f(t) = \frac{1}{5 + 3 \sin t},$$

pe $(0, 2\pi]$, $T = 2\pi$;

Exercițiul 6.30 Dezvoltați în serie Fourier pe intervalele indicate, următoarele serii periodice:

a) $f(t) = t$ pe $(-\pi, \pi)$, $T = 2\pi$;

b) $f(t) = \pi^2 - t^2$ pe $(-\pi, \pi)$, $T = 2\pi$;

(c) $f(t) = \begin{cases} at, t \in (-\pi, 0) \\ bt, t \in [0, \pi) \end{cases}$, $T = 2\pi$;

d) $f(t) = |t|$ pe $(-\pi, \pi)$, $T = 2\pi$;

e) $f(t) = e^{at}$, $a \neq 0$, pe $(-\pi, \pi)$, $T = 2\pi$;

f) $f(t) = |\sin t|$, pe $(-\pi, \pi)$, $T = 2\pi$;

g) $f(t) = 10 - t$, pe $(5, 15)$, $T = 10$;

h) $f(t) = \begin{cases} -t - \pi, t \in (-\pi, -\frac{\pi}{2}) \\ t, t \in (-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}) \\ -t + \pi, t \in [\frac{\pi}{2}, \pi) \end{cases}$, $T = 2\pi$

i) $f(t) = \frac{1}{2 + \cos t}$ pe $[-\pi, \pi]$;

Exercițiul 6.31 Să se dezvolte în serie Fourier pe $[0, \pi]$ funcția periodică $f(t)$, de perioadă $T = \pi$:

$$f(t) = \begin{cases} \frac{\pi}{3}, t \in [0, \frac{\pi}{3}] \\ 0, t \in [\frac{\pi}{3}, \frac{2\pi}{3}] \\ -\frac{\pi}{3}, t \in [\frac{2\pi}{3}, \pi] \end{cases}.$$

Capitolul 7

Ecuatiile fizicii matematice

7.1 Reducerea la forma canonică a ecuațiilor cu derivate parțiale de ordinul doi. Problema Cauchy. Ecuția coardei vibrante.

Prezentăm acum o metodă de reducere la forma canonică a E.D.P de ordinul al II-lea

Noțiuni teoretice

Fie următoarea E.D.P. de ordinul doi:

$$a(x, y) \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + b(x, y) \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} + c(x, y) \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} + f\left(x, y, u, \frac{\partial u}{\partial x}, \frac{\partial u}{\partial y}\right) = 0,$$

$u(x, y)$ de clasă C^2 , coeficienții sunt funcții continue;

Considerăm ecuația caracteristică asociată E.D.P.

$$a(x, y)r^2 - b(x, y)r + c(x, y) = 0, (r = y'(x))$$

$$\Delta = b^2 - 4ac.$$

(1) $\Delta > 0 \Rightarrow$ ecuația este de tip *hiperbolic*.

Avem două soluții: $r_2(x, y) \neq r_1(x, y)$.

$$y'(x) = r_1(x, y) \Rightarrow$$

$\xi(x, y) = C_1$ integrală primă

$$y'(x) = r_2(x, y) \Rightarrow$$

$\eta(x, y) = C_2$ integrală primă

Se face schimbarea de funcție:

$$u(x, y) = \tilde{u}(\xi, \eta).$$

Rezultă forma canonică

$$\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + f_1 \left(\xi, \eta, \tilde{u}, \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi}, \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) = 0.$$

(2) $\Delta = 0$ Ecuația este de tip *parabolic*.

$$r_2(x, y) = r_1(x, y)$$

$$\frac{dy}{dx} = y' = r_1(x, y) \Rightarrow$$

$\xi(x, y) = C_1$ integrală primă.

Notăm $\eta = x$

$$u(x, y) = \tilde{u}(\xi, \eta)$$

și avem forma canonică:

$$\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} + f_1 \left(\xi, \eta, \tilde{u}, \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi}, \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) = 0.$$

- (3) $\Delta < 0$ Ecuația este de tip *elliptic* și rădăcinile complexe conjugate ale ecuației caracteristice

$$r_{1,2}(x, y) = \alpha(x, y) \pm i\beta(x, y) \Rightarrow$$

integralele prime

$$r_{1,2}(x, y) = \xi(x, y) \pm i\eta(x, y) = c_1 \pm c_2 \Rightarrow$$

forma canonică:

$$\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} + f_1 \left(\xi, \eta, \tilde{u}, \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi}, \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) = 0.$$

Formule de derivare:

(1)

$$\frac{\partial u}{\partial x} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial x} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial x}.$$

(2)

$$\frac{\partial u}{\partial y} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial y} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial y}.$$

(3)

$$\frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = \left(\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial x} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta \partial \xi} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial x} \right) \cdot \frac{\partial \xi}{\partial x}$$

$$\begin{aligned}
& + \left(\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial x} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial x} \right) \cdot \frac{\partial \eta}{\partial x} + \\
& + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial^2 \xi}{\partial x^2} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial^2 \eta}{\partial x^2}.
\end{aligned}$$

(4)

$$\begin{aligned}
\frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} &= \left(\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial x} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta \partial \xi} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial x} \right) \cdot \frac{\partial \xi}{\partial y} \\
&+ \left(\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial x} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial x} \right) \cdot \frac{\partial \eta}{\partial y} + \\
&+ \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial^2 \xi}{\partial x \partial y} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial^2 \eta}{\partial x \partial y}.
\end{aligned}$$

(5)

$$\begin{aligned}
\frac{\partial^2 u}{\partial y^2} &= \left(\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial y} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta \partial \xi} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial y} \right) \cdot \frac{\partial \xi}{\partial y} \\
&+ \left(\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial y} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial y} \right) \cdot \frac{\partial \eta}{\partial y} + \\
&+ \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial^2 \xi}{\partial y^2} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial^2 \eta}{\partial y^2}.
\end{aligned}$$

7.1.1 Exerciții rezolvate

Exercițiul 7.1

$$\frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + 3 \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} + 2 \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = 0$$

$u : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}$, de clasă C^2 . Să se determine:

- (i) Forma canonică, tipul ecuației;

(ii) Soluția generală;

(iii)

$$\begin{cases} u(0, y) = y \\ \frac{\partial u}{\partial x}(0, y) = 3y^2. \end{cases}$$

Soluție.

(i)

$$r^2 - 3r + 2 = 0 \Rightarrow r_1 = 1, r_2 = 2.$$

$\Delta > 0$ ecuație de tip hiperbolic.

$$\begin{aligned} y' = 1 &\Rightarrow y = x + C_1 \Rightarrow y - x = C_1 \\ y' = 2 &\Rightarrow y = 2x + C_2 \Rightarrow y - 2x = C_2 \end{aligned}$$

$$\Rightarrow \begin{cases} \xi(x, y) = y - x \\ \eta(x, y) = y - 2x. \end{cases}$$

Calculăm derivatele parțiale de ordinul doi folosind derivarea funcțiilor compuse de două variabile:

$$\begin{aligned} \frac{\partial u}{\partial x} &= \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial x} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial x} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot (-1) + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot (-2) \Rightarrow \\ \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} &= - \left(\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} \cdot (-1) + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta \partial \xi} \cdot (-2) \right) + \\ &\quad + (-2) \left(\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} \cdot (-1) + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \cdot (-2) \right) \\ \frac{\partial u}{\partial y} &= \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \Rightarrow \\ \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} &= \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} \cdot (-1) + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta \partial \xi} \cdot (-2) + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} \cdot (-1) + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \cdot (-2) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
\frac{\partial^2 u}{\partial y^2} &= \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta \partial \xi} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \\
\frac{\partial^2 u}{\partial x^2} &= \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 4 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + 4 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \\
3 \cdot \left| \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} \right. &= - \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \\
2 \cdot \left| \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} \right. &= \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \\
- \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} &= 0 \Rightarrow \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} = 0
\end{aligned}$$

este forma canonică.

(ii) Soluția generală;

$$\frac{\partial}{\partial \xi} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) = 0 \Rightarrow \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} = f_1(\eta) \Rightarrow$$

$$\tilde{u} = \int f_1(\eta) d\eta = f(\eta) + g(\xi)$$

$$\tilde{u}(\xi, \eta) = f(\eta) + g(\xi)$$

unde $f, g : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ de clasă C^2

$$\Rightarrow u(x, y) = f(y - 2x) + g(y - x)$$

este soluția generală.

(iii)

$$\begin{cases} u(0, y) = y \\ \frac{\partial u}{\partial x}(0, y) = 3y^2 \end{cases} \Rightarrow$$

$$\begin{cases} f(y) + g(y) = y \\ -2f'(y) - g'(y) = 3y^2 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} f'(y) + g'(y) = 1 \\ -2f'(y) - g'(y) = 3y^2 \end{cases}$$

$$-f'(y) = 1 + 3y^2 \Rightarrow \begin{cases} f(y) = -y - y^3 + C \\ g(y) = 2y + y^3 - C \end{cases}$$

$$\begin{aligned} \Rightarrow u(x, y) &= -(y - 2x) - (y - 2x)^3 + C + \\ &+ 2(y - x) + (y - x)^3 - C = \\ &= y + (y - x - y + 2x) \cdot \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \cdot (y^2 - 2xy + x^2 + y^2 + 2x^2 - 3xy + y^2 + 4x^2 - 4xy) &= \\ = y + x(3y^2 - 9xy + 6x^2) &\Rightarrow \end{aligned}$$

$$u(x, y) = y + 3x(y^2 - 3xy + 2x^2) = y + 3x(x - y)(2x - y).$$

Exercițiul 7.2

$$x^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} - 2xy \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} + y^2 \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} + 2y \frac{\partial u}{\partial y} = x^5 y^2.$$

- (i) Forma canonică, tipul ecuației;
- (ii) Soluția generală;

Soluție.

- (i) Ecuația caracteristică

$$x^2 \cdot r^2 + 2xyr + y^2 = 0$$

$\Delta = 0 \Rightarrow$ ecuație de tip parabolic.

$$(xr + y)^2 = 0 \Rightarrow r = -\frac{y}{x}$$

$$y' = -\frac{y}{x} \Leftrightarrow \frac{dy}{y} = -\frac{dx}{x} \Rightarrow |xy| = K_0 \Rightarrow$$

$$xy = \pm K_0 = C \Rightarrow xy = C$$

$$\begin{cases} \xi = xy \\ \eta = x \end{cases} \quad u(x, y) = \tilde{u}(\xi, \eta) \sim \text{schimbarea de funcție.}$$

$$\frac{\partial u}{\partial x} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial x} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial x} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot y + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta}$$

$$\frac{\partial u}{\partial y} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial y} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial y} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot x$$

$$\frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = \left(\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} \cdot y + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} \right) \cdot y + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} \cdot y + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2}.$$

$$\cdot \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} = \left(\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} \cdot y + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} \right) \cdot x + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi}$$

$$\frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = \left(\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} \cdot x \right) \cdot x$$

$$\frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = x^2 \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2}.$$

Deci:

$$x^2 \cdot \left| \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial x^2} = \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} \cdot y^2 + 2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} \cdot y + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \right|$$

$$\begin{aligned}
 (-2xy) \cdot \left| \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} \right. &= \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} \cdot xy + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} \cdot x + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \\
 y^2 \cdot \left| \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} \right. &= \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} \cdot x^2 \\
 (2y) \cdot \frac{\partial u}{\partial y} &= \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot x \\
 x^5 y^2 = \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \cdot x^2 &\Leftrightarrow \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} = x^3 y^2; \\
 \xi = xy, \eta = x &\Rightarrow \\
 x^3 y^2 = \xi^2 \cdot \eta &\Rightarrow \\
 \Rightarrow \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} &= \xi^2 \cdot \eta
 \end{aligned}$$

este forma canonică.

(ii) Integrăm forma canonică:

$$\begin{aligned}
 \frac{\partial}{\partial \eta} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) &= \xi^2 \eta \Rightarrow \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} = \xi^2 \cdot \frac{\eta^2}{2} + f(\xi) \Rightarrow \\
 \tilde{u}(\xi, \eta) &= \frac{1}{6} \xi^2 \cdot \eta^3 + \eta f(\xi) + g(\xi)
 \end{aligned}$$

Înlocuim

$$\begin{cases} \xi = xy \\ \eta = x \end{cases} \Rightarrow$$

soluția generală

$$u(x, y) = \frac{1}{6} x^5 y^2 + x f(xy) + g(xy),$$

unde $f, g : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ de clasă C^2 .

Exercițiul 7.3

$$\frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + 4x \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} + 4x^2 \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} + 2 \frac{\partial u}{\partial y} = 6y$$

- (i) Forma canonică, tipul ecuației;
 (ii) Soluția generală;
 (iii)

$$\begin{cases} u(2, y) = \frac{3}{2}y^2 \\ \frac{\partial u}{\partial x}(2, y) = -24. \end{cases}$$

Soluție:

- (i) Ecuația caracterisitică

$$r^2 - 4xr + 4x^2 = 0 \Rightarrow$$

$\Delta = 0 \Rightarrow$ ecuația este de tip parabolic.

$$(r - 2x)^2 = 0 \Rightarrow r = y'(x) = 2x \Rightarrow dy = 2x dx$$

$$\Rightarrow y - x^2 = c \Rightarrow \begin{cases} \xi = y - x^2 \\ \eta = x. \end{cases}$$

$$\Rightarrow u(x, y) = \tilde{u}(\xi, \eta).$$

Calculăm derivatele parțiale

$$\begin{aligned} \frac{\partial u}{\partial x} &= \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial x} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial x} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot (-2x) + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \\ \frac{\partial u}{\partial y} &= \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial y} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial y} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} &= \left[\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} \cdot (-2x) + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta \partial \xi} \right] \cdot (-2x) + \\ &+ \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} \cdot (-2x) + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} - 2 \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \end{aligned}$$

$$\frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} = \frac{\partial^2 u}{\partial \xi^2} \cdot (-2x) + \frac{\partial^2 u}{\partial \eta \partial \xi}$$

$$\frac{\partial u}{\partial y} = \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2}$$

Deci:

$$1 \cdot \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = 4x^2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} - 4x \frac{\partial^2 u}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2 u}{\partial \eta^2} - 2 \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi}$$

$$4x \cdot \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} = (-2x) \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2 \partial \eta}$$

$$4x^2 \cdot \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2}$$

$$2 \cdot \frac{\partial u}{\partial y} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi}$$

$$\left. \begin{aligned} 6y &= \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \Rightarrow \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} = 6y \\ \xi &= y - x^2 \\ \eta &= x \Rightarrow y = \xi + \eta^2 \end{aligned} \right\} \Rightarrow$$

$$\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} = 6\xi + 6\eta^2$$

adică forma canonică.

(ii) Integrăm în raport cu η

$$\frac{\partial}{\partial \eta} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) = 6\xi + 6\eta^2 \Rightarrow$$

$$\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} = 6\xi\eta + 2\eta^3 + f(\xi) \Rightarrow$$

$$\tilde{u}(\xi, \eta) = 3\xi\eta^2 + \frac{\eta^4}{2} + \eta f(\xi) + g(\xi)$$

$$u(x, y) = 3x^2(y - x^2) + \frac{x^4}{2} + xf(y - x^2) + g(y - x^2) \Rightarrow$$

$$u(x, y) = 3x^2y + \frac{5}{2}x^4 + xf(y - x^2) + g(y - x^2)$$

cu $f, g \in C^2$, $f, g : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$.

Avem

$$\frac{\partial u}{\partial x} = 6xy - 10x^3 + f(y - x^2) - 2x^2 f'(y - x^2) - 2x \cdot g'(y - x^2).$$

(iii)

$$\begin{cases} u(2, y) = 12y - 40 + 2f(y - 4) + \\ \quad + g(y - 4) = \frac{3}{2}y^2 \\ \frac{\partial u}{\partial x}(2, y) = 12y - 80 + f(y - 4) - 8f'(y - 4) - \\ \quad - 4g'(y - 4) = -24 \end{cases} \Leftrightarrow$$

$$\begin{cases} 2f'(y - 4) + g'(y - 4) = 3y - 12 \\ f(y - 4) - 4(2f'(y - 4) + g'(y - 4)) = 56 - 12y \end{cases}$$

$$\begin{cases} f(y - 4) = 4(3y - 12) - 12y + 56 = 8 \\ g(y - 4) = \frac{3}{2}y^2 - 12y + 40 - 16 = \frac{3}{2}y^2 - 12y + 24 = \\ \quad = \frac{3}{2}(y^2 - 8y + 16) = \frac{3}{2}(y - 4)^2. \end{cases}$$

Fie

$$\begin{aligned}
 t = y - 4 &\Rightarrow \begin{cases} f(t) = 8 \\ g(t) = \frac{3}{2}t^2 \end{cases} \Rightarrow \\
 u(x, y) &= 3x^2y - \frac{5}{2}x^4 + 8x + \frac{3}{2}(y - x^2)^2 = \\
 &= 3x^2y - \frac{5}{2}x^4 + 8x + \frac{3}{2}y^2 - 3x^2y + \frac{3}{2}x^4 \Rightarrow \\
 u(x, y) &= \frac{3}{2}y^2 - x^4 + 8x.
 \end{aligned}$$

Observația 7.4 Pentru a calcula mai ușor derivatele parțiale de ordinul doi introducem operatorii

$$\begin{aligned}
 \frac{\partial}{\partial x} &= \frac{\partial}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial x} + \frac{\partial}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial x}; \\
 \frac{\partial}{\partial y} &= \frac{\partial}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial y} + \frac{\partial}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial y}.
 \end{aligned}$$

Exercițiul 7.5 Să se reducă la forma canonică ecuația:

$$4y^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} - e^{2x} \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = 0.$$

Soluție:

$$\begin{cases} a = 4y^2 \\ b = 0 \\ c = -e^{2x} \end{cases} \Rightarrow \Delta = b^2 - 4ac = 4y^2 e^{2x} > 0 \text{ tip parabolic.}$$

$$\begin{aligned}
 4y^2 \left(\frac{dy}{dx} \right)^2 - e^{2x} &= 0 \Leftrightarrow \frac{dy}{dx} = \pm \sqrt{\frac{e^{2x}}{4y^2}} \Rightarrow \\
 \begin{cases} \frac{dy}{dx} = \sqrt{\frac{e^{2x}}{4y^2}} \\ \frac{dy}{dx} = -\sqrt{\frac{e^{2x}}{4y^2}} \end{cases} &\Leftrightarrow \begin{cases} \frac{dy}{dx} = \frac{e^x}{2y} \\ \frac{dy}{dx} = -\frac{e^x}{2y} \end{cases} \Leftrightarrow
 \end{aligned}$$

$$\Leftrightarrow \begin{cases} 2ydy = e^x dx \\ 2ydy = -e^x dx \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} e^x - y^2 = c_1 \\ e^x + y^2 = c_2 \end{cases} \quad - \text{ integralele prime.}$$

Facem schimbarea de variabile și de funcție:

$$\begin{cases} \xi = \xi(x, y) = e^x - y^2 \\ \eta = \eta(x, y) = e^x + y^2 \end{cases} \quad \tilde{u}(\xi, \eta) = u(x, y).$$

$$\begin{aligned} & \begin{cases} \frac{\partial u}{\partial x} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial x} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial x} = e^x \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) \\ \frac{\partial u}{\partial y} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial y} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial y} = (-2y) \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} - \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) \end{cases} \Rightarrow \\ & \begin{cases} \frac{\partial}{\partial x} = e^x \left(\frac{\partial}{\partial \xi} + \frac{\partial}{\partial \eta} \right) \\ \frac{\partial}{\partial y} = (-2y) \left(\frac{\partial}{\partial \xi} - \frac{\partial}{\partial \eta} \right) \end{cases} \\ & \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = \frac{\partial}{\partial x} \left(\frac{\partial u}{\partial x} \right) = \frac{\partial}{\partial x} \left[e^x \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) \right] = \\ & = e^x \cdot \frac{\partial}{\partial x} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) + e^x \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) = \\ & = e^x \left[e^x \left(\frac{\partial}{\partial \xi} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) + \frac{\partial}{\partial \eta} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) \right) \right] + \\ & \quad + e^x \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) = \\ & = e^{2x} \left(\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \right) + e^x \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right). \end{aligned}$$

$$\frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = \frac{\partial}{\partial y} \left(\frac{\partial u}{\partial y} \right) = \frac{\partial}{\partial y} \left[(-2y) \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} - \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) \right] =$$

$$\begin{aligned}
 &= (-2y) \frac{\partial}{\partial y} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} - \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) - 2 \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} - \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) = \\
 &= (-2y) \cdot (-2y) \left[\frac{\partial}{\partial \xi} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} - \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) - \frac{\partial}{\partial \eta} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} - \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) \right] - \\
 &\quad - 2 \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} - \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) = \\
 &= 4y^2 \left(\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} - 2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \right) - 2 \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} - \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right).
 \end{aligned}$$

Ecuația devine:

$$\begin{aligned}
 &4y^2 e^{2x} \left(\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \right) + 4y^2 e^x \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) - \\
 &- 4y^2 e^{2x} \left(\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} - 2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \right) + 2e^{2x} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} - \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) = 0 \Leftrightarrow \\
 &8y^2 e^{2x} \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + (2y^2 - e^x) e^x \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} + (2y^2 + e^x) e^x \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} = 0 \mid : e^x \Leftrightarrow \\
 &8y^2 e^x \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + (2y^2 + e^x) \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + (2y^2 - e^x) \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} = 0.
 \end{aligned}$$

$$\left\{ \begin{array}{l} \xi = e^x - y^2 \\ \eta = e^x + y^2 \end{array} \right. \Rightarrow \left\{ \begin{array}{l} e^x = \frac{\xi + \eta}{2} \\ y^2 = \frac{\eta - \xi}{2} \end{array} \right. \Rightarrow \text{ecuația devine:}$$

$$\begin{aligned}
 &2(\eta^2 - \xi^2) \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \left(\eta - \xi + \frac{\xi + \eta}{2} \right) \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + \\
 &\quad + \left(\eta - \xi - \frac{\xi + \eta}{2} \right) \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} = 0 \Leftrightarrow \\
 &2(\eta^2 - \xi^2) \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{3\eta - \xi}{2} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + \frac{\eta - 3\xi}{2} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} = 0.
 \end{aligned}$$

Facem schimbare de variabilă și de funcție:

$$\begin{aligned} \begin{cases} \rho = \xi + \eta \\ \sigma = \xi - \eta \end{cases} \quad u_1(\rho, \sigma) = \tilde{u}(\xi, \eta) \Rightarrow \\ \begin{cases} \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} = \frac{\partial u_1}{\partial \rho} \cdot \frac{\partial \rho}{\partial \xi} + \frac{\partial u_1}{\partial \sigma} \cdot \frac{\partial \sigma}{\partial \xi} = \frac{\partial u_1}{\partial \rho} + \frac{\partial u_1}{\partial \sigma} \\ \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} = \frac{\partial u_1}{\partial \rho} \cdot \frac{\partial \rho}{\partial \eta} + \frac{\partial u_1}{\partial \sigma} \cdot \frac{\partial \sigma}{\partial \eta} = \frac{\partial u_1}{\partial \rho} - \frac{\partial u_1}{\partial \sigma} \end{cases} \Rightarrow \\ \begin{cases} \frac{\partial}{\partial \xi} = \frac{\partial}{\partial \rho} + \frac{\partial}{\partial \sigma} \\ \frac{\partial}{\partial \eta} = \frac{\partial}{\partial \rho} - \frac{\partial}{\partial \sigma} \end{cases} \\ \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} = \frac{\partial}{\partial \xi} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) = \frac{\partial}{\partial \xi} \left(\frac{\partial u_1}{\partial \rho} - \frac{\partial u_1}{\partial \sigma} \right) = \\ = \frac{\partial}{\partial \rho} \left(\frac{\partial u_1}{\partial \rho} - \frac{\partial u_1}{\partial \sigma} \right) + \frac{\partial}{\partial \sigma} \left(\frac{\partial u_1}{\partial \rho} - \frac{\partial u_1}{\partial \sigma} \right) = \\ = \frac{\partial^2 u_1}{\partial \rho^2} - \frac{\partial^2 u_1}{\partial \rho \partial \sigma} + \frac{\partial^2 u_1}{\partial \rho \partial \sigma} - \frac{\partial^2 u_1}{\partial \sigma^2} = \frac{\partial^2 u_1}{\partial \rho^2} - \frac{\partial^2 u_1}{\partial \sigma^2}. \end{aligned}$$

Ecuția devine:

$$\begin{aligned} (-2) \rho \cdot \sigma \left(\frac{\partial^2 u_1}{\partial \rho^2} - \frac{\partial^2 u_1}{\partial \sigma^2} \right) + \left(\frac{3\eta - \xi}{2} + \frac{\eta - 3\xi}{2} \right) \frac{\partial u_1}{\partial \rho} + \\ + \left(\frac{-\eta + 3\xi}{2} + \frac{3\eta - \xi}{2} \right) \frac{\partial u_1}{\partial \sigma} = 0 \\ (-2) \rho \cdot \sigma \left(\frac{\partial^2 u_1}{\partial \rho^2} - \frac{\partial^2 u_1}{\partial \sigma^2} \right) - 2\sigma \cdot \frac{\partial u_1}{\partial \rho} + \rho \cdot \frac{\partial u_1}{\partial \sigma} = 0. \end{aligned}$$

Exercițiul 7.6 Să se rezolve ecuația:

$$4 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} - 4 \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} + \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} - 6 \frac{\partial u}{\partial x} + 3 \frac{\partial u}{\partial y} - 4u = 2e^{x-y}.$$

Soluție:

$$\begin{cases} a = 4 \\ b = -4 \\ c = 1 \end{cases} \Rightarrow \Delta = b^2 - 4ac = 16 - 16 = 0$$

\Rightarrow ecuație de tip parabolic. Ecuația caracteristicilor este:

$$4 \left(\frac{\partial y}{\partial x} \right)^2 + 4 \frac{\partial y}{\partial x} + 1 = 0 \Rightarrow \frac{\partial y}{\partial x} = \frac{-1}{2} \Leftrightarrow 2dy = -dx \Leftrightarrow$$

$$2y^2 + x = c \text{ integrala primă.}$$

Facem schimbarea de variabilă:

$$\begin{cases} \xi = x + 2y \\ \eta = x \end{cases}$$

și schimbarea de funcție:

$$\tilde{u}(\xi, \eta) = u(x, y) \Rightarrow$$

$$\left. \begin{aligned} \frac{\partial u}{\partial x} &= \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial x} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial x} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \\ \frac{\partial u}{\partial y} &= \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial y} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial y} = 2 \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \end{aligned} \right\} \Rightarrow \text{operatorii :}$$

$$\begin{cases} \frac{\partial}{\partial x} = \frac{\partial}{\partial \xi} + \frac{\partial}{\partial \eta} \\ \frac{\partial}{\partial y} = 2 \frac{\partial}{\partial \xi} \end{cases} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \begin{cases} \frac{\partial^2}{\partial x^2} = \left(\frac{\partial}{\partial \xi} + \frac{\partial}{\partial \eta} \right)^2 = \frac{\partial^2}{\partial \xi^2} + 2 \frac{\partial^2}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2}{\partial \eta^2} \\ \frac{\partial^2}{\partial x \partial y} = 2 \left(\frac{\partial}{\partial \xi} + \frac{\partial}{\partial \eta} \right) \cdot \frac{\partial}{\partial \xi} = 2 \frac{\partial^2}{\partial \xi^2} + 2 \frac{\partial^2}{\partial \xi \partial \eta} \\ \frac{\partial^2}{\partial y^2} = 4 \frac{\partial^2}{\partial \xi^2} \end{cases}$$

Atunci ecuația devine:

$$\begin{aligned}
 & 4 \left(\frac{\partial^2}{\partial \xi^2} + 2 \frac{\partial^2}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2}{\partial \eta^2} \right) \cdot \tilde{u} - 8 \left(\frac{\partial^2}{\partial \xi^2} + \frac{\partial^2}{\partial \xi \partial \eta} \right) \cdot \tilde{u} + 4 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} - \\
 & - 6 \left(\frac{\partial}{\partial \xi} + \frac{\partial}{\partial \eta} \right) \cdot \tilde{u} + 6 \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} - 4 \tilde{u} = 2e^{\frac{3\eta-\xi}{2}} \Leftrightarrow \\
 & 4 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} - 6 \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} - 4 \tilde{u} = 2e^{\frac{3\eta-\xi}{2}} \quad | : 2 \quad \Leftrightarrow \\
 & 2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} - 3 \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} - 2 \tilde{u} = e^{\frac{3\eta-\xi}{2}}.
 \end{aligned}$$

Pentru a simplifica ecuația facem schimbarea de funcție:

$$\tilde{u}(\xi, \eta) = v(\xi, \eta) \cdot e^{\alpha\xi + \beta\eta} \Rightarrow \text{ecuația devine:}$$

$$\left. \begin{aligned}
 \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} &= \frac{\partial v}{\partial \eta} \cdot e^{\alpha\xi + \beta\eta} + \beta \cdot v(\xi, \eta) \cdot e^{\alpha\xi + \beta\eta} \\
 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} &= \frac{\partial^2 v}{\partial \eta^2} \cdot e^{\alpha\xi + \beta\eta} + 2\beta \frac{\partial v}{\partial \eta} \cdot e^{\alpha\xi + \beta\eta} + \beta^2 \cdot v(\xi, \eta) \cdot e^{\alpha\xi + \beta\eta}
 \end{aligned} \right\} \Rightarrow$$

$$\begin{aligned}
 & 2 \frac{\partial^2 v}{\partial \eta^2} \cdot e^{\alpha\xi + \beta\eta} + 4\beta \frac{\partial v}{\partial \eta} \cdot e^{\alpha\xi + \beta\eta} + 2\beta^2 \cdot v(\xi, \eta) \cdot e^{\alpha\xi + \beta\eta} - \\
 & - 3 \frac{\partial v}{\partial \eta} \cdot e^{\alpha\xi + \beta\eta} - 3\beta \cdot v(\xi, \eta) \cdot e^{\alpha\xi + \beta\eta} - 2v(\xi, \eta) \cdot e^{\alpha\xi + \beta\eta} = e^{\frac{3\eta-\xi}{2}} \\
 & 2 \frac{\partial^2 v}{\partial \eta^2} \cdot e^{\alpha\xi + \beta\eta} + (4\beta - 3) \cdot \frac{\partial v}{\partial \eta} \cdot e^{\alpha\xi + \beta\eta} + \\
 & + (2\beta^2 - 3\beta - 2) v(\xi, \eta) \cdot e^{\alpha\xi + \beta\eta} = e^{\frac{3\eta-\xi}{2}}
 \end{aligned}$$

Pentru a simplifica ecuația impunem: $2\beta^2 - 3\beta - 2 = 0$

$$\Rightarrow \beta_{1,2} = \frac{3 \mp \sqrt{9+16}}{4} = \frac{3 \mp 5}{4} \Rightarrow \begin{cases} \beta_1 = \frac{-1}{2}, \\ \beta_2 = 2. \end{cases}$$

Alegem $\alpha = 0$, $\beta = \frac{-1}{2} \Rightarrow$ ecuația devine:

$$2 \frac{\partial^2 v}{\partial \eta^2} \cdot e^{\frac{-\eta}{2}} - 5 \frac{\partial v}{\partial \eta} \cdot e^{\frac{-\eta}{2}} = e^{\frac{3\eta-\xi}{2}} \Leftrightarrow$$

$$2 \frac{\partial^2 v}{\partial \eta^2} - 5 \frac{\partial v}{\partial \eta} = e^{2\eta-\frac{\xi}{2}} \Leftrightarrow$$

$$\frac{\partial}{\partial \eta} \left(2 \frac{\partial v}{\partial \eta} - 5v \right) = e^{2\eta-\frac{\xi}{2}} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow 2 \frac{\partial v}{\partial \eta} - 5v = \frac{1}{2} e^{2\eta-\frac{\xi}{2}} + \phi_1(\xi)$$

- ecuație afină (ecuație liniară neomogenă). Îi asociem ecuația liniară omogenă.

$$2 \frac{\partial \bar{v}}{\partial \eta} - 5\bar{v} = 0 \Leftrightarrow 2 \frac{d\bar{v}}{\bar{v}} = 5 \cdot d\eta \Leftrightarrow \ln \bar{v} = \frac{5}{2}\eta + \ln \phi_2(\xi) \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \ln \bar{v}(\xi, \eta) = \frac{5}{2}\eta + \ln \phi_2(\xi) \Leftrightarrow \bar{v}(\xi, \eta) = e^{\frac{5\eta}{2}} \cdot \phi_2(\xi).$$

Căutăm (efectuând metoda variației constantelor) soluție de forma:

$$v(\xi, \eta) = e^{\frac{5\eta}{2}} \cdot \phi_2(\xi, \eta)$$

și ecuația devine:

$$2 \cdot \frac{5}{2} \cdot e^{\frac{5\eta}{2}} \cdot \phi_2(\xi, \eta) + 2 \cdot e^{\frac{5\eta}{2}} \cdot \frac{\partial \phi_2}{\partial \eta} - 5 \cdot e^{\frac{5\eta}{2}} \cdot \phi_2(\xi, \eta) =$$

$$= \frac{1}{2} \cdot e^{2\eta-\frac{\xi}{2}} + \phi_1(\xi) \Leftrightarrow$$

$$2 \cdot \frac{\partial \phi_2}{\partial \eta} = \frac{1}{2} \cdot e^{\frac{-\xi+\eta}{2}} + \phi_1(\xi) \cdot e^{\frac{-5\eta}{2}} \Rightarrow$$

$$\begin{aligned}
\phi_2(\xi, \eta) &= \frac{-1}{2} \cdot e^{\frac{-\xi+\eta}{2}} - \frac{1}{5} \cdot \phi_1(\xi) \cdot e^{\frac{-5\eta}{2}} + \phi_3(\xi) \Rightarrow \\
v(\xi, \eta) &= e^{\frac{5\eta}{2}} \left(\frac{-1}{2} \cdot e^{\frac{-\xi}{2}-\frac{\eta}{2}} - \frac{1}{5} \cdot \phi_1(\xi) \cdot e^{\frac{-5\eta}{2}} + \phi_3(\xi) \right) = \\
&= \frac{-1}{2} \cdot e^{2\eta-\frac{\xi}{2}} - \frac{1}{5} \cdot \phi_1(\xi) + e^{\frac{5\eta}{2}} \cdot \phi_3(\xi) \\
\tilde{u}(\xi, \eta) &= v(\xi, \eta) \cdot e^{\frac{-\eta}{2}} = \frac{-1}{2} \cdot e^{\frac{3\eta}{2}-\frac{\xi}{2}} - \frac{1}{5} \cdot e^{\frac{-\eta}{2}} \phi_1(\xi) + e^{2\eta} \cdot \phi_3(\xi). \\
\text{Notăm: } \Phi(\xi) &= \phi_1(\xi) \text{ și } \Psi(\xi) = \phi_3(\xi) \Rightarrow
\end{aligned}$$

$$\tilde{u}(\xi, \eta) = \frac{-1}{2} \cdot e^{\frac{3\eta}{2}-\frac{\xi}{2}} - \frac{1}{5} \cdot e^{\frac{-\eta}{2}} \cdot \Phi(\xi) + e^{2\eta} \cdot \Psi(\xi)$$

Revenim la notații:

$$\left\{ \begin{array}{l} x = \eta \\ 2y + x = \xi \end{array} \right. \Rightarrow \frac{3\eta - \xi}{2} = \frac{3x - x - 2y}{2} = x - y \Rightarrow$$

soluția generală a ecuației este:

$$u(x, y) = \frac{-1}{2} \cdot e^{x-y} - \frac{1}{5} \cdot e^{\frac{-x}{2}} \cdot \Phi(x+2y) + e^{2x} \cdot \Psi(x+2y).$$

Exercițiul 7.7 Să se rezolve problema:

$$\left\{ \begin{array}{l} 4y^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} - y^2 \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} + 2x \frac{\partial u}{\partial x} = 0 \\ u(x, 1) = f(x) \\ \frac{\partial u}{\partial y}(x, 1) = g(x). \end{array} \right.$$

Soluție:

$$\left. \begin{array}{l} a = 4x^2 \\ b = 0 \\ c = -y^2 \end{array} \right\} \Rightarrow \Delta = b^2 - 4ac = 16x^2y^2 > 0$$

\Rightarrow ecuație de tip hiperbolic. Ecuația caracteristicilor este:

$$4x^2 \left(\frac{dy}{dx} \right)^2 - y^2 = 0 \Rightarrow \frac{dy}{dx} = \pm \frac{y}{2x} \Rightarrow \frac{dy}{dx} = \frac{y}{2x} \text{ și } \frac{dy}{dx} = \frac{-y}{2x} \Rightarrow$$

integralele prime sunt:

$$\frac{dy}{dx} = \frac{y}{2x} \Rightarrow 2 \ln y = \ln x + \ln C_0 \Leftrightarrow \ln y^2 = \ln C_0 \cdot x \Rightarrow$$

$$\Rightarrow y^2 = C_0 \cdot x \Rightarrow \frac{y^2}{x} = C_0 \Rightarrow$$

prima integrală primă este:

$$\frac{y^2}{x} = C_0 \text{ sau } \frac{x}{y^2} = C_1$$

$$\frac{dy}{y} = \frac{-dx}{2x} \Leftrightarrow 2 \ln y = \ln \frac{1}{x} + \ln C_2 \Rightarrow xy^2 = C_2.$$

Facem schimbarea de variabilă:

$$\begin{cases} \xi(x, y) = \frac{x}{y^2} \\ \eta(x, y) = xy^2 \end{cases}$$

și schimbarea de funcție:

$$\tilde{u}(\xi, \eta) = u(x, y) \Rightarrow$$

$$\left\{ \begin{array}{l} \frac{\partial u}{\partial x} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial x} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial x} = \frac{1}{y^2} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + y^2 \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \\ \frac{\partial u}{\partial y} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial y} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial y} = \frac{-2x}{y^3} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + 2xy \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \end{array} \right. \xrightarrow{\text{operatorii}}$$

$$\begin{cases} \frac{\partial}{\partial x} = \frac{1}{y^2} \cdot \frac{\partial}{\partial \xi} + y^2 \frac{\partial}{\partial \eta} \\ \frac{\partial}{\partial y} = \frac{-2x}{y^3} \cdot \frac{\partial}{\partial \xi} + 2xy \frac{\partial}{\partial \eta}. \end{cases}$$

$$\begin{aligned} \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} &= \frac{\partial}{\partial x} \left(\frac{\partial u}{\partial x} \right) = \frac{\partial}{\partial x} \left(\frac{1}{y^2} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + y^2 \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) = \\ &= \frac{1}{y^2} \cdot \frac{\partial}{\partial x} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \right) + y^2 \frac{\partial}{\partial x} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) = \\ &= \frac{1}{y^2} \left(\frac{1}{y^2} \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + y^2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} \right) + y^2 \left(\frac{1}{y^2} \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + y^2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \right) \\ &= \frac{1}{y^4} \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + y^4 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2}. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} &= \frac{\partial}{\partial y} \left(\frac{\partial u}{\partial y} \right) = \frac{\partial}{\partial y} \left(\frac{-2x}{y^3} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + 2xy \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) = \\ &= \frac{-2x}{y^3} \cdot \frac{\partial}{\partial y} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \right) + \frac{6x}{y^4} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + 2xy \frac{\partial}{\partial y} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) + 2x \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} = \\ &= \frac{-2x}{y^3} \left(\frac{-2x}{y^3} \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 2xy \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} \right) + \\ &\quad + 2xy \left(\frac{-2x}{y^3} \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + 2xy \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \right) + \\ &\quad + \frac{6x}{y^4} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + 2x \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} = \\ &= \frac{4x^2}{y^6} \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} - \frac{8x^2}{y^2} \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + 4x^2 y^2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} + \frac{6x}{y^4} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + 2x \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta}. \end{aligned}$$

Ecuația devine:

$$\begin{aligned}
 & \frac{4x^2}{y^4} \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 8x^2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + 4x^2 y^4 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} - \frac{4x^2}{y^4} \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 8x^2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} - \\
 & - 4x^2 y^4 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} - \frac{6x}{y^2} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} - 2xy^2 \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} + \frac{2x}{y^2} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + 2xy^2 \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} = 0 \\
 & 16x^2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} - 4 \frac{x}{y^2} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} = 0 \mid : 4x^2 \Rightarrow 4 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} - \frac{1}{xy^2} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} = 0 \Leftrightarrow \\
 & \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} - \frac{1}{4\eta} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} = 0 \Leftrightarrow \frac{\partial}{\partial \xi} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} - \frac{1}{4\eta} \cdot \tilde{u} \right) = 0 \Rightarrow \\
 & \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} - \frac{1}{4\eta} \cdot \tilde{u} = \phi(\eta) \Leftrightarrow
 \end{aligned}$$

- ecuație afină, căreia îi atașăm ecuația liniară:

$$\frac{\partial \bar{u}}{\partial \eta} - \frac{1}{4\eta} \cdot \bar{u} = 0 - \text{ecuație cu variabile separabile} \Rightarrow$$

$$\frac{\partial \bar{u}}{\bar{u}} = \frac{1}{4\eta} \partial \eta \Rightarrow \ln \bar{u} = \frac{1}{4} \ln \eta + \ln \Phi(\xi) \Rightarrow$$

$$\bar{u}(\xi, \eta) = \sqrt[4]{\eta} \cdot \Phi(\xi).$$

Căutăm soluție de forma:

$$\tilde{u}(\xi, \eta) = \sqrt[4]{\eta} \cdot \Phi(\xi, \eta);$$

Introducând în ecuație avem:

$$\frac{1}{4\sqrt[4]{\eta^3}} \Phi(\xi, \eta) + \sqrt[4]{\eta} \cdot \frac{\partial \Phi}{\partial \eta} - \frac{1}{4\sqrt[4]{\eta^3}} \Phi(\xi, \eta) = \phi(\eta) \Rightarrow$$

$$\frac{\partial \Phi}{\partial \eta} = \frac{1}{\sqrt[4]{\eta}} \cdot \phi(\eta) \Rightarrow \Phi(\xi, \eta) = \int \frac{1}{\sqrt[4]{\eta}} \cdot \phi(\eta) d\eta + \psi(\xi) \Rightarrow$$

$$\begin{aligned}\tilde{u}(\xi, \eta) &= \sqrt[4]{\eta} \cdot \Phi(\xi, \eta) = \sqrt[4]{\eta} \left(\psi(\xi) + \int \frac{1}{\sqrt[4]{\eta}} \cdot \phi(\eta) d\eta \right) = \\ &= \sqrt[4]{\eta} \cdot \psi(\xi) + \phi_0(\eta), \quad \phi_0(\eta) = \sqrt[4]{\eta} \cdot \int \frac{1}{\sqrt[4]{\eta}} \cdot \phi(\eta) d\eta\end{aligned}$$

Deci:

$$\begin{aligned}\tilde{u}(\xi, \eta) &= \sqrt[4]{\eta} \cdot \psi(\xi) + \phi_0(\eta) \Rightarrow u(x, y) = \\ &= \sqrt[4]{xy^2} \cdot \psi\left(\frac{x}{y^2}\right) + \phi_0(xy^2).\end{aligned}$$

Condițiile inițiale sunt:

$$\begin{cases} u(x, 1) = f(x) \\ \frac{\partial u}{\partial y}(x, 1) = g(x). \end{cases}$$

Ele devin:

$$\begin{aligned}&\begin{cases} \sqrt[4]{x} \cdot \psi(x) + \phi_0(x) = f(x) \\ \left[\sqrt[4]{xy^2} \cdot \psi'\left(\frac{x}{y^2}\right) \cdot \frac{-2x}{y^3} + \right. \\ \left. + \frac{1}{4} \cdot \frac{2xy}{\sqrt[4]{x^3y^6}} \cdot \psi\left(\frac{x}{y^2}\right) + 2xy\phi'_0(xy^2) \right]_{|y=1} = g(x) \end{cases} \Leftrightarrow \\ &\begin{cases} \sqrt[4]{x} \cdot \psi(x) + \phi_0(x) = f(x) \\ -2x\sqrt[4]{x} \cdot \psi'(x) + \frac{\sqrt[4]{x}}{2} \cdot \psi(x) + 2x\phi'_0(x) = g(x) \end{cases} \Rightarrow \\ &\begin{cases} \phi_0(x) = f(x) - \sqrt[4]{x} \cdot \psi(x) \\ \phi'_0(x) = f'(x) - \frac{1}{4\sqrt[4]{x^3}}\psi(x) - \sqrt[4]{x} \cdot \psi'(x) \end{cases} \Rightarrow \\ &\quad -2x\sqrt[4]{x} \cdot \psi'(x) + \frac{\sqrt[4]{x}}{2} \cdot \psi(x) + \\ &\quad + 2x \cdot f'(x) - \frac{\sqrt[4]{x}}{2} \cdot \psi(x) - 2x\sqrt[4]{x} \cdot \psi'(x) = g(x) \Rightarrow\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 -4x\sqrt[4]{x} \cdot \psi'(x) &= g(x) - 2x \cdot f'(x) \Rightarrow \\
 \psi'(x) &= \frac{-1}{4x^{\frac{5}{4}}} g(x) + \frac{1}{2x^{\frac{1}{4}}} f'(x) = \frac{x^{-\frac{5}{4}}}{4} \left(2x \cdot f'(x) - g(x) \right) \Rightarrow \\
 \begin{cases} \psi(x) = \int_{x_0}^x \frac{t^{-\frac{5}{4}}}{4} (2t \cdot f'(t) - g(t)) dt + C \\ \phi_0(x) = f(x) - \sqrt[4]{x} \left[\int_{x_0}^x \frac{t^{-\frac{5}{4}}}{4} (2t \cdot f'(t) - g(t)) dt + C \right] \end{cases}
 \end{aligned}$$

Soluția ecuației este:

$$\begin{aligned}
 u(x, y) &= \sqrt[4]{xy^2} \left[\int_{x_0}^{\frac{x}{y^2}} \frac{t^{-\frac{5}{4}}}{4} (2t \cdot f'(t) - g(t)) dt + C \right] + f(xy^2) - \\
 &\quad - \sqrt[4]{xy^2} \left[\int_{x_0}^{xy^2} \frac{t^{-\frac{5}{4}}}{4} (2t \cdot f'(t) - g(t)) dt + C \right] = \\
 &= \sqrt[4]{xy^2} \cdot \int_{\frac{x}{y^2}}^{xy^2} \frac{t^{-\frac{5}{4}}}{4} (2t \cdot f'(t) - g(t)) dt + \\
 &\quad + \sqrt[4]{xy^2} \cdot \int_{xy^2}^{x_0} \frac{t^{-\frac{5}{4}}}{4} (2t \cdot f'(t) - g(t)) dt + f(xy^2) \Rightarrow \\
 u(x, y) &= \sqrt[4]{xy^2} \cdot \int_{\frac{x}{y^2}}^{\frac{x}{xy^2}} \frac{t^{-\frac{5}{4}}}{4} (2t \cdot f'(t) - g(t)) dt + f(xy^2) \Leftrightarrow \\
 u(x, y) &= \frac{\sqrt[4]{xy^2}}{4} \cdot \int_{xy^2}^{\frac{x}{y^2}} t^{-\frac{5}{4}} \cdot (2t \cdot f'(t) - g(t)) dt + f(xy^2).
 \end{aligned}$$

Exercițiul 7.8 Să se aducă la forma canonică ecuația:

$$\frac{\partial^2 u}{\partial x^2} - 2 \sin x \cdot \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} + (2 - \cos^2 x) \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = 0.$$

Soluție:

$$\begin{cases} a = 1 \\ b = -2 \sin x \\ c = 2 - \cos^2 x \end{cases}$$

și

$$\Delta = b^2 - 4ac = 4 \sin^2 x - 8 + 4 \cos^2 x = -4 < 0 \Rightarrow$$

ecuația este de tip eliptic.

Ecuatia caracteristicilor este:

$$\left(\frac{dy}{dx}\right)^2 + 2 \sin x \frac{dy}{dx} + (2 - \cos^2 x) = 0 \Rightarrow$$

$$\frac{dy}{dx} = \frac{-2 \sin x \mp 2i}{2} \Rightarrow \frac{dy}{dx} = -\sin x \mp i \Leftrightarrow$$

$$dy = (-\sin x \mp i) dx \Rightarrow \int dy = \int (-\sin x \mp i) dx \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow y = \cos x \pm ix + C \Leftrightarrow (y - \cos x) \mp ix = C \Rightarrow$$

$$\begin{cases} \xi = y - \cos x \\ \eta = x \end{cases} \quad \text{și } \tilde{u}(\xi, \eta) = u(x, y) \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \begin{cases} \frac{\partial u}{\partial x} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial x} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial x} = \sin x \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \\ \frac{\partial u}{\partial y} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial y} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial y} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \end{cases}$$

$$\Rightarrow \begin{cases} \frac{\partial}{\partial x} = \sin x \cdot \frac{\partial}{\partial \xi} + \frac{\partial}{\partial \eta} \\ \frac{\partial}{\partial y} = \frac{\partial}{\partial \xi} \end{cases}$$

$$\frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = \frac{\partial}{\partial x} \left(\sin x \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) =$$

$$\begin{aligned}
 &= \sin x \cdot \frac{\partial}{\partial x} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \right) + \frac{\partial}{\partial x} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) + \cos x \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} = \\
 &\quad \sin x \left(\sin x \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} \right) + \\
 &\quad + \sin x \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} + \cos x \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} = \\
 &= \sin^2 x \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 2 \sin x \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} + \cos x \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi}
 \end{aligned}$$

$$\frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} = \frac{\partial}{\partial x} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \right) = \sin x \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta}$$

$$\frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = \frac{\partial}{\partial y} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \right) = \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2}$$

Ecuația devine:

$$\begin{aligned}
 &\sin^2 x \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 2 \sin x \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} + \cos x \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} - \\
 &\quad - 2 \sin^2 x \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} - 2 \sin x \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \\
 &\quad + 2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} - \cos^2 x \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} = 0 \\
 &\quad \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} + \cos x \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} = 0.
 \end{aligned}$$

Exercițiul 7.9 Să se aducă la forma canonică ecuația și să se rezolve problema Cauchy:

$$\begin{cases} x^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} - y^2 \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = 0 \\ u|_{y=1} = x^2, \quad \frac{\partial u}{\partial y} \Big|_{y=1} = 2x. \end{cases}$$

Soluție:

$$\begin{cases} a = x^2 \\ b = 0 \\ c = -y^2 \end{cases}$$

și

$$\Delta = b^2 - 4ac = 4x^2 y^2 > 0 \Rightarrow$$

ecuația este de tip hiperbolic.

Ecuația caracteristicilor:

$$x^2 \left(\frac{dy}{dx} \right)^2 - y^2 = 0 \Rightarrow \frac{dy}{dx} = \pm \frac{y}{x} \Leftrightarrow$$

$$\begin{cases} \frac{dy}{dx} = \frac{-y}{x} \\ \frac{dy}{dx} = \frac{y}{x} \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} \int \frac{dy}{y} = \int \frac{-dx}{x} \\ \int \frac{dy}{y} = \int \frac{dx}{x} \end{cases} \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow \begin{cases} \ln y = \ln \frac{1}{x} + \ln C_1 \\ \ln y + \ln C_2 = \ln x \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} \ln xy = \ln C_1 \\ \ln \frac{x}{y} = \ln C_2 \end{cases}$$

$$\Leftrightarrow \begin{cases} xy = C_1 \\ \frac{x}{y} = C_2 \end{cases} \quad - \text{ integrale prime.}$$

Facem schimbarea de variabilă:

$$\begin{cases} \xi = \xi(x, y) = xy \\ \eta = \eta(x, y) = \frac{x}{y} \end{cases}$$

și schimbarea de funcție:

$$\tilde{u}(\xi(x, y), \eta(x, y)) = u(x, y).$$

$$\begin{aligned}
 & \begin{cases} \frac{\partial u}{\partial x} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial x} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial x} = y \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + \frac{1}{y} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \\ \frac{\partial u}{\partial y} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial y} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial y} = x \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} - \frac{x}{y^2} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \end{cases} \\
 & \Rightarrow \begin{cases} \frac{\partial}{\partial x} = y \cdot \frac{\partial}{\partial \xi} + \frac{1}{y} \cdot \frac{\partial}{\partial \eta} \\ \frac{\partial}{\partial y} = x \cdot \frac{\partial}{\partial \xi} - \frac{x}{y^2} \cdot \frac{\partial}{\partial \eta} \end{cases} \\
 & \begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = y^2 \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{1}{y^2} \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \Big| \cdot x^2 \\ \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = x^2 \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} - 2 \frac{x^2}{y^2} \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{x^2}{y^4} \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} + 2 \frac{x}{y^3} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \Big| \cdot y^2 \end{cases} \Rightarrow \\
 & 0 = x^2 \cdot \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} - y^2 \cdot \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = \\
 & = x^2 y^2 \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 2 x^2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{x^2}{y^2} \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} - x^2 y^2 \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + \\
 & + 2 x^2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} - \frac{x^2}{y^2} \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} - 2 \frac{x}{y} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \Leftrightarrow \\
 & 4 x^2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} - 2 \frac{x}{y} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} = 0 \Big| : 4 x^2 \Rightarrow \\
 & \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} - \frac{1}{2 \underbrace{xy}_{\xi}} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} = 0 \Leftrightarrow \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} - \frac{1}{2 \xi} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} = 0 \Leftrightarrow \\
 & \frac{\partial}{\partial \eta} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} - \frac{1}{2 \xi} \cdot \tilde{u} \right) = 0 \Rightarrow \\
 & \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} - \frac{1}{2 \xi} \cdot \tilde{u} = \phi_0(\xi).
 \end{aligned}$$

Rezolvăm ecuația omogenă atașată:

$$\frac{\partial \bar{u}}{\partial \xi} = \frac{1}{2\xi} \bar{u} \Leftrightarrow \frac{\partial \bar{u}}{\bar{u}} = \frac{\partial \xi}{\xi} \Rightarrow \bar{u}(\xi, \eta) = \phi_1(\eta) \cdot \sqrt{\xi} \Rightarrow$$

căutăm \tilde{u} de forma:

$$\tilde{u}(\xi, \eta) = \phi_1(\xi, \eta) \cdot \sqrt{\xi}.$$

Înlocuim în ecuația neomogenă:

$$\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} = \frac{\partial \phi_1}{\partial \xi} \cdot \sqrt{\xi} + \frac{1}{2\sqrt{\xi}} \cdot \phi_1(\xi, \eta)$$

și ecuația devine:

$$\frac{\partial \phi_1}{\partial \xi} \cdot \sqrt{\xi} + \frac{1}{2\sqrt{\xi}} \cdot \phi_1(\xi, \eta) - \frac{1}{2\sqrt{\xi}} \cdot \phi_1(\xi, \eta) = \phi_0(\xi) \Rightarrow$$

$$\frac{\partial \phi_1}{\partial \xi} = \frac{1}{\sqrt{\xi}} \cdot \phi_0(\xi) \Rightarrow \phi_1(\xi, \eta) = \phi_2(\xi) + \phi_3(\eta),$$

unde am notat:

$$\phi_2(\xi) = \int \phi_0(\xi) \cdot \frac{1}{\sqrt{\xi}} d\xi.$$

$$\phi_1(\xi, \eta) = \phi_2(\xi) + \phi_3(\eta) \Rightarrow \tilde{u}(\xi, \eta) = \sqrt{\xi} \cdot \phi_2(\xi) + \sqrt{\xi} \cdot \phi_3(\eta).$$

Revenim la notațiile:

$$\begin{cases} \xi = xy \\ \eta = \frac{x}{y} \end{cases} \Rightarrow$$

$$\begin{cases} u(x, y) = \sqrt{xy} \cdot \phi_2(xy) + \sqrt{xy} \cdot \phi_3\left(\frac{x}{y}\right) \\ \frac{\partial u}{\partial y} = \frac{1}{2} \sqrt{\frac{x}{y}} \cdot \phi_2(xy) + x \sqrt{xy} \cdot \phi_2'(xy) + \\ + \frac{1}{2} \sqrt{\frac{x}{y}} \cdot \phi_3\left(\frac{x}{y}\right) - \frac{x \sqrt{xy}}{y^2} \cdot \phi_3'\left(\frac{x}{y}\right). \end{cases}$$

Impunem lui u condițiile inițiale:

$$\left\{ \begin{array}{l} u(x, 1) = \sqrt{x} [\phi_2(x) + \phi_3(x)] = x^2 \\ \frac{\partial u}{\partial y}(x, 1) = \frac{1}{2}\sqrt{x} \cdot \phi_2(x) + x\sqrt{x} \cdot \phi_2'(x) + \\ \quad + \frac{1}{2}\sqrt{x} \cdot \phi_3(x) - x\sqrt{x} \cdot \phi_3'(x) = 2x \end{array} \right| : \frac{\sqrt{x}}{2} \Leftrightarrow$$

$$\left\{ \begin{array}{l} \phi_2(x) + \phi_3(x) = x^{\frac{3}{2}} \\ \phi_2(x) + 2x \cdot \phi_2'(x) + \phi_3(x) - 2x \cdot \phi_3'(x) = 4\sqrt{x} \end{array} \right.$$

$$\Rightarrow \left\{ \begin{array}{l} \phi_2(x) + \phi_3(x) = x^{\frac{3}{2}} \\ 2x(\phi_2'(x) - \phi_3'(x)) = 4\sqrt{x} - x\sqrt{x} \end{array} \right. \Leftrightarrow$$

$$\left\{ \begin{array}{l} \phi_2(x) + \phi_3(x) = x^{\frac{3}{2}} \\ \phi_2'(x) - \phi_3'(x) = \frac{2}{\sqrt{x}} - \frac{\sqrt{x}}{2} \end{array} \right. \Rightarrow$$

$$\left\{ \begin{array}{l} \phi_2'(x) + \phi_3'(x) = \frac{3}{2}x^{\frac{1}{2}} \\ \phi_2'(x) - \phi_3'(x) = \frac{2}{\sqrt{x}} - \frac{\sqrt{x}}{2} \end{array} \right. \Rightarrow$$

$$\phi_2'(x) = \left(\frac{2}{\sqrt{x}} + \sqrt{x} \right) : 2 = \frac{1}{\sqrt{x}} + \frac{\sqrt{x}}{2} \Rightarrow$$

$$\phi_2(x) = 2\sqrt{x} + \frac{1}{2} \cdot \frac{2}{3}x^{\frac{3}{2}} + C_0 = 2\sqrt{x} + \frac{1}{3}x\sqrt{x} + C_0$$

$$2\phi_3'(x) = 2\sqrt{x} - \frac{2}{\sqrt{x}} \Rightarrow$$

$$\phi_3'(x) = \sqrt{x} - \frac{1}{\sqrt{x}} \Rightarrow \phi_3(x) = \frac{2}{3}x^{\frac{3}{2}} - 2\sqrt{x} + C_1.$$

Din egalitatea: $\phi_2(x) + \phi_3(x) = x^{\frac{3}{2}} \Rightarrow x^{\frac{3}{2}} + C_0 + C_1 = x^{\frac{3}{2}} \Rightarrow C_0 + C_1 = 0.$

Deci:

$$u(x, y) = \sqrt{xy} \left[\phi_2(xy) + \phi_3\left(\frac{x}{y}\right) \right] =$$

$$\begin{aligned}
&= \sqrt{xy} \left[2\sqrt{xy} + \frac{1}{3}xy\sqrt{xy} + C_0 + \frac{2}{3} \left(\frac{x}{y} \right)^{\frac{3}{2}} - 2\sqrt{\frac{x}{y}} + C_1 \right] = \\
&= 2xy + \frac{x^2y^2}{3} + \frac{2}{3} \cdot \frac{x^2}{y} - 2x \\
u(x, y) &= \frac{x^2y^2}{3} + \frac{2}{3} \cdot \frac{x^2}{y} + 2xy - 2x.
\end{aligned}$$

Exercițiul 7.10 Să se aducă la forma canonică ecuația:

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + 2 \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} - 3 \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = 0 \\ u|_{x=0} = y^2, \quad \frac{\partial u}{\partial x}|_{x=0} = 1. \end{cases}$$

Soluție:

$$\begin{cases} a = 1 \\ b = 2 \\ c = -3 \end{cases}$$

și

$$\Delta = b^2 - 4ac = 16 > 0 \Rightarrow$$

ecuația este de tip hiperbolic.

Ecuția caracteristicilor este:

$$\left(\frac{dy}{dx} \right)^2 - 2 \frac{dy}{dx} - 3 = 0 \Rightarrow \begin{cases} \frac{dy}{dx} = 3 \\ \frac{dy}{dx} = -1 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} 3x - y = C_1 \\ x + y = C_2 \end{cases} \Rightarrow$$

facem schimbarea de variabilă

$$\begin{cases} \xi = 3x - y \\ \eta = x + y \end{cases}$$

și de funcție

$$u(x, y) = \tilde{u}(\xi(x, y), \eta(x, y)) \Rightarrow$$

$$\left\{ \begin{array}{l} \frac{\partial u}{\partial x} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial x} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial x} = 3 \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \\ \frac{\partial u}{\partial y} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial y} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial y} = -\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \end{array} \right. \Rightarrow \left\{ \begin{array}{l} \frac{\partial}{\partial x} = 3 \frac{\partial}{\partial \xi} + \frac{\partial}{\partial \eta} \\ \frac{\partial}{\partial y} = -\frac{\partial}{\partial \xi} + \frac{\partial}{\partial \eta} \end{array} \right. \Rightarrow$$

$$\left\{ \begin{array}{l} \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = 9 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 6 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \\ \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} = -3 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \\ \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} - 2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \end{array} \right.$$

Ecuația devine:

$$9 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 6 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} - 6 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 4 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + 2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} -$$

$$- 3 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 6 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} - 3 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} = 0 \Leftrightarrow$$

$$16 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} = 0 \Rightarrow \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} = 0 \Rightarrow \frac{\partial}{\partial \xi} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) = 0 \Rightarrow \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} = \phi_0(\eta) \Rightarrow$$

$$\tilde{u}(\xi, \eta) = \int \phi_0(\eta) d\eta = \phi_1(\eta) + \phi_2(\xi)$$

$$\Leftrightarrow \left\{ \begin{array}{l} u(x, y) = \phi_2(3x - y) + \phi_1(x + y) \\ \frac{\partial u}{\partial x}(x, y) = 3\phi_2'(3x - y) + \phi_1'(x + y) \end{array} \right.$$

Condițiile inițiale devin:

$$\left\{ \begin{array}{l} \phi_2(-y) + \phi_1(y) = y^2 \\ 3\phi_2'(-y) + \phi_1'(y) = 1 \end{array} \right. \xrightarrow{\text{derivăm prima ecuație}}$$

$$\left\{ \begin{array}{l} -\phi_2'(-y) + \phi_1'(y) = 2y \cdot 3 \\ 3\phi_2'(-y) + \phi_1'(y) = 1 \end{array} \right. \Rightarrow$$

$$4\phi_1'(y) = 1 + 6y \Rightarrow \phi_1'(y) = \frac{1}{4} + \frac{3}{2}y \Rightarrow \phi_1(y) = \frac{y}{4} + \frac{3}{4}y^2 + C_0$$

$$4\phi_2'(-y) = 1 - 2y \Rightarrow \phi_2'(-y) = \frac{1}{4} - \frac{y}{2} \xrightarrow{\text{facem } y \rightarrow -y}$$

$$\phi_2'(y) = \frac{1}{4} + \frac{y}{2} \Rightarrow \phi_2(y) = \frac{y}{4} + \frac{y^2}{4} + C_1.$$

Ecuția $\phi_2(-y) + \phi_1(y) = y^2$ devine:

$$\begin{aligned} -\frac{y}{4} + \frac{(-y)^2}{4} + C_1 + \frac{y}{4} + \frac{3y^2}{4} + C_0 &= y^2 \Leftrightarrow \\ y^2 + C_1 + C_0 &= y^2 \Rightarrow C_1 + C_0 = 0 \Rightarrow \\ u(x, y) &= \frac{1}{4}(3x - y) + \frac{(3x - y)^2}{4} + C_1 + \frac{x + y}{4} + \frac{(x + y)^2}{2} + C_0 = \\ &= x + \frac{1}{4}[(3x - y)^2 + (x + y)^2] = \\ &= x + \frac{1}{4}(9x^2 - 6xy + y^2 + 3x^2 + 6xy + 3y^2) = \\ &= x + \frac{1}{4}(12x^2 + 4y^2) = 3x^2 + y^2 + x \\ u(x, y) &= 3x^2 + y^2 + x. \end{aligned}$$

Observația 7.11 Ca aplicație la reducerea la forma canonică prezentăm problema Cauchy pentru ecuația undelor.

Exercițiul 7.12 Rezolvați următoarea P.C. pentru ecuația undelor cu reducerea la forma canonică:

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - 4 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = 0, x \in \mathbb{R}, t \geq 0 \\ u(x, 0) = e^{2x} \rightarrow \text{forma inițială a coardei} \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = \sin x \rightarrow \text{viteza coardei la } t = 0. \end{cases}$$

Ecuția undelor P.C.

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - a^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = f(x, t), & a > 0 \\ u(x, 0) = u_0(x) \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = u_1(x). \end{cases}$$

Soluție.

$u(x, t)$ funcția necunoscută

$$r^2 - 4 = 0 \Rightarrow r_1 = 2, r_2 = -2 \Rightarrow$$

$$x' = 2 \text{ și } x' = -2 \Rightarrow$$

$$C_1 = x - 2t = \xi \text{ și } C_2 = x + 2t = \eta.$$

Deci:

$$\begin{cases} \xi = x - 2t \\ \eta = x + 2t \end{cases} \quad u(x, t) = \tilde{u}(\xi, \eta).$$

Derivatele parțiale ale lui $u(x, t)$ sunt:

$$\frac{\partial u}{\partial t} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot (-2) + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot 2 \Rightarrow$$

$$\frac{\partial^2 u}{\partial t^2} = \left[\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi^2} \cdot (-2) + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta \partial \xi} \cdot 2 \right] \cdot (-2) + \left[\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} \cdot (-2) + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta^2} \right] \cdot 2$$

$$\frac{\partial u}{\partial x} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot 1 + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot 1$$

$$\frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta \partial \xi} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2}.$$

Deci:

$$\frac{\partial^2 u}{\partial t^2} = 4 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} - 8 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + 4 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2}$$

$$(-4) \cdot \left| \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \right|$$

$$-16 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} = 0 \Rightarrow$$

$$\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} = 0 \text{ forma canonică.}$$

Integrăm ecuația obținută

$$\frac{\partial}{\partial \xi} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) = 0 \Rightarrow \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} = f_1(\eta) \Rightarrow$$

$$\tilde{u}(\xi, \eta) = \int f_1(\eta) d\eta + g(\xi) \Rightarrow$$

$$\tilde{u}(\xi, \eta) = f(\eta) + g(\xi) \Rightarrow u(x, t) = f(x + 2t) + g(x - 2t),$$

unde $f, g : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ de clasă C^2 .

Din condițiile inițiale aflăm f și g .

Avem

$$\frac{\partial u}{\partial t} = 2f'(x + 2t) - 2g'(x - 2t).$$

Condițiile inițiale

$$\begin{cases} u(x, 0) = f(x) + g(x) = e^{2x} (*) \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = 2f'(x) - 2g'(x) = \sin x \end{cases}$$

Derivăm relația (*):

$$\Rightarrow \begin{cases} f'(x) + g'(x) = 2e^{2x} \\ f'(x) - g'(x) = \frac{1}{2} \sin x \end{cases} \Rightarrow$$

$$f'(x) = e^{2x} + \frac{1}{4} \sin x \Rightarrow$$

$$\begin{cases} f(x) = \frac{1}{2} e^{2x} - \frac{1}{4} \cos x + C_1 \\ g(x) = \frac{1}{2} e^{2x} + \frac{1}{4} \cos x - C_1 \end{cases} \Rightarrow$$

$$\begin{aligned} u(x, t) &= \frac{1}{2} (e^{2x+4t} + e^{2x-4t}) + \frac{1}{4} [\cos(x - 2t) - \cos(x + 2t)] = \\ &= e^{2x} \cdot \frac{e^{4t} + e^{-4t}}{2} + \frac{1}{4} \cdot 2 \sin(2t) \cdot \sin x = e^{2x} \cdot ch(4t) + \frac{1}{2} \cdot \sin x \cdot \sin(2t). \end{aligned}$$

$$u(x, t) = e^{2x} \cdot ch(4t) + \frac{1}{2} \cdot \sin x \cdot \sin(2t)$$

unde s-a folosit relația

$$\cos \alpha - \cos \beta = 2 \sin \frac{\beta - \alpha}{2} \cdot \sin \frac{\beta + \alpha}{2}.$$

Exercițiul 7.13 Rezolvați următoarea P.C. pentru ecuația undelor cu reducerea la forma canonică:

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - 4 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = x \cdot t \\ u(x, 0) = x \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = x^3. \end{cases}$$

Soluție. Procedăm la fel

$$\begin{cases} \xi = x - 2t \\ \eta = x + 2t \end{cases}$$

$$u(x, t) = \tilde{u}(\xi, \eta)$$

și forma canonică este

$$\left. \begin{aligned} -16 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} &= x \cdot t \\ x &= \frac{\xi - \eta}{2}; t = \frac{\eta - \xi}{4} \end{aligned} \right\} \Rightarrow$$

$$\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} = \frac{\xi^2 - \eta^2}{2^7}$$

o integrăm

$$\frac{\partial}{\partial \xi} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) = \frac{1}{2^7} (\xi^2 - \eta^2) \Rightarrow$$

$$\tilde{u} = \frac{1}{2^7} \left(\frac{\xi^3 \eta - \xi \eta^3}{3} \right) + f(\eta) + g(\xi) =$$

$$= \frac{1}{3 \cdot 2^7} \xi \eta \cdot (\xi^2 - \eta^2) + f(\eta) + g(\xi) \Rightarrow$$

$$\begin{aligned}
&\Rightarrow u(x, t) = \frac{1}{3 \cdot 2^7} (x^2 - 4t^2) \cdot (-4t) \cdot 2x + f(x+2t) + g(x-2t) \Rightarrow \\
&\Rightarrow u(x, t) = f(x+2t) + g(x-2t) + \frac{1}{3 \cdot 2^4} (4xt^3 - tx^3), \quad f, g \in C^2(\mathbb{R}). \\
&\frac{\partial u}{\partial t} = 2f'(x+2t) - 2g'(x-2t) + \frac{1}{3 \cdot 2^4} (4x \cdot t^2 - x^3) = \\
&= 2f'(x+2t) - 2g'(x-2t) + \frac{x \cdot t^2}{12} - \frac{x^3}{48} \\
&\begin{cases} u(x, 0) = x \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = x^3 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} f(x) + g(x) = x \\ 2f'(x) - 2g'(x) - \frac{x^3}{48} = x^3 \end{cases} \\
&\Rightarrow \begin{cases} f(x) = \frac{x}{2} + \frac{49}{8 \cdot 96} \cdot x^4 + C \\ g(x) = \frac{x}{2} - \frac{49}{8 \cdot 96} \cdot x^4 - C \end{cases} \Rightarrow \\
&u(x, t) = \frac{x+2t}{2} + \frac{x-2t}{2} + \\
&+ \frac{49}{8 \cdot 96} [(x+2t)^4 - (x-2t)^4] + \frac{1}{48} (4xt^3 - tx^3) \Rightarrow \\
&u(x, t) = x + x^3t + \frac{25}{6} xt^3.
\end{aligned}$$

Observație: Dacă ecuația undelor este:

$$\frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - a^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = 0,$$

avem:

$$r^2 - a^2 = 0 \Rightarrow r_1 = a, r_2 = -a$$

$$x'(t) = a \Rightarrow x - at = C_1$$

$$x'(t) = -a \Rightarrow x + at = C_2.$$

$$\begin{cases} \xi = x - at \\ \eta = x + at \end{cases} \quad u(x, t) = \tilde{u}(\xi, \eta)$$

$$\begin{aligned}
 \frac{\partial u}{\partial t} &= \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot (-a) + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \cdot a \\
 \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} &= \left[\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} \cdot (-a) + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta \partial \xi} \cdot a \right] \cdot (-a) + \\
 &\quad + \left[\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} \cdot (-a) + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \cdot a \right] \cdot a = \\
 &= a^2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} - 2a^2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + a^2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \\
 \frac{\partial u}{\partial x} &= \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \\
 -(a^2) \cdot \left| \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} \right. &= \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta \partial \xi} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} = \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \\
 \text{și} \\
 &\quad -4a^2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} = 0
 \end{aligned}$$

este forma canonică.

Exercițiul 7.14

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = 2(x+t)e^{x-t}, x \in \mathbb{R}, t \geq 0 \\ u(x, 0) = 2x^2 - \frac{x^2}{4}e^x \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = \left(\frac{x^2}{4} - \frac{x}{2} + 2 \right) e^x. \end{cases}$$

Soluție.

$$\begin{aligned}
 a = 1 \Rightarrow \begin{cases} \xi = x - t \\ \eta = x + t \end{cases} \quad u(x, t) = \tilde{u}(\xi, \eta) \\
 x = \frac{\xi + \eta}{2}, \quad t = \frac{\eta - \xi}{2}
 \end{aligned}$$

Forma canonică este:

$$-4 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} = 2\eta e^\xi.$$

$$\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} = -\frac{\eta}{2} e^\xi \Rightarrow \frac{\partial}{\partial \xi} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) = -\frac{\eta}{2} e^\xi \Rightarrow$$

$$\left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) = -\frac{\eta}{2} e^\xi + f_1(\eta) \Rightarrow$$

$$\tilde{u}(\xi, \eta) = -\frac{\eta^2}{4} e^\xi + f(\xi) + g(\eta) \Rightarrow$$

$$u(x, t) = \frac{-(x+t)^2}{4} e^{x-t} + f(x-t) + g(x+t),$$

unde $f, g \in C^2(\mathbb{R})$.

$$\frac{\partial u}{\partial t} = -\frac{x+t}{2} e^{x-t} + \frac{(x+t)^2}{4} e^{x-t} - f'(x-t) + g'(x+t)$$

$$\begin{cases} u(x, 0) = -\frac{x^2}{4} e^x + f(x) + g(x) = 2x^2 - \frac{x^2}{4} e^x \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = -\frac{x}{2} e^x + \frac{x^2}{4} e^x - f'(x) + g'(x) = \left(\frac{x^2}{4} - \frac{x}{2} + 2 \right) e^x \end{cases}$$

$$\Rightarrow \begin{cases} f'(x) + g'(x) = 4x \\ -f'(x) + g'(x) = 2e^x \end{cases} \Rightarrow g'(x) = 2x + e^x \Rightarrow$$

$$\begin{cases} g(x) = x^2 + e^x + C_1 \\ f(x) = x^2 - e^x - C_1 \end{cases} \Rightarrow$$

$$u(x, t) = -\frac{(x+t)^2}{4} e^{x-t} + (x-t)^2 e^{x-t} - C_1 + (x+t)^2 e^{x+t} + C_1 \Rightarrow$$

$$u(x, t) = -\frac{(x+t)^2}{4} e^{x-t} + 2e^{x-t} + 2e^{x+t} + 2(x^2 + t^2).$$

Exercițiul 7.15

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = 2xt, & x \in \mathbb{R}, t \geq 0 \\ u(x, 0) = \ln(1 + x^2) \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = 2e^x. \end{cases}$$

Soluție.

$$a = 1 \Rightarrow \begin{cases} \xi = x - t \\ \eta = x + t \end{cases} \quad u(x, t) = \tilde{u}(\xi, \eta).$$

$$-4 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} = \frac{\eta^2 - \xi^2}{2} \Rightarrow$$

$$\frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} = \frac{\xi^2 - \eta^2}{8} \rightarrow \text{forma canonică.}$$

$$\frac{\partial}{\partial \xi} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) = \frac{1}{8} (\xi^2 - \eta^2) \text{ prin integrare}$$

$$u(\xi, \eta) = \frac{\xi\eta}{24} (\xi^2 - \eta^2) + f(\xi) + g(\eta) \quad f, g \in C^2(\mathbb{R})$$

$$u(x, t) = \frac{xt}{6} (t^2 - x^2) + f(x - t) + g(x + t)$$

$$\frac{\partial u}{\partial t} = \frac{xt^2}{2} - \frac{x^3}{6} - f'(x - t) + g'(x + t)$$

$$\begin{cases} u(x, 0) = f(x) + g(x) = \ln(1 + x^2) \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = -\frac{x^3}{6} - f'(x) + g'(x) = 2e^x \end{cases} \Rightarrow$$

$$\begin{cases} f'(x) + g'(x) = \frac{2x}{1+x^2} \\ -f'(x) + g'(x) = \frac{x^3}{6} + 2e^x \end{cases} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow g'(x) = \frac{x}{1+x^2} + \frac{x^3}{12} + e^x \Rightarrow$$

$$\begin{aligned}
& \begin{cases} g(x) = \frac{1}{2} \ln(1+x^2) + \frac{x^4}{48} + e^x + C \\ f(x) = \frac{1}{2} \ln(1+x^2) - \frac{x^4}{48} - e^x - C \end{cases} \Rightarrow \\
& \Rightarrow u(x, t) = \frac{1}{2} \ln [1 + (x-t)^2] - \frac{(x-t)^4}{48} - e^{x-t} - C + \\
& \quad + \frac{1}{2} \ln [1 + (x+t)^2] + \frac{(x+t)^4}{48} + e^{x+t} + C = \\
& \quad = \frac{xt}{6} (t^2 - x^2) + \frac{xt}{6} (t^2 + x^2) + \\
& \quad + \frac{1}{2} \ln (1 + x^4 + t^4 + 2x^2 + 2t^2 - 2x^2 \cdot t^2) + e^x (e^t - e^{-t}) = \\
& \quad = \frac{xt^3}{3} + 2e^x \operatorname{sh} t + \frac{1}{2} \ln(1 + x^4 + t^4 + 2x^2 + 2t^2 - 2x^2 \cdot t^2).
\end{aligned}$$

Exercițiul 7.16 Rezolvați E.D.P. cu date pe curbe incluse în D:

$$\begin{cases} 4 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + 12 \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} + 9 \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = 0 \\ u|_{y+x=0} = 1, \frac{\partial u}{\partial y}|_{y+x=0} = x \end{cases}$$

Soluție.

$a = 4, b = 12, c = 9 \Rightarrow \delta = b^2 - 4ac = 144 - 4 \cdot 36 = 0$ tip parabolic

Ecuatia caracteristică : $4r^2 - 12r + 9 = 0 \Rightarrow r_{1,2} = +\frac{3}{2}$ rădăcina dublă

$y' = \frac{dy}{dx} = +\frac{3}{2} \Rightarrow 3x - 2y = c$ integrală primă

$$\begin{cases} \xi = 3x - 2y \\ \eta = x, \end{cases} \quad u(x, y) = \tilde{u}(\xi, \eta) \Rightarrow$$

$$\begin{cases} \frac{\partial u}{\partial x} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot 3 + \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \\ \frac{\partial u}{\partial y} = \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \xi} \cdot 2 \end{cases}$$

$$\begin{aligned} 4/\frac{\partial^2 u}{\partial x^2} &= 9 \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} + 6 \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} + \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \\ 12/\frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} &= -6 \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} - 2 \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi \partial \eta} \\ 9/\frac{\partial^2 u}{\partial y^2} &= 4 \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \xi^2} \end{aligned}$$

Adunăm membru cu membru

$$\begin{aligned} 0 &= 4 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} \Rightarrow \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \eta^2} = 0 \Rightarrow \\ \frac{\partial}{\partial \eta} \left(\frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} \right) &= 0 \Rightarrow \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \eta} = f(\xi) \Rightarrow \\ \tilde{u}(\xi, \eta) &= \eta f(\xi) + g(\xi) \Rightarrow \end{aligned}$$

$$\begin{cases} u(x, y) = x \cdot f(3x - 2y) + g(3x - 2y) \\ \frac{\partial u}{\partial y} = -2x f'(3x - 2y) - 2g'(3x - 2y) \end{cases}$$

cu $f, g \in C^1(\mathbb{R})$

Datele pe curba $x + y = 0 \Leftrightarrow y = -x$ se scriu:

$$\begin{cases} u(x, -x) = x \cdot f(5x) + g(5x) = 1 \\ \frac{\partial u}{\partial y}(x, -x) = -2x f'(5x) - 2g'(5x) = x \end{cases}$$

Prin derivare

$$\begin{cases} f(5x) + 5(x \cdot f'(5x) + g'(5x)) = 1 \\ x \cdot f'(5x) + g'(5x) = -\frac{x}{2} \end{cases} \Rightarrow$$

$$\begin{cases} f(5x) = 1 + \frac{5x}{2} \Rightarrow f(t) = 1 + \frac{t}{2} \\ g(5x) = 1 - x(1 + \frac{5x}{2}) = 1 - \frac{1}{5} \cdot 5x(1 + \frac{5x}{2}) \end{cases}$$

$$\Rightarrow g(t) = 1 - \frac{t}{5}(1 + t)$$

$$\begin{aligned}
u(x, y) &= x\left(1 + \frac{3x - 2y}{2}\right) + 1 - \frac{3x - 2y}{5} \cdot (1 + 3x - 2y) = \\
&= x + \frac{3x^2 - 2xy}{2} + 1 - \frac{3x - 2y}{5} - \frac{(3x - 2y)^2}{5} = \\
&= \frac{1}{10}[10(x + 1) + 5(3x^2 - 2xy) - 2(3x - 2y) - 2(3x - 2y)^2] = \\
&= \frac{1}{10}[10x + 10 + 15x^2 - 10xy - 6x + 4x - 18x^2 + 24xy - 8y^2] = \\
&= \frac{1}{10}(14xy - 3x^2 - 8y^2 + 4x + 4y + 10).
\end{aligned}$$

7.1.2 Exerciții propuse.

Exercițiul 7.17 Rezolvați PC pentru ecuația coardei vibrante:

(1)

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - 4\frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = 2(x^2 + 4t^2), & x \in \mathbb{R}, t \geq 0 \\ u(x, 0) = 24x^2 \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = 2x^3 - x; \end{cases}$$

(2)

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = \sin 2x, & x \in \mathbb{R}, t \geq 0 \\ u(x, 0) = e^x \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = -x^2; \end{cases}$$

(3)

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = x^2 - t^2, x \in \mathbb{R}, t \geq 0 \\ u(x, 0) = 12x \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = x^3; \end{cases}$$

(4)

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = e^x, x \in \mathbb{R}, t \geq 0 \\ u(x, 0) = \sin x \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = x + \cos x; \end{cases}$$

(5)

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = e^{-x} + t \cdot \cos(x \cdot t), x \in \mathbb{R}, t \geq 0 \\ u(x, 0) = \sin x \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = \cos x; \end{cases}$$

(6)

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = e^{x^2-t^2} \cdot (x^2 - t^2) + x^2 + xt + t^2, x \in \mathbb{R}, t \geq 0 \\ u(x, 0) = \frac{x^4}{24} + \sin x + \frac{1}{4}e^{x^2}(\ln|x| - 1) \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = \frac{1}{4}e^{x^2} + 2x + 1 + e^{-x}; \end{cases}$$

(7)

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - 4 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = x^2 - t^2, x \in \mathbb{R}, t \geq 0 \\ u(x, 0) = \cos x \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = x^2. \end{cases}$$

Exercițiul 7.18 Determinați forma canonică pentru:

$$\frac{\partial^2 u}{\partial x^2} - 2e^x \cdot \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} + (e^{2x} - 1) \cdot \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} - e^x \cdot \frac{\partial u}{\partial y} = 0.$$

Exercițiul 7.19 P.Cauchy pentru E.D.P.:

(1)

$$\begin{cases} y^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} - 2y \cdot \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} + \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} - \frac{1}{y} \cdot \frac{\partial u}{\partial y} = 0 \\ u(x, -1) = 2, \frac{\partial u}{\partial y}(x, -1) = x \end{cases}$$

(2)

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} - 2e^x \cdot \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} + (e^{2x} - 1) \cdot \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} - e^x \cdot \frac{\partial u}{\partial y} = 0 \\ u(0, y) = \cos y, \frac{\partial u}{\partial x}(0, y) = \sin y \end{cases}$$

(3)

$$\begin{cases} 2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} - 7 \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} + 3 \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = 0 \\ u|_{y+3x=0} = \cos x, u|_{2y+x=0} = 1 + 5x. \end{cases}$$

7.2 Problema Cauchy pentru ecuația căldurii. Formula lui Poisson.

Ecuția căldurii este

$$\frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = \frac{1}{a^2} \frac{\partial u}{\partial t}$$

cu condiția inițială $u(x, 0) = f(x)$.

MSV:

$$\begin{cases} u(x, t) = X(x)T(t) \rightarrow \frac{X''(x)}{X(x)} = \frac{1}{a^2} \frac{T'(t)}{T(t)} = k \\ T'(t) - ka^2 T(t) = 0 \rightarrow T(t) = ce^{ka^2 t} \\ X''(x) - kX(x) = 0 \rightarrow X(x) = c_1 \cos \lambda x + c_2 \sin \lambda x, \\ k < 0 \text{ convine } , k = -\lambda^2, \lambda > 0. \end{cases}$$

$$u(x, t, \lambda) = [A(\lambda) \cos \lambda x + B(\lambda) \sin \lambda x] e^{-\lambda^2 a^2 t}$$

$$u(x, t) = \int_0^\infty u(x, t, \lambda) d\lambda.$$

Condiția inițială:

$$\int_0^\infty u(x, 0, \lambda) d\lambda = f(x) \rightarrow$$

$$\int_0^\infty [A(\lambda) \cos \lambda x + B(\lambda) \sin \lambda x] d\lambda = f(x)$$

Integrala Fourier care o reprezintă pe $f(x)$:

$$f(x) = \frac{1}{\pi} \int_0^\infty d\lambda \int_{-\infty}^\infty f(\tau) \cos \lambda(x - \tau) d\tau =$$

$$= \frac{1}{\pi} \int_0^\infty \left[\cos \lambda x \int_{-\infty}^\infty f(\tau) \cos \lambda \tau d\tau + \right. \\ \left. + \sin \lambda x \int_{-\infty}^\infty f(\tau) \sin \lambda \tau d\tau \right] d\lambda \Rightarrow$$

$$A(\lambda) = \frac{1}{\pi} \int_{-\infty}^\infty f(\tau) \cos \lambda \tau d\tau$$

$$B(\lambda) = \frac{1}{\pi} \int_{-\infty}^\infty f(\tau) \sin \lambda \tau d\tau$$

Deci

$$u(x, t, \lambda) = \frac{1}{\pi} \left[\int_{-\infty}^\infty f(\tau) \cos \lambda(x - \tau) d\tau \right] e^{-\lambda^2 a^2 t} \Rightarrow$$

$$u(x, t) = \frac{1}{\pi} \int_0^\infty d\lambda \int_{-\infty}^\infty f(\tau) \cos \lambda(x - \tau) e^{-\lambda^2 a^2 t} d\tau =$$

$$= \frac{1}{\pi} \int_{-\infty}^\infty f(\tau) \left[\int_0^\infty e^{-\lambda^2 a^2 t} \cos \lambda(x - \tau) d\lambda \right] d\tau.$$

$$\int_0^\infty e^{-ax^2} \cos bxdx = \frac{1}{2} \frac{\sqrt{\pi}}{\sqrt{a}} e^{-\frac{b^2}{4a}} \rightarrow \text{Poisson}$$

de unde obținem

$$b = x - \tau \text{ și } a = a^2 t$$

și avem

$$\int_0^\infty e^{-\lambda^2 a^2 t} \cos \lambda(x - \tau) d\lambda = \frac{1}{2} \cdot \frac{\sqrt{\pi}}{a\sqrt{t}} \cdot e^{-\frac{(x-\tau)^2}{4a^2 t}} \rightarrow$$

$$u(x, t) = \frac{1}{2a\sqrt{\pi t}} \int_{-\infty}^\infty f(\tau) \cdot e^{-\frac{(x-\tau)^2}{4a^2 t}} d\tau \leftarrow \text{formula Poisson.}$$

Cazul neomogen

$$\begin{cases} \frac{\partial u}{\partial t} = a^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + g(x, t) \\ u(x, 0) = f(x) \end{cases}$$

$$u_h(x, t) = \frac{1}{2a\sqrt{\pi t}} \int_{-\infty}^\infty f(\tau) \cdot e^{-\frac{(x-\tau)^2}{4a^2 t}} d\tau.$$

$$\begin{cases} \frac{\partial \tilde{u}}{\partial t}(x, t, s) = a^2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial x^2}(x, t, s) \\ \tilde{u}(x, 0, s) = g(x, s) \end{cases}$$

$$\Rightarrow \tilde{u}(x, t, s) = \frac{1}{2a\sqrt{\pi t}} \int_{-\infty}^\infty g(\tau, s) \cdot e^{-\frac{(x-\tau)^2}{4a^2 t}} d\tau$$

$$u_p(x, t) = \int_0^t \tilde{u}(x, t-s, s) ds =$$

$$= \int_0^t \frac{1}{2a\sqrt{\pi(t-s)}} \left[\int_{-\infty}^\infty g(\tau, s) \cdot e^{-\frac{(x-\tau)^2}{4a^2(t-s)}} d\tau \right] ds.$$

$$u(x, t) = \frac{1}{2a\sqrt{\pi t}} \int_{-\infty}^\infty f(\tau) \cdot e^{-\frac{(x-\tau)^2}{4a^2 t}} d\tau +$$

$$+ \int_0^t \frac{1}{2a\sqrt{\pi(t-s)}} \left[\int_{-\infty}^{\infty} g(\tau, s) \cdot e^{-\frac{(x-\tau)^2}{4a^2(t-s)}} d\tau \right] ds.$$

Relația

$$u(x, t) = \frac{1}{2a\sqrt{\pi t}} \int_{-\infty}^{\infty} f(\tau) \cdot e^{-\frac{(x-\tau)^2}{4a^2 t}} d\tau + \\ + \int_0^t \frac{1}{2a\sqrt{\pi(t-s)}} \left[\int_{-\infty}^{\infty} g(\tau, s) \cdot e^{-\frac{(x-\tau)^2}{4a^2(t-s)}} d\tau \right] ds$$

este formula Poisson din principiul lui Duhamel.

7.2.1 Exerciții rezolvate

În cele ce urmează vom folosi formula lui Poisson pentru PC a ecuației căldurii

$$u(x, t) = \frac{1}{2a\sqrt{\pi t}} \int_{-\infty}^{\infty} u_0(y) \cdot e^{-\frac{(x-y)^2}{4a^2 t}} dy + \\ + \int_0^t \int_{-\infty}^{\infty} \frac{1}{2a\sqrt{\pi(t-s)}} f(y, s) \cdot e^{-\frac{(x-y)^2}{4a^2(t-s)}} dy ds.$$

Exercițiul 7.20 Să se rezolve problema Cauchy:

$$u_t = 4u_{xx} + t + e^t, \quad u|_{t=0} = 2.$$

Soluție.

$$a = 2, \quad u_0(y) = 2, \quad f(x, t) = t + e^t.$$

$$\int_{-\infty}^{\infty} 2e^{-\frac{(x-y)^2}{4a^2 t}} dy = 4a\sqrt{t} \int_{-\infty}^{\infty} e^{-\tau^2} d\tau = 4a\sqrt{\pi t},$$

din substituția

$$\tau = \frac{x-y}{2a\sqrt{t}} \Rightarrow \frac{-dy}{2a\sqrt{t}} = d\tau \Rightarrow dy = -2a\sqrt{t}d\tau.$$

Deci

$$\frac{1}{2a\sqrt{\pi t}} \int_{-\infty}^{\infty} 2e^{-\frac{(x-y)^2}{4a^2t}} dy = 2.$$

Acum

$$\begin{aligned} \int_0^t \int_{-\infty}^{\infty} \frac{1}{2a\sqrt{\pi(t-s)}} (s+e^s) \cdot e^{-\frac{(x-y)^2}{4a^2(t-s)}} dy ds = \\ \tau = \frac{x-y}{2a\sqrt{t-s}} \\ \frac{dy}{ds} = -2a\sqrt{t-s} d\tau \\ \frac{1}{\sqrt{\pi}} \int_0^t \frac{1}{\sqrt{\pi}} \int_{-\infty}^{\infty} (s+e^s) \cdot e^{-\tau^2} d\tau ds = \\ = \frac{1}{\sqrt{\pi}} \left[\int_0^t (s+e^s) ds \right] \left[\int_{-\infty}^{\infty} e^{-\tau^2} d\tau \right] = \\ = \left(\frac{s^2}{2} + e^s \right) \Big|_0^t = \frac{t^2}{2} + e^t - 1. \end{aligned}$$

Astfel,

$$u(x, t) = \frac{t^2}{2} + e^t + 1.$$

Exercițiul 7.21 Să se rezolve problema Cauchy:

$$u_t = u_{xx} + 3t^2, \quad u|_{t=0} = \sin x.$$

Soluție.

$$a = 1, \quad u_0(x) = \sin x, \quad f(x, t) = 3t^2.$$

$$I_1 = \int_{-\infty}^{\infty} \sin y e^{-\frac{(x-y)^2}{4a^2t}} dy = \int_{-\infty}^{\infty} 2a\sqrt{t} \sin(x - 2a\sqrt{t}\tau) e^{-\tau^2} d\tau$$

Știm că

$$\sin(x - 2a\sqrt{t}\tau) = \sin x \cos(2a\sqrt{t}\tau) - \sin(2a\sqrt{t}\tau) \cos x.$$

Avem

$$\int_{-\infty}^{\infty} \sin(2a\sqrt{t}\tau) e^{-\tau^2} d\tau = 0.$$

Deci

$$I_1 = 4a\sqrt{t} \sin x \int_0^{\infty} \cos(2a\sqrt{t}\tau) e^{-\tau^2} d\tau.$$

$$F(\alpha) = \int_0^{\infty} \cos(2\alpha\tau) e^{-\tau^2} d\tau \Rightarrow$$

$$F'(\alpha) = \int_0^{\infty} -2\tau \sin(2\alpha\tau) e^{-\tau^2} d\tau =$$

$$= \int_0^{\infty} \sin(2\alpha\tau) \left(e^{-\tau^2} \right)' d\tau =$$

$$= \sin(2\alpha\tau) e^{-\tau^2} \Big|_0^{\infty} - \int_0^{\infty} 2\alpha \cos(2\alpha\tau) e^{-\tau^2} d\tau \Rightarrow$$

$$F'(\alpha) = -2\alpha F(\alpha) \Rightarrow \frac{dF}{F} = -2\alpha d\alpha \Rightarrow$$

$$F(\alpha) = C e^{-\alpha^2}, \quad F(0) = \int_0^{\infty} e^{-\tau^2} d\tau = \frac{\sqrt{\pi}}{2} \Rightarrow$$

$$\int_0^{\infty} \cos(2\alpha\tau) e^{-\tau^2} d\tau = \frac{\sqrt{\pi}}{2} e^{-\alpha^2}.$$

$$\alpha = a\sqrt{t} \Rightarrow I_1 = 4a\sqrt{t} \sin x \frac{\sqrt{\pi}}{2} e^{-a^2 t} =$$

$$= 2a\sqrt{t\pi} e^{-a^2 t} \sin x \frac{1}{2\sqrt{\pi t}} \int_{-\infty}^{\infty} e^{-\frac{(x-y)^2}{4a^2 t}} \sin y dy \stackrel{a=1}{=} e^{-t} \sin x.$$

$$\begin{aligned}
I_2 &= \int_0^t \int_{-\infty}^{\infty} \frac{1}{2\sqrt{\pi(t-s)}} 3s^2 e^{-\frac{(x-y)^2}{4(t-s)}} dy ds \stackrel{\frac{x-y}{2\sqrt{t-s}}=\tau}{=} \\
&= \int_0^t \int_{-\infty}^{\infty} \frac{1}{2\sqrt{\pi(t-s)}} \cdot 3s^2 e^{-\tau^2} 2\sqrt{t-s} d\tau ds = \\
&= \left(\int_0^t 3s^2 ds \right) \left(\int_{-\infty}^{\infty} \frac{e^{-\tau^2}}{\sqrt{\pi}} d\tau \right) = \\
&= s^3 \Big|_0^t = t^3.
\end{aligned}$$

Astfel,

$$u(x, t) = e^{-t} \sin x + t^3.$$

Exercițiul 7.22 Să se rezolve problema Cauchy:

$$u_t = u_{xx} + e^{-t} \cos x, \quad u|_{t=0} = \cos x.$$

Soluție.

$$a = 1, \quad u_0(x) = \cos x, \quad f(x, t) = e^{-t} \cos x.$$

$$\begin{aligned}
u(x, t) &= \frac{1}{2\sqrt{\pi t}} \int_{-\infty}^{\infty} e^{-\frac{(x-y)^2}{4t}} \cos y dy + \\
&+ \int_0^t \int_{-\infty}^{\infty} \frac{1}{2\sqrt{\pi(t-s)}} e^{-s} e^{-\frac{(x-y)^2}{4(t-s)}} \cos y dy ds.
\end{aligned}$$

Calculăm

$$\begin{aligned}
&\int_{-\infty}^{\infty} e^{-\frac{(x-y)^2}{4t}} \cos y dy \stackrel{\frac{x-y}{2\sqrt{t}}=\tau}{=} \\
&\int_{-\infty}^{\infty} e^{-\tau^2} 2\sqrt{t} \cos(x - 2\sqrt{t}\tau) d\tau =
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 &= 2\sqrt{t} \int_{-\infty}^{\infty} e^{-\tau^2} \cos x \cos(2\sqrt{t}\tau) d\tau = 2\sqrt{t}(\cos x) \cdot 2F(\sqrt{t}) = \\
 &= 4\sqrt{t} \frac{\sqrt{\pi}}{2} e^{-t} \cos x = 2\sqrt{\pi t} e^{-t} \cos x.
 \end{aligned}$$

deoarece am folosit integrala Poisson:

$$F(\alpha) = \int_{-\infty}^{\infty} e^{-\tau^2} \cos(2\alpha\tau) d\tau = \sqrt{\pi} e^{-\alpha^2}.$$

Deci

$$\frac{1}{\sqrt{\pi t}} \int_{-\infty}^{\infty} e^{-\frac{(x-y)^2}{4t}} \cos y dy = e^{-t} \cos x.$$

Analog

$$\begin{aligned}
 &\int_0^t \int_{-\infty}^{\infty} \frac{1}{2\sqrt{\pi(t-s)}} e^{-s} e^{-\frac{(x-y)^2}{4(t-s)}} \cos y dy ds = \\
 &\stackrel{\frac{x-y}{2\sqrt{t-s}}=\tau}{=} \int_0^t \int_{-\infty}^{\infty} \frac{e^{-s}}{\sqrt{\pi}} e^{-\tau^2} \cos(x - 2\sqrt{t-s}\tau) d\tau ds = \\
 &\frac{1}{\sqrt{\pi}} \int_0^t e^{-s} \cos x \int_{-\infty}^{\infty} e^{-\tau^2} \cos(2\sqrt{t-s}\tau) d\tau ds = \\
 &\frac{1}{\sqrt{\pi}} \sqrt{\pi} \cos x \int_0^t e^{-s} e^{-(t-s)} ds = e^{-t} \cos x \int_0^t ds = t e^{-t} \cos x.
 \end{aligned}$$

Astfel,

$$u(x, t) = (t + 1)e^{-t} \cos x.$$

7.2.2 Exerciții propuse

Exercițiul 7.23 Să se rezolve problema Cauchy:

$$u_t = u_{xx} + e^t \sin x, \quad u|_{t=0} = \sin x.$$

Exercițiul 7.24 Să se rezolve problema Cauchy:

$$u_t = u_{xx} + \sin t, \quad u|_{t=0} = e^{-x^2}.$$

7.3 Problema mixtă pentru ecuația coardei vibrante și ecuația căldurii. Metoda separării variabilelor

7.3.1 Problema mixtă la ecuația coardei vibrante

Cazul vibrațiilor forțate (întreținute de o forță care acționează în fiecare punct al coardei).

Principiul lui Duhamel combinat cu metoda separării variabilelor.

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - a^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = f(x, t), 0 < x < l, t \geq 0 \\ u(x, 0) = f(x), \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = g(x), 0 \leq x \leq l \\ u(0, t) = u(l, t) = 0, t \geq 0 \end{cases} \quad (7.1)$$

$u(x, t) = u_h(x, t) + u_p(x, t)$ unde:

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u_h}{\partial t^2} - a^2 \frac{\partial^2 u_h}{\partial x^2} = 0, 0 < x < l, t \geq 0 \\ u_h(x, 0) = f(x), \frac{\partial u_h}{\partial t}(x, 0) = g(x) \\ u_h(0, t) = u_h(l, t) = 0 \end{cases} \quad (7.2)$$

Relația (7.2) reprezintă problema vibrațiilor libere și cu metoda separării variabilelor avem:

$$u_h(x, t) = \sum_{n=1}^{\infty} (A_n \cos \frac{n\pi at}{l} + B_n \sin \frac{n\pi at}{l}) \cdot \sin \frac{n\pi x}{l} \text{ unde:}$$

$$A_n = \frac{2}{l} \int_0^l f(x) \cdot \sin \frac{n\pi x}{l} dx$$

$$B_n = \frac{2}{n\pi a} \int_0^l g(x) \cdot \sin \frac{n\pi x}{l} dx, n \geq 1$$

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u_p}{\partial t^2} - a^2 \frac{\partial^2 u_p}{\partial x^2} = f(x, t), 0 < x < l \\ u_p(x, 0) = 0, \frac{\partial u_p}{\partial t}(x, 0) = 0 \\ u_p(0, t) = u_p(l, t) = 0. \end{cases} \quad (7.3)$$

Rezolvarea lui (7.3) se face cu principiul lui Duhamel.
Considerăm problema vibrațiilor libere:

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial t^2}(x, t, s) - a^2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial x^2}(x, t, s) = 0, 0 \leq x \leq l \\ \tilde{u}(x, 0, s) = 0, \frac{\partial \tilde{u}}{\partial t}(x, 0, s) = f(x, s) \\ \tilde{u}(0, t, s) = \tilde{u}(l, t, s) = 0 \end{cases} \quad (7.4)$$

pe care o rezolvăm cu metoda separării variabilelor căutând
soluție de forma:

$$\tilde{u}(x, t, s) = \sum_{n=1}^{\infty} B_n(s) \cdot \sin \frac{n\pi at}{l} \cdot \sin \frac{n\pi x}{l} \quad (7.5)$$

(deoarece $\tilde{u}(x, 0, s) = 0$, coeficientul lui $\cos \frac{n\pi at}{l}$ este nul)
Folosim a doua condiție inițială pentru găsirea lui $B_n(s)$.

$$\begin{aligned} \frac{\partial \tilde{u}}{\partial t}(x, 0, s) &= \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n\pi a}{l} B_n(s) \cdot \sin \frac{n\pi x}{l} = f(x, s) = \\ &= \sum_{n \geq 1} C_n(s) \cdot \sin \frac{n\pi x}{l} \end{aligned}$$

serie Fourier de sinusuri pentru $f(x, s)$ unde:

$$C_n(s) = \frac{2}{l} \int_0^l f(x, s) \cdot \sin \frac{n\pi x}{l} dx, n \geq 1.$$

Din identificare avem:

$$B_n(s) = \frac{2}{n\pi a} \int_0^l f(x, s) \cdot \sin \frac{n\pi x}{l} dx, n \geq 1. \quad (7.6)$$

Folosind principiul lui Duhamel avem:

$$u_p(x, t) = \int_0^t \tilde{u}(x, t - s, s) ds.$$

7.3.2 Problema mixtă la ecuația căldurii

Metoda separării variabilelor și principiul lui Duhamel.

$$\begin{cases} \frac{\partial u}{\partial t} - a^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = f(x, t), 0 \leq x \leq l \\ u(x, 0) = f(x) \\ u(0, t) = u(l, t) = 0 \end{cases} \quad (7.7)$$

$$u(x, t) = u_h(x, t) + u_p(x, t)$$

$$\begin{cases} \frac{\partial u_h}{\partial t} - a^2 \frac{\partial^2 u_h}{\partial x^2} = 0 \\ u_h(x, 0) = f(x) \\ u_h(0, t) = u_h(l, t) = 0 \end{cases} \quad (7.8)$$

Cu M.S.V. \Rightarrow

$$u_h(x, t) = \sum_{n=1}^{\infty} A_n e^{-(\frac{n\pi a}{l})^2 t} \sin \frac{n\pi x}{l},$$

$$A_n = \frac{2}{l} \int_0^l f(x) \sin \frac{n\pi x}{l} dx, n \geq 1$$

$$\begin{cases} \frac{\partial u_p}{\partial t} - a^2 \frac{\partial^2 u_p}{\partial x^2} = f(x, t) \\ u_p(x, 0) = 0 \\ u_p(0, t) = u_p(l, t) = 0. \end{cases}$$

Fie

$$\begin{cases} \frac{\partial \tilde{u}}{\partial t}(x, t, s) - a^2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial x^2}(x, t, s) = 0 \\ \tilde{u}(x, 0, s) = f(x, s) \\ \tilde{u}(0, t, s) = \tilde{u}(l, t, s) = 0 \end{cases}$$

și cu M.S.V. avem: $\tilde{u}(x, t, s) = \sum_{n=1}^{\infty} A_n(s) e^{-(\frac{n\pi a}{l})^2 t} \sin \frac{n\pi x}{l}$,

unde

$$\tilde{u}(x, 0, s) = \sum_{n=1}^{\infty} A_n(s) \sin \frac{n\pi x}{l} = f(x, s) = \sum_{n=1}^{\infty} a_n(s) \sin \frac{n\pi x}{l}$$

seria Fourier trunchiată

$$a_n(s) = \frac{2}{l} \int_0^l f(x, s) \cdot \sin \frac{n\pi x}{l} dx$$

iar

$$A_n(s) = \frac{2}{l} \int_0^l f(x, s) \cdot \sin \frac{n\pi x}{l} dx, n \geq 1$$

din identificarea coeficienților.

Cu principiul lui Duhamel:

$$u_p(x, t) = \int_0^t \tilde{u}(x, t-s, s) ds$$

Observația 7.25

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - a^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = f(x, t), t \geq 0 \\ u(x, 0) = f(x), \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = g(x) \end{cases}$$

$$u(x, t) = u_h(x, t) + u_p(x, t)$$

Cu formula lui D'Alembert (se deduce din forma canonică):

$$u_h(x, t) = \frac{1}{2}[f(x + at) + f(x - at)] + \frac{1}{2a} \int_{x-at}^{x+at} g(\tau) d\tau.$$

Fie

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial t^2}(x, t, s) - a^2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial x^2}(x, t, s) = 0 \\ \tilde{u}(x, 0, s) = 0, \frac{\partial \tilde{u}}{\partial t}(x, 0, s) = f(x, s). \end{cases}$$

Cu D'Alembert

$$\tilde{u}(x, t, s) = \frac{1}{2a} \int_{x-at}^{x+at} f(\tau, s) d\tau.$$

Cu principiul lui Duhamel

$$u_p(x, t) = \int_0^t u(x, t-s, s) ds \Rightarrow$$

$$u_p(x, t) = \frac{1}{2a} \int_0^t \left[\int_{x-a(t-s)}^{x+a(t-s)} f(\tau, s) d\tau \right] ds.$$

Deci, formula lui D'Alembert ($n = 1$):

$$u(x, t) = \frac{1}{2}[f(x + at) + f(x - at)] +$$

$$+\frac{1}{2a}\int_{x-at}^{x+at}g(\tau)d\tau+\frac{1}{2a}\int_0^t\left[\int_{x-a(t-s)}^{x+a(t-s)}f(\tau,s)d\tau\right]ds$$

pentru ecuația neomogenă.

(**) Problema Cauchy unidimensională pentru ecuația căldurii
neomogene

$$\begin{cases} \frac{\partial u}{\partial t} - a^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = f(x, t), x \in \mathbb{R}, t \geq 0 \\ u(x, 0) = f(x) \end{cases}$$

$$u(x, t) = u_h(x, t) + u_p(x, t)$$

Soluția ecuației omogene

$$u_h(x, t) = \frac{1}{2a\sqrt{\pi t}} \int_{-\infty}^{\infty} f(\tau) e^{-\frac{(x-\tau)^2}{4a^2 t}} d\tau,$$

formula lui Poisson stabilită la Transformata Fourier

$$\begin{cases} \frac{\partial \tilde{u}}{\partial t}(x, t, s) - a^2 \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial x^2}(x, t, s) = 0 \\ \tilde{u}(x, 0, s) = f(x, s) \end{cases} \quad \text{Poisson}$$

$$\tilde{u}(x, t, s) = \frac{1}{2a\sqrt{\pi t}} \int_{-\infty}^{\infty} f(\tau, s) e^{-\frac{(x-\tau)^2}{4a^2 t}} d\tau$$

și cu principiul lui Duhamel obținem soluția particulară:

$$u_p(x, t) = \int_0^t \tilde{u}(x, t-s, s) ds =$$

$$= \int_0^t \frac{1}{2a\sqrt{\pi(t-s)}} \left[\int_{-\infty}^{\infty} f(\tau, s) e^{-\frac{(x-\tau)^2}{4a^2(t-s)}} d\tau \right] ds$$

Atunci, formula lui Poisson ($n = 1$)

$$u(x, t) = \frac{1}{2a\sqrt{\pi t}} \int_{-\infty}^{\infty} f(\tau) \cdot e^{-\frac{(x-\tau)^2}{4a^2 t}} d\tau + \\ + \int_0^t \frac{1}{2a\sqrt{\pi(t-s)}} \left[\int_{-\infty}^{\infty} f(\tau, s) \cdot e^{-\frac{(x-\tau)^2}{4a^2(t-s)}} d\tau \right] ds.$$

7.3.3 Coarda vibrantă finită (oscilații libere)

$$\left\{ \begin{array}{l} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - c^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = 0, \quad x \in (0, l), \quad t > 0, \quad c > 0 \text{ constantă} \\ u(x, 0) = \varphi(x) - \text{forma inițială a coardei} \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = \psi(x) - \text{viteza inițială} \\ u(0, t) = u(l, t) - \text{încăstrarea la capete} \end{array} \right.$$

$$\varphi \in C^2([0, l]), \quad \psi \in C^1([0, l]).$$

$$\left. \begin{array}{l} \varphi(0) = \varphi(l) = 0 \\ \varphi'(0) = \varphi'(l) = 0 \\ \varphi''(0) = \varphi''(l) = 0 \end{array} \right\} \text{ condițiile de compatibilitate a datelor}$$

rezultă ca $\exists! u \in C^2([0, l] \times [0, \infty))$ soluție a problemei.

Soluție. Metoda Fourier-Bernoulli:

$$\left. \begin{array}{l} u(x, t) = X(x)T(t) - \text{nenule} \\ 0 = u(0, t) = X(0)T(t) \\ 0 = u(l, t) = X(l)T(t) \end{array} \right\} \Rightarrow X(0) = X(l) = 0.$$

$$\left\{ \begin{array}{l} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} = X(x)\ddot{T}(t) \\ \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = X''(x)T(t) \end{array} \right. \xRightarrow{\text{ecuația}} X(x)\ddot{T}(t) - c^2 X''(x)T(t) = 0 \Rightarrow$$

$$\frac{X''(x)}{X(x)} = \frac{\ddot{T}(t)}{c^2 T(t)} = -\lambda (\text{constantă}) \Rightarrow$$

$$\left\{ \begin{array}{l} X''(x) + \lambda X(x) = 0 \\ X(0) = X(l) = 0 \end{array} \right. \Rightarrow \begin{array}{l} \text{Problema Sturm - Liouville} \\ \text{se caută } \lambda \text{ astfel încât} \\ \text{există soluție nenulă.} \end{array}$$

Ecuația caracteristică: $r^2 + \lambda = 0$ rezultă

$$1. \lambda < 0 \rightarrow r_{1,2} = \pm\sqrt{-\lambda} \in \mathbb{R}, \text{ distincte}$$

$$\Rightarrow \left. \begin{array}{l} X(x) = C_1 e^{\sqrt{-\lambda}x} + C_2 e^{-\sqrt{-\lambda}x} \\ X(0) = X(l) = 0 \end{array} \right\} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow C_1 = C_2 = 0 \Rightarrow X \equiv 0.$$

$$2. \lambda = 0 \rightarrow X''(x) = 0 \rightarrow X(x) = ax + b \xRightarrow{\text{condiții inițiale}} \Rightarrow X \equiv 0.$$

$$3. \lambda > 0 \rightarrow r_{1,2} = \pm i\sqrt{\lambda} \rightarrow$$

$$\begin{aligned} X(x) &= C_1 \cos \sqrt{\lambda}x + C_2 \sin \sqrt{\lambda}x \\ X(0) &= 0 \rightarrow C_1 = 0 \\ \rightarrow X(l) &= 0 \rightarrow \sin \sqrt{\lambda}l = 0 \rightarrow \sqrt{\lambda}l = n\pi, n \in \mathbb{Z}^* \rightarrow \\ \lambda_n &= \left(\frac{n\pi}{l}\right)^2, n \geq 1 \rightarrow X_n(x) = C_2 \sin \frac{n\pi x}{l}. \end{aligned}$$

$$\ddot{T}_n(t) + \left(\frac{n\pi C}{l}\right)^2 T_n(t) = 0 \rightarrow$$

$$T_n(t) = a_n \cos \frac{n\pi Ct}{l} + b_n \sin \frac{n\pi Ct}{l}$$

$$u_n(x, t) = \left(A_n \cos \frac{n\pi Ct}{l} + B_n \sin \frac{n\pi Ct}{l} \right) \sin \frac{n\pi x}{l}, \quad n \geq 1.$$

Cu metoda suprapunerii

$$u(x, t) = \sum_{n=1}^{\infty} \left(A_n \cos \frac{n\pi Ct}{l} + B_n \sin \frac{n\pi Ct}{l} \right) \sin \frac{n\pi x}{l}$$

$$u(x, 0) = \sum_{n \geq 1} A_n \sin \frac{n\pi x}{l} = \varphi(x) \rightarrow A_n = \frac{2}{l} \int_0^l \varphi(x) \sin \frac{n\pi x}{l} dx$$

$$\frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = \sum_{n \geq 1} B_n \frac{n\pi C}{l} \sin \frac{n\pi x}{l} = \psi(x) \rightarrow$$

$$\rightarrow B_n = \frac{2}{n\pi C} \int_0^l \psi(x) \sin \frac{n\pi x}{l} dx.$$

Aplicație:

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - a^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = 0, \quad t \geq 0, \quad x \in [0, 1], \quad a > 0 \\ u(0, t) = u(1, t) = 0, \quad \forall t \geq 0 \\ u(x, 0) = x^4 - 2x^3 + x \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = \sin^3(\pi x) \end{cases}$$

Ecuatia căldurii (difuzia)

$$\begin{cases} \frac{\partial u}{\partial t} - c^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = 0, \quad x \in [0, l], \quad t > 0 \\ u(0, t) = u(l, t) = 0 \\ u(x, 0) = \varphi(x) \end{cases}$$

$\varphi \in C^2([0, l]), \psi \in C^1([0, l]).$

$\varphi(0) = \varphi(l) = 0 \quad \varphi \in C^2([0, l])$ problema are soluție unică
 $\varphi''(0) = \varphi''(l) = 0 \quad u \in C^2([0, l] \times [0, \infty))$

Analog:

$$u(x, t) = \sum_{n=1}^{\infty} A_n e^{-\left(\frac{n\pi C}{l}\right)^2 t} \sin \frac{n\pi x}{l}$$

$$A_n = \frac{2}{l} \int_0^l \varphi(x) \sin \frac{n\pi x}{l} dx.$$

Coarda vibrantă (cazul neomogen)

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - a^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = f(x, t), \quad 0 \leq x \leq l, \quad t > 0 \\ u(x, 0) = f(x) \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = g(x) \\ u(0, t) = u(l, t) = 0. \end{cases}$$

$$u(x, t) = u_h(x, t) + u_p(x, t)$$

$$u_h(x, t) = \sum_{n \geq 1} \left(A_n \cos \frac{n\pi at}{l} + B_n \frac{n\pi at}{l} \right) \sin \frac{n\pi x}{l}$$

$$A_n = \frac{2}{l} \int_0^l f(x) \sin \frac{n\pi x}{l} dx;$$

$$B_n = \frac{2}{n\pi a} \int_0^l g(x) \sin \frac{n\pi x}{l} dx.$$

Conform principiului lui Duhamel:

$$u_p(x, t) = \int_0^t \tilde{u}(x, t-s, s) ds.$$

$$\tilde{u}(x, t, s) = \sum_{n=0}^{\infty} B_n(s) \sin \frac{n\pi at}{l} \sin \frac{n\pi x}{l}$$

$$B_n(s) = \frac{2}{n\pi a} \int_0^l f(x, s) \sin \frac{n\pi x}{l} dx.$$

$$\begin{aligned}
u(x, t) &= \sum_{n \geq 1} \left(A_n \cos \frac{n\pi at}{l} + B_n \sin \frac{n\pi at}{l} \right) \sin \frac{n\pi x}{l} + \\
&+ \sum_{n \geq 1} \left[\int_0^t B_n(s) \sin \frac{n\pi a}{l} (t-s) ds \right] \sin \frac{n\pi x}{l}. \\
u(x, t) &= \\
&= \sum_{n \geq 1} \left\{ \int_0^l \left[\frac{2}{l} f(\xi) \cos \frac{n\pi at}{l} + \frac{2}{n\pi a} g(\xi) \sin \frac{n\pi at}{l} \right] \sin \frac{n\pi \xi}{l} d\xi \right\} \cdot \\
&\cdot \sin \frac{n\pi x}{l} + \\
&+ \sum_{n \geq 1} \frac{2}{n\pi a} \left\{ \int_0^t \left[\int_0^l f(\xi, s) \sin \frac{n\pi \xi}{l} d\xi \right] \sin \frac{n\pi a}{l} (t-s) ds \right\} \cdot \\
&\cdot \sin \frac{n\pi x}{l}.
\end{aligned}$$

Ecuția căldurii (cazul neomogen)

$$\begin{cases} \frac{\partial u}{\partial t} - a^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = f(x, t), & 0 < x < l, t > 0 \\ u(x, 0) = f(x) \\ u(0, t) = u(l, t) = 0 \end{cases}$$

$$\begin{aligned}
u(x, t) &= \sum_{n=1}^{\infty} A_n e^{-\left(\frac{n\pi a}{l}\right)^2 t} \sin \frac{n\pi x}{l} + \\
&+ \sum_{n=1}^{\infty} \left[\int_0^t B_n(s) e^{-\left(\frac{n\pi a}{l}\right)^2 (t-s)} ds \right] \sin \frac{n\pi x}{l};
\end{aligned}$$

$$A_n = \frac{2}{l} \int_0^l f(x) \sin \frac{n\pi x}{l} dx.$$

$$B_n(s) = \frac{2}{l} \int_0^l f(x, s) \sin \frac{n\pi x}{l} dx.$$

7.3.4 Exerciții rezolvate

Exercițiul 7.26

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} - 4 \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} = 0, & 0 \leq x \leq 1, t \geq 0 \\ u(x, 0) = x(1-x), & \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = 0 \\ u(0, t) = u(1, t) = 0, & t \geq 0. \end{cases}$$

$$u(x, t) = \sum_{n=2}^{\infty} \frac{4}{(n\pi)^3} \cdot (1 - (-1)^n) \cdot \cos(2n\pi t) \cdot \sin(n\pi x).$$

Soluție.

$$a = 2, L = 1 \Rightarrow$$

$$u(x, t) = \sum_{n=1}^{\infty} (A_n \cos 2n\pi t + B_n \sin 2n\pi t) \cdot \sin n\pi x$$

$$f(x) = x(1-x) = x - x^2 = \sum_{n=1}^{\infty} b_n \sin n\pi x \Rightarrow$$

$$b_n = 2 \int_0^1 (x - x^2) \sin n\pi x dx =$$

$$= -\frac{2}{n\pi} (\cos n\pi x) \cdot (x - x^2)|_0^1 + \frac{2}{n\pi} \int_0^1 (\cos n\pi x) \cdot (1 - 2x) dx =$$

$$= \frac{2 \sin n\pi x}{n^2 \pi^2} \cdot (1 - 2x)|_0^1 + \frac{4}{n^2 \pi^2} \int_0^1 \sin n\pi x dx =$$

$$= \frac{-4}{n^3 \pi^3} \cdot \cos n\pi x|_0^1 = \frac{4}{n^3 \pi^3} [1 - (-1)^n] =$$

$$= \begin{cases} 0, & n = 2k \\ \frac{8}{\pi^3 (2k+1)^3}, & n = 2k+1, k \geq 0 \end{cases}$$

$$u(x, 0) = \sum_{n=1}^{\infty} A_n \sin n\pi x \Rightarrow A_n = b_n, \forall n \geq 1$$

$$f(x) = u(x, 0)$$

$$g(x) = 0 \Rightarrow \beta_n = 0 \Rightarrow B_n = 0$$

$$u(x, t) = \frac{8}{\pi^3} \sum_{k=0}^{\infty} \frac{\cos(4k+2)\pi t}{(2k+1)^3} \cdot \sin(2k+1)\pi x.$$

Exercițiul 7.27

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - 9 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = 0, 0 < x < \pi, t \geq 0 \\ u(0, t) = u(\pi, t) = 0, t \geq 0 \\ u(x, 0) = \sin x - 2 \sin 2x + \sin 3x \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = 6 \sin 3x - 7 \sin 5x. \end{cases}$$

Soluție.

$$a = 3, L = \pi$$

$$u(x, t) = \sum_{n=1}^{\infty} \left(A_n \cos \frac{3n\pi t}{\pi} + B_n \sin \frac{3n\pi t}{\pi} \right) \sin nx =$$

$$= \sum_{n=1}^{\infty} (A_n \cos 3nt + B_n \sin 3nt) \sin nx$$

$$u(x, 0) = \sum_{n=1}^{\infty} A_n \sin nx = \sin x - 2 \sin 2x + \sin 3x$$

$$A_1 = 1, A_2 = -2, A_3 = 1, A_n = 0, n \geq 4$$

$$\frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = \sum_{n=1}^{\infty} 3nB_n \sin nx = 6 \sin 3x - 7 \sin 5x \Rightarrow$$

$$9B_3 = 6 \Rightarrow 15B_5 = -7$$

$$B_3 = \frac{2}{3}, B_5 = -\frac{7}{15}, B_n = 0, n \neq 3, 5$$

$$u(x, t) = \cos 3t \cdot \sin x - 2 \cos 6t \cdot \sin 2x + \\ + (\cos 9t + \frac{2}{3} \sin 9t) \sin 3x - \frac{7}{15} \sin 15t \cdot \sin 5x.$$

Exercițiul 7.28

$$\begin{cases} \frac{\partial u}{\partial t} - \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = 0, 0 < x < \pi, t \geq 0 \\ u(0, t) = u(\pi, t) = 0 \\ u(x, 0) = x^2 - \pi x. \end{cases}$$

Soluție.

$$a = 1, L = \pi \Rightarrow$$

$$u(x, t) = \sum_{n=1}^{\infty} A_n \cdot e^{-n^2 t} \cdot \sin \frac{n\pi x}{\pi} = \\ = \sum_{n=1}^{\infty} A_n \cdot e^{-n^2 t} \cdot \sin nx$$

$$\begin{aligned}
u(x, 0) &= f(x) = x^2 - \pi x \Rightarrow \\
A_n &= \frac{2}{\pi} \int_0^{\pi} (x^2 - \pi x) \sin nx \, dx = \\
&= \frac{-2 \cos nx}{n\pi} \cdot (x^2 - \pi x)|_0^{\pi} + \frac{2}{n\pi} \int_0^{\pi} \cos nx \cdot (2x - \pi) \, dx = \\
&= \frac{2 \sin nx}{\pi n^2} \cdot (2x - \pi)|_0^{\pi} - \frac{2}{\pi n^2} \int_0^{\pi} \sin nx \cdot 2 \, dx = \\
&= \frac{4}{\pi n^3} \cos nx|_0^{\pi} = \frac{-4}{\pi n^3} [1 - (-1)^n] = \\
&= \begin{cases} \frac{-8}{\pi(2k+1)^3}, k \geq 0 \\ 0, n = 2k \end{cases} \\
u(x, t) &= \frac{-8}{\pi} \sum_{k=0}^{\infty} e^{-(2k+1)^2 t} \cdot \frac{\sin(2k+1)x}{(2k+1)^3}.
\end{aligned}$$

Exercițiul 7.29

$$\begin{cases} \frac{\partial u}{\partial t} = \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} - 2x + 1 + \sinh t, 0 < x < 1, \\ u(x, 0) = 0, \\ u(0, t) = u(1, t) = 0. \end{cases}$$

Soluție.

$$u(x, t) = \sum_{n=1}^{\infty} \left[\int_0^t B_n(s) e^{-(n\pi)^2(t-s)} \, ds \right] \sin n\pi x$$

$$B_n(s) = 2 \int_0^1 (-2x + 1 + \sinh s) \sin n\pi x \, dx =$$

$$\begin{aligned}
 &= -2(-2x + 1 + \sinh s) \frac{\cos n\pi x}{n\pi} \Big|_0^1 - 4 \int_0^1 \frac{\cos n\pi x}{n\pi} dx = \\
 &= \frac{-2}{n\pi} [1 - (-1)^n] \sinh s + \frac{2}{n\pi} [1 + (-1)^n] \cdot \\
 &\quad \int_0^t B_n(s) e^{-(n\pi)^2 t + (n\pi)^2 s} ds = \\
 &= \frac{2}{n\pi} e^{-(n\pi)^2 t} [1 - (-1)^n] \frac{1}{2} \int_0^t \left[e^{[(n\pi)^2 + 1]s} - e^{[(n\pi)^2 - 1]s} \right] ds + \\
 &\quad + \frac{2}{n\pi} e^{-(n\pi)^2 t} [1 + (-1)^n] \int_0^t \left[e^{(n\pi)^2 s} \right] ds = \\
 &= \frac{1 - (-1)^n}{n\pi} e^{-(n\pi)^2 t} \left\{ \frac{e^{[(n\pi)^2 + 1]s}}{(n\pi)^2 + 1} \Big|_0^t - \frac{e^{[(n\pi)^2 - 1]s}}{(n\pi)^2 - 1} \Big|_0^t \right\} + \\
 &\quad + \frac{2}{(n\pi)^3} [1 + (-1)^n] e^{-(n\pi)^2 t} \left[e^{(n\pi)^2 t} - 1 \right] = \\
 &= \frac{1 - (-1)^n}{n\pi} \left[\frac{e^t - e^{-(n\pi)^2 t}}{(n\pi)^2 + 1} - \frac{e^{-t} - e^{-(n\pi)^2 t}}{(n\pi)^2 - 1} \right] + \\
 &\quad + \frac{2}{(n\pi)^3} [1 + (-1)^n] \left[1 - e^{-(n\pi)^2 t} \right] \Rightarrow \\
 &\quad \int_0^t B_n(s) e^{-(n\pi)^2 (t-s)} ds = \\
 &= \begin{cases} \frac{1}{(n\pi)^3} \left[1 - e^{-(2n\pi)^2 t} \right], & n = 2, \quad n \geq 1, \\ \frac{2}{(2n+1)\pi} \left[\frac{e^t}{((2n+1)\pi)^2 + 1} - \frac{e^{-t}}{((2n+1)\pi)^2 - 1} - \frac{2((2n+1)\pi)^2 e^{-((2n+1)\pi)^2 t}}{((2n+1)\pi)^4 - 1} \right], & n = 2n + 1, \quad n \geq 0. \end{cases} \\
 &u(x, t) = \frac{1}{2} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{(n\pi)^3} \left[1 - e^{-(2n\pi)^2 t} \right] \sin 2n\pi x +
 \end{aligned}$$

$$+2 \sum_{n=0}^{\infty} \frac{1}{(2n+1)\pi} \left[\frac{e^t}{((2n+1)\pi)^2 + 1} - \frac{e^{-t}}{((2n+1)\pi)^2 - 1} - \frac{2((2n+1)\pi)^2 e^{-((2n+1)\pi)^2 t}}{((2n+1)\pi)^4 - 1} \right] \sin(2n+1)\pi x.$$

Exercițiul 7.30

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} = 9 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + e^{-2t} \sin \pi x, & 0 < x < 1, \\ u(x, 0) = \sin 2\pi x + 3 \sin 3\pi x, \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = 2 \sin 2\pi x + \sin 3\pi x, \\ u(0, t) = u(1, t) = 0. \end{cases}$$

Soluție. Determinăm $u_h(x, t)$:

$$u_h(x, t) = \sum_{n=1}^{\infty} (A_n \cos 3n\pi t + B_n \sin 3n\pi t) \sin n\pi x$$

$$u_h(x, 0) = \sum_{n \geq 1} A_n \sin n\pi x = \sin 2\pi x + 3 \sin 3\pi x \Rightarrow$$

$$A_2 = 1, A_3 = 3, A_n = 0, \text{ în rest.}$$

$$\frac{\partial u_h}{\partial t}(x, 0) = \sum_{n \geq 1} 3n\pi B_n \cdot \sin n\pi x = 2 \sin 2\pi x + \sin 3\pi x \Rightarrow$$

$$3 \cdot 2\pi B_2 = 2 \Rightarrow B_2 = \frac{1}{3\pi},$$

$$9\pi B_3 = 1 \Rightarrow B_3 = \frac{1}{9\pi},$$

$$B_n = 0, \text{ în rest.}$$

$$u_h(x, t) = \left(\cos 6\pi t + \frac{1}{3\pi} \sin 6\pi t \right) \sin 2\pi x +$$

$$+ \left(3 \cos 9\pi t + \frac{1}{9\pi} \sin 9\pi t \right) \sin 3\pi x.$$

Determinăm $u_p(x, t)$:

$$u_p(x, t) = \sum_{n \geq 1} \left\{ \int_0^t B_n(s) \sin 3n\pi(t-s) ds \right\} \sin n\pi x.$$

$$B_n(s) = \frac{2}{3n\pi} \int_0^1 e^{-2s} \sin \pi x \sin n\pi x dx = \begin{cases} \frac{e^{-2s}}{3\pi}, & n = 1, \\ 0, & n \geq 2. \end{cases}$$

$$\int_0^t B_1(s) \sin 3\pi(t-s) ds = \frac{1}{3\pi} \int_0^t e^{-2s} \sin 3\pi(t-s) ds.$$

$$\begin{aligned} I &= \int_0^t e^{-2s} \sin 3\pi(t-s) ds = \\ &= e^{-2s} \frac{\cos 3\pi(t-s)}{3\pi} \Big|_0^t + 2 \int_0^t e^{-2s} \frac{\cos 3\pi(t-s)}{3\pi} ds = \\ &= \frac{1}{3\pi} (e^{-2t} - \cos 3\pi t) + 2 \int_0^t e^{-2s} \left(\frac{-\sin 3\pi(t-s)}{9\pi^2} \right)' ds = \\ &= \frac{1}{3\pi} (e^{-2t} - \cos 3\pi t) + \frac{2}{9\pi^2} \sin 3\pi t - \frac{4}{9\pi^2} I \Rightarrow \\ &\left(1 + \frac{4}{9\pi^2} \right) I = \frac{1}{9\pi^2} [3\pi e^{-2t} - 3\pi \cos 3\pi t + 2 \sin 3\pi t] \end{aligned}$$

Deci

$$\begin{aligned} &\int_0^t B_1(s) \sin 3\pi(t-s) ds = \\ &= \frac{1}{3\pi(4+9\pi^2)} (3\pi e^{-2t} - 3\pi \cos 3\pi t + 2 \sin 3\pi t). \end{aligned}$$

Astfel, $u_p(x, t)$ este:

$$u_p(x, t) = \frac{1}{3\pi(4+9\pi^2)} (3\pi e^{-2t} - 3\pi \cos 3\pi t + 2 \sin 3\pi t) \sin \pi x,$$

iar $u(x, t)$ este:

$$\begin{aligned} u(x, t) = & \left(\cos 6\pi t + \frac{1}{3\pi} \sin 6\pi t \right) \sin 2\pi x + \\ & + \left(3 \cos 9\pi t + \frac{1}{9\pi} \sin 9\pi t \right) \sin 3\pi x + \\ & + \frac{1}{3\pi(4 + 9\pi^2)} (3\pi e^{-2t} - 3\pi \cos 3\pi t + 2 \sin 3\pi t) \sin \pi x. \end{aligned}$$

Exercițiul 7.31

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} = 9 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + t^2 + t + 1, & 0 < x < 1, \\ u(x, 0) = \sin 2\pi x, \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = x - x^2, \\ u(0, t) = u(1, t) = 0. \end{cases}$$

Soluție. Determinăm $u_h(x, t)$:

$$\begin{aligned} u_h(x, t) &= \sum_{n=1}^{\infty} (A_n \cos 3n\pi t + B_n \sin 3n\pi t) \sin n\pi x \\ u_h(x, 0) &= \sum_{n \geq 1} A_n \sin n\pi x = \sin 2\pi x \Rightarrow A_2 = 1. \\ B_n &= \frac{2}{3n\pi} \int_0^1 (x - x^2) \sin n\pi x dx = \\ &= \frac{2}{3n\pi} (x - x^2) \left(-\frac{\cos n\pi x}{n\pi} \right) \Big|_0^1 - \frac{2}{3n\pi} \int_0^1 (1 - 2x) \left(-\frac{\cos n\pi x}{n\pi} \right) dx = \\ &= -\frac{2}{3n\pi} \int_0^1 (1 - 2x) \left(-\frac{\sin n\pi x}{n^2\pi^2} \right)' dx = \\ &= \frac{2}{3n\pi} \int_0^1 \frac{2 \sin n\pi x}{n^2\pi^2} dx = \frac{-4}{3n^3\pi^3} \frac{\cos n\pi x}{n\pi} \Big|_0^1 = \frac{4(1 - (-1)^n)}{3n^4\pi^4}. \end{aligned}$$

$$u_h(x, t) = \cos 6\pi t \sin 2\pi x + \frac{4}{3\pi^4} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1 - (-1)^n}{n^4} \sin 3n\pi t \sin n\pi x.$$

Determinăm $u_p(x, t)$:

$$\begin{aligned} u_p(x, t) &= \sum_{n \geq 1} \left\{ \int_0^t B_n(s) \sin 3n\pi(t-s) ds \right\} \sin n\pi x. \\ B_n(s) &= \frac{2}{3n\pi} \int_0^1 (s^2 + s + 1) \sin n\pi x dx = \\ &= \frac{-2}{3n^2\pi^2} (s^2 + s + 1) \cos n\pi x \Big|_0^1 = \frac{2}{3n^2\pi^2} (1 - (-1)^n) (s^2 + s + 1). \\ &\int_0^t \frac{2}{3n^2\pi^2} (1 - (-1)^n) (s^2 + s + 1) \sin 3n\pi(t-s) ds = \\ &= \frac{2(1 - (-1)^n)}{3n^2\pi^2} \int_0^t (s^2 + s + 1) \sin 3n\pi(t-s) ds. \end{aligned}$$

Calculăm integrala

$$\begin{aligned} I &= \int_0^t (s^2 + s + 1) \sin 3n\pi(t-s) ds. \\ I &= \int_0^t (s^2 + s + 1) \left[\frac{\cos 3n\pi(t-s)}{3n\pi} \right]' ds = \\ &= (s^2 + s + 1) \frac{\cos 3n\pi(t-s)}{3n\pi} \Big|_0^t - \int_0^t (2s + 1) \frac{\cos 3n\pi(t-s)}{3n\pi} ds = \\ &= \frac{1}{3n\pi} (t^2 + t + 1 - \cos 3n\pi t) - \int_0^t (2s + 1) \left[\frac{-\sin 3n\pi(t-s)}{(3n\pi)^2} \right]' ds = \\ &= \frac{1}{3n\pi} (t^2 + t + 1 - \cos 3n\pi t) - (2s + 1) \left[\frac{-\sin 3n\pi(t-s)}{(3n\pi)^2} \right] \Big|_0^t + \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
& +2 \int_0^t \left[\frac{-\sin 3n\pi(t-s)}{(3n\pi)^2} \right] ds = \\
& = \frac{1}{3n\pi} (t^2 + t + 1 - \cos 3n\pi t) - \frac{\sin 3n\pi t}{(3n\pi)^2} - \frac{2 \cos 3n\pi(t-s)}{(3n\pi)^3} \Big|_0^t = \\
& = \frac{1}{3n\pi} (t^2 + t + 1 - \cos 3n\pi t) - \frac{\sin 3n\pi t}{(3n\pi)^2} - \frac{2(1 - \cos 3n\pi t)}{(3n\pi)^3}.
\end{aligned}$$

Deci

$$\begin{aligned}
& \int_0^t B_n(s) \sin 3n\pi(t-s) ds = \frac{2(1 - (-1)^n)}{(3n\pi)^3} \cdot \\
& \cdot \left[t^2 + t + 1 - \cos 3n\pi t - \frac{\sin 3n\pi t}{3n\pi} - \frac{2(1 - \cos 3n\pi t)}{(3n\pi)^2} \right].
\end{aligned}$$

Astfel, $u_p(x, t)$ este:

$$\begin{aligned}
& u_p(x, t) = \frac{2}{9\pi^3} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1 - (-1)^n}{n^3} \cdot \\
& \cdot \left[t^2 + t - \frac{\sin 3n\pi t}{3n\pi} + \left(1 - \frac{2}{(3n\pi)^2}\right)(1 - \cos 3n\pi t) \right] \sin n\pi x.
\end{aligned}$$

7.3.5 Exerciții propuse

Exercițiul 7.32 Rezolvați problema mixtă:

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = 0, x \geq 0, 0 \leq y \leq l \\ u(x, 0) = 0, u(x, l) = 0 \\ \lim_{x \rightarrow \infty} u(x, y) = 0, u(0, y) = y(y - l). \end{cases}$$

Exercițiul 7.33 Integrați ecuațiile coardei vibrante:

a)

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} - \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} = 0, x \in (0, l) \\ u(0, t) = u(l, t) = 0 \\ u(x, 0) = (x - l) \sin x \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = 0 \end{cases}$$

b)

$$\begin{cases} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} - 9 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = x + t, x \in (0, 2), t > 0 \\ u(0, t) = u(2, t) = 0, t > 0 \\ u(x, 0) = 2x - x^2 \\ \frac{\partial u}{\partial t}(x, 0) = \sin \frac{\pi x}{2}. \end{cases}$$

7.4 Problema Dirichlet interioară pentru cerc. Metoda separării variabilelor.

Problema Dirichlet pentru interiorul cercului

$$\begin{cases} \Delta u = \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = 0 \text{ în } x^2 + y^2 < R^2 \rightarrow \text{ec. lui Laplace} \\ u(x, y) = f(x, y) \text{ pe } x^2 + y^2 = R^2. \end{cases}$$

Se trece la coordonate polare:

$$\begin{cases} x = \rho \cos \theta \\ y = \rho \sin \theta \end{cases} \Rightarrow u(x, y) = u(\rho \cos \theta, \rho \sin \theta) = \tilde{u}(\rho, \theta)$$

Ecuatia lui Laplace în coordonate polare:

$$\frac{1}{\rho} \cdot \frac{\partial}{\partial \rho} \left(\rho \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \rho} \right) + \frac{1}{\rho^2} \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \theta^2} = 0 \Leftrightarrow \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \rho^2} + \frac{1}{\rho^2} \cdot \frac{\partial^2 \tilde{u}}{\partial \theta^2} + \frac{1}{\rho} \cdot \frac{\partial \tilde{u}}{\partial \rho} = 0$$

Cu M.S.V. căutăm soluție de forma:

$$u = Z(\rho)\Phi(\theta) \Rightarrow \begin{cases} \Phi''(\theta) + \lambda\Phi(\theta) = 0 \\ \rho \cdot \frac{d}{d\rho}(\rho \frac{dZ}{d\rho}) - \lambda Z = 0 \end{cases}$$

$$\tilde{u}(\rho, \theta + 2\pi) = \tilde{u}(\rho, \theta) \Rightarrow \Phi(\theta + 2\pi) = \Phi(\theta) \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \sqrt{\lambda} = n \in \mathbb{Z} \Rightarrow \lambda_n = n^2, n \in \mathbb{N} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \Phi_n(\theta) = A_n \cos n\theta + B_n \sin n\theta, n \geq 0.$$

Pentru $\lambda = n^2$ ecuația în $Z(\rho)$ devine:

$$\rho^2 \frac{d^2 Z}{d\rho^2} + \rho \frac{dZ}{d\rho} - n^2 Z = 0$$

ecuația Euler.

Facem substituția $\rho = e^t$ pentru că $\rho > 0$ și substituția de funcție $\tilde{Z}(t) = Z(\rho) \Rightarrow \rho \frac{dZ}{d\rho} = \tilde{Z}'(t)$.

Analog

$$\rho^2 \frac{d^2 Z}{d\rho^2} = \tilde{Z}''(t) - \tilde{Z}'(t)$$

ecuația devenind:

$$\begin{aligned} \tilde{Z}''(t) - \tilde{Z}'(t) + \tilde{Z}'(t) - n^2 \tilde{Z}(t) &= 0 \\ \tilde{Z}''(t) - n^2 \tilde{Z}(t) &= 0. \end{aligned}$$

Ecuția caracteristică:

$$r^2 - n^2 = 0 \Rightarrow r_{1,2} = \pm n \Rightarrow \tilde{Z}_n(t) = ae^{nt} + be^{-nt} \Rightarrow$$

$$Z_n(\rho) = a\rho^n + b\rho^{-n}, n \geq 1$$

pentru

$$n = 0 \Rightarrow Z_0(\rho) = C_0 \ln \rho + C_1.$$

Pentru că

$$\lim_{\rho \rightarrow 0} \ln \rho = -\infty, \quad \lim_{\rho \rightarrow 0} \rho^{-n} = \infty,$$

pentru problema Dirichlet interioară luăm:

$$Z_n(\rho) = a\rho^n, n \geq 1, Z_0(\rho) = C_1 \Rightarrow$$

$$\tilde{u}(\rho, \theta) = \sum_{n=0}^{\infty} \rho^n (A_n \cos n\theta + B_n \sin \theta).$$

Condiția pe frontieră este:

$$\begin{aligned} u(R, \theta) &= \sum_{n=0}^{\infty} R^n (A_n \cos n\theta + B_n \sin n\theta) = \\ &= f(R \cos \theta, R \sin \theta) = \tilde{f}(\theta) \end{aligned} \quad (7.9)$$

dezvoltăm pe $\tilde{f}(\theta)$ în serie Fourier pe $[0, 2\pi]$, funcție de perioadă $T = 2\pi$.

$$\tilde{f}(\theta) = \sum_{n \geq 0} (a_n \cos n\theta + b_n \sin n\theta),$$

unde

$$a_n = \frac{1}{\pi} \int_0^{2\pi} \tilde{f}(\theta) \cdot \cos n\theta d\theta, n \geq 1,$$

$$a_0 = \frac{1}{2\pi} \int_0^{2\pi} \tilde{f}(\theta) d\theta,$$

și

$$b_n = \frac{1}{\pi} \int_0^{2\pi} \tilde{f}(\theta) \cdot \sin n\theta d\theta, n \geq 1$$

Din relația(7.9) avem:

$$\sum_{n \geq 0} R^n (A_n \cos n\theta + B_n \sin n\theta) = \sum_{n \geq 0} (a_n \cos n\theta + b_n \sin n\theta)$$

și din identificare avem:

$$\begin{cases} A_n = \frac{1}{\pi R^n} \int_0^{2\pi} \tilde{f}(\theta) \cdot \cos n\theta d\theta, n \geq 1, & A_0 = \frac{1}{2\pi} \int_0^{2\pi} \tilde{f}(\theta) d\theta, \\ B_n = \frac{1}{\pi R^n} \int_0^{2\pi} \tilde{f}(\theta) \cdot \sin n\theta d\theta, n \geq 1. \end{cases}$$

Observația 7.34 Dacă membrul drept al condiției pe frontieră se poate „liniariza” - adică se poate scrie în termenii $\sin n\theta$, $\cos n\theta$, coeficienții A_n, B_n se deduc prin identificare.

Altfel, se calculează integralele.

Se revine la notațiile: $\begin{cases} x = \rho \cos \theta \\ y = \rho \sin \theta \end{cases} \Rightarrow u(x, y).$

7.4.1 Exerciții rezolvate

Exercițiul 7.35

$$\begin{cases} \Delta u(x, y) = \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = 0 \text{ în } x^2 + y^2 < 4 \\ u(x, y) = x^3 + 3x^2y + x + y^2 \text{ pe } x^2 + y^2 = 4 \end{cases}$$

Soluție.

$$\begin{cases} x = \rho \cos \theta \\ y = \rho \sin \theta \end{cases} \Rightarrow u(x, y) = u(\rho \cos \theta, \rho \sin \theta) = \tilde{u}(\rho, \theta)$$

$$\tilde{u}(\rho, \theta) = \sum_{n \geq 0} \rho^n (A_n \cos n\theta + B_n \sin n\theta)$$

$$u(2 \cos \theta, 2 \sin \theta) = \tilde{u}(2, \theta) = \sum_{n=0}^{\infty} 2^n (A_n \cos n\theta + B_n \sin n\theta) =$$

$$= 8 \cos^3 \theta + 24 \cos^2 \theta \sin \theta + 2 \cos \theta + 4 \sin^2 \theta$$

„Liniazăm” membrul drept:

$$\cos^3 \theta = \frac{3}{4} \cos \theta + \frac{1}{4} \cos 3\theta;$$

$$\sin^3 \theta = \frac{3}{4} \sin \theta - \frac{1}{4} \sin 3\theta$$

$$\sin^2 \theta = \frac{1 - \cos 2\theta}{2}$$

$$8 \cos^3 \theta + 24 \sin \theta - 24 \sin^3 \theta + 2 \cos \theta + 4 \sin^2 \theta =$$

$$= 6 \cos \theta + 2 \cos 3\theta + 24 \sin \theta - 18 \sin \theta + 6 \sin 3\theta + 2 \cos \theta + 2 - 2 \cos 2\theta =$$

$$= 2 + 8 \cos \theta + 6 \sin \theta - 2 \cos 2\theta + 2 \cos 3\theta + 6 \sin 3\theta$$

Identificarea:

$$2^0(A_0 \cos 0 + B_0 \cdot 0) = 2 \Rightarrow A_0 = 2$$

$$2^1(A_1 \cos \theta + B_1 \sin \theta) = 8 \cos \theta + 6 \sin \theta \Rightarrow A_1 = 4, B_1 = 3$$

$$2^2(A_2 \cos 2\theta + B_2 \sin 2\theta) = -2 \cos 2\theta \Rightarrow A_2 = -\frac{1}{2}, B_2 = 0$$

$$2^3(A_3 \cos 3\theta + B_3 \sin 3\theta) = 2 \cos 3\theta + 6 \sin 3\theta \Rightarrow A_3 = \frac{1}{4}, B_3 = \frac{3}{4}$$

$$A_n = B_n = 0, n \geq 4$$

$$\tilde{u}(\rho, \theta) = 2 + 4\rho \cos \theta + 3 \sin \theta - \frac{\rho^2}{2} \cdot \cos 2\theta + \frac{1}{4} \rho^3 \cos 3\theta + \frac{3}{4} \rho^3 \sin 3\theta$$

dar

$$\rho^2 \cos^2 \theta - \rho^2 \sin^2 \theta = x^2 - y^2$$

$$(x+iy)^3 = \rho^3 \cos 3\theta + i\rho^3 \sin 3\theta \Rightarrow \begin{cases} \rho^3 \cos 3\theta = x^3 - 3xy^2 \\ \rho^3 \sin 3\theta = -y^3 + 3x^2y \end{cases}$$

$$u(x, y) = 2 + 4x + 3y - \frac{1}{2}(x^2 - y^2) + \frac{1}{4}(x^3 - 3xy^2 + 9x^2y - 3y^3).$$

Exercițiul 7.36

$$\begin{cases} \Delta u(x, y) = \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = 0 \text{ în } x^2 + y^2 < 9 \\ u(x, y) = y^3 + x^2 - y^2 + x \text{ pe } x^2 + y^2 = 9. \end{cases}$$

Soluție.

$$\begin{cases} x = \rho \cos \theta \\ y = \rho \sin \theta \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} u(x, y) = u(\rho \cos \theta, \rho \sin \theta) = \tilde{u}(\rho, \theta), \quad R = 3 \\ \tilde{u}(\rho, \theta) = \sum_{n=0}^{\infty} \rho^n (A_n \cos n\theta + B_n \sin n\theta) \end{cases}$$

$\tilde{u}(3, \theta) = 27 \sin^3 \theta + 9 \cos^2 \theta - 9 \sin^2 \theta + 3 \cos \theta \leftarrow$ liniarizăm condiția pe frontieră în coordonate polare

$$\sin^3 \theta = \frac{3}{4} \sin \theta - \frac{1}{4} \sin 3\theta$$

$$\cos^2 \theta - \sin^2 \theta = \cos 2\theta$$

$$\begin{aligned} & \sum_{n=0}^{\infty} 3^n (A_n \cos n\theta + B_n \sin n\theta) = \\ & = \tilde{u}(3, \theta) = \frac{81}{4} \sin \theta - \frac{27}{4} \sin 3\theta + 9 \cos 2\theta + 3 \cos \theta \end{aligned}$$

Identificare:

$$A_0 = 0$$

$$3A_1 = 3 \Rightarrow A_1 = 1$$

$$3B_1 = \frac{81}{4} \Rightarrow B_1 = \frac{27}{4}$$

$$9A_2 = 9 \Rightarrow A_2 = 1, B_2 = 0$$

$$27A_3 = 0 \Rightarrow A_3 = 0$$

$$27B_3 = -\frac{27}{4} \Rightarrow B_3 = -\frac{1}{4}$$

$$A_n = B_n = 0, n \geq 4$$

$$\tilde{u}(\rho, \theta) = \rho \cos \theta + \frac{27}{4} \rho \sin \theta + \rho^2 \cos 2\theta - \frac{1}{4} \rho^3 \sin 3\theta.$$

$$\text{Dar } \rho^2 \cos^2 \theta - \rho^2 \sin \theta = x^2 - y^2$$

$$(x + iy)^3 = \rho^3 \cos 3\theta + i\rho^3 \sin 3\theta \Rightarrow \rho^3 \sin 3\theta = 3x^2y - y^3$$

$$u(x, y) = x + \frac{27}{4}y + x^2 - y^2 - \frac{3}{4}x^2y + \frac{1}{4}y^3.$$

Exercițiul 7.37 Aplicație P.Dirichlet

$$\begin{cases} \Delta u = \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = 0 \text{ în } x^2 + y^2 < 4 \\ u(x, y) = x^3 + xy + y^2 \text{ pe } x^2 + y^2 = 4. \end{cases}$$

Soluție.

$$\begin{cases} x = \rho \cos \theta \\ y = \rho \sin \theta \end{cases} \Rightarrow$$

$$\begin{cases} u(x, y) = u(\rho \cos \theta, \rho \sin \theta) = \tilde{u}(\rho, \theta) \\ \tilde{u}(\rho, \theta) = \sum_{n \geq 0} \rho^n (A_n \cos n\theta + B_n \sin n\theta) \end{cases}$$

$$u(2 \cos \theta, 2 \sin \theta) = \sum_{n=0}^{\infty} 2^n (A_n \cos n\theta + B_n \sin n\theta) =$$

$$= 8 \cos^3 \theta + 4 \sin \theta \sin \theta + 4 \sin^2 \theta \leftarrow \text{liniarizăm.}$$

$$\text{Dar } u(2 \cos \theta, 2 \sin \theta) = \tilde{u}(2, \theta)$$

$$\sum_{n=0}^{\infty} 2^n (A_n \cos n\theta + B_n \sin n\theta) = 2 - 2 \cos 2\theta + 2 \sin 2\theta + 6 \cos \theta + 2 \cos 3\theta$$

$$\begin{aligned}\cos^3 \theta &= \frac{3}{4} \cos \theta + \frac{1}{4} \cos 3\theta \\ \sin^3 \theta &= \frac{3}{4} \sin \theta - \frac{1}{4} \sin 3\theta\end{aligned}$$

$$\sum_{n=0}^{\infty} 2^n (A_n \cos n\theta + B_n \sin n\theta) = 2 + 6 \cos \theta - 2 \cos \theta + 2 \sin 2\theta + 2 \cos 3\theta$$

Identificarea:

$$2^0(A_0 + B_0 0) = 2 \Rightarrow A_0 = 2$$

$$2^1(A_1 \cos \theta + B_1 \sin \theta) = 6 \cos \theta \Rightarrow A_1 = 3, B_1 = 0$$

$$2^2(A_2 \cos 2\theta + B_2 \sin 2\theta) = -2 \cos 2\theta + 2 \sin 2\theta \Rightarrow A_2 = -\frac{1}{2}, B_2 = \frac{1}{2}$$

$$2^3(A_3 \cos 3\theta + B_3 \sin 3\theta) = 2 \cos 3\theta \Rightarrow A_3 = \frac{1}{4}, B_3 = 0$$

$$A_n = 0, B_n = 0, n \geq 4$$

$$\tilde{u}(\rho, \theta) = 2 + 3\rho \cos \theta - \frac{\rho^2}{2} \cos 2\theta + \frac{\rho^2}{2} \sin 2\theta + \frac{1}{4}\rho^3 \cos 3\theta.$$

Dar

$$\rho \cos \theta = x$$

$$\cos 2\theta = \cos^2 \theta - \sin^2 \theta$$

$$\sin 2\theta = 2 \sin \theta \cos \theta$$

$$\cos 3\theta = 4 \cos^3 \theta - 3 \cos \theta$$

$$\rho^2 = x^2 + y^2$$

$$u(x, y) = 2 + 3x - \frac{x^2}{2} + \frac{y^2}{2} + xy + x^3 - \frac{3}{4}x(x^2 + y^2).$$

Exercițiul 7.38 Să se rezolve problema Dirichlet pe

$$D = \{(x, y) / 0 \leq x \leq 1, 0 \leq y \leq 1\}$$

dată astfel:

$$\Delta u = 0, u(x, 0) = 0, u(x, 1) = x, u(0, y) = 0$$

și

$$u(1, y) = \sin \frac{\pi y}{2}.$$

Soluție.

Facem substituția $u(x, y) = u_1(x, y) + u_2(x, y)$ unde

$$\begin{cases} \Delta u_1 = 0, \text{ pe } [0, 1] \times [0, 1] \\ u_1(x, 0) = 0, u_1(x, 1) = x \\ u_1(0, y) = u_1(1, y) = 0 \end{cases}$$

pe

$$\begin{cases} \Delta u_2 = 0, \text{ pe } [0, 1] \times [0, 1] \\ u_2(x, 0) = u_2(x, 1) = 0 \\ u_2(0, y) = 0, u_2(1, y) = \sin \frac{\pi y}{2} \end{cases}$$

Aplicăm M.S.V. pentru cele 2 probleme.

$u_1(x, y) = X(x) \cdot T(y)$ a.î.

$$X''(x) \cdot T(y) + X(x) \cdot T''(y) = 0 \Rightarrow$$

$$\frac{X''(x)}{X(x)} = -\frac{T''(y)}{T(y)} = -\lambda \Rightarrow$$

$$\begin{cases} X''(x) + \lambda X(x) = 0 \\ T''(y) - \lambda T(y) = 0 \\ X(0) = X(1) = 0. \end{cases}$$

Din:

$$\begin{cases} X''(x) + \lambda X(x) = 0 \\ X(0) = X(1) = 0 \\ T(0) = 0. \end{cases} \Rightarrow$$

$$\begin{cases} \lambda_k = +(k\pi)^2, k = 1, 2, \dots \\ X_k(x) = a_k \cdot \sin(k\pi x), k \geq 1. \end{cases}$$

Apoi:

$$\begin{aligned} & \begin{cases} T_k''(y) - (k\pi)^2 T_k(y) = 0 \\ T_k(0) = 0, k = 1, 2, \dots \end{cases} \Rightarrow \\ & \Rightarrow \begin{cases} T_k(y) = c_k \cdot e^{k\pi y} + d_k \cdot e^{-k\pi y} \\ T_k(0) = 0 = c_k + d_k \end{cases} \\ & \Rightarrow T_k(y) = 2c_k \cdot \text{sh}(k\pi y) = d_k \text{sh}(k\pi y), k \geq 1 \end{aligned}$$

Deci

$$\begin{aligned} u_1^k(x, y) &= A_k \cdot \sin(k\pi x) \cdot \text{sh}(k\pi y) \\ u_1(x, y) &= \sum_{k=1}^{\infty} A_k \cdot \sin(k\pi x) \cdot \text{sh}(k\pi y) \end{aligned}$$

Aflăm A_k din condiția $u_1(x, 1) = x \Rightarrow$

$$\begin{aligned} & \sum_{k=1}^{\infty} A_k \cdot \sin k\pi x \cdot \text{sh} k\pi = x \Rightarrow \\ & A_k \cdot \text{sh} k\pi = \frac{2}{1} \int_0^1 x \cdot \sin k\pi x dx = \\ & = -2x \cdot \frac{\cos k\pi x}{k\pi} \Big|_0^1 + 2 \int_0^1 \frac{\cos k\pi x}{k\pi} dx = \\ & = -\frac{2}{k\pi} [(-1)^k - 1] = \frac{2}{k\pi} [1 - (-1)^k]. \end{aligned}$$

Deci:

$$A_n = \frac{2}{\pi} \cdot \frac{1 - (-1)^n}{n} \cdot \frac{1}{\text{sh} n\pi},$$

deci soluția pentru prima problemă Dirichlet este

$$u_1(x, y) = \frac{2}{\pi} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1 - (-1)^n}{n} \cdot \frac{\operatorname{sh} n\pi y}{\operatorname{sh} n\pi} \cdot \sin(n\pi x)$$

Aplicăm tot M.S.V. pentru cea de-a doua problemă:

$$u_2(x, y) = X(x) \cdot Y(y)$$

unde: $-\frac{X''(x)}{X(x)} = \frac{Y''(y)}{Y(y)} = -\lambda$

Unde din condiții:

$$\begin{cases} Y''(y) + \lambda Y(y) = 0 \\ Y(0) = Y(1) = 0 \end{cases}$$

respectiv

$$\begin{cases} X''(x) - \lambda X(x) = 0 \\ X(0) = 0. \end{cases}$$

Din problema lui $Y(y)$ obținem

$$\lambda_n = (n\pi)^2, n = 1, 2, \dots$$

și deci

$$Y_n(y) = \alpha_n \cdot \sin(n\pi y), n = 1, 2, \dots$$

Din problema lui $X_n(x) \Rightarrow$

$$\begin{aligned} X_n(x) &= \beta_n e^{n\pi x} + \gamma_n e^{-n\pi x} \\ X_n(0) &= 0 \Rightarrow -\beta_n = \gamma_n \Rightarrow X_n(x) = \sigma_n \operatorname{sh}(n\pi x) \end{aligned}$$

$u_2^n(x, y) = B_n \cdot \operatorname{sh}(n\pi x) \cdot \sin(n\pi y)$ și căutăm soluția de forma:

$$u_2(x, y) = \sum_{n=1}^{\infty} B_n \cdot \operatorname{sh}(n\pi x) \cdot \sin(n\pi y).$$

Din condiția $u_2(1, y) = \sin \frac{\pi y}{2}$ găsim:

$$\begin{aligned}
 \sum_{n=1}^{\infty} B_n \cdot \operatorname{sh}(n\pi) \cdot \sin n\pi y &= \sin \frac{\pi y}{2} \\
 B_n \cdot \operatorname{sh} n\pi &= 2 \int_0^1 \sin n\pi y \cdot \sin \frac{\pi y}{2} dy = \\
 &= \int_0^1 [\cos(n - \frac{1}{2})\pi y - \cos(n + \frac{1}{2})\pi y] dy = \\
 &= \frac{1}{n - \frac{1}{2}} \cdot \sin(n - \frac{1}{2})\pi y \Big|_0^1 - \frac{1}{n + \frac{1}{2}} \cdot \sin(n + \frac{1}{2})\pi y \Big|_0^1 = \\
 &= \frac{2 \sin(n\pi - \frac{\pi}{2})}{2n - 1} - \frac{2 \sin(n\pi + \frac{\pi}{2})}{2n + 1} = \\
 &= 2(-1)^{n+1} \left(\frac{1}{2n - 1} + \frac{1}{2n + 1} \right) = \frac{4n(-1)^{n+1}}{4n^2 - 1} \Rightarrow \\
 B_n &= \frac{4n(-1)^{n-1}}{4n^2 - 1} \cdot \frac{1}{\operatorname{sh} n\pi}, n = 1, 2, \dots
 \end{aligned}$$

$$u_2(x, y) = 2 \sum_{n=1}^{\infty} \frac{2n(-1)^{n-1}}{4n^2 - 1} \cdot \frac{\operatorname{sh}(n\pi x)}{\operatorname{sh} n\pi} \cdot \sin(n\pi y).$$

Deci:

$$u(x, y) = \frac{2}{\pi} \left(\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1 - (-1)^n}{n} \cdot \frac{\operatorname{sh} n\pi y}{\operatorname{sh} n\pi} \cdot \sin n\pi x \right) +$$

$$+2 \sum_{n=1}^{\infty} \frac{2n(-1)^{n-1}}{4n^2 - 1} \cdot \frac{\operatorname{sh}(n\pi x)}{\operatorname{sh}n\pi} \cdot \sin n\pi y.$$

7.4.2 Exerciții propuse

Exercițiul 7.39 Rezolvați următoarele P.D.

a)

$$\begin{cases} \Delta u = 0 \text{ în } x^2 + y^2 < 1 \\ u(x, y) = \frac{1}{10+6x} \text{ pe } x^2 + y^2 = 1 \end{cases}$$

b)

$$\begin{cases} \Delta u(x, y) = 0 \text{ în } x^2 + y^2 < 1 \\ u(x, y) = x^3 + y^3 \text{ pe } x^2 + y^2 = 1. \end{cases}$$

Bibliografie

- [1] Gh. Barbu, *Matematici speciale*, Editura Universității din Pitești, 1993.
- [2] C. Bercia, R. Bercia *Matematici speciale: teorie și aplicații*, Editura Printech, București, 2010.
- [3] N. Boboc, *Funcții complexe*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1969.
- [4] Brînzănescu, Vasile, Stănășilă, Octavian, *Matematici speciale*, Editura All, București, 1998.
- [5] V. Banță, *Ecuații cu derivate parțiale - Culegere de probleme*, Editura Universității București, 1984.
- [6] S. Chiriță, *Probleme de matematici superioare*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1989.
- [7] T. L. Costache, Gh. Oprișan, *Transformări integrale*, Editura Printech, București, 2004.
- [8] A. Halanay, *Ecuații diferențiale*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1972.
- [9] V. Iftimie, V. Olariu, *Ecuații cu derivate parțiale*, București, 1980.

- [10] Ș. Mirică, *Ecuatii diferențiale*, București, 1979.
- [11] Gh. Mocanu, Gh. Stoian, Ec. Vișinescu, *Teoria funcțiilor de o variabilă complexă, Culegere de probleme*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1970.
- [12] A. Niță, T. L. Costache, R. Dumitrache, *Matematici speciale. Noțiuni teoretice. Aplicații*, Editura Printech, București, 2007.
- [13] V. Olariu, V. Prepeliță, *Matematici speciale*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1985.
- [14] Marin Nicolae Popescu, *Matematici speciale*, Editura Universității din Pitești, 2002.
- [15] V. Rudner, C. Nicolescu *Probleme de matematici speciale*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1982.
- [16] G. Șabac, *Matematici speciale*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1980.
- [17] A.N. Tihonov, A.A. Samarski *Ecuatiile fizicii matematice*, Editura Didactică Tehnică, București, 1956.
- [18] N. Teodorescu, V. Olariu, *Ecuatii diferențiale și cu derivate parțiale*, Editura Tehnică, București, 1977-1979 (vol I, II, III).
- [19] V. S. Vladimirov, *Culegere de probleme de ecuațiile fizicii matematice*, Editura Științică și Enciclopedică, București, 1981.